

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Območna enota Nazarje

ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE
OBMOČNA ENOTA NAZARJE

LOVSKO UPRAVLJAVSKI NAČRT
XIV. KAMNIŠKO-SAVINJSKEGA
LOVSKO UPRAVLJAVSKEGA OBMOČJA
(2021 – 2030)
(OSNUTEK)

Načrt sprejela:
Vlada Republike Slovenije,
Ljubljana,

Predsednik

Ministrstvo za okolje in prostor

Minister

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in
prehrano

Minister

KAZALO VSEBINE

1. POVZETEK	1
2. UVOD	3
3. OPIS Lovsko upravljavskega območja.....	4
3.1 Lega in upravna ureditev	4
3.2 Opis naravnih razmer	6
3.2.1 Značilnosti površja	6
3.2.2 Značilnosti podnebja	6
3.2.3 Hidrološke in hidrogeološke razmere	7
3.2.4 Vegetacijski oris območja in značilnosti rabe tal	8
3.3 Dejavnosti v prostoru.....	10
3.4 Ekološka povezljivost območja.....	11
3.5 Natura 2000 in zavarovana območja	12
4. OCENA STANJA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA in POPULACIJ DIVJADI.....	14
4.1 Ocena stanja življenjskega okolja divjadi	14
4.1.1 Stanje in spremembe v življenjskem okolju divjadi	14
4.1.2 Ocena ustreznosti življenjskega okolja divjadi	15
4.2 Vpliv populacij divjadi na okolje.....	16
4.2.1 Vpliv rastlinojede divjadi na naravno pomlajevanje.....	16
4.2.2 Škode od divjadi na lovni površinah	19
4.2.3 Drugi vplivi divjadi v okolju	20
4.3 Ocena stanja populacij divjadi	22
4.3.1 Evropska srna	22
4.3.2 Navadni jelen	27
4.3.3 Damjak.....	31
4.3.4 Gams	34
4.3.5 Muflon	38
4.3.6 Divji prašič.....	42
4.3.7 Evrazijski šakal	46
4.3.8 Lisica.....	48
4.3.9 Rakunasti pes	51
4.3.10 Jazbec	52
4.3.11 Kuna zlatica	55
4.3.12 Kuna belica	58
4.3.13 Poljski zajec	61
4.3.14 Pižmovka	64
4.3.15 Nutrija	66
4.3.16 Navadni polh	68
4.3.17 Fazan.....	69
4.3.18 Raca mlakarica	71
4.3.19 Sraka	73
4.3.20 Šoja.....	75
4.3.21 Siva vrana	77

5. PRESOJA TRAJNOSTNEGA UPRAVLJANJA DIVJADI in življenjskega okolja	79
5.1 Presoja izvedbe ukrepov	79
5.1.1 Presoja izvedbe ukrepov v populacijah divjadi	79
5.1.2 Presoja izvedbe ukrepov v življenjskem okolju divjadi	82
5.2 Presoja doseganja zastavljenih ciljev	84
5.3 Presoja ustreznosti prejšnjega načrta	85
5.4 Glavne prednosti in problemi upravljanja populacij divjadi in njenega življenjskega okolja	87
6. TEMELJNI VIDIKI UPRAVLJANJA DIVJADI IN NJENEGA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA	89
7. CILJI IN USMERITVE	91
7.1 Strateški cilji in prednostne naloge upravljanja divjadi ter njenega življenjskega okolja	91
7.1.1 Strateški cilji	91
7.1.2 Prednostne naloge	91
7.2 Cilji in usmeritve za posamezne vrste divjadi	92
7.2.1 Evropska srna	92
7.2.2 Navadni jelen	96
7.2.3 Damjak	100
7.2.4 Gams	102
7.2.5 Muflon	105
7.2.6 Divji prašič	108
7.2.7 Evrazijski šakal	110
7.2.8 Lisica	112
7.2.9 Rakunasti pes	113
7.2.10 Jazbec	114
7.2.11 Kuna zlatica	115
7.2.12 Kuna belica	116
7.2.13 Poljski zajec	117
7.2.14 Pižmovka	118
7.2.15 Nutrija	119
7.2.16 Navadni polh	120
7.2.17 Fazan	121
7.2.18 Raca mlakarica	122
7.2.19 Sraka	123
7.2.20 Šoja	124
7.2.21 Siva vrana	125
7.3 Oblikovanje življenjskega okolja divjadi	126
7.3.1 Operativni cilji oblikovanja življenjskega okolja divjadi	126
7.3.2 Usmeritve za določitev ukrepov v življenjskem okolju divjadi	126
7.4 Usklajevanje rabe prostora in odprava nesoglasij pri rabi prostora	139
8. NEVARNOSTI IN TVEGANJA UPRAVLJANJA DIVJADI IN NJENEGA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA	142
9. METODOLOGIJA IZDELAVE NAČRTA	143

10. LITERATURA.....	144
11. NAČRT SO IZDELALI	146
12. PRILOGE	147
12.1 PRILOGA 1: Povzetek naravovarstvenih smernic za Kamniško Savinjsko LUO (2021 – 2030).....	147
12.2 PRILOGA 2: Uradni zaznamek usklajevanj Naravovarstvenih smernic za lovsko upravljavske načrte (2021–2030) med ZGS in ZRSVN, 13. 7. 2021.	164
12.3 PRILOGA 3: Realizacija odvzema divjadi 2011-2020.....	165

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Lovišča v Kamniško-Savinjskem LUO.....	5
Preglednica 2: Struktura zemljiških kultur [20] [21]	9
Preglednica 3: Natura 2000 in zavarovana območja in naravne vrednote	12
Preglednica 4: Ocena ustreznosti življenjskega okolja divjadi.....	15
Preglednica 5: Ovrednotena škoda v obdobju 2011–2020 po škodnih objektih in vrstah divjadi	20
Preglednica 6: Realizacija odvzema divjadi v obdobju 2011–2020.	79
Preglednica 7: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v obdobju 2011–2020.....	82
Preglednica 8: Uspešnost upravljanja z divjadjo v obdobju 2011–2020.....	84
Preglednica 9: Presoja ustreznosti načrta za obdobje 2021–2030.....	85
Preglednica 10: Starostno-spolni razredi pri srni.....	92
Preglednica 11: Delež (%) starostno-spolnih razredov v odvzemu	93
Preglednica 12: Dopustna odstopanja (%) od načrtovanega števila v posameznem razredu in skupno	93
Preglednica 13: Starostno-spolni razredi pri navadnem jelenu	97
Preglednica 14: Delež (%) starostno-spolnih razredov v odvzemu	98
Preglednica 15: Dopustna odstopanja (%) od načrtovanega števila v posameznem razredu in skupno	98
Preglednica 16: Starostno-spolni razredi pri damjaku.....	100
Preglednica 17: Delež (%) starostno-spolnih razredov v odvzemu damjaka	101
Preglednica 18: Starostno-spolni razredi pri gamsu.....	102
Preglednica 19: Delež (%) starostno-spolnih razredov v odvzemu	103
Preglednica 20: Starostni in spolni razredi pri muflonu	105
Preglednica 21: Delež (%) starostno-spolnih razredov v odvzemu	106
Preglednica 22: Starostni in spolni razredi pri divjem prašiču	108
Preglednica 23: Delež (%) starostno-spolnih razredov v odvzemu	109

KAZALO SLIK

Slika 1: Lovišča v Kamniško-Savinjskem LUO in lega v Sloveniji	5
Slika 2: Spremembe temperature in padavin v obdobju 1971 do 2020	7
Slika 3: Prikaz ključnih koridorjev v LUO za ohranjanje ekološke poveztljivosti.	12
Slika 4: Popisne enote v lovsko upravljavskem območju	17
Slika 5: Primerjava deleža objedenih osebkov gozdnega mladja med popisi v letih 2010, 2014, 2017 in 2020 v popisni enoti Zgornja Savinja	18

Slika 6: Vpliv divjadi na uspešnost pomlajevanja gozda in trend objedenosti bukve.....	19
Slika 7: Prostorska razporeditev odvzema srne v Sloveniji v obdobju 2011–2020.....	22
Slika 8: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema srne v obdobju 2011–2020....	23
Slika 9: Spolna in starostna struktura odvzema srnjadi v obdobju 2011–2020	23
Slika 10: Dinamika višine in strukture izgub srnjadi v obdobju 2011–2020.....	24
Slika 11: Dinamika poprečnih telesnih mas mladičev in enoletnih živali srnjadi v obdobju 2011–2020.....	25
Slika 12: Prostorska razporeditev odvzema jelena v Sloveniji v obdobju 2011–2020	27
Slika 13: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema navadnega jelena v obdobju 2011–2020.....	28
Slika 14: Spolna in starostna struktura odvzema jelenjadi v obdobju 2011–2020.....	28
Slika 15: Dinamika višine in strukture izgub jelenjadi v obdobju 2011–2020	29
Slika 16: Dinamika poprečnih telesnih mas mladičev in enoletnih živali jelenjadi v obdobju 2011–2020.....	30
Slika 17: Prostorska razporeditev odvzema damjaka v Sloveniji v obdobju 2011–2020 ...	31
Slika 18: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema damjaka v obdobju 2011–2020	32
Slika 19: Spolna in starostna struktura odvzema damjaka v obdobju 2011–2020	32
Slika 20: Prostorska razporeditev odvzema gamsa v Sloveniji v obdobju 2011–2020	34
Slika 21: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema gamsa v obdobju 2011–2020	35
Slika 22: Spolna in starostna struktura odvzema gamsa v obdobju 2011–2020	35
Slika 23: Dinamika višine in strukture izgub gamsa v obdobju 2011–2020.....	36
Slika 24: Dinamika povprečnih telesnih mas mladičev in enoletnih živali gamsa v obdobju 2011–2020.....	37
Slika 25: Prostorska razporeditev odvzema muflona v Sloveniji v obdobju 2011–2020	38
Slika 26: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema muflona v obdobju 2011–2020	39
Slika 27: Spolna in starostna struktura odvzema muflona v obdobju 2011–2020	39
Slika 28: Dinamika poprečnih telesnih mas mladičev in enoletnih živali muflonov v obdobju 2011–2020.....	40
Slika 29: Prostorska razporeditev odvzema divjega prašiča v Sloveniji v obdobju 2011–2020	42
Slika 30: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema divjega prašiča v obdobju 2011–2020	43
Slika 31: Spolna in starostna struktura odvzema divjih prašičev v obdobju 2011–2020....	43
Slika 32: Dinamika višine in strukture izgub divjega prašiča v obdobju 2011–2020.....	44
Slika 33: Dinamika povprečnih telesnih mas mladičev ter lanščakov in lanščakinj v obdobju 2011–2020.....	45
Slika 34: Prostorska razporeditev odvzema šakala v Sloveniji v obdobju 2011–2020	46
Slika 35: Prostorska razporeditev odvzema lisice v Sloveniji v obdobju 2011–2020.....	48
Slika 36: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema lisic v obdobju 2011–2020...	49
Slika 37: Dinamika višine in strukture izgub lisic v obdobju 2011–2020	49
Slika 38: Prostorska razporeditev odvzema jazbeca v Sloveniji v obdobju 2011–2020	52
Slika 39: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema jazbeca v obdobju 2011–2020	53
Slika 40: Dinamika višine in strukture izgub jazbecov v obdobju 2011–2020	53
Slika 44: Prostorska razporeditev odvzema kune zlatice v Sloveniji v obdobju 2011–2020	55
Slika 45: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema kun zlatic v obdobju 2011–2020	56
Slika 41: Prostorska razporeditev odvzema kune belice v Sloveniji v obdobju 2011–2020	58

Slika 42: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema kun belic v obdobju 2011–2020.....	59
Slika 43: Dinamika višine in strukture izgub kun belic v obdobju 2011–2020	59
Slika 48: Prostorska razporeditev odvzema poljskega zajca v Sloveniji v obdobju 2011–2020.....	61
Slika 49: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema poljskega zajca v obdobju 2011–2020.....	62
Slika 50: Dinamika višine in strukture izgub poljskega zajca v obdobju 2011–2020.....	62
Slika 46: Prostorska razporeditev odvzema pižmovke v Sloveniji v obdobju 2011–2020	64
Slika 47: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema pižmovk v obdobju 2011–2020.....	65
Slika 51: Prostorska razporeditev odvzema nutrije v Sloveniji v obdobju 2011–2020	66
Slika 52: Prostorska razporeditev odvzema fazana v Sloveniji v obdobju 2011–2020	69
Slika 53: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema fazana v obdobju 2011–2020.....	70
Slika 54: Prostorska razporeditev odvzema race mlakarice v Sloveniji v obdobju 2011–2020.....	71
Slika 55: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema rac mlakaric v obdobju 2011–2020.....	72
Slika 56: Prostorska razporeditev odvzema srake v Sloveniji v obdobju 2011–2020	73
Slika 57: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema srak v obdobju 2011–2020..	74
Slika 58: Prostorska razporeditev odvzema šoje v Sloveniji v obdobju 2011–2020.....	75
Slika 59: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema šoj v obdobju 2011–2020....	76
Slika 60: Prostorska razporeditev odvzema sive vrane v Sloveniji v obdobju 2011–2020	77
Slika 61: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema sivih vran v obdobju 2011–2020.....	78
Slika 62: Pomembnost posameznih vidikov v Kamniško-Savinjskem LUO	90

1. POVZETEK

Lovsko upravljavski načrt za XIV. Kamniško-Savinjsko lovsko upravljavsko območje za obdobje 2021–2030 (nadalje načrt) skupaj z gozdnogospodarskimi načrti za Nazarsko, Celjsko in Ljubljansko gozdnogospodarsko območje predstavlja celovit pristop načrtnega upravljanja z gozdnim ekosistemom. Vključuje novejšo ugotovitve s področja upravljanja populacij divjadi in upošteva strategije drugih rab prostora. V načrtu zastavljeni cilji bodo preko dvoletnih načrtov za Kamniško-Savinjsko lovsko upravljavsko območje (nadalje LUO) uresničevali trajnostno upravljanje populacij divjadi.

Kamniško-Savinjsko LUO obsega 91.498 ha, od tega je 5.532 ha nelovnih površin, kar predstavlja 6,0 % površine LUO. Vključuje 19 lovišč, katerih povprečna površina znaša 4.816 ha. Upravno LUO obsega 13 občin in 5 upravnih enot.

LUO leži v alpskem in predalpskem svetu severne in osrednje Slovenije. Podnebje je večinoma zmerno celinsko, v Kamniško-Savinjskih Alpah pa z nadmorsko višino prehaja v gorsko podnebje. Osrednji reki v LUO sta Savinja in Kamniška Bistrica s svojimi pritoki. Po podatkih rabe tal gozdovi pokrivajo 66,8 % območja, kmetijske površine 26,9 %, urbane površine 5,3 %, ostala zemljišča 1,0 %. V območju prevladuje gozdnata krajina, kmetijska in primestna krajina sta prisotni le ob robu območja. LUO je na ravni države pomemben tudi z vidika poveztivosti habitatov med Dinaridi in Alpami.

Območja Nature 2000 so določena na 15 % območja in se povsod prekrivajo z območji EPO, ki zavzemajo 26 % območja. V LUO je evidentiranih tudi 180 različnih območij z naravnimi vrednotami in 469 točkovnih naravnih vrednot, med katerimi prevladujejo brezna, jame in spodmoli.

Življenjsko okolje oz. raba prostora se stalno spreminja. V zadnjih 10 letih so se v LUO urbane površine povečale za 268 ha. V kmetijski krajini se razmere za divjad, predvsem za malo poljsko divjad, poslabšujejo zaradi intenzivnega kmetijstva. V gozdovih so ujme povzročile precejšnje spremembe, s katerimi so se prehranske razmere za rastlinojedo parkljasno divjad izboljšale. Tudi razmere za kritje in poleganje mladičev so zaradi povečanega notranjega gozdnega roba boljše. S povečevanjem človekovih prostočasnih aktivnosti pa se povzroča negativen vpliv na življenjsko okolje divjadi. Prav naraščajoč nemir je bil prepoznan kot največji problem pri nadaljnjem učinkovitem upravljanju z divjadjo.

Na podlagi popisov objedenosti gozdnega mladja ni zaznati večjih težav pri naravnem pomlajevanju. Večja objedenost pomladka se pojavlja le lokalno v zimovališčih jelenjadi ali v habitatih gamsov v gozdni krajini. Naravno pomlajevanje je najbolj ovirano pri listavcih (z izjemo bukve), ki slabo preraščajo v višje sloje. Posebej so bili zaznani večji problemi z naravnim pomlajevanjem na območju gozdnogospodarskih enot Solčava in Luče. Evidentirane škode od divjadi so bile nižje kot v predhodnem obdobju in so znašale 107.420 EUR. Večina škod, kar 92 %, je bilo evidentiranih zaradi divjih prašičev.

Z vlaganji v življenjsko okolje divjadi, ki obsegajo biemeliorativne in biotehnične ukrepe, izboljšujemo življenjsko okolje divjadi, obenem pa omejujemo negativne učinke populacij divjadi na okolje. Na letni ravni so se v zadnjem desetletju dela izvedla na površini slabih 80 ha, medtem ko je bilo v povprečju vnesene za cca 48 ton krme.

Pri upravljanju s posameznimi populacijami divjadi smo bili glede na postavljene pretekle cilje relativno uspešni. Med manj uspešnim upravljanjem je zagotovo upravljanje z

jelenjadjo, saj populacija kljub pozitivnemu trendu odvzema še vedno narašča. Tudi številčnost divjih prašičev se je v določenih letih, predvsem v JV loviščih LUO, prekomerno povečevala. S fazanom se je prekinilo aktivno upravljanje. Z ostalimi vrstami divjadi pa se je upravljalo uspešno. Pri večini živalskih vrst in v večini let so bili načrti realizirani znotraj dopustnih odstopanj.

S pričujočim načrtom smo definirali tudi glavne probleme, s katerimi se soočamo pri upravljanju s populacijami in njenim življenjskim okoljem. Glavni problemi so naraščanje številčnosti jelenjadi in njeno prostorsko širjenje, visoke gostote divjega prašiča po letih s semenskim obrodом, širjenje muflona v sosednja lovišča, upad gostot male poljske divjadi v povezavi s slabšanjem življenjskega okolja. Problemi v okolju so stalno naraščajoč nemir zaradi človekovih prostočasnih aktivnosti, slabšanje življenjskih pogojev divjadi v kmetijski krajini in zmanjšanjem pašnih površin v hribovitih predelih. Glede na izpostavljene probleme so bili oblikovani temeljni strateški cilji, ki so: ohranjanje vitalnih populacij divjadi vseh avtohtonih vrst in drugih prostoživečih živali ter njihovih habitatov, sooblikovanje življenjskega prostora divjadi in drugih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst, optimalna trajnostna raba vrst divjadi z lovom, zmanjševanje ali preprečevanje nastajanja neželenih vplivov v okolju (objedenost, lupljenje drogovnjakov, škode v kmetijstvu). Oblikovane so bile tudi prednostne naloge, ki so pomembne za upravljanje s posameznimi populacijami divjadi.

Za vsako živalsko vrsto, ki je opredeljena kot divjad, je v načrtu podana ocena stanja, ki temelji na analizah kazalnikov stanja in trendov razvoja populacije. Glede na izraženo problematiko so bili pri posameznih vrstah opredeljeni operativni cilji ter določene usmeritve za določitev ukrepov v populacijah. Pri navadnem jelenu je tako cilj znižati številčnost ter preprečiti njegovo širitev v robna območja. Podoben cilj imamo določen tudi pri upravljanju z muflonom in divjim prašičem. Pri pižmovki in nutriji je cilj zgodnje odkrivanje prisotnosti živali in popolni odvzem, medtem ko je pri ostalih vrstah cilj bodisi ohranjanje bodisi rahlo povečanje številčnosti. V načrtu so oblikovani tudi cilji za življenjsko okolje, kot tudi usmeritve za določitev ukrepov v populacijah in njihovem življenjskem okolju.

Upravljanje s populacijami divjadi in njenim življenjskim okoljem je že in bo tudi v bodoče izpostavljeno različnim spremembam, tveganjem in nevarnostim. Nevarnosti in tveganja izhajajo iz različnih področij, kot so turizem, rekreacija, lovstvo, gozdarstvo, kmetijstvo ter politika.

2. UVOD

Temeljni namen Lovsko upravljavskega načrta za XIV. Kamniško-Savinjskega lovsko upravljavskega območja za obdobje 2021–2030 je, da se na podlagi analize preteklega upravljanja populacij divjadi in njihovega življenjskega okolja ter presoje stanja določi cilje in usmeritve v okviru trajnostnega upravljanja populacij divjadi, ki bodo usklajene z okoljem, in primerne življenjskega okolja za prihodnje desetletno obdobje.

Pričujoči načrt je izdelan hkrati z gozdnogospodarskimi načrti gozdnogospodarskih območij (Nazarje, Celje in Ljubljana). Skupaj predstavljajo celovit pristop načrtnega gospodarjenja oziroma upravljanja z gozdnim ekosistemom na navedenih območjih. Pričujoči načrt je že tretji dolgoročni lovsko upravljavski načrt za to LUO.

Načrt je strategija upravljanja populacij divjadi in njenega življenjskega okolja v naslednjem desetletju ter zavezujoča podlaga vsem dvoletnim načrtom obravnavanega lovsko upravljavskega območja. Izdelan je na osnovi relevantnih analiz podatkov v populacijah divjadi in njihovem življenjskem okolju v preteklem desetletju. Načrt vključuje relevantne novejšje ugotovitve s področja upravljanja populacij divjadi, prav tako pa upošteva strategije drugih rab prostora. V načrtu so zastavljeni cilji, ki jih bomo uresničevali preko dvoletnih načrtov v okviru trajnostnega upravljanja populacij divjadi in zagotovitve ravnovesja med divjadjo in njenim okoljem.

Lovsko upravljavski načrt za XIV. Kamniško-Savinjskega lovsko upravljavskega območja za obdobje 2021–2030 je izdelan skladno z:

- Zakonom o divjadi in lovstvu (Ur. l. RS, št. 16/04 in nasl.),
- Zakonom o gozdovih (Ur. l. RS, št. 30/93 in nasl.),
- Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur. l. RS, št. 91/2010 in nasl.),
- Odlokom o lovsko upravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur. l. RS, št. 110/04 in nasl.),
- Odlokom o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur. l. RS, št. 128/04 in nasl.),
- Uredbe o ustanovitvi lovišč s posebnim namenom v RS (Ur. l. RS, št. 117/04 in nasl.),
- Uredbe o ustanovitvi lovišča s posebnim namenom Brdo pri Kranju (Ur. l. RS, št. 114/04),
- Uredbe o določitvi divjadi in lovni dob (Ur. l. RS, št. 101/04 in nasl.),
- Smernicami za upravljanje divjadi v Sloveniji v obdobju 2021–2030,
- Cilji upravljanja s populacijami divjadi v Sloveniji v obdobju 2021–2030 in
- osnutki Gozdnogospodarskih načrtov za Nazarsko gozdnogospodarsko območje, Celjsko gozdnogospodarsko območje in Ljubljansko gozdnogospodarsko območje za obdobje 2011–2020.

Za pogostejše uporabljene izraze so v pričujočem načrtu uporabljene naslednje okrajšave:

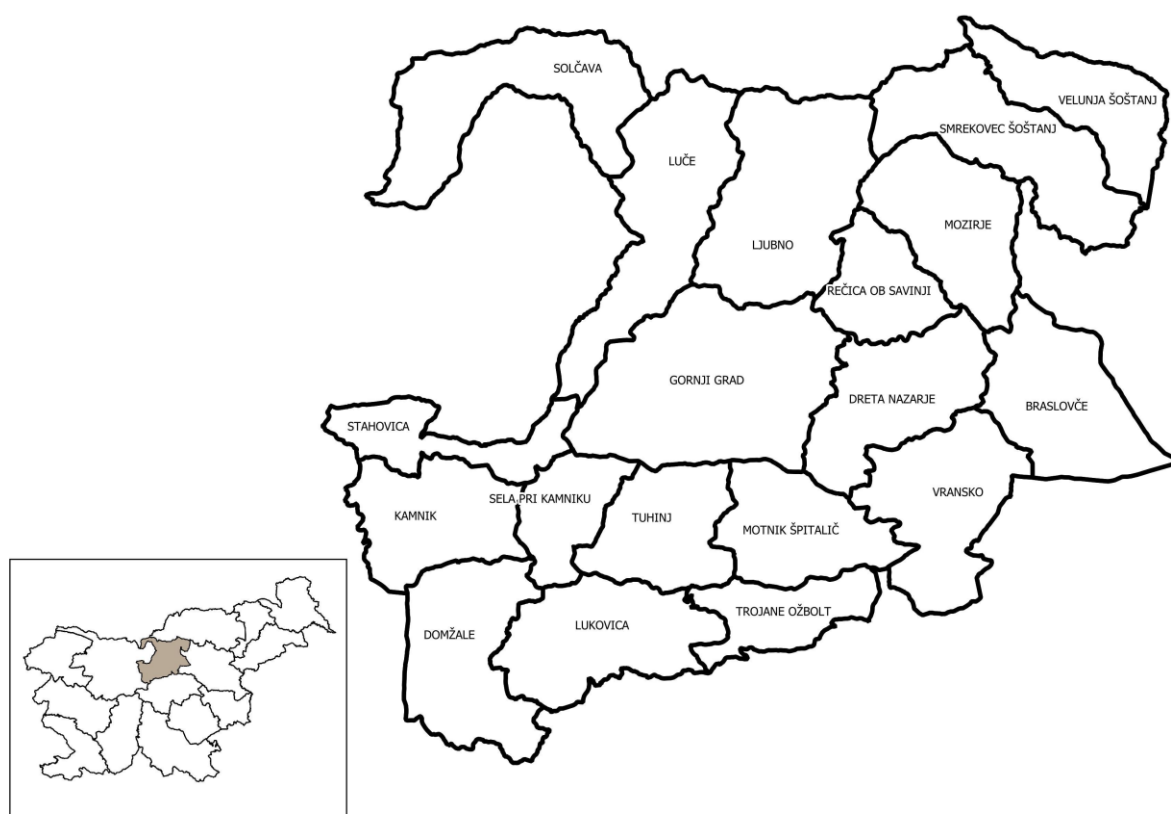
- LUO – lovsko upravljavsko območje
- LD – lovska družina
- LPN – lovišče s posebnim namenom
- GGO – gozdnogospodarsko območje
- ZGS – Zavod za gozdove Slovenije

3. OPIS LOVSKO UPRAVLJAVSKEGA OBMOČJA

3.1 Lega in upravna ureditev

Kamniško-Savinjsko LUO leži v severnem in osrednjem delu Slovenije. Obsega vzhodni del Kamniško-Savinjskih Alp z Menino planino, Dobrovljami in Tuhinjsko dolino z obrobniimi nižinskimi predeli ter vzhodni del Karavank z Raduho in Smrekovcem do obrobja Šaleške doline. Za osrednji del LUO je značilna velika gozdnatost in ohranjenost naravne krajine, ki zagotavlja zelo dobre pogoje za prostoživeče živalske vrste. LUO je življenjsko območje vseh avtohtonih vrst parkljaste divjadi: srnjadi, jelenjadi, gamsa in divjega prašiča. V LUO sta tudi dve manjši koloniji naseljenih tujerodnih vrst, muflona in damjaka. LUO je bogato tudi z malo divjadjo, zlasti z vrstami, ki so navezane na gozdni prostor.

V LUO je vključenih 19 lovišč, s katerimi upravljajo lovske družine. Lovišča Zgornje Savinjske in Šaleške doline (Solčava, Luče, Ljubno, Gornji Grad, Dreta-Nazarje, Rečica ob Savinji, Mozirje, Smrekovec Šoštanj in Velunja Šoštanj) ležijo na območju GGO Nazarje, lovišči Braslovče in Vransko ležita v GGO Celje, ostala lovišča (Stahovica, Kamnik, Sela pri Kamniku, Domžale, Lukovica, Tuhinj, Motnik-Špitalič in Trojane-Ožbolt) pa ležijo v GGO Ljubljana. Povprečna skupna površina lovišča je 4.816 ha. Upravno je območje razdeljeno na več upravnih enot: UE Mozirje – 7 lovišč, UE Velenje – 2 lovišči, UE Žalec – 2 lovišči, UE Kamnik – 5 lovišč in UE Domžale – 3 lovišča. V Kamniško-Savinjskem LUO se nahaja 13 občin in sicer: Solčava, Luče, Ljubno, Gornji Grad, Nazarje, Rečica ob Savinji, Mozirje, Šoštanj, Braslovče, Vransko, Kamnik, Lukovica in Domžale.

Slika 1: Lovišča v Kamniško-Savinjskem LUO in lega v Sloveniji

Preglednica 1: Lovišča v Kamniško-Savinjskem LUO

Šifra lovišča	Ime lovišča	Skupna površina (ha)	Lovna površina (ha)	Površina gozda (ha)	Delež gozda (%)
1401	SOLČAVA	6.047	5.966	4.986	82,5
1402	LUČE	6.317	6.184	4.982	78,9
1403	LJUBNO	7.122	6.932	5.510	77,4
1404	REČICA OB SAVINJI	2.818	2.625	1.717	60,9
1405	MOZIRJE	4.820	4.590	3.147	65,3
1406	SMREKOVEC ŠOŠTANJ	5.846	5.418	3.910	66,9
1407	VELUNJA ŠOŠTANJ	3.743	3.540	2.306	61,6
1408	GORNJI GRAD	9.286	9.012	6.940	74,7
1409	DRETA	4.869	4.659	3.509	72,1
1410	NAZARJE	5.179	4.821	2.203	42,5
1411	BRASLOVČE	5.243	4.984	3.478	66,3
1412	VRANSKO	2.727	2.540	1.782	65,3
1413	STAHOVICA	4.241	3.542	2.307	54,4
1414	KAMNIK	2.461	2.336	1.686	68,5
1415	SELA PRI KAMNIKU	3.807	3.686	2.613	68,6
1416	TUHINJ	4.029	3.923	2.868	71,2
	MOTNIK ŠPITALIČ				

1417	DOMŽALE	5.197	4.098	2.280	43,9
1418	LUKOVICA	5.057	4.568	2.741	54,2
	TROJANE				68,4
1419	OŽBOLT	2.690	2.543	1.840	
	Skupaj LUO:	91.498	85.966	60.806	66,5

3.2 Opis naravnih razmer

3.2.1 Značilnosti površja

LUO leži v alpskem in predalpskem svetu. Obsega del Kamniško-Savinjskih Alp in Vzhodnih Karavank, del Posavskega hribovja in ob robu sega v alpske ravnine (Savinjska ravan, Savska ravan). V razgibanem hribovitem površju si od severa proti jugu sledijo Zgornja Savinjska dolina, Tuhinjska dolina in dolina Motnišnice, dolina Radomlje (Črni graben) in dolina Bolske na obrobju Spodnje Savinjske doline.

Najvišji vrh je Mrzla gora (2203 m) v severozahodnem delu LUO. Samo v tem delu območja so prisotna alpska visokogorja (poleg Mrzle gore še Olševa in Raduha). V pretežnem delu območja so alpska hribovja. Najnižja točka območja je v Spodnji Savinjski dolini pri Latkovi vasi (276 m).

Severno mejo območja tvori greben od Raduhe do Smrekovca, ki se navezuje na planoto Golte. V osrednjem delu območja so planote Menina, Dobrovlje. Manj izrazit vmesni greben poteka od Črničva proti SV (Kašni vrh, Lepenatka, Rogatec). Na južni strani LUO prehaja v Posavsko hribovje (Čemšeniška planina, Limbarska gora).

Značilno je zelo razgibano površje s strmimi pobočji in globokimi dolinami ter hudourniški jarki. Prevladuje rečni tip površja, ki deloma prehaja v kraški tip z značilnimi kraškimi pojavi. Tudi za omenjene kraške planote so značilna strma pobočja. Povprečen naklon območja znaša 20° (od tega je 31 % površin na pobočjih, strmejših od 25° in 33 % površin na položnih legah z naklonom manjšim od 15°). Največ površin (41 %) je na nadmorski višini od 400 do 700 m.

3.2.2 Značilnosti podnebja

Podnebje je večinoma zmerno celinsko, v Kamniško-Savinjskih Alpah pa z nadmorsko višino prehaja v gorsko podnebje [1]. Povprečna letna temperatura je bila v obdobju 1981–2010 v Mozirju 9,7 °C [2] in v Velenju 10,1 °C [3], z nadmorsko višino pa temperatura pada.

Največ padavin je v najvišjih gorskih območjih (preko 2.000 mm) [1]. Ob vznožju gora (Solčava, Luče) je letna količina padavin med 1.400 in 1.600 mm in proti vzhodu postopno pada (Velenje 1.114 mm) [3].

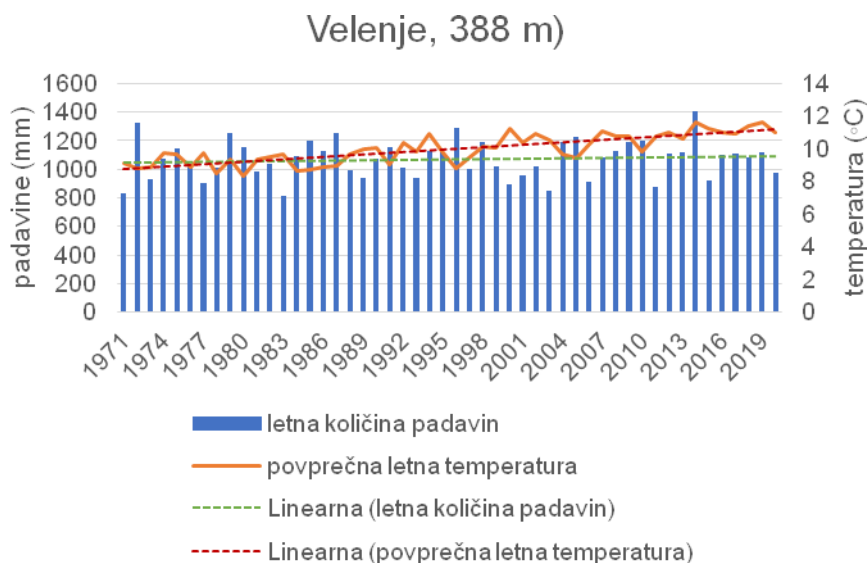
V dveh desetletjih so se dolgoletna povprečja temperature povečala za 0,7 °C, količina padavin pa zmanjšala za 40 mm (Mozirje). Z upoštevanjem predvidenega zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov bi se v obdobju 2010–2040 temperatura dvignila za 0,5 do 1,0 °C v primerjavi z obdobjem 1980–2010, do leta 2100 pa za 2 °C. Napovedi glede

padavin niso tako zanesljive, pričakovati pa je porast povprečnih letnih padavin za 10 % do leta 2100 [4].

Podnebne spremembe se ob vse pogostejših in vse močnejših ujmah že odražajo v gozdovih, tak trend pa se bo gotovo tudi nadaljeval. Podnebne spremembe bodo vplivale na zgodnejše olistanje drevja (bukev bo konec 21. stoletja predvidoma ozelenela 14 dni prej) [4], kar lahko poveča občutljivost na spomladanske pozebe. Podaljšala se bo rastna doba, kar ima poleg pozitivnih lahko tudi negativne posledice (nove bolezni, invazivne vrste).

V zadnjem obdobju so zime toplejše, kot je dolgoletno povprečje in z manj snežnimi padavinami. Posebej v nižinah so pogosto zime skoraj brez snega, ali pa je največja višina snega pod 20 cm. Povprečna desetletna januarska temperatura je v obdobju od 1971 do 2020 narasla iz $-2,4\text{ }^{\circ}\text{C}$ na $1,2\text{ }^{\circ}\text{C}$ [3].

Ocenjujemo, da se bodo habitatne razmere za večino vrst divjadi zaradi milejših zim in daljše vegetacijske dobe izboljšale. Kratkoročno lahko tudi ujme z ustvarjanjem ogolelih površin v gozdovih, pozitivno vplivajo na prehransko kapaciteto za rastlinojedo parkljasto divjad. V primeru daljših sušnih obdobj pa lahko prihaja do pomanjkanja tekoče vode in kaluž, predvsem na kraškem terenu.

Slika 2: Spremembe temperature in padavin v obdobju 1971 do 2020

3.2.3 Hidrološke in hidrogeološke razmere

Severni in osrednji del območja obsega zgornje porečje reke Savinje s pritokom Dreta (Zgornja Savinjska dolina) in del porečja reke Pake. Južni del ima bolj razgibano rečno omrežje. Območje obsega del porečja Kamniške Bistrice z večjima pritokoma Nevljica in Radomlja. Na jugovzhodnem delu območja sta pa Motnišnica in Bolska, ki se izlivata v Savinjo (v Spodnji Savinjski dolini).

Večji pritoki Savinje so Jezera, Globaša, Bela, Lučnica, Rogačnik, Dupljenik, Revsov graben in Ljubnica. Vsi ti pritoki imajo, tako kot tudi Savinja v zgornjem toku, izrazit hudourniški značaj. Največji pritok Savinje je Dreta, ki se vanjo izliva v Nazarjah. Večji pritoki Pake so Velunja, Bečovnica in Šentflorjanščica.

Savinja in Paka ter ostale reke občasno poplavljaajo, večjih poplavnih območij v LUO pa ni. Pomemben prispevek je k zmanjšanju poplavnih dogodkov v najgostejše naseljenem delu Šaleške doline prispevala regulacija Pake. Gozdni rastiščni tipi (GRT), ki so vezani na občasno poplavljen območja, so redki in zavzemajo manj kot 1 % gozdnih površin.

Večja območja snežnih plazov se nahajajo v alpskem delu (Solčava), kjer so poleg strmih pobočij običajno prisotne tudi večje količine snega.

V območju se pojavlja kraški svet alpskega tipa. Alpski kras obsega predvsem Savinjske Alpe (osrednja gorska veriga, Mozirska planina ali Golte, Menina in Dobrovlje, Krašica) in Olševo. Značilni površinski kraški pojavi se tu običajno ne razvijejo. Izrazitejši kraški relief z vrtačami in suhimi dolinami je nastal na planotah Golte, Menina in Dobrovlje. Na teh območjih primanjkuje studencev in tekoče vode, zato je za divjad vsaka stoječa voda tu zelo pomembna.

3.2.4 Vegetacijski oris območja in značilnosti rabe tal

Med rabami tal v LUO prevladujejo gozdovi (61.136 ha, 66,8 % gozdnatost). Gozdnatost je precej nad slovenskim povprečjem. Delež gozdov je manjši v robnih ravninah, kjer je gostejša poselitev in več kmetijskih površin (pod 50 % gozdnatost samo v loviščih Braslovče in Domžale, na meji pa še v Kamniku in Lukovici).

V zadnjem obdobju se je malo zmanjšal delež njiv in vrtov, travnikov in pašnikov ter trajnih nasadov, povečal se je pa delež drugih kmetijskih površin. Zmanjšal se je tudi delež gozdov, medtem ko se je povečal delež pozidanih in drugih zemljišč.

Preglednica 2: Struktura zemljiških kultur [20] [21]

Skupina dejanske rabe	Šifra dejanske rabe	Površina			
		ha		%	
		2009	2020	2009	2020
Njive in vrtovi	1100	3.711	3.494	4,1	3,8
Travniki in pašniki	1300 in 1800	18.621	17.982	20,3	19,7
Trajni nasadi	1200	1.142	1.339	1,2	1,5
Druge kmetijske površine	1400, 1500 in 1600	926	1.726	1,0	1,9
Gozdovi	2000	61.715	61.136	67,4	66,8
Pozidano in sorodna zemljišča	3000	4.597	4.865	5,0	5,3
Vode in mokrišča	4000 in 7000	450	549	0,5	0,6
Ostala zemljišča	5000 in 6000	404	422	0,4	0,5

V območju prevladuje gozdnata krajina, ki obsega 71,4 % skupne površine. Meja gozdnate krajine sledi meji poselitve in je običajno tudi krajinska meja (razlike v matični podlagi, lom pobočja, greben). Zaradi premajhnih površin so v gozdnato krajino vključene tudi kmetijske površine na dnu Zgornje Savinjske in Zadrečke doline. V alpskem delu območja večje površine obsega gorska gozdnata krajina (11,9 %). Na planotah in hribovju, kjer ni naselij in kjer višina pogorij ne dosega gozdne meje, je prisotna gozdna krajina (7,3 %). Kmetijska in primestna krajina sta prisotni le ob robu območja (skupaj 9,5 %). V LUO je precej več gozdnate krajine kot v celotni Sloveniji, manj pa kmetijske in primestne krajine. Gozdnatost je najvišja v gozdni krajini (91,7 %), v gorski gozdnati krajini je gozdnatost malo nižja (87 %). V prevladujoči gozdnati krajini je gozdnatost malo nad povprečjem za celotno območje in znaša 68 %. Najnižja je gozdnatost v kmetijski in primestni krajini (9,3 %).

Pestra geološka podlaga in širok višinski razpon se odražata tudi v pestrosti gozdnih rastiščnih tipov. Med skupinami gozdnih rastiščnih tipov v LUO prevladujejo podgorska bukovja na silikatnih kameninah (29 % gozdov), ki zavzemajo nižje lege v osrednjem in južnem delu območja. Z nadmorsko višino prehajajo navzgor v kisloljubna gorska zgornjegorska bukovja (10 %), navzdol pa v jelovja (11 %). Na kraških planotah in deloma v alpskih dolinah pa so obsežne površine predalpskih jelovih bukovij (13 % gozdov). Na karbonatni in mešani podlagi so močnejše prisotna še podgorska bukovja (10 %) ter gorska, visokogorska bukovja (11 %). V posebnih rastiščnih razmerah se pojavljajo zlasti še toploljubna bukovja (6 %) in kisloljubna rdečeborovja (4 %). Manjšinski gozdni rastiščni tipi, ki so obenem razmeroma slabo kartirani, so vsi nižinski gozdovi (vrbovja, črnojelševja, dobova belogabrovja), javorovja in velikojesenovja, gozdovi toploljubnih listavcev, smrekovja, macesnovja in ruševja.

Gozdni prostor skupaj obsega 62.287 ha. Drugih gozdnih zemljišč je 473 ha (rušja 278 ha, 185 ha daljnovodov in 10 ha obor). Med ostalimi zemljišči v gozdnem prostoru je največ naravnih površin (skupaj 420 ha), potem ekstenzivnih kmetijskih površin (314 ha) in infrastrukturnih objektov (210 ha).

Spremembe v rabi tal najbolj vplivajo na živalske vrste, ki so vezane na kmetijsko krajino. Njihov življenjski prostor se zmanjšuje hkrati pa se poslabšujejo tudi življenjski pogoji. Zaradi tega je številčnost srnjadi v nižinah v rahlem upadanju, upada tudi številčnost male poljske divjadi. V ostalih krajinskih tipih posledice sprememb v rabi tal nimajo bistvenega vpliva na življenjske pogoje divjadi.

3.3 Dejavnosti v prostoru

Območje LUO lahko iz vidika dejavnosti v prostoru razdelimo na dva dela: doline in hribovja. Ob robu območja v Ljubljanski, Celjski kotlini in Šaleški dolini se nahajajo mesta: Kamnik, Domžale, Šoštanj, sredi območja tudi Mozirje. Poleg pozidanih zemljišč so na teh območjih tudi obsežna intenzivna kmetijska zemljišča. Gozdnatost je manjša, gozdovi so močnejše obremenjeni z rekreacijo. Gozdovi v tem delu imajo poudarjeno funkcijo ohranjanja biotske raznovrstnosti (večje površine okoli Radomelj in ob Kamniški Bistrici so zato zavarovane kot varovalni gozd). Zaradi goste poselitve se posega v gozd zlasti za urbanizacijo in infrastrukturo.

Za večji del območja, ki leži po hribovitem obrobju dolin in kotlin, je značilna razpršena poselitve. Posamične kmetije in manjša naselja so obdana z gozdom. Gospodarjenje z gozdovi je intenzivno zlasti pri večji gozdni posesti in tam, kjer je večji delež iglavcev. Posegi v gozd so pretežno za kmetijske namene. Površina krčitev gozdov znaša v preteklem obdobju 166 ha. Vpliv rekreacije in turizma je omejen na okolico večjih turističnih središč in močnejše obiskanih poti. Ob robu območja poteka Slovenska planinska pot, območje pa prečkata tudi Evropska pešpot E6 ter Slovenska turnokolesarska pot. Večja turistična središča so terme Snovik, zdravilišče Topolšica in smučišče Golte. V vplivnem območju teh središč so označene različne poti in gozdovi so bolj obiskani. V celotnem območju se vpliv rekreacije povečuje in širi tudi na prej malo obiskana območja.

V območju so trije gozdni rezervati s površino 103 ha (Menina Strojnik, Mozirska požganija in Zaplanina), kjer je prepovedano vsako izvajanje lovske dejavnosti – vsako izdelovanje in nameščanje lovsko-tehniških objektov in naprav ter fizično izvajanje lova (individualnega, skupinskega). Pri ostalih zavarovanih območjih narave ni omejitev lova, zato ocenjujemo, da je skupni vpliv omejitev na divjad majhen.

Cestno omrežje je zelo razvejano. Po dolinah in med mesti potekajo prometne regionalne ceste, ob južnem robu območja tudi avtocesta. Kot turistične ceste so opredeljene cesta Podlom–Kranjski Rak–Luče ter cesti Solčava–Podolševa–Sleme in Žibovt–Sv. Duh–Podolševa (Solčavska panoramska cesta). Po prvi cesti, ki je vedno bolj obremenjena, se dostopa iz osrednje Slovenije v Zgornjo Savinjsko dolino ter na Veliko planino. Zgostitve prometa imajo pomemben vpliv, predvsem na izgube pri divjadi zaradi povozov.

Od ostale infrastrukture potekajo po južnem delu območja in od Termoelektrarne Šoštanj glavni daljnovodi (30 m širokih presekov), območje pa prečka tudi plinovod. Trase teh vodov skozi gozd so zatravljene oziroma se vzdržujejo v grmovnem stanju, kar podaljša gozdne robove in pozitivno vpliva na prehranske razmere za divjad. To velja tudi za manj prometne lokalne in gozdne ceste (dolžina teh cest v gozdnem prostoru znaša 923 km).

Izvajanje lova je v konfliktu s številnimi dejavnostmi, predvsem pa z vedno bolj poudarjeno socialno vlogo prostora. Konflikt se izraža tako v kmetijski in primestni krajini kot v gozdni

krajini. Divjad zaradi tega spreminja vedenjske vzorce in postaja vse bolj nočna, kar ima tudi vpliv na izvajanje lova.

3.4 Ekološka povezljivost območja

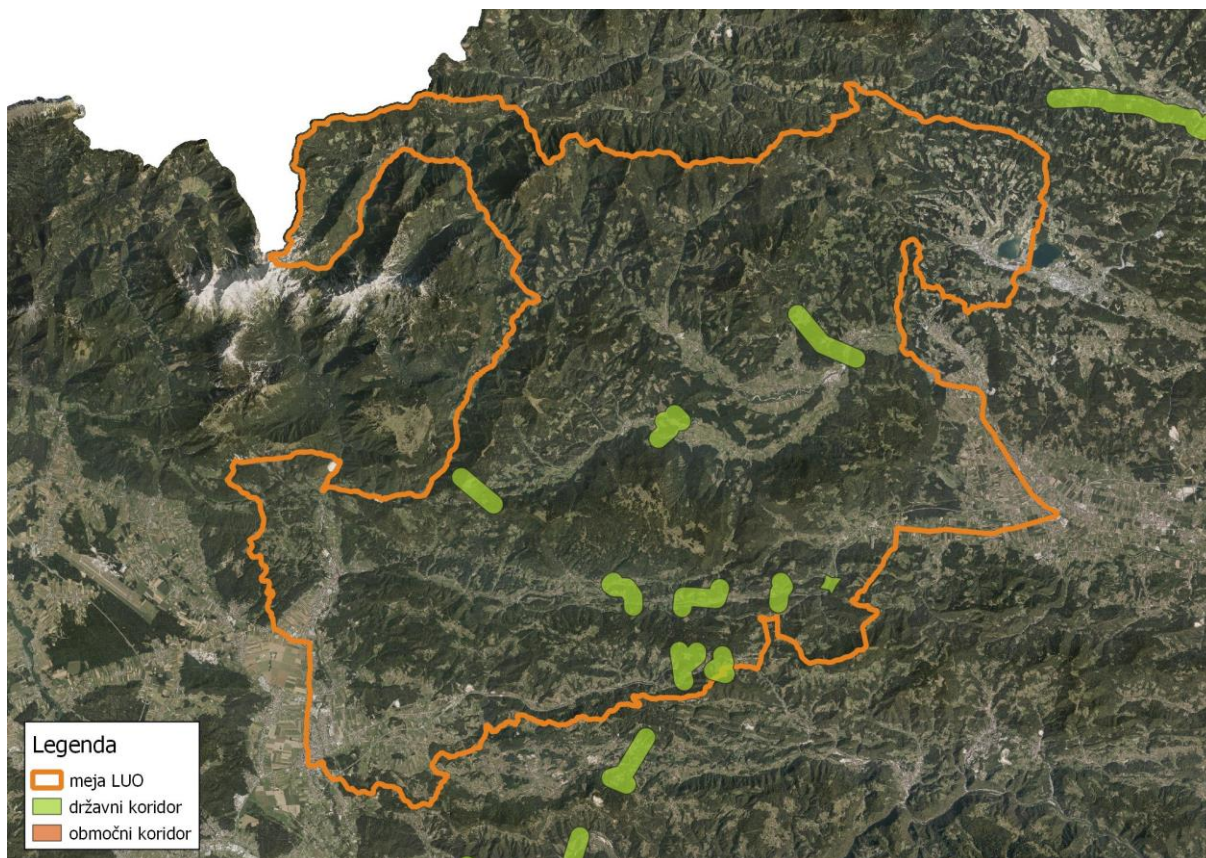
Kamniško-Savinjsk LUO predstavlja povezavo med Dinaridi in Alpami. Glavna povezovalna smer poteka v smeri jug-sever, večinoma preko Menine planine. Ekološka povezljivost območja je pomembna za prehode divjadi s selitvenim potencialom (divji prašič, jelenjad), kot tudi za velike zveri, predvsem za rjavega medveda. Gozdnatost LUO je visoka in znaša 66,8 %, zato povezljivost habitatov znotraj LUO ni problematična. Večja bariera se je postavila z izgradnjo avtoceste Ljubljana–Celje, ki je prekinila povezljivost na obeh straneh avtoceste. Z izgradnjo avtocestnega omrežja so bile prekinjene in spremenjene številne migratorne poti, kar je privedlo do izolacij populacij nekaterih živalskih vrst. To lahko posledično privede do siromašenja njihove genetske pestrosti.

Z izgradnjo tretje razvojne osi med Slovenj Gradcem in Šentrupertom bo dodatno prišlo do določenih prekinitev prehodov, vendar bo nova hitra cesta zgrajena z veliko predorov in viaduktov, zato ni pričakovati bistvenih poslabšanj selitvenih povezav. Povezave z Gorenjskim in Pohorskim LUO so vzpostavljene preko visoko gozdnate krajine. Povezava s Savinjsko-Kozjanskim LUO poteka predvsem po severnem delu LUO (Škale) ali preko Gore Oljke.

Ocenjujemo, da je v intenzivni kmetijski krajini (Braslovško polje, Savinjska dolina, Zadrebča dolina, polja med Domžalami in Lukovico...) premalo ohranjenih gozdnih otokov, mejic in živic, ki bi omogočili kritje mali divjadi in povezave med večjimi gozdnimi kompleksi.

Za ohranitev povezav smo v Kamniško-Savinjskem LUO določili 9 koridorjev. V Zgornje Savinjski dolini smo oblikovali 3 koridorje. Koridor Černivec povezuje Menino s Kamniško-Savinjskimi Alpami. Koridor Hom povezuje Menino s Smrekovškim pogorjem. Koridor med Nazarjam in Mozirjem pa povezuje Dobrovlje z Mozirsko planino.

V južnem delu LUO so bili oblikovani 4 najpomembnejši koridorji, z glavnim namenom učinkovitega prečkanja avtoceste Ljubljana–Celje. Ti koridorji so oblikovani preko predorov Podmilj, Trojane, Jasovnik in Ločica. Vzhodno proti Celjski kotlini in zahodno proti Domžalah je prehajanje živali preko avtoceste praktično onemogočeno, zato so omenjeni koridorji izrednega pomena za migracije prostoživečih živali med Zasavskim in Kamniško-Savinjskim LUO. Za nadaljevanje prehodov proti Menini sta oblikovana še dva koridorja in sicer pri Zg. Tuhinju in pri Motniku.

Slika 3: Prikaz ključnih koridorjev v LUO za ohranjanje ekološke poveztivosti.

3.5 Natura 2000 in zavarovana območja

Preglednica 3: Natura 2000 in zavarovana območja in naravne vrednote

	Ploskovni objekti (ha)	Točkovni objekti (število)
Natura 2000	13.700	-
Zavarovana območja	2.592	47
Naravne vrednote	15.319	469
EPO	23.798	-

Naravovarstvena območja so v Kamniško-Savinjskem LUO zastopana s pomembnim deležem. Na več kot četrtini površine LUO je opredeljena vsaj ena izmed oblik zavarovanj, posamezne oblike zavarovanj se med seboj tudi prekrivajo. Območja zavarovanj so vezana predvsem na visokogorje ter večja strnjena gozdna območja [26].

Po površini so v LUO najbolj zastopana ekološko pomembna območja (EPO), ki obsegajo celotno območje Kamniško-Savinjskih Alp in ter območje Menine in Dobrovelj. Manjša območja so določena tudi drugod, predvsem v nižinskem manj gozdnatem delu, ali pa so vezana na obvodne površine.

Območja Nature 2000 so določena na 15 % območja, povsod se prekrivajo z območji EPO. Večino Nature 2000 obsegajo gozdovi (11.340 ha), gozdnatost v območjih Natura 2000 je 83 %. Največje območje je posebno varstveno območje (SPA) Grintovci, kjer je poudarek na varovanju klasifikacijskih vrst ptic, ostalo so posebna ohranitvena območja (SAC), kjer je poudarek na varovanju habitatnih tipov (Kamniško-Savinjske Alpe, Menina, Raduha ...). SPA območje Grintovci in SAC območji Kamniško-Savinjske Alpe in Raduha se med seboj prekrivajo.

V LUO je evidentiranih tudi 180 različnih območij z naravnimi vrednotami. Od zvrsti prevladujejo geomorfološke in geološke naravne vrednote, številčne so tudi ekosistemske in hidrološke naravne vrednote. V območju je še 469 točkovnih naravnih vrednot, med katerimi prevladujejo brezna, jame in spodmoli.

V LUO je evidentiranih tudi 15 različnih zavarovanih območij, od katerih sta največja krajinska parka Golte in Logarska dolina, pomembno območje je Greben Smrekovec-Komen ter območje ob Savinji. Ostala zavarovana območja so manjša.

Upravljanje z divjadjo je na vseh varovanih območjih prilagojeno, vendar bistveno ne vpliva na izvajanje samih ukrepov. Upravljanje z divjadjo in gospodarjenje z gozdovi ima v svojih temeljnih načelih vgrajene številne vsebine naravovarstva. Trajnostna raba divjadi z lovom v številnih primerih pozitivno vpliva na stanje zavarovanih vrst in ga izboljšuje. Številne pobude po zavarovanju, omejeni rabi prostora, prilagoditvam, ohranitvi ogroženih živalskih vrst imajo korenine v lovstvu. Potreba po aktivnem varstvu nekaterih (tedanjih) vrst divjadi se je izoblikovala že pred desetletji.

V povezavi z naravovarstvom je večina aktivnosti usmerjenih v varovanje habitatov gozdnih kur. Z gozdarskimi načrti se poskuša zagotavljati ukrepe, ki izboljšujejo prehranske in bivalne pogoje, z lovskimi načrti pa vplivati na medvrstna razmerja z zmanjševanjem gostot divjadi tistih vrst, ki imajo negativni vpliv na številčnost gozdnih kur. Obseg sredstev, ki so na voljo iz Gozdnega sklada, je razširil nabor aktivnosti in pospešil vlaganja, ki ohranjajo in izboljšujejo stanje ogroženih živalskih vrst.

Z naborom naravovarstvenih usmeritev želimo preprečiti negativne vplive, ki se eventuelno lahko zgodijo pri upravljanju z divjadjo. Pri vseh posegih si moramo prizadevati, da ohranimo zavarovana območja v takem stanju in podobi, zaradi česar so bila kot taka tudi prepoznana in zavarovana. Zavarovana območja predstavljajo osrednji življenjski prostor večini živalskih vrst in če ogrozimo prostor, lahko ogrozimo populacije določenih živalskih vrst. Zavarovana območja lahko varujemo z aktivnim pristopom, vendar morajo biti ukrepi skrbno načrtovani in premišljeni.

4. OCENA STANJA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA IN POPULACIJ DIVJADI

4.1 Ocena stanja življenjskega okolja divjadi

4.1.1 Stanje in spremembe v življenjskem okolju divjadi

Življenjsko okolje oz. raba prostora se stalno spreminja. Spreminja se površina gozdov in kmetijskih zemljišč (krčitve za kmetijske namene, zaraščanje kmetijskih površin), ter širi se urbanizacija. Dober vpogled v stanje in spremembe nam na dajajo podatki rabe tal, katero spremlja MKGP (Preglednica 2).

Predvsem v ravninskem delu LUO se urbane površine širijo, kar pomeni, da so te površine trajno izgubljene in ožijo življenjski prostor divjadi. V zadnjih 10 letih so se urbane površine povečale za 268 ha.

V kmetijski krajini se prehranske razmere za divjad poslabšujejo, saj se z intenzivnim kmetijstvom in s tem povezanimi pogostimi košnjami, uporabo umetnih gnojil in pesticidov siromaši prehranska ponudba. Posebej neugodno je izginjanje posamičnega gozdnega drevja, omejkov ter gozdnega roba v kmetijski krajini, ki poslabšuje razmere za kritje predvsem male divjadi in otežuje prehajanje veliki divjadi med večjimi gozdnimi kompleksi. S krčitvami gozdov, ki jih je največ za kmetijske namene, izginja številno plodonosno drevje (hrast, češnja ...), zaradi česar je na voljo manj hrane za divjad in so zaradi tega bolj obremenjene kmetijske površine. Posledično je za številne vrste manj kritja, poti umikanja so daljše, živali so previdnejše, izhodi na travnike se omejujejo na temni del dneva.

Življenjsko okolje divjadi se v zadnjem desetletju poslabšuje tudi zaradi človekovih aktivnosti v prostoru, saj sta turizem in rekreacije je v zadnjem desetletju v velikem porastu. V življenjsko okolje se vnaša nemir, kar vpliva, da vrste spreminjajo življenjske navade. Nemir povzroča permanenten stres, živali se odzivajo z begom, spremenjeno dinamiko aktivnosti in spremenjenim vzorcem izbora različnih habitatov.

V preteklem obdobju so ujme povzročile velike spremembe v gozdovih. Zaradi vetrolomov je bilo močno prizadetih 1.400 ha gozdov (zlasti v višjih legah v Zgornji Savinjski dolini), zaradi žledoloma in podlubnikov pa je bilo prizadetih skupaj 2.600 ha gozdov (zlasti nižje lege). Zaradi teh naravnih ujm so se prehranske razmere v gozdovih za rastlinojedo parkljasto divjad bistveno izboljšale. Tudi razmere za kritje in poganje mladičev so zaradi povečanega notranjega gozdnega roba boljše.

4.1.2 Ocena ustreznosti življenjskega okolja divjadi

V Kamniško-Savinjskem LUO so, kljub spremembam v okolju, življenjske razmere za večino vrst divjadi ugodne.

Za avtohtono rastlinojedo parkljasto divjad je življenjsko okolje relativno ugodno, saj so večinoma ugodne prehranske razmere, zaradi velike gozdnatosti niso problematične razmere za kritje in razmnoževanje, prav tako je omogočena ekološka povezljivost znotraj območja. Največji problem predstavljajo motnje zaradi človekovih aktivnosti, ki se iz leta v leto povečujejo. V življenjsko okolje se vnaša nemir, kar vpliva, da vrste spreminjajo življenjske navade. Nemir povzroča permanenten stres, živali se odzivajo z begom, spremenjeno dinamiko aktivnosti in spremenjenim vzorcem izbora različnih habitatov. Posledično prihaja do prevelikih obremenitev na posameznih območjih, s tem pa tudi škod.

Za neavtohtono divjad se življenjsko okolje postopno poslabšuje. Tako damjak v lovišču Velunja na degradiranih ugrezninskih območjih postopno izgublja svoj življenjski prostor. Damjak je tudi pod nenehnim stresom zaradi vse večjega nemira v okolju, saj se rekreacija in turizem v okolici Velenja in Šoštanja nenehno povečujeta. Tudi za fazana je zaznati izrazito poslabšanje življenjskega okolja, saj se z njim ne upravlja več načrtno in tako izginjajo elementi (remize, omejki ...), ki zagotavljajo fazanu pogoje za kritje in razmnoževanje.

Mala divjad (lisica, jazbec, kune, raca mlakarica, sraka, šoja in siva vrana) z izjemo poljskega zajca ima ugodno življenjsko okolje in so številčnosti populacij precej odvisne od ponudbe hrane v okolju (semenska leta, razvoj malih glodavcev ...). Tudi na nemir v okolju mala divjad ni tako občutljiva kot velika divjad. Številčnost poljskega zajca pa se zaradi intenzivnega kmetijstva ne povzpne več na raven izpred nekaj desetletij.

Preglednica 4: Ocena ustreznosti življenjskega okolja divjadi

	Prehranske razmere	Razmere za kritje	Ekološka povezljivost	Motnje
SRNA	3	4	4	3
NAVADNI JELEN	3	3	3	2
DAMJAK	2	2	2	1
GAMS	4	3	4	2
ALPSKI KOZOROG	*	*	*	*
MUFLON	3	3	3	2
DIVJI PRAŠIČ	3	3	4	3
ŠAKAL	3	3	3	3
LISICA	4	3	4	3
JAZBEC	4	3	3	2
KUNA ZLATICA	3	3	3	3
KUNA BELICA	4	3	3	3
ALPSKI SVIZEC	*	*	*	*
PIŽMOVKA	3	3	3	3
POLJSKI ZAJEC	2	2	3	2
NUTRIJA	3	3	3	2
NAVADNI POLH	3	4	4	4

RAKUNASTI PES	*	*	*	*
FAZAN	2	2	2	1
POLJSKA JEREBICA	*	*	*	*
RACA MLAKARICA	4	3	4	2
SRAKA	4	4	3	2
ŠOJA	4	4	3	3
SIVA VRANA	4	4	3	3

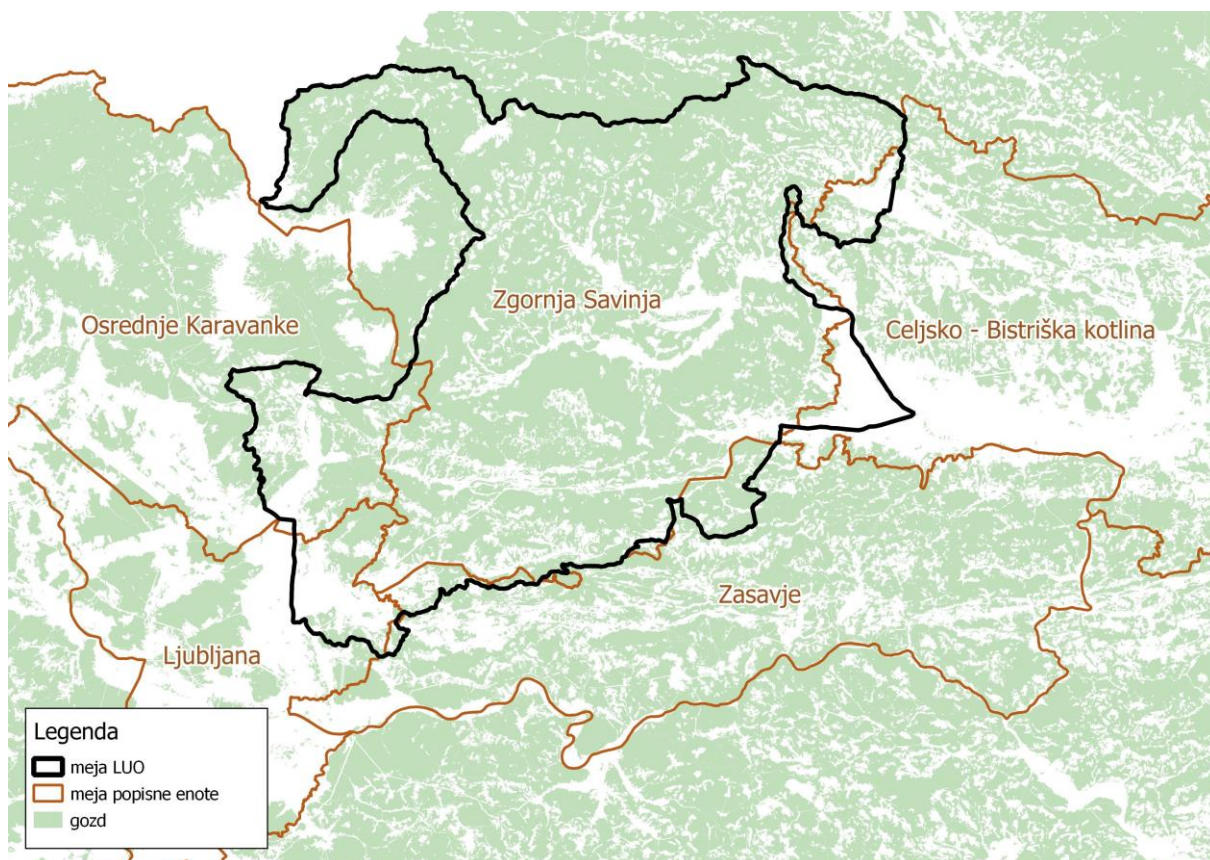
* 1 - zelo neugodno, 2 – neugodno, 3 – ugodno, 4 - zelo ugodno

4.2 Vpliv populacij divjadi na okolje

4.2.1 Vpliv rastlinojede divjadi na naravno pomlajevanje

Objedenost gozdnega mladja

Na ZGS smo po enotni metodologiji (opisano v: Navodila za izvedbo popisa..., 2009) na ravni države izvedli štiri zaporedne popise poškodovanosti gozdnega mladja v letih 2010, 2014, 2017 in 2020. Slovenija je razdeljena na 32 popisnih enot (dalje: PE), ki predstavljajo prostorski okvir za izvedbo popisa. V Kamniško-Savinjskem LUO glavnino površine pokriva PE Zgornja Savinja. Lovišči Kamnik in Stahovica spadata v PE Osrednje Karavanke, večina lovišča Domžale spada v Ljubljansko PE. V zelo majhnem delu pa sega v LUO tudi popisna enota Zasavje (del lovišča Lukovica in Vransko) in podobno tudi popisna enota Celjsko-Bistriška kotlina, ki zavzema manjše ravninske dele lovišč Braslovče, Smrekovec in Velunja. V nadaljevanju predstavljamo rezultate popisov v PE Zgornja Savinja, ki so ključni z vidika kontrolne metode pri upravljanju parkljaste divjadi: objedenost in trendi objedenosti iglavcev, listavcev in skupno za vse drevesne vrste ter še samo za bukev.

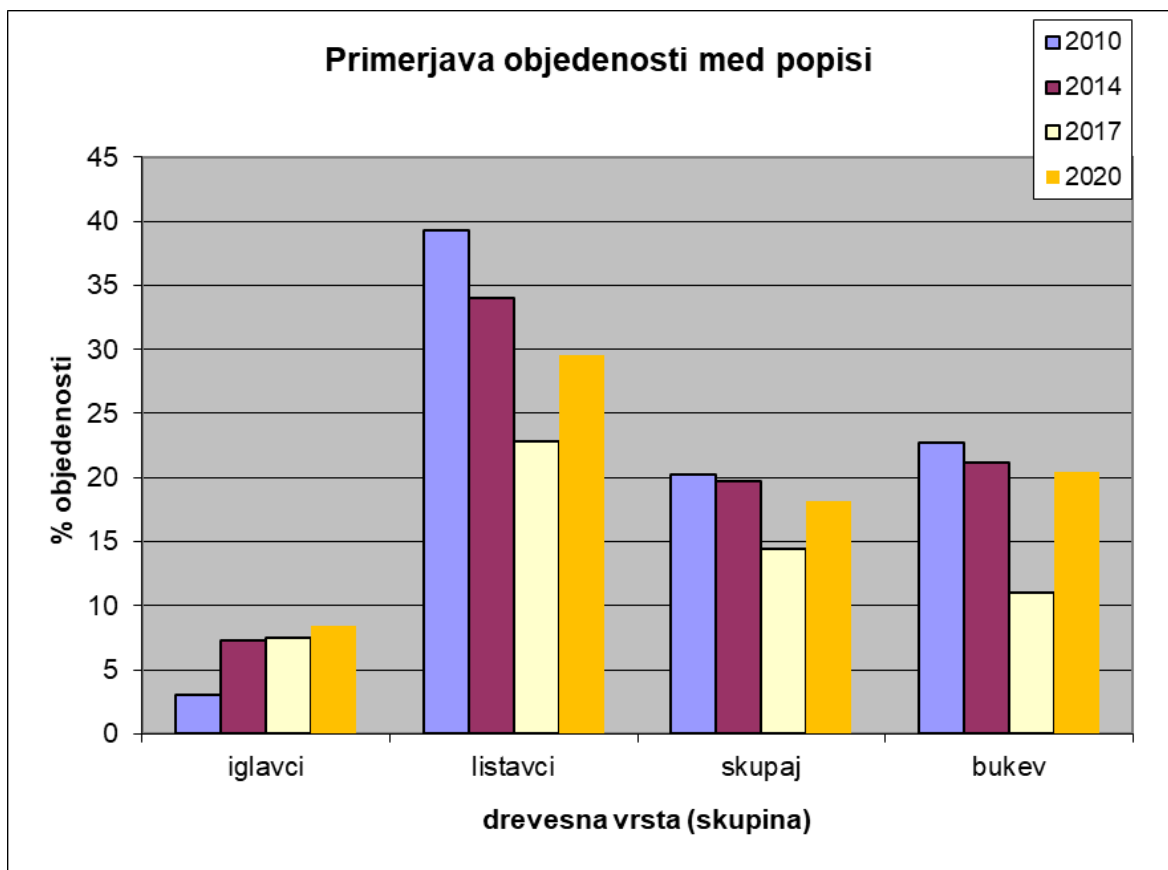

Slika 4: Popisne enote v lovsko upravljavskem območju

Rezultati popisa za popisno enoto Zgornja Savinja izkazujejo trend upadanja skupne objedenosti do leta 2017, v letu 2020 pa je skupna objedenost ponovno nekoliko narasla (18,2 %), vendar ni dosegla stopnje objedenosti iz leta 2010 in 2014. Sicer pa je s statističnimi analizami bilo ugotovljeno, da v popisni enoti Zgornja Savinja ni značilnih razlik v skupni objedenosti med vsemi štirimi popisi.

Objedenost iglavcev ima rahel trend naraščanja objedenosti. K temu trendu v največji meri pripomore malenkostno naraščanje objedenosti smreke, ki je najpogostejša drevesna vrsta v pomladku z 41 % deležem in 6,5 % objedenostjo v letu 2020. Objedenost jelke v zadnjih dveh popisih kaže trend upadanja objedenosti. Bor je močno objeden, vsak tretji, vendar je njegova zastopanost na popisnih ploskvah zanemarljiva.

Objedenost listavcev je v letu 2020 znašala 29,6 % in se je v primerjavi s popisom 2017 zvišala kar za 6,8 odstotne točke, kljub temu objedenost v letu 2020 ni bila višja glede na popis v letu 2010 in 2014. Na objedenost listavcev ima bistven vpliv objedenost bukve, saj ima velik delež v drevesni sestavi (24 %). Objedenost bukve je bila v treh popisih okrog 21 %, le v letu 2017 izrazito nižja, 11 %.

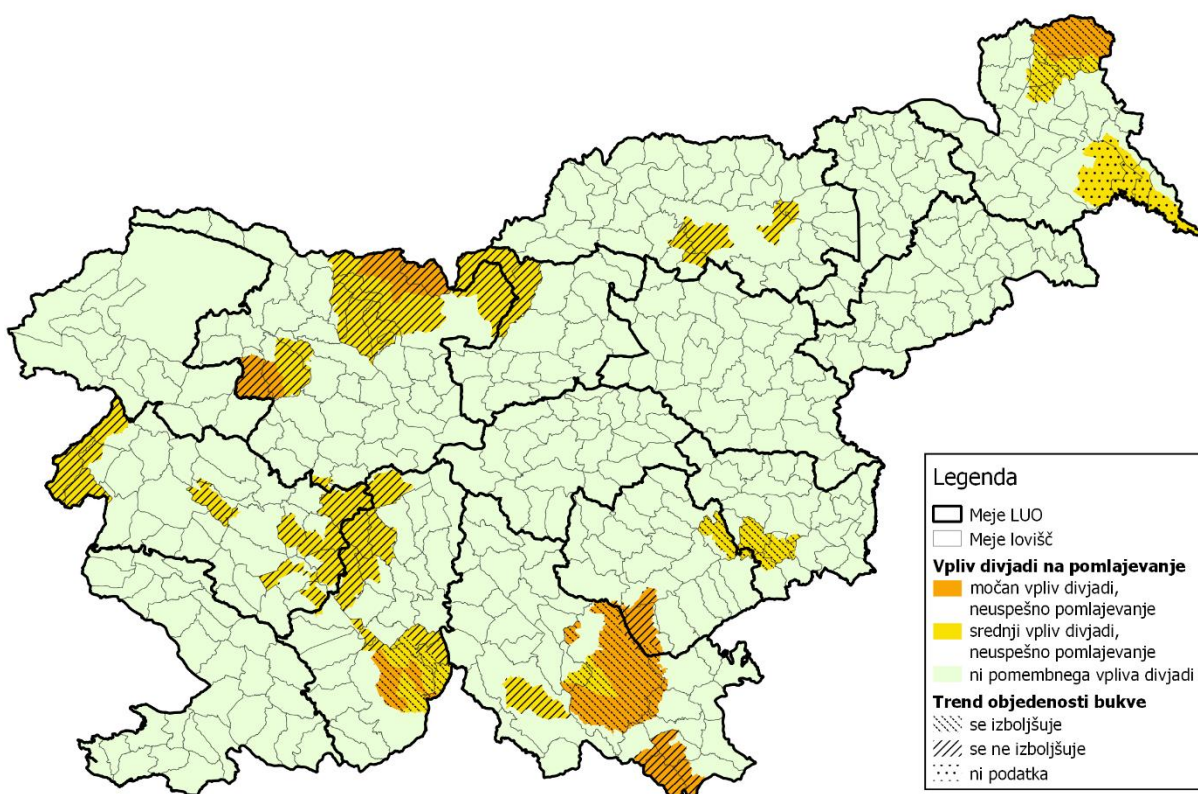

Slika 5: Primerjava deleža objedenih osebkov gozdnega mladja med popisi v letih 2010, 2014, 2017 in 2020 v popisni enoti Zgornja Savinja

Vpliv divjadi na uspešnost pomlajevanja gozda

V letu 2021 smo na ZGS za vse gozdnogospodarske enote (GGE) v Sloveniji ugotavljali stanje uspešnosti pomlajevanja in vpliva rastlinojede parkljaste divjadi na pomlajevanje. Oboje smo ugotavljali na podlagi serije kazalcev stanja in trendov gozdnega mladja, pridobljenih na osnovi razpoložljivih podatkov ter ekspertnih ocen. Na sliki 6 so obarvana območja (GGE), kjer smo pomlajevanje gozda ocenili kot pretežno neuspešno, pri čemer ločujemo območja, kjer je neuspešno pomlajevanje v največji meri posledica vpliva parkljaste divjadi (oranžna območja) in območja, kjer divjad so-pogojuje neuspešno pomlajevanje skupaj z ostalimi okoljskimi dejavniki. Na vseh ostalih območjih (svetlo zeleno) je pomlajevanje bodisi ocenjeno kot uspešno, bodisi neuspešno pomlajevanje ni povezano z vplivom divjadi. Na območjih neuspešnega pomlajevanja zaradi vpliva divjadi z različno šrafuro prikazujemo tudi prisotnost ali odsotnost trenda izboljšanja objedenosti bukve (v popisu 2020 primerjalno s preteklimi popisi), ki razmeroma dobro odraža trend pritiska divjadi na mladje z objedanjem.

V Kamniško-Savinjskem LUO smo neuspešno pomlajevanje, ki ga povezujemo z vplivom divjadi, prepoznali v GGE Solčava in Luče. V teh dveh GGE ocenjujemo, da ima divjad srednji vpliv na uspešnost pomlajevanja. Na nobenem od navedenih območij pa nismo zaznali pomembnega izboljšanja trenda objedenosti bukve. Zahodna dela omenjenih GGE spadata v Gorenjsko LUO, kjer upravlja z divjadjo LPN Kozorog Kamnik.

Slika 6: Vpliv divjadi na uspešnost pomlajevanja gozda in trend objedenosti bukve

4.2.2 Škode od divjadi na lovni površini

V Kamniško-Savinjskem LUO se je v prejšnjem desetletnem obdobju ovrednotilo škod od divjadi skupno za 107.420 EUR, kar znaša 124 EUR/100 ha lovne površine. Večino vseh evidentiranih škod je povzročil divji prašič (92,1 %), sledi navadni jelen z 5,1 % deležem škod. Srnjad in mala divjad sta skupaj povzročila le za 2,8 % celotne škode, kar znaša 3,5 EUR/100 ha lovne površine v desetih letih. Škode po muflonu, gamsu in damjaku v zadnjih desetih letih niso bile zaznane in evidentirane.

Znotraj desetih let (2011–2020) ni opaznega večjega nihanja v višini ovrednotenih škod po divjadi. Izjema je divji prašič, kjer je nihanje števila povzročenih škod pogojeno z medletnimi nihanji populacijske gostote. Največ ovrednotenih škod po divjem prašiču je bilo v letih 2011, 2012 in 2019. V teh letih je bil tudi odvzem divjih prašičev nadpovprečen. Nižji odvzem in najnižja vrednost izplačanih škod je bila v letih od 2014 do 2017.

Škoda so bile evidentirane na vseh škodnih objektih razen sadnega drevja. Najbolj obremenjeni so bili travniki, na katerih se je ovrednotilo kar 89 % vseh škod. Skoraj vso evidentirano škodo na travnikih je povzročil divji prašič. Sledijo kmetijske kulture, kjer je bilo odškodnin za 29,2 EUR/100 ha lovne površine (24 %). V gozdovih je navadni jelen povzročil kar 50 % vse povzročene škode, kar znaša 3,2 EUR/100 ha lovne površine (3 %).

V primerjavi z predhodnim desetletjem (2001–2010) se je vrednost evidentiranih škod znižala iz 309 EUR/100 ha na 124 EUR/100 ha lovne površine, ker je občutno manj in kaže na to da se je v zadnjem obdobju z divjadjo dobro upravljalo. Tudi v primerjavi s celotno Slovenijo je bila višina ovrednotenih škod po divjadi v zadnjih petih letih v Kamniško-Savinjskem LUO izrazito pod povprečjem.

Preglednica 5: Ovrednotena škoda v obdobju 2011–2020 po škodnih objektih in vrstah divjadi

Vrsta divjadi	Škodni objekt	OVREDNOTENA ŠKODA (v EUR / 100 ha)										Delež (%) 2011–2020
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
SRNA	kulture	0,41	0,06	0,20	0,28		0,20	0,14		0,24	0,05	
	travniki											
	sadno drevje											
	gozd			0,81								
	ostalo											
skupaj SRNA		0,41	0,06	1,02	0,28	0,00	0,20	0,14		0,24	0,05	1,9
NAVADNI JELEN	kulture	0,06		0,07	0,60	0,10	0,08	0,24	0,17		0,05	
	travniki			0,07					0,16	0,20		
	sadno drevje											
	gozd	0,37		0,20		0,06	0,87	0,98		0,14	0,58	
	ostalo	0,10		0,62		0,14		0,07	0,36			
skupaj NAVADNI JELEN		0,53		0,96	0,60	0,30	0,95	1,29	0,70	0,34	0,63	5,1
DIVJI PRAŠIČ	kulture	2,52	6,62	3,73	2,68	1,07	1,55	3,10	1,14	2,54	1,37	
	travniki	14,51	15,42	7,65	3,25	4,03	6,67	6,18	10,98	10,85	8,61	
	ostalo							0,05				
skupaj DIVJI PRAŠIČ		17,03	22,03	11,38	5,93	5,10	8,22	9,32	12,12	13,40	9,97	92,1
SKUPAJ PARKLJARJI												
JAZBEC			0,02	0,25						0,21		
LISICA								0,19				
SIVA VRANA			0,14			0,07	0,12				0,06	
OSTALE VRSTE							0,04			0,02		
SKUPAJ OSTALE VRSTE		0,16	0,25		0,07	0,16	0,19		0,24	0,06	0,9	
<u>VSE SKUPAJ</u>		<u>17,97</u>	<u>22,25</u>	<u>13,61</u>	<u>6,80</u>	<u>5,47</u>	<u>9,53</u>	<u>10,94</u>	<u>12,82</u>	<u>14,22</u>	<u>10,71</u>	<u>100</u>

4.2.3 Drugi vplivi divjadi v okolju

Drugih vplivov divjadi v okolju je bilo relativno malo. Med drugim jih evidentiramo z obravnavo škodnih dogodkov na nelovni površini. V preteklem desetletnem obdobju je bilo teh primerov 17. Največ škode je povzročila kuna belica s poškodovanjem izolacij na ostrejših, obravnavanih je bilo 5 primerov, kjer so bile ocenjene škode tudi po več tisoč evrov. Občasno se pojavljajo škode od sive vrane na poljščinah (posejana kruzna), silažnih balah ali oknih stanovanjskih objektov. Večina teh škod oškodovanci ne prijavljajo, tako sta bila obravnavana samo dva primera. V Arboretumu Volčji Potok so imeli probleme s prisotnostjo srnjadi v parku, ki je objedala tulipane in vrtnice ter gulila

mlado parkovno drevje. Zaznati je tudi nekaj škod na premičnem premoženju (avtomobili, kokoši ...) od kun belic in lisic, za kar pa se ne izplačuje odškodnina. Evidentiran je bil tudi en primer objedanja sadnega drevja od poljskega zajca.

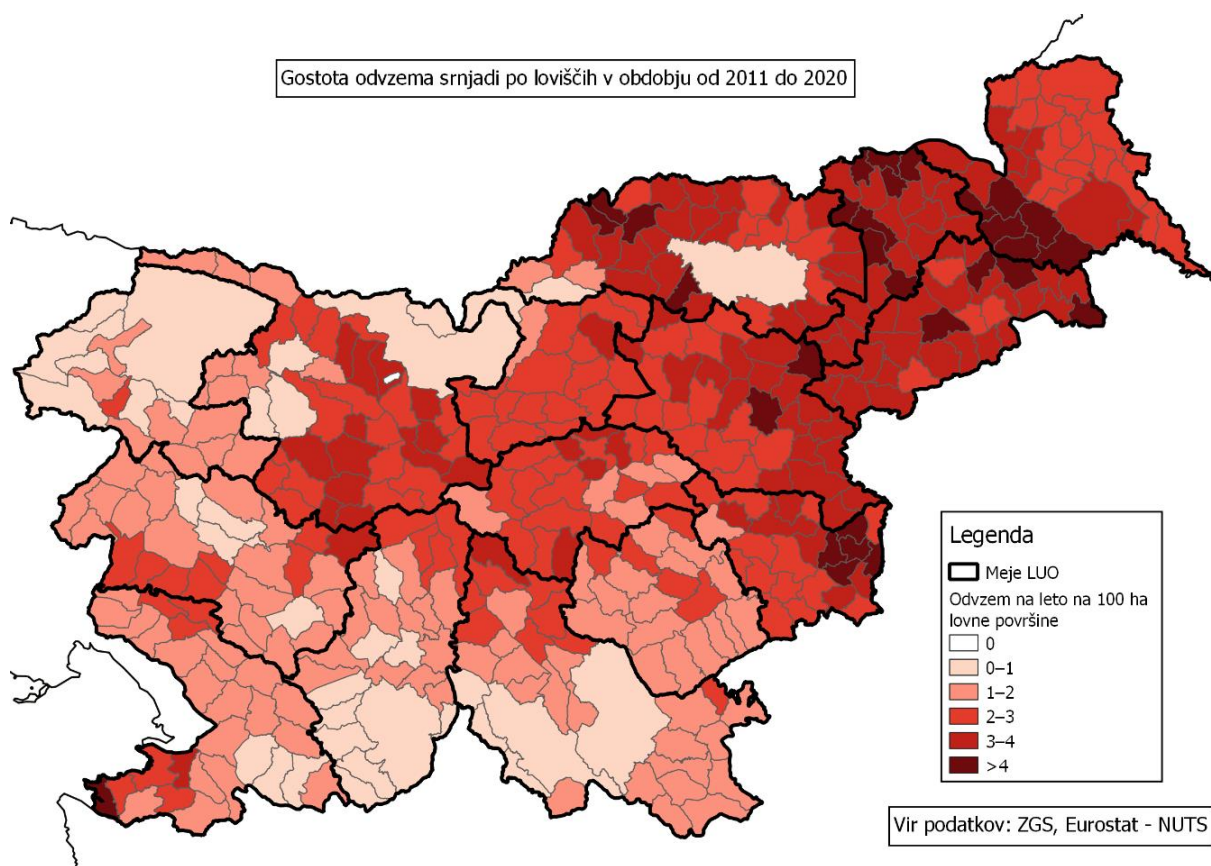
4.3 Ocena stanja populacij divjadi

4.3.1 Evropska srna

Prostorski okvir obravnave srnjadi je lovsko upravljavsko območje.

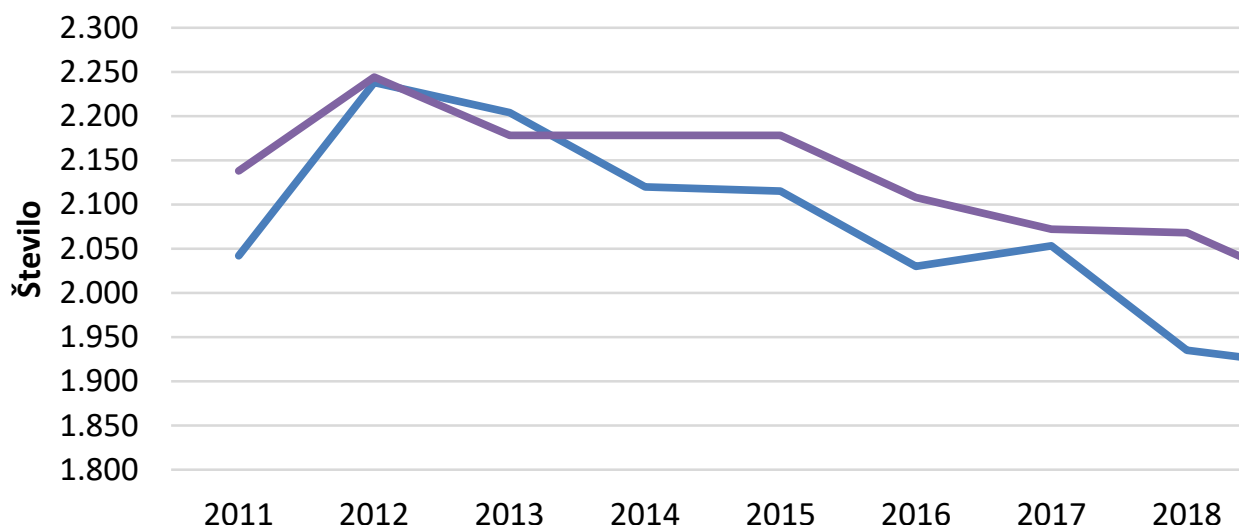
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 7: Prostorska razporeditev odvzema srne v Sloveniji v obdobju 2011–2020

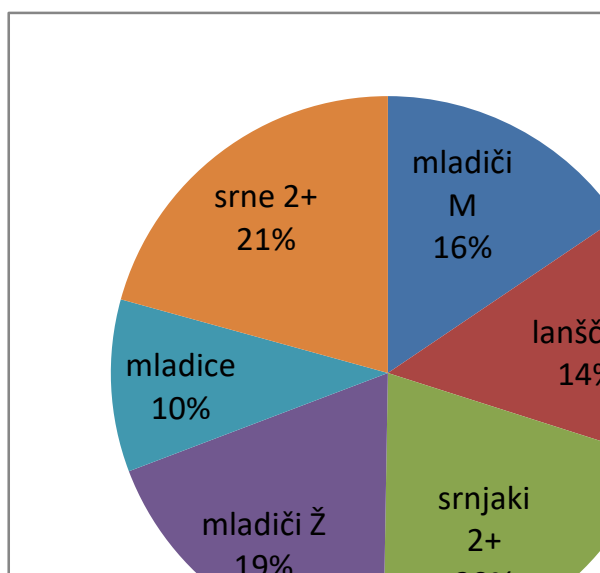
Odvzem srnjadi v LUO je precej enakomerno razporejen, z izjemo lovišča Solčava, kjer je večji delež visokogorja in je zato odvzem srnjadi najnižji, v povprečju pod 1 žival na 100 ha lovne površine na leto. Najvišji odvzem je bil v lovišču Mozirje, preko 3 živali na 100 ha lovne površine, ostala lovišča pa imajo odvzem srnjadi od 2 do 3 živali na 100 ha lovne površine na leto.

Slika 8: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema srne v obdobju 2011–2020

Skupni odvzem srnjadi je bil po letu 2012 zmerno padajoč, po letu 2018 se je trend upadanja upočasnil in v letu 2020 že malenkost narastel. Realizacija odvzema v obravnavanem obdobju je bila večinoma malo pod načrtom, povprečno 97,3 %, a vedno v okviru dopustnih odstopanj.

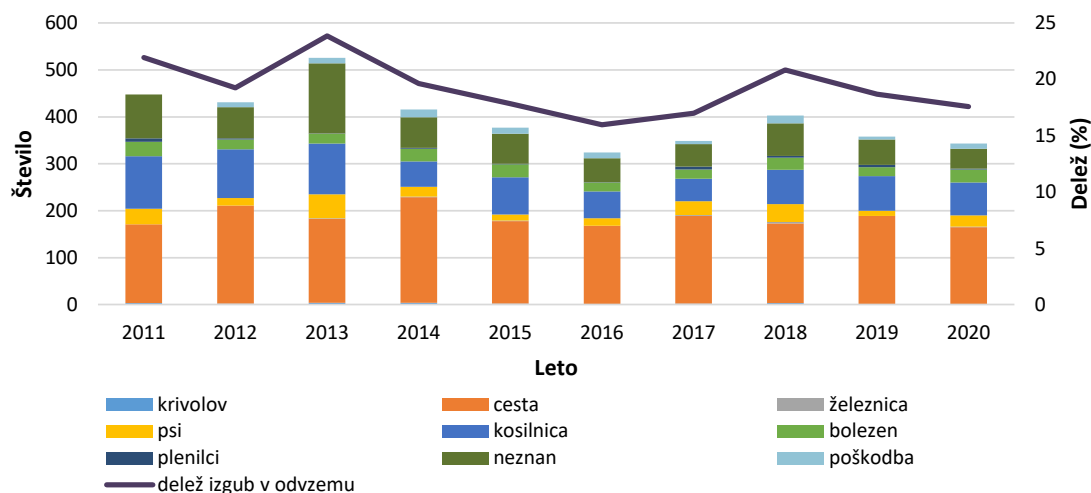
Spolna in starostna struktura odvzema

Slika 9: Spolna in starostna struktura odvzema srnjadi v obdobju 2011–2020

Odvzem po spolni strukturi je bil zelo uravnotežen, za malenkost večji na strani moškega spola. Višji je bil odvzem srn 2+ (20,7 %) glede na odvzem srnjakov 2+ (20,3 %), predvsem na račun večjih izgub pri srnah. Delež mlade srnjadi (0+, 1+) v odvzemu je bil med leti dobro izravnani in je v povprečju znašal 58,9 %.

Izgube

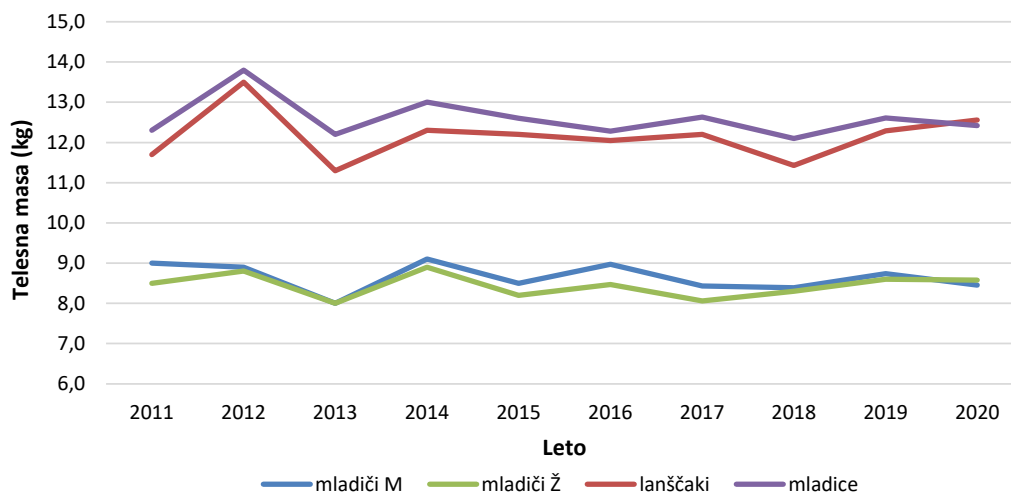
Slika 10: Dinamika višine in strukture izgub srnjadi v obdobju 2011–2020

Povprečen delež izgub v odvzemu je znašal slabih 19,3 %. V obravnavanem obdobju je bilo zaznati rahel trend zmanjševanja deleža izgub. Menimo, da je pričujoč trend posledica vezave odstrela med srnjaki in srnami, odvrčalnih ukrepov na cestah ter rahlega upadanja številčnosti srnjadi.

Skoraj polovico vseh izgub predstavlja povožena srnjad (46,2 %). Zaradi pokosov je bilo evidentiranih skoraj 20 % izgub, sledijo pogini zaradi potepuških psov, bolezni in drugih nepojasnjenih vzrokov.

V strukturnem pogledu je bilo največ izgub pri srnah 2+ (29 %), pri srnjakih 2+ je bilo le 13 % izgub. Pri spolni strukturi je bilo 60 % izgub na ženski strani in 40 % na moški strani. Razlika pri izgubah po spolni strukturi lahko kaže na nekoliko neuravnoteženo spolno strukturo srnjadi.

Telesne mase

Slika 11: Dinamika poprečnih telesnih mas mladičev in enoletnih živali srnjadi v obdobju 2011–2020

Ocenjujemo, da trenutna številčnost srnjadi nima bistvenega vpliva na telesne mase srnjadi. Dinamika telesnih mas med posameznimi leti je predvsem odraz različnih okoljskih dejavnikov (npr. obrod gozdnega drevja, poletne razmere in trajanje zimskih oz. snežnih obdobj). Telesne mase mladičev in enoletne srnjadi so bile v obravnavanem obdobju relativno stabilne, z izjemo leta 2012, ko so bile telesne mase enoletne srnjadi nekoliko višje.

Medvrstni vplivi

Usklajenost populacije srnjadi z ostalimi živalskimi vrstami je trenutno še dobra. Povečuje se konkurenca zaradi širjenja populacije jelenjadi, saj se srnjad pred njo večinoma umika. V lovišču Solčava se srnjad umika neavtohtonemu muflonu. Velik vpliv na srnjad v celotnem LUO ima številčnost lisic, ki so najpomembnejši plenilec mladičev srnjadi. V nekaterih loviščih predvsem južnega dela LUO se povečuje tudi vpliv šakala. V loviščih Luče in Gornji Grad je na populacijo srnjadi v zadnjih letih obravnavanega obdobja vplivala še volkulja z mladiči – križanci med domačim psom in volkom. Z izrednim odstrelom volkulje in nekaj križancev v letu 2020 lahko pričakujemo zmanjšanje tega vpliva, vsaj do takrat, dokler se v LUO ne doselijo novi volki. Določen plenski vpliv predstavljajo tudi divji prašiči.

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da je srnjad v LUO dobro zastopana in dobro usklajena z njenim okoljem. Gostota populacije se v zadnjem desetletju ni bistveno spreminjala, kljub temu, da je odvoz nekoliko upadal. Zaradi vse večjega nemira v naravi je lov otežen, saj postaja srnjad vse bolj nočna vrsta. Z ogolelimi gozdnimi površinami, zaradi vremenskih ujm v zadnjem desetletju, so se prehranske razmere za rastlinojedo divjad izboljšale, zaradi česar pa srnjad redkeje izstopa na travnike in jo je težje loviti. Razporeditev srnjadi v

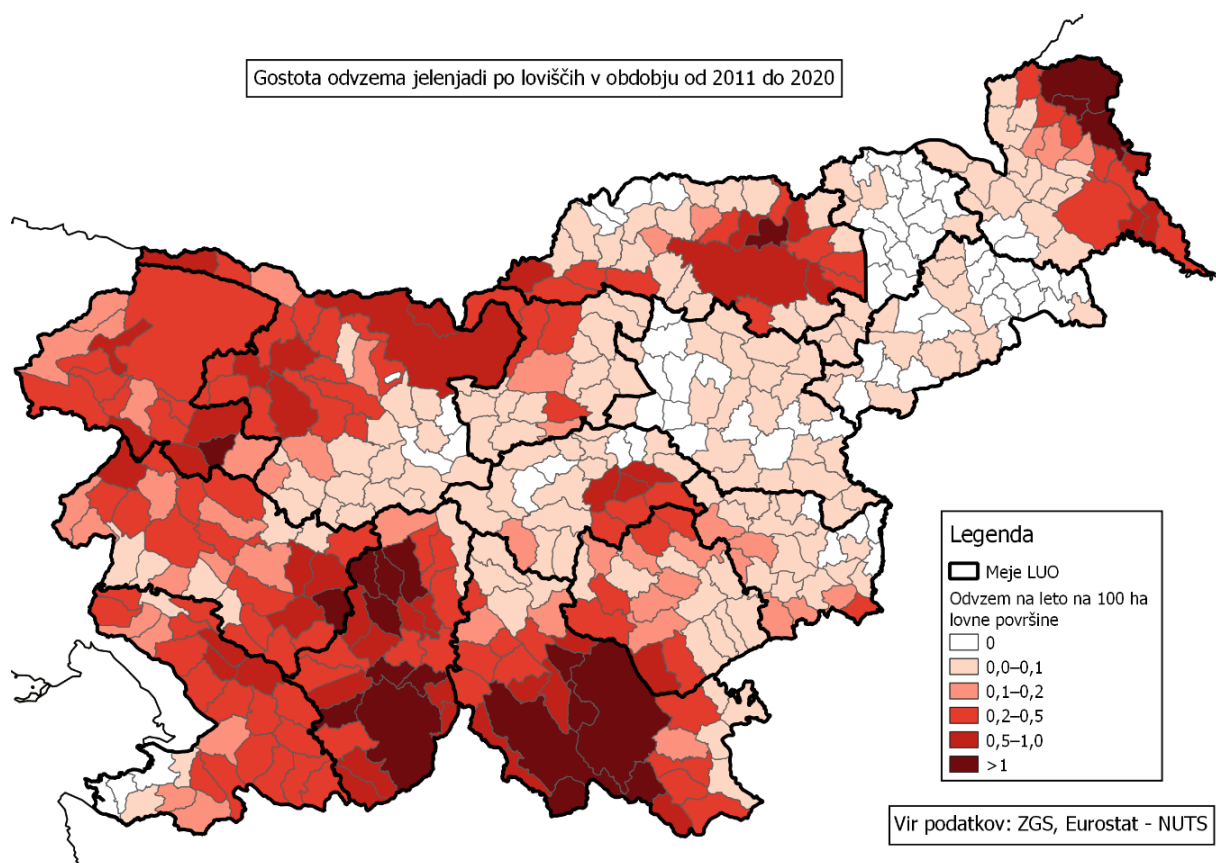
prostoru je precej enakomerna, gostejša je v območjih z večjo heterogenostjo kmetijskih kultur in manjšo gozdnatostjo ter višjim deležem gozdnih robov. Gostota srnjadi je nižja v višjih nadmorskih višinah (nad 1.500 m) ter v območjih habitatov jelenjadi, muflona in gamsa. Starostna in spolna struktura se po našem mnenju približujeta naravni sestavi v kateri prevladujejo osebki ženskega spola. Izgube zaradi bolezni so razmeroma redke, zato ocenjujemo, da je populacija vitalna.

4.3.2 Navadni jelen

Prostorski okvir obravnave navadnega jelena je lovsko upravljavsko območje.

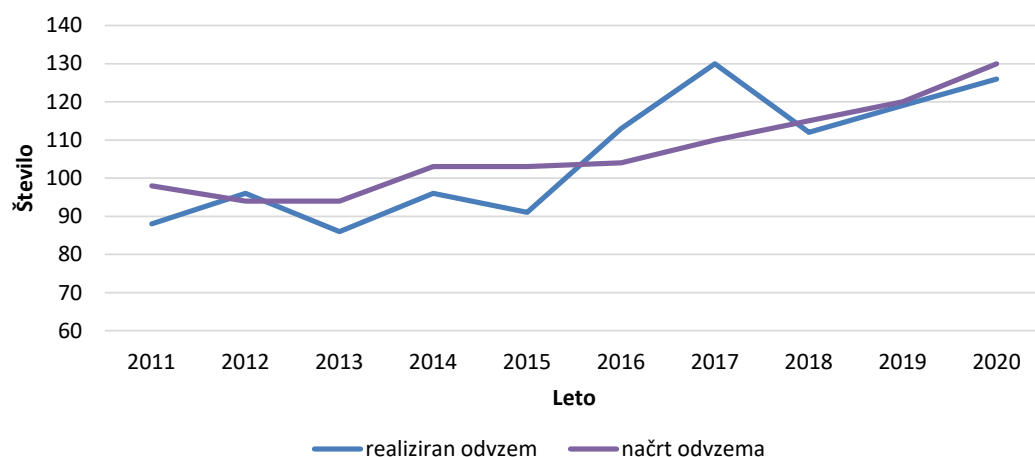
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 12: Prostorska razporeditev odvzema jelena v Sloveniji v obdobju 2011–2020

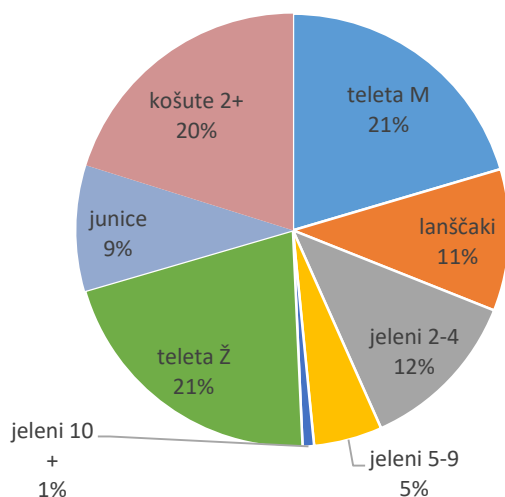
Populacijsko območje jelenjadi je celotno LUO. V višjih in gozdnatih predelih (lovišča: Luče, Ljubno, Solčava, Gornji Grad, Motnik-Špitalič in Mozirje) je oblikovana stalna populacija jelenjadi, ki tvori jedro populacije v LUO. V ostalih delih LUO je populacija jelenjadi redkejša, vendar se, predvsem v zimskem času, spusti iz višjih nadmorskih višin v obrobna lovišča, kjer prezimuje. Zlasti v zadnji letih pa se oblikujeta še dve nekoliko bolj ločeni, manjši jedri na območju lovišč Lukovica in Braslovče. V osrednjem območju je bil povprečni odvzem od 0,1 do 0,5 živali na leto na 100 ha lovne površine, v ostalem robnem območju pa pod 0,1 živali na leto na 100 ha lovne površine.

Slika 13: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema navadnega jelena v obdobju 2011–2020

Trend odvzema jelenjadi je bil naraščajoč, predvsem v drugi polovici obravnavanega obdobja. Povprečno je bilo odvzetih 107,1 živali na leto. Največ živali je bilo odvzetih v letih 2017 (130 živali) in 2020 (126 živali). Realizacija odvzema jelenjadi je bila v skladu z načrtom in je v povprečju znašala 98,7 %. Glavnino odvzema se je izvedlo v osrednjem delu LUO, v loviščih Solčava, Luče, Ljubno, Gornji Grad in Motnik-Špitalič.

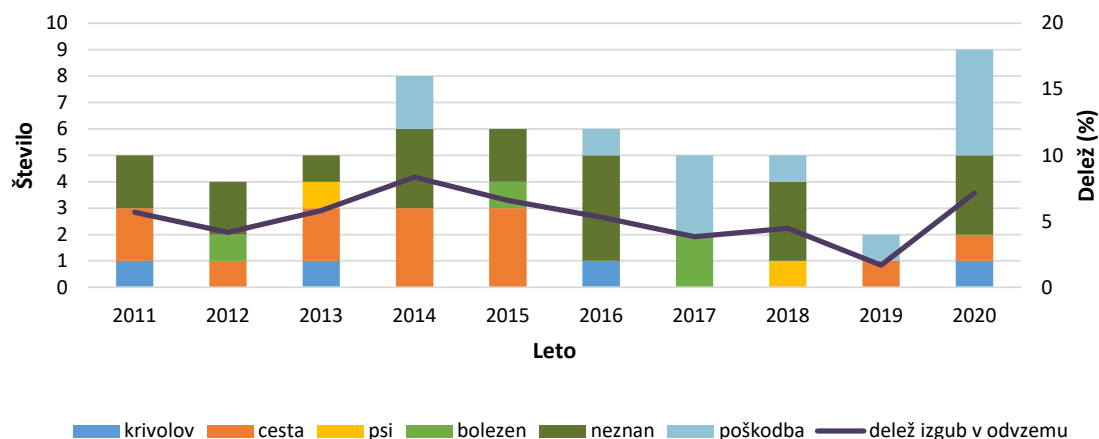
Spolna in starostna struktura odvzema

Slika 14: Spolna in starostna struktura odvzema jelenjadi v obdobju 2011–2020

Odvzem po spolni strukturi je bil uravnotežen z nekoliko večjim deležem na strani ženskega spola (50,7 %), kar je nekoliko manj od usmeritev iz predhodnega načrta (52 %). Odvzem košut 2+ je bil za 10,4 % višji od odvzema jelenov 2+. Razmerje odvzema po starostnih razredih trofejne jelenjadi je bilo skladno z načrtom. Odvzem mlade jelenjadi (teleta, junice in lanščaki) je bil uravnotežen, nekoliko previsok je bil le odvzem pri lanščakih.

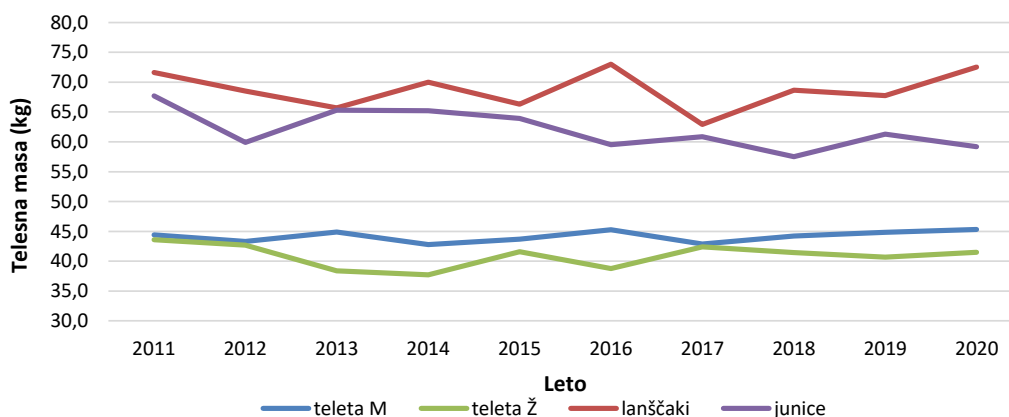
Izgube

Slika 15: Dinamika višine in strukture izgub jelenjadi v obdobju 2011–2020

Evidentirane izgube v obravnavanem obdobju so bile nizke, gibale so se med 1,7 % in 8,3 %, povprečno 5,2 %. Največ evidentiranih izgub je bilo zaradi neznanega vzroka (36,4 %), ki med leti precej niha in je zaradi tega težko ugotoviti prave vzroke za pogine jelenjadi. Sledijo izgube zaradi povozov (23,6 %), poškodovanosti (21,8 %), boleznih (7,3 %), krivolova (7,3 %) in potepuških psov (3,6 %). Zaradi nihanja deleža izgub med leti ne moremo govoriti o trendu.

Telesne mase

Slika 16: Dinamika poprečnih telesnih mas mladičev in enoletnih živali jelenjadi v obdobju 2011–2020

V obravnavanem obdobju so bile telesne mase odvzete mlade jelenjadi konstantne, le pri junicah je zaznati nekoliko negativen trend telesnih mas. Ocenjujemo, da je jelenjad v dobrem telesnem in zdravstvenem stanju. Med posameznimi leti so zaznana določena nihanja, saj poleg gostote populacije nanje vplivajo tudi klimatski dejavniki.

Medvrstni vplivi

Jelenjad je zaradi generalističnega značaja konkurenčna vsem ostalim vrstam rastlinojede divjadi in jih izpodriva. Konkurenčni vpliv je najbolj zaznan v odnosu do populacije srnjadi. V zadnjih letih je prisotnost volkulje in njenega tropa na območju LPN Kozorog in lovišč Luče in Gornji Grad imela pomemben vpliv na populacijo jelenjadi. Jelenjad se je pred volčjim tropom umikala predvsem proti jugu in vzhodu, kjer je bilo zaznati številčnejšo jelenjad.

Ocena stanja populacije

Populacija jelenjadi v LUO je stabilna, po naši oceni se še vedno nekoliko povečuje in prostorsko širi. V osrednjem delu LUO se zaradi razmeroma visokega odvzema (glede na gostoto populacije) v zadnjih petih letih rast številčnosti jelenjadi upočasnjuje. V nekaterih robnih loviščih pa smo zaznali povečanje gostot jelenjadi, tam jelenjad oblikuje manjša stalna jedra (Braslovče, Lukovica). Opazni so tudi večji sezonski premiki - preko poletja se jelenjad premakne v višje nadmorske višine do zgornje gozdne meje in se šele pozno jeseni, ko pritisne zima, premakne v nižje ležeče predele. Zato je tudi odvoz jelenjadi v največji meri realiziran v mesecu decembru.

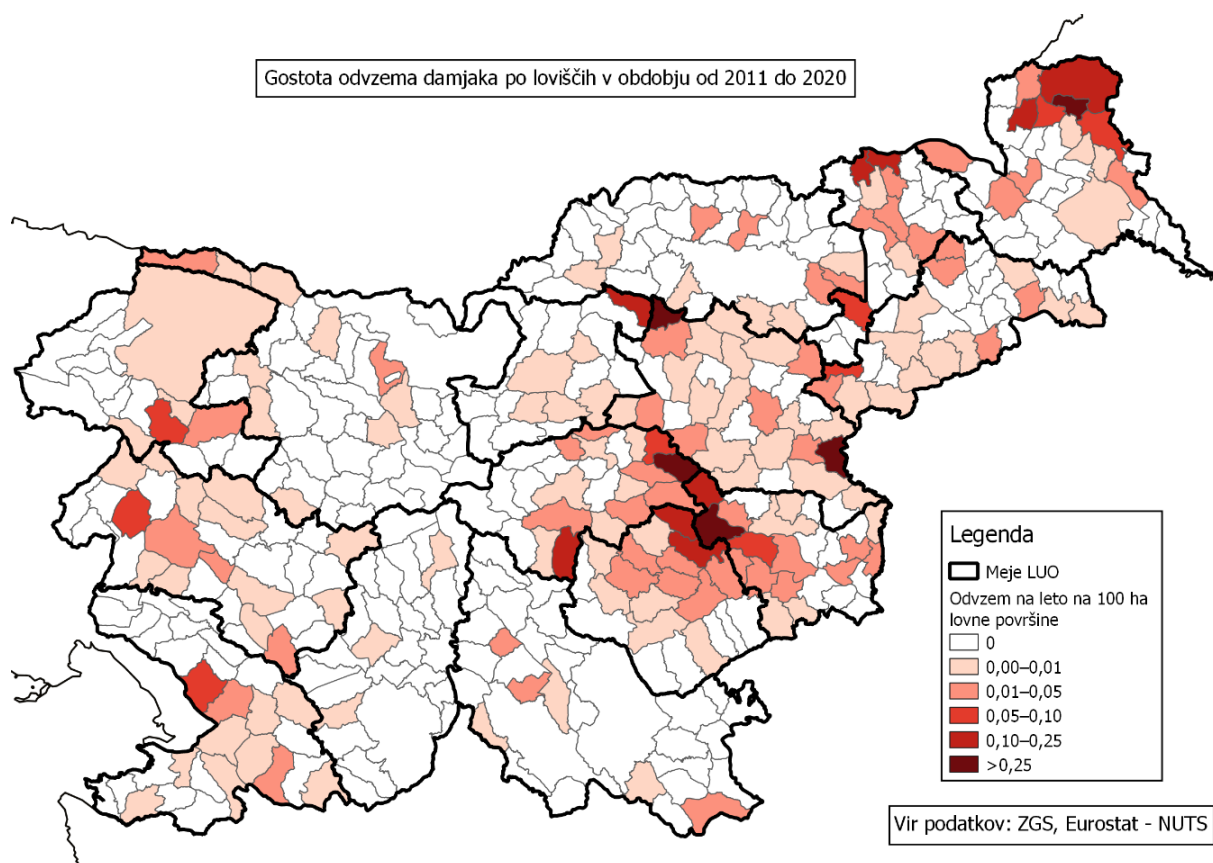
Poškodb od jelenjadi v gozdu in na kmetijskih površinah je malo, na kar vpliva tudi povečana ponudba hrane zaradi ogolelih površin nastalih po žledolomu, vetrolomih in zaradi podlubnikov. Poškodbe v manjšem obsegu (posamezna drevesa) se pojavljajo povsod tam, kjer je jelenjad prisotna. Starostna in spolna struktura jelenjadi sta uravnoteženi. Izgub pri jelenjadi je malo. Prav tako je ugodno zdravstveno stanje populacije, brez omembe vrednih bolezni in posledičnih poginov jelenjadi.

4.3.3 Damjak

Damjaka obravnavamo v okviru populacijskega območja/naseljene kolonije Šaleška dolina.

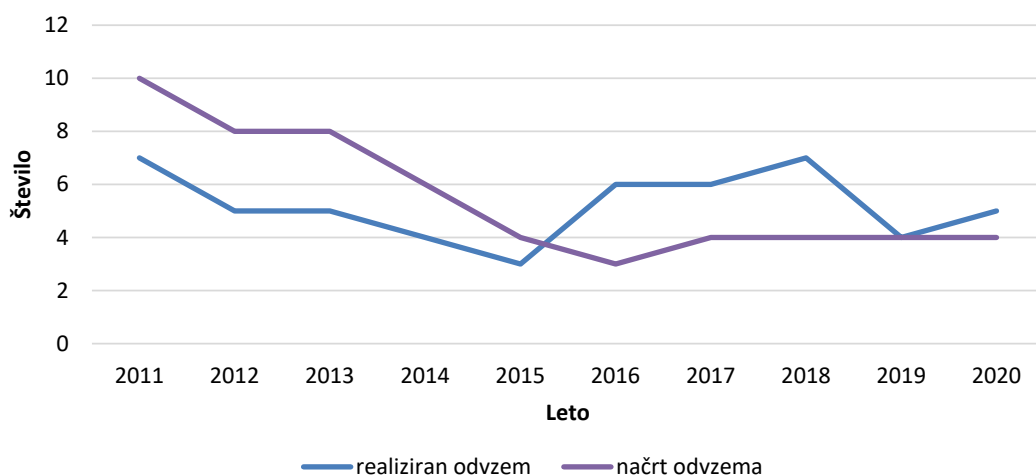
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 17: Prostorska razporeditev odvzema damjaka v Sloveniji v obdobju 2011–2020

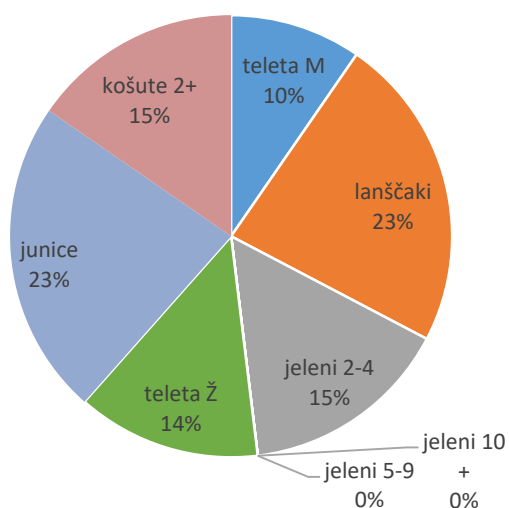
Osrednje območje naselitve damjaka obsega površine ugreznin nad rudnikom lignita Velenje in bližnje vzpetine. Obsega del lovišča Velunja in pretežni del lovišča Škale v Savinjsko-Kozjanskem LUO. Nekaj odvzetih damjakov je bilo evidentiranih tudi v drugih loviščih LUO. V teh primerih je šlo za damjake pobegle iz obor.

Slika 18: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema damjaka v obdobju 2011–2020

Realizacija odvzema damjaka je bila v obravnavanem obdobju od 3 do 7 živali letno. V to realizacijo so všteti tudi odvzemi damjakov pobeglih iz obor, ki predstavljajo v povprečju 1 žival na leto. V lovišču Velunja je tako povprečen letni odvzem 4,2 živali. Ugotavljamo, da je trend odvzema izrazito negativen, saj je bilo v predhodnem desetletnem obdobju povprečno odvzetih 12,2 živali na leto.

Spolna in starostna struktura odvzema

Slika 19: Spolna in starostna struktura odvzema damjaka v obdobju 2011–2020

Pri tako nizkem odvzemu je težko pričakovati uravnano starostno in spolno strukturo. Realizacija odvzema po spolni strukturi je bila skladna z načrtom, po starostni strukturi pa je bila realizacija bistveno previsoka pri enoletnih osebkih in premajhna pri mladičih. V starostni kategoriji 5+ (trofejni jeleni) odvzem ni bil realiziran.

Izgube

V obravnavanem obdobju sta bili evidentirani dve izgubi v letu 2012, 1 zaradi potepuških psov in 1 zaradi povoza na cesti.

Telesne mase

Zaradi majhnega števila podatkov o telesnih masah se kazalnika ne da uporabiti.

Medvrstni vplivi

Neposredni negativni vplivi niso dokazani. Zaradi konkurence za prostor in hrano so možni predvsem s srnjadjo.

Ocena stanja populacije

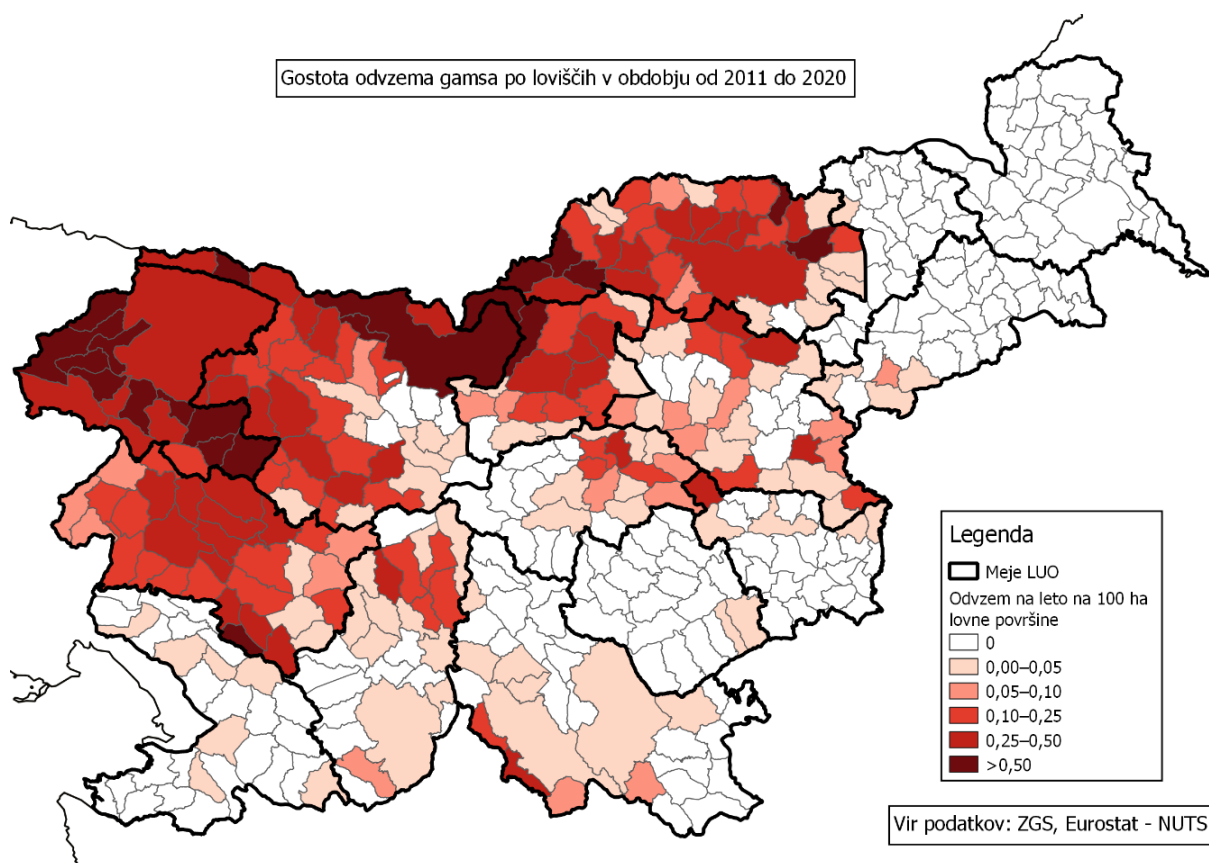
Populacija damjaka v LUO je maloštevilna in je omejena na lovišče Velunja. Populacija se ne širi v nove življenjske prostore (ni odstrela v sosednjih loviščih). Življenjski pogoji (prehranski in bivalni) za damjaka so iz leta v leto slabši, zato številčnost nezadržno upada. Prostor se intenzivno uporablja za sprehajalne poti, skozi območje se gradi avtocesta (tretja razvojna os), zato se populacija umika na mirnejša področja. V kolikor se bo trend intenzivne rabe prostora še nadaljeval, pričakujemo, da bo dolgoročno na tem področju damjak povsem izginil.

4.3.4 Gams

Gams je v LUO prisoten v svojem naravnem življenjskem prostoru v visokogorju, skupine gamsov poseljujejo tudi nižje gozdne predele.

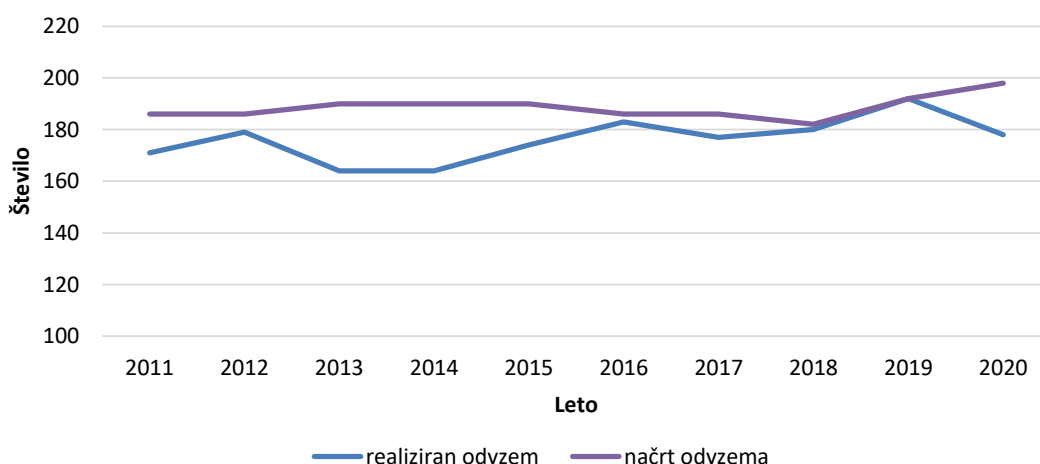
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 20: Prostorska razporeditev odvzema gamsa v Sloveniji v obdobju 2011–2020

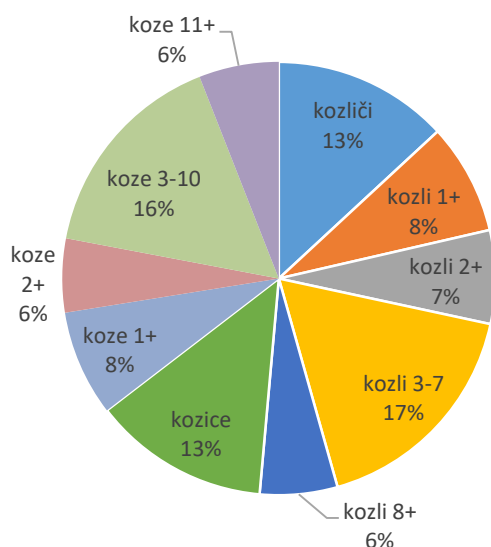
Gams je prisoten v večini lovišč lovskih družin Kamniško – Savinjskega LUO. Prisoten je v visokogorju alpskega sveta, poseljuje pa tudi nekatere ostale gozdne predele. Težišče gamsje populacije predstavljajo območja lovišč Solčava, Luče in Gornji Grad, ki so v obravnavanem obdobju skupaj dosegla več kot polovico celotnega odvzema v LUO. Gams je številčnejši tudi v predalpskih loviščih: Ljubno, Mozirje, Smrekovec, Rečica in Dreta Nazarje. Drugje so gamsi redkejši in so vezani na skalnate predele lovišč.

Slika 21: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema gamsa v obdobju 2011–2020

Trend načrtovanega in realiziranega odvzema gamsov je rahlo pozitiven. To je še posebej izrazito v primerjavi s predhodnim desetletnim obdobjem, ko je povprečen letni odvzem gamsov znašal 160 živali, v tem obdobju pa znaša 176 živali. Odvzem gamsov je dosegel načrt le v letu 2019, v ostalih letih je bil nekoliko pod načrtovanim. Povprečna realizacija je bila 89,9 %. Vzroke za nižjo realizacijo gre iskati v zelo razdeljeni načrtovani starostni strukturi, ki zavira učinkovit odstrel, saj še tako izkušeni lovci težko ocenijo točno starost živali.

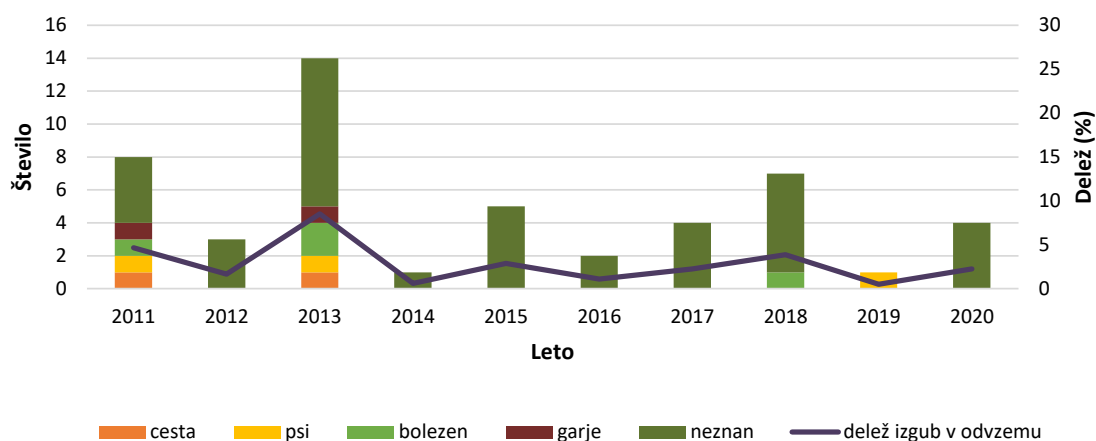
Spolna in starostna struktura odvzema

Slika 22: Spolna in starostna struktura odvzema gamsa v obdobju 2011–2020

Odvzem po spolni strukturi je bil nekoliko večji na strani moškega spola (51,4 %), po starostni strukturi pa je bil povsem usklajen z načrtovano višino. Nekoliko nižji od predvidenega odvzema je bil v kategoriji kozli 3–7 in pri kozah 3–10, višji pa pri starih kozah in kozlih. To je povsem v skladu s smernico, da se najbolj varuje produktivni del populacije.

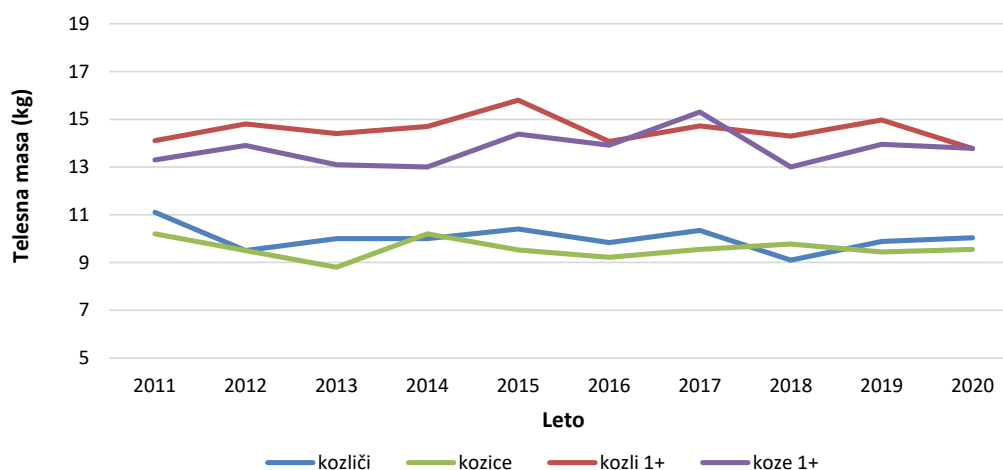
Izgube

Slika 23: Dinamika višine in strukture izgub gamsa v obdobju 2011–2020

Izgub gamsov je bilo v tem obdobju zelo malo, znašale so le 2,8 % od skupnega odvzema. Najvišje so bile izgube v letu 2013 (8,5 % - 14 živali), najnižje pa v letih 2014 in 2019, ko je bila evidentirana samo ena izguba. Pri večini izgub se ni uspelo določiti vzroka, zato so bile evidentirane kot neznani vzrok. Takih je bilo kar 77,6 % vseh izgub. Po en primer garij je bil evidentiran v letih 2011 in 2013.

Telesne mase

Slika 24: Dinamika povprečnih telesnih mas mladičev in enoletnih živali gamsa v obdobju 2011–2020

Telesne mase mladičev in enoletnih gamsov so bile v obravnavanem obdobju relativno stabilne in nimajo trenda. Teža mladičev je znašala okoli 10 kg, enoletnih gamsov pa okrog 14 kg. Telesne mase so bile le malenkost višje pri moškemu spolu. Ocenjujemo, da trenutna številčnost gamsa nima bistvenega vpliva na telesne mase. Medletna dinamika telesnih mas je predvsem odraz različnih okoljskih dejavnikov, še posebej trajanja zimskih razmer.

Zdravstveno stanje

Ocenjujemo, da je trenutno zdravstveno stanje populacije dobro. Povprečni delež izgub zaradi bolezni v desetletnem obdobju je nizek in znaša 12,2 % celotnih izgub, oziroma 6 živali v desetletnem obdobju. Garje in druge bolezni trenutno niso prisotne (zadnji primer garij je bil v letu 2013).

Medvrstni vplivi

Ker gams živi tudi v zanj manj primernih nižjih gozdnih predelih, prihaja do medvrstnih odnosov z jelenjadjo, srnjadjo in v lovišču Solčava z naseljenim muflonom. Jelenjadi in muflonu ni konkurenčen in se jim umika, predstavlja pa tudi prehransko bazo zaplaninskega orla ter volka in risa, v kolikor se pojavita v območju.

Ocena stanja populacije

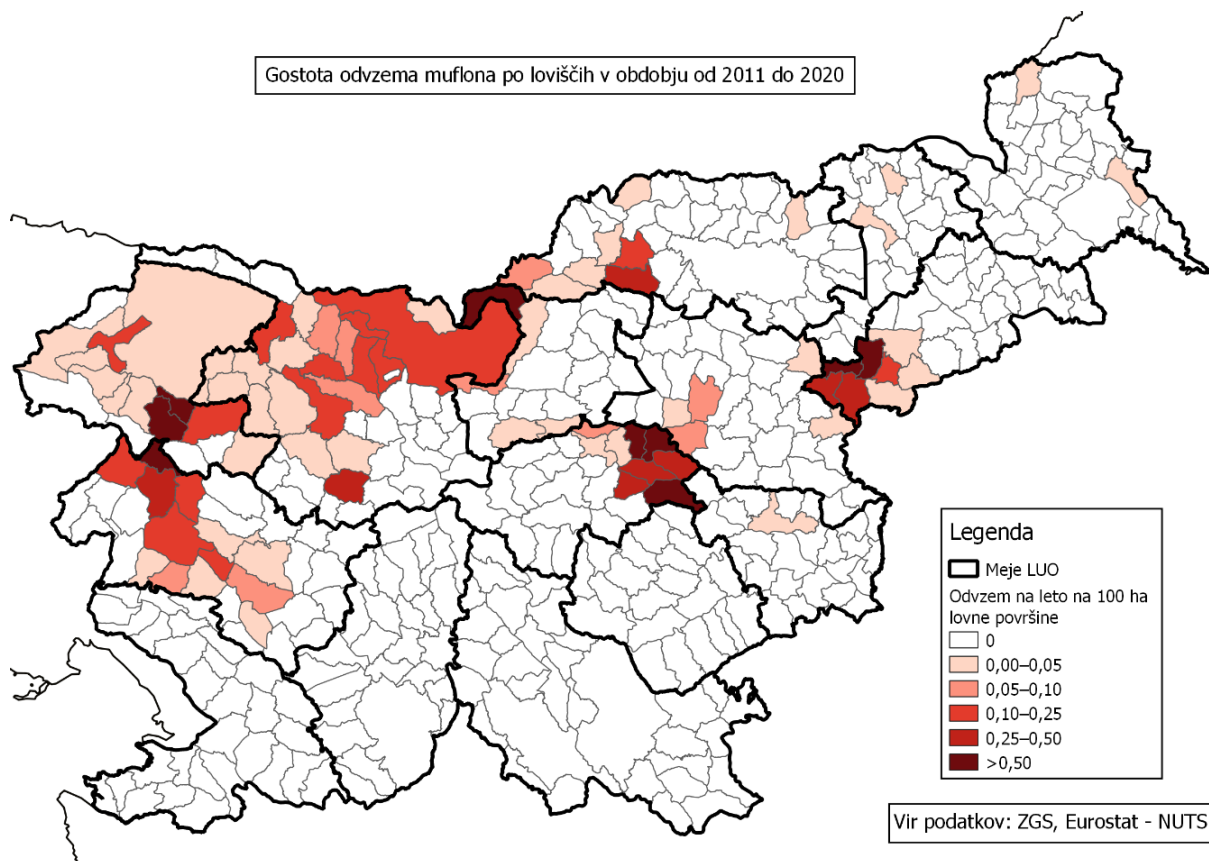
Populacija gamsov v LUO je stabilna in zdrava. V nekaterih gozdnih predelih je zaznati naraščanje številčnosti, kar se lokalno odraža na povečanju objedenosti gozdnega mladja. Glede na majhno število izgub ocenjujemo, da je številčnost gamsje populacije uravnotežena. Bolezen gamsjih garij v LUO je v zadnjem desetletju neproblematična, kar dodatno potrjuje, da s populacijo gamsa gospodarimo dobro. Odvzem je konstantno visok in primerne starostne ter spolne strukture.

4.3.5 Muflon

Populacijsko območje muflona v LUO je omejeno le na naseljeno kolonijo v lovišču Solčava in na robni del kolonije Kamniška Bistrica v lovišču Stahovica

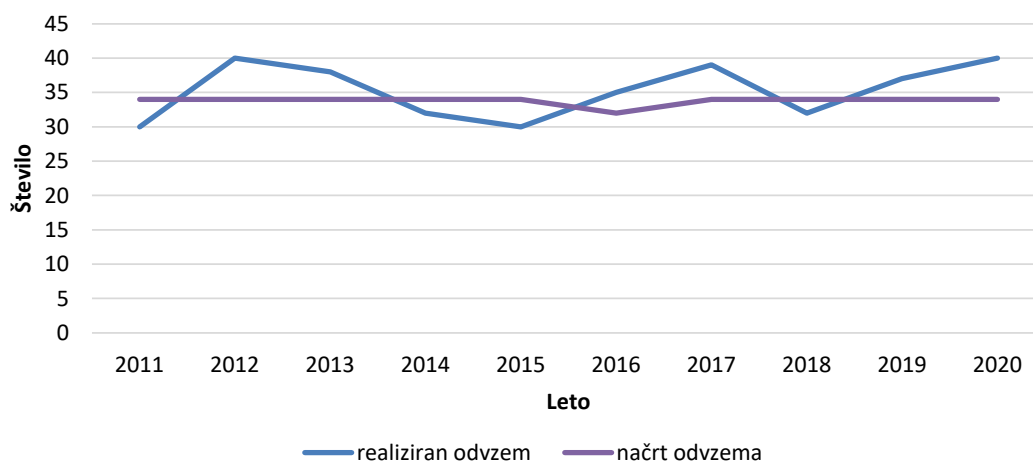
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 25: Prostorska razporeditev odvzema muflona v Sloveniji v obdobju 2011–2020

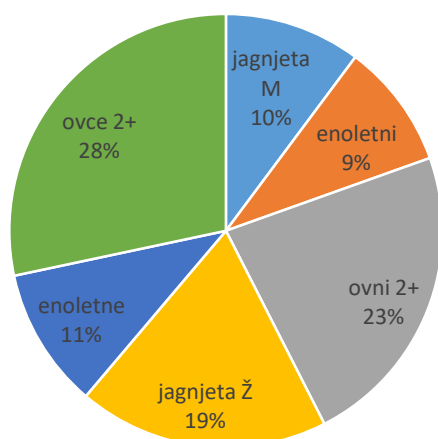
90 % muflonov je bilo odvzetih v lovišču Solčava, kjer je populacija stalna. V lovišče Stahovica občasno prihajajo mufloni iz Kamniške Bistrice, kjer so realizirali 7% celotnega odvzema. Nekaj živali je bilo odvzetih še v drugih loviščih (Luče, Lukovica), kamor prehajajo mufloni iz stalnih populacij in tistih, ki so pobegnili iz obor. Mufloni, pobegli iz obore v lovišču Trojane Ožbolt, so razvili svojo kolonijo in jih bo treba skladno z usmeritvijo odstraniti iz narave. V ostalih loviščih mufloni niso prisotni.

Slika 26: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema muflona v obdobju 2011–2020

V obravnavanem obdobju se je odvzem muflona načrtoval v konstantni višini 34 živali, z izjemo leta 2016, ko je bil načrt 32 živali. Realizacija odvzema muflona je letno nihala, v lovišču Solčava med 29 in 35 živali in v lovišču Stahovica med 0 in 4 živali. Posamezni osebki so bili odvzeti še v loviščih Luče (3) in Lukovica (2). V zadnjih treh letih se je povečal odvzem muflonov pobeglih iz obore v lovišču Trojane Ožbolt, kjer je bilo skupaj odvzetih 9 živali. Skupna realizacija odvzema je bila 104,4 %.

Spolna in starostna struktura odvzema

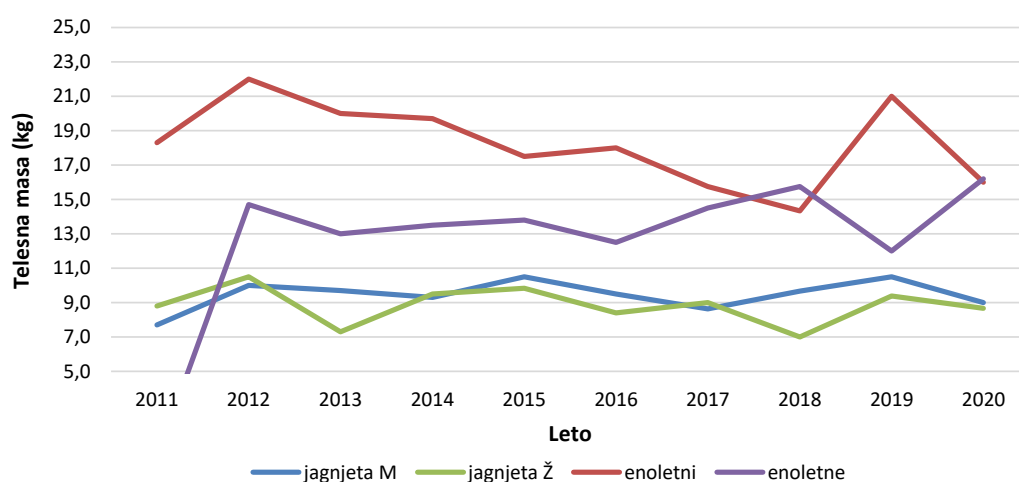
Slika 27: Spolna in starostna struktura odvzema muflona v obdobju 2011–2020

Spolna struktura odvzema je bila 42,5 : 57,5 v korist ženskega spola, kar je v skladu s ciljem upravljanja, da se populacija ne povečuje. Odvzem po starostnih razredih je prav tako skladen z načrtovanim. Nekoliko je bil višji odvzem pri jagnjetih ženskega spola in ovcah 2+, nižji pa je bil pri enoletnih ovcah.

Izgube

Povprečen delež izgub v odvzemu je znašal 4,5 %, skupaj 16 živali. Največ izgub je bilo iz neznanega vzroka, nekaj je bilo poškodb, v enem primeru je bil vzrok potepuški pes. Izgub zaradi bolezni ni bilo evidentiranih, kar priča o dobrem zdravstvenem stanju populacije.

Telesne mase

Slika 28: Dinamika poprečnih telesnih mas mladičev in enoletnih živali muflonov v obdobju 2011–2020

Telesne mase jagnjet so zelo konstantne z rahlim medletnim nihanjem pri ženskih mladičih. Pri enoletnih muflonih je bil do leta 2019 izražen trend padanja telesnih mas, pri enoletnih ovcah so teže relativno stabilne. Zaradi nizkega števila odvzetih živali je kazalnik telesnih mas precej nezanesljiv. Na velika medletna nihanja pomembno vplivajo prehranske razmere v okolju.

Medvrstni vplivi

Muflon zaseda prostor avtohtonim rastlinojedim vrstam, zlasti gamsu in srnjadi. V primeru prisotnosti volka je muflon lahek plen, kar se je pokazalo na širšem območju Velike Planine in vplivalo na populacijo v Kamniški Bistrici ter posledično v lovišču Stahovica.

Ocena stanja populacije

Muflon je alohtona vrsta, ki je bila v 60. in 70. letih prejšnjega stoletja naseljena na območje Solčavskega. Populacija je zdrava in ne povzroča bistvenih težav v okolju. Načrtovanje z muflonom je omejeno samo na lovišče Solčava in deloma na lovišče

Stahovica. V lovišču Stahovica se populacija muflonov, ki v lovišče občasno prehaja iz Kamniške Bistrice, postopno znižuje.

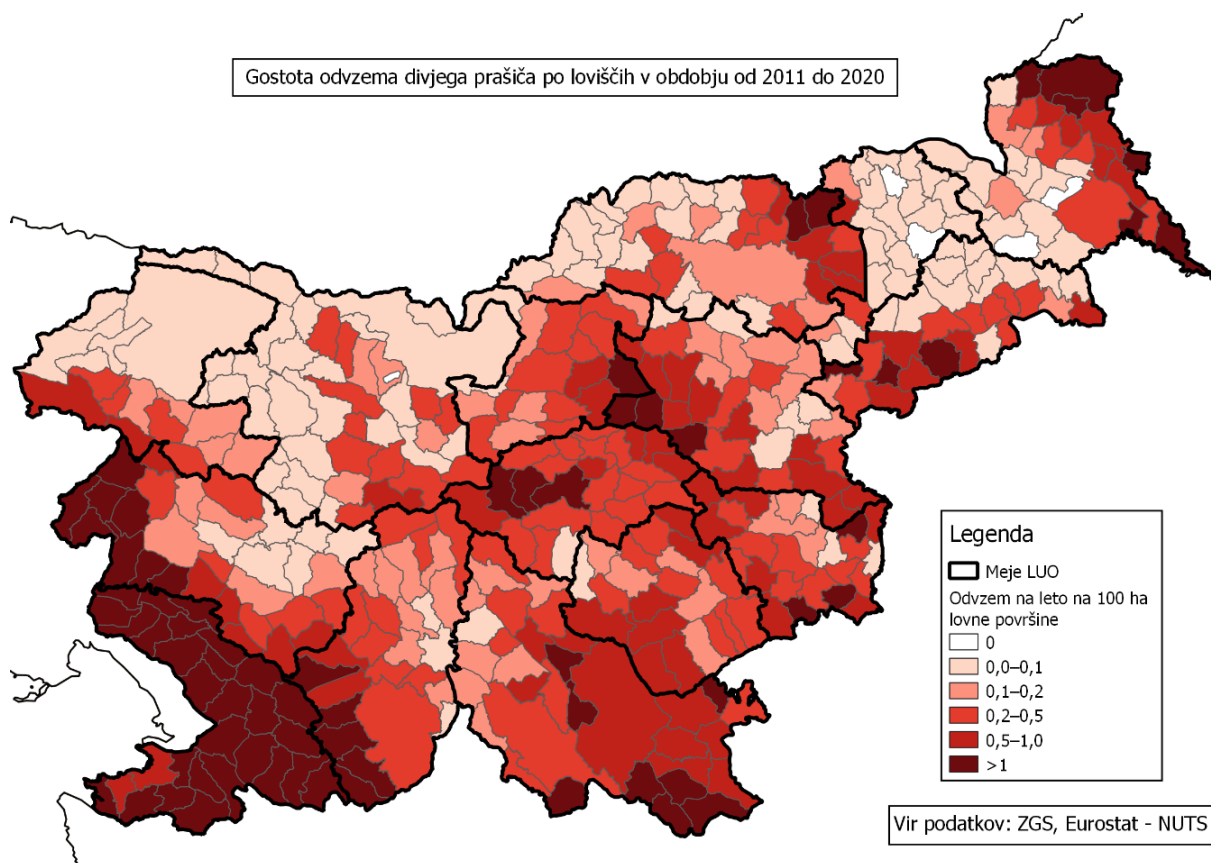
Ocenjujemo, da je populacija muflona v lovišču Solčava stabilna. Spolna in starostna struktura sta blizu naravni. Močnejši poseg v ženski del populacije je uravnotežil spolno strukturo. Populacija je v dobrem zdravstvenem stanju. V lovišču Stahovica je številčnost muflona nizka in je odvisna od migracij populacije iz Kamniške Bistrice. Zaznane so posamezne migracije muflonov v lovišče Luče in na jugu v lovišče Lukovica. V lovišču Trojane Ožbolt je prisotna skupina muflonov pobeglih iz obore, ki jo je treba čim prej odstraniti iz narave.

4.3.6 Divji prašič

Prostorski okvir obravnave divjega prašiča je lovsko upravljavsko območje.

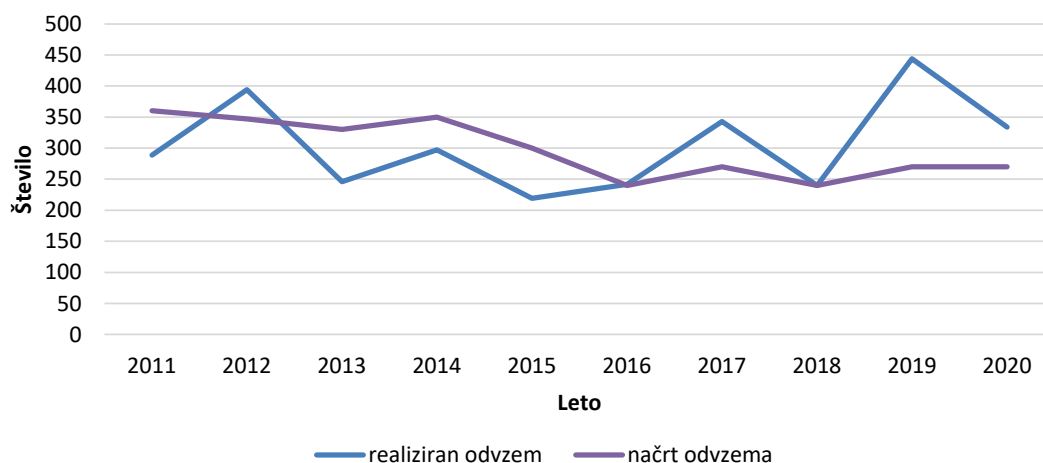
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 29: Prostorska razporeditev odvzema divjega prašiča v Sloveniji v obdobju 2011–2020

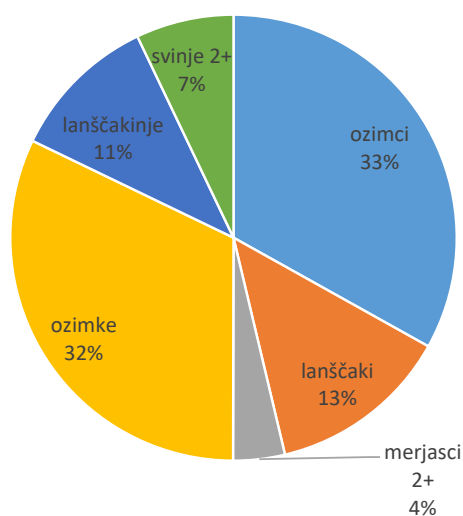
Divji prašič naseljuje vse gozdne in gozdnote predele v območju ter velik del nižinskih predelov. V višjih nadmorskih višinah je populacija redkejša. Največje gostote dosega v loviščih Braslovče, Vransko, Motnik Špitalič, Dreta Nazarje in Gornji Grad. V ostalih loviščih je populacija redkejša, odvisna od migracij in letne reprodukcije. V lovišču Solčava je divji prašič le izjemoma prisoten. Povprečen odvzem je bil najvišji v JV delu LUO. V lovišču Braslovče je letno znašal 1,2 živali na 100 ha lovne površine, v lovišču Vransko 0,8, v lovišču Dreta Nazarje 0,6, v ostalih loviščih pa je bil manjši od 0,5 živali na leto na 100 ha lovne površine.

Slika 30: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema divjega prašiča v obdobju 2011–2020

Načrtovanje odvzema divjega prašiča je najtežje med veliko parkljasto divjadjo, saj številčnost divjih prašičev znatno niha, ker je odvisna od ponudbe hrane v okolju, imigracij iz sosednjih LUO in od vremenskih razmer, predvsem v času poleganja mladičev. Temu primerno je nihal tudi odvzem skozi celotno obdobje. V prvi polovici obravnavanega obdobja je bil načrt višji od odvzema, nato se je načrt nekoliko znižal, odvzem pa povečal. Ker dopustno odstopanje navzgor ni omejevalo odvzema, so lovišča s pridom to izkoriščala in v populacijo bolj posegla v letih, ko je bila številčnost visoka. Povprečna realizacija odvzema je bila 102,4 %, oz. 298 živali na leto.

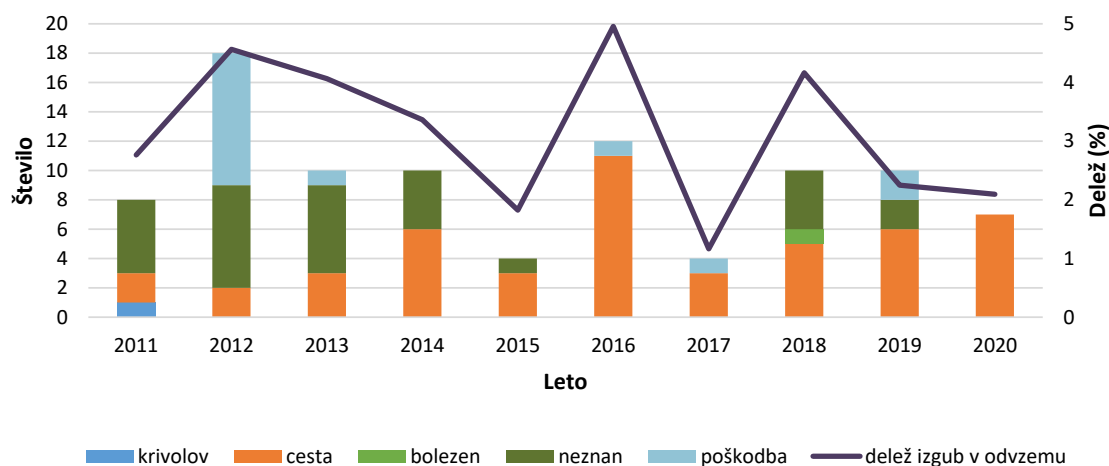
Spolna in starostna struktura odvzema

Slika 31: Spolna in starostna struktura odvzema divjih prašičev v obdobju 2011–2020

Načrtovanje po strukturi je bilo samo v prvih treh letih obravnavanega obdobja. Kasneje se je skladno z navodili MKGP načrtovala samo višina skupnega odvzema, od katerega je moralo biti 20 % rodnega dela (svinje 2+ in lanščakinje). Kljub poenostavljenemu strukturnemu načrtovanju je bil odvzem po strukturi večinoma skladen z dolgoročnim načrtom. Odvzetih je bilo 50 % moških živali in 50 % ženskih živali. Delež rodnega dela je znašal slabih 18 % od skupnega odvzema, glede na načrt pa dobrih 18 %, kar je pod zahtevanimi 20 %. Realizacija odvzema rodnega dela je bila nižja predvsem v prvi polovici načrtovalnega obdobja.

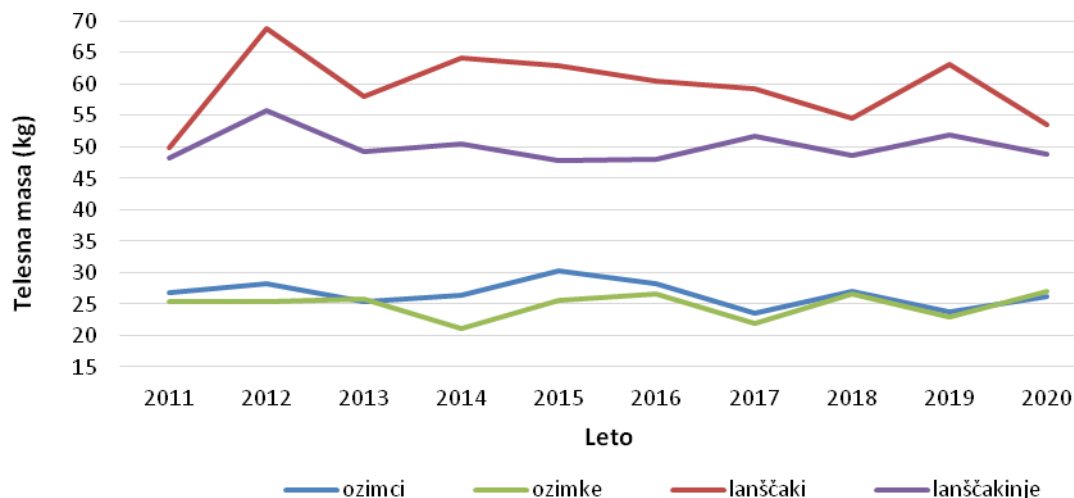
Izgube

Slika 32: Dinamika višine in strukture izgub divjega prašiča v obdobju 2011–2020

V obravnavanem obdobju je bilo skupno evidentiranih 93 izgub, kar predstavlja 3,1 % celotnega odvzema. Pri večini izgub je bil vzrok povoz na cesti (51,6 %), izgub zaradi neznanih vzrokov je bilo 31,2 % in iz drugih vzrokov pa 15,1 %. Po 1 primer izgube smo evidentirali zaradi bolezni in krivolova. Delež izgub je majhen in je močno odvisen od številčnosti divjih prašičev v obravnavanem letu.

Telesne mase

Slika 33: Dinamika povprečnih telesnih mas mladičev ter lanščakov in lanščakinj v obdobju 2011–2020

Povprečne telesne mase divjih prašičev v zadnjih desetih letih precej nihajo in ne kažejo jasnih trendov naraščanja ali padanja. Telesna masa mladičev/ozimcev in deloma tudi lanščakov je močno odvisna od semenskih obrodov gozdnega drevja in od tega, kdaj v letu je bila žival poležena.

Medvrstni vplivi

Divji prašiči lahko imajo negativen vpliv na srnjad s plenjenjem mladičev. Plenijo tudi zajca, zelo negativno pa s plenjenjem gnezd vplivajo na talne gnezdilce, kamor sodijo tudi gozdne kure. V primeru prisotnosti volka predstavlja divji prašič zanj pomembno prehransko bazo.

Ocena stanja populacije

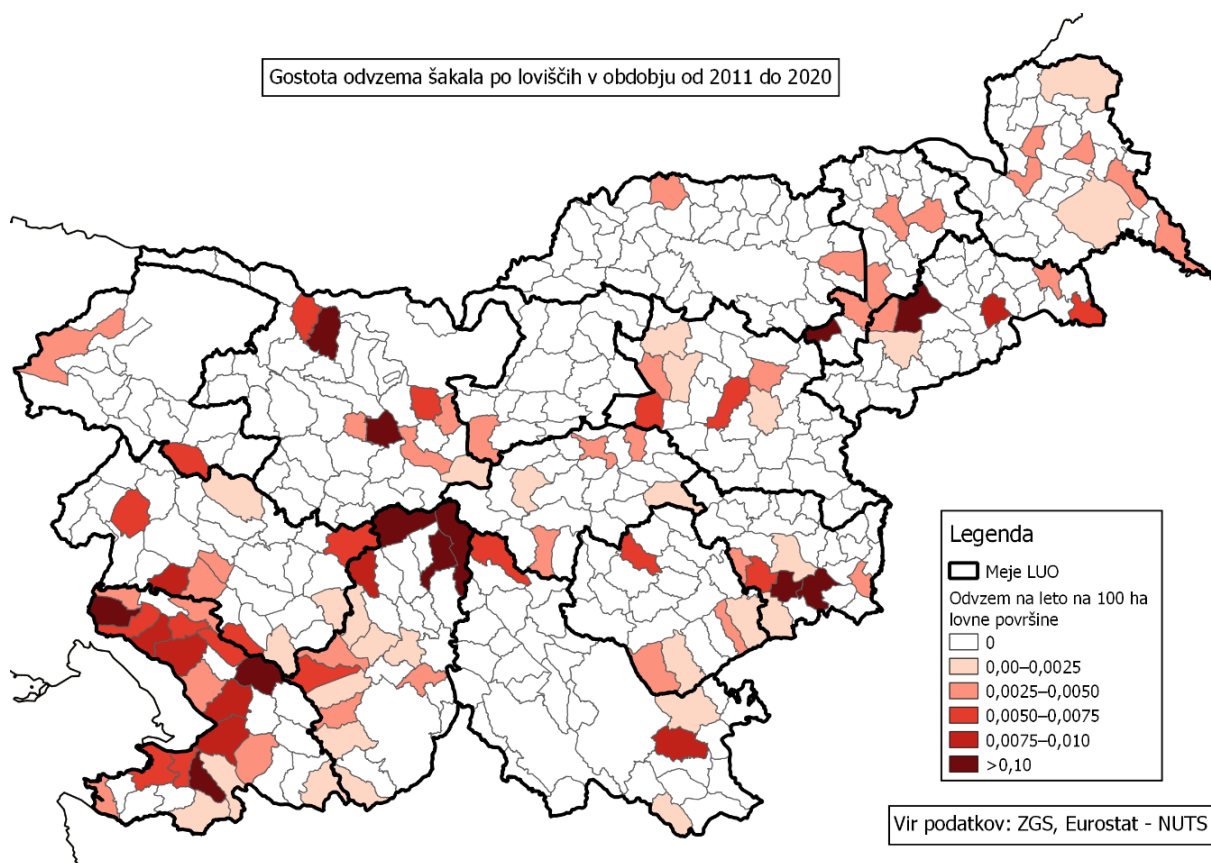
Populacija divjih prašičev v LUO je zdrava in vitalna. Ocenjujemo, da je bilo upravljanje z divjim prašičem v preteklem obdobju uspešno, kar potrjuje manj evidentiranih škod v primerjavi s predhodnim obdobjem. Gostota populacije je odvisna od prehranskih razmer v okolju in vremenskih razmer v času poleganja mladičev, zato je nihanje številčnosti med leti naraven proces. Večje gostote divjih prašičev, tudi zaradi imigracij iz sosednjega LUO, so bile v JV delu LUO, predvsem v loviščih Braslovče, Vransko, Motnik Špitalič, Dreta Nazarje in Gornji Grad. V teh loviščih so s preventivnimi ukrepi uspeli obvladati škode na kmetijskih zemljiščih.

4.3.7 Evrazijski šakal

Prostorski okvir obravnave šakala je lovsko upravljavsko območje.

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 34: Prostorska razporeditev odvzema šakala v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Šakal je bil leta 2014 z Uredbo o spremembah in dopolnitvah Uredbe o določitvi divjadi in lovni dob (Ur. l. RS, št. 81/14) uvrščen med divjad. Leta 2019 pa je bil z Uredbo o spremembi in dopolnitvah Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Ur. l. RS, št. 62/19) umaknjen s seznama pri nas zavarovanih živalskih vrst. V letu 2020 smo z letnimi lovsko upravljivskimi načrti prvič načrtovali odvzem te vrste, ki je bil tudi v celoti realiziran v lovišču Domžale, kjer sta bila odstreljena 2 šakala.

Izgube

V obravnavanem obdobju ni bilo evidentiranih izgub.

Medvrstni vplivi

Ob povečevanju številčnosti in prostorskem širjenju šakala v LUO lahko pričakujemo naraščanje vplivov vrste na zoocenozo (predvsem vpliv na plenske vrste) in povečano število konfliktnih situacij zaradi plenjenja domačih rejnih živali.

Ocena stanja populacije

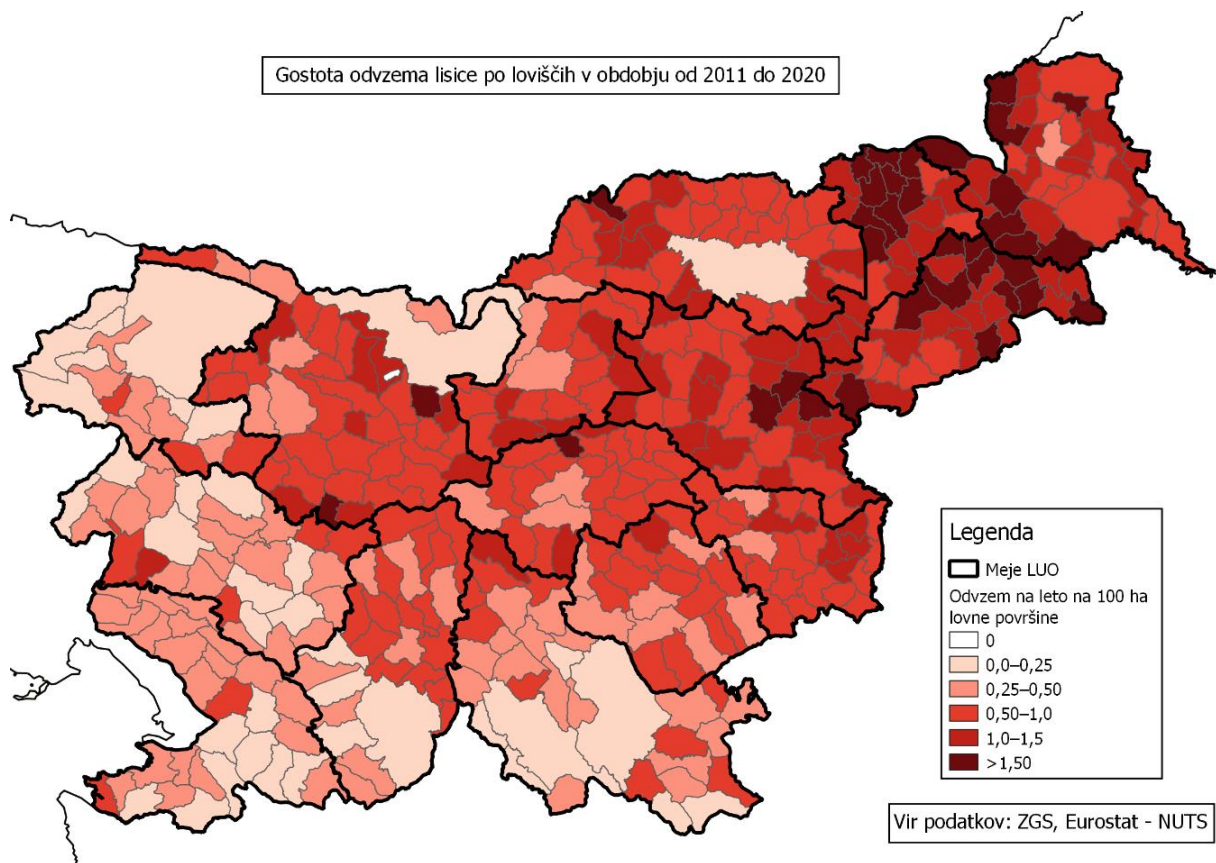
Skladno z ugotovitvami projekta CRP »Prostorska razporeditev, številčnost, ocena populacijskih trendov in potencialno širjenje areala vrste Zlati šakal (*Canis aureus* L.) v Sloveniji« (Potočnik in sod., 2018; dalje CRP) velja na ravni Slovenije ocena, da je populacija v ugodnem stanju, vitalna in sposobna dolgoročnega obstoja ter ekspanzije predvsem v njej najbolj primernem življenjskem prostoru, tj. v agrarni krajini in krajini z intenzivnejšim vplivom človeka. Vrsta se je v Sloveniji v zadnjih 20 letih prostorsko in številčno hitro širila. Danes je šakal prisoten v večjem delu Slovenije (v vseh LUO). V Kamniško-Savinjskem LUO se širi iz juga in je že prisoten v loviščih Domžale, Lukovica in Braslovče. Ker je vrsta vezana na bolj razdrobljeno krajino ne pričakujemo hitrega širjenje proti gozdnatemu delu območja.

4.3.8 Lisica

Prostorski okvir obravnave lisice je lovsko upravljavsko območje.

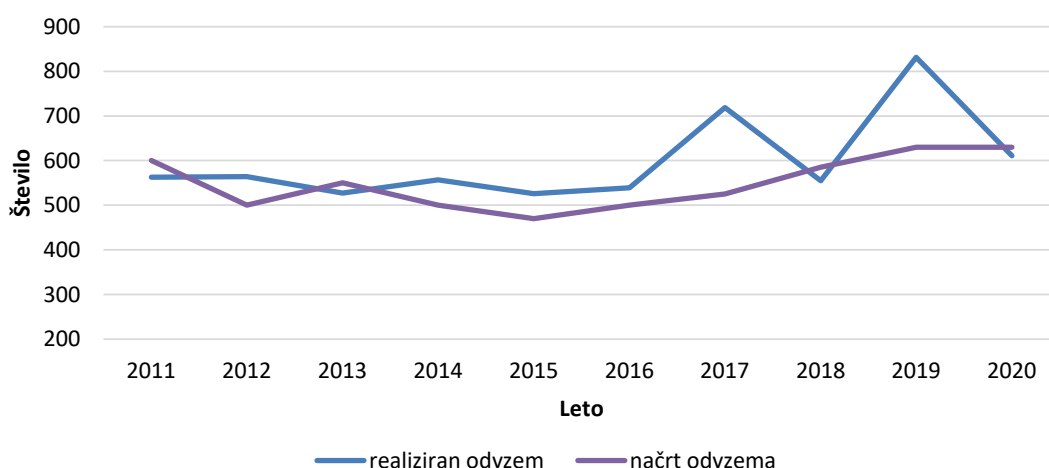
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 35: Prostorska razporeditev odvzema lisice v Sloveniji v obdobju 2011–2020

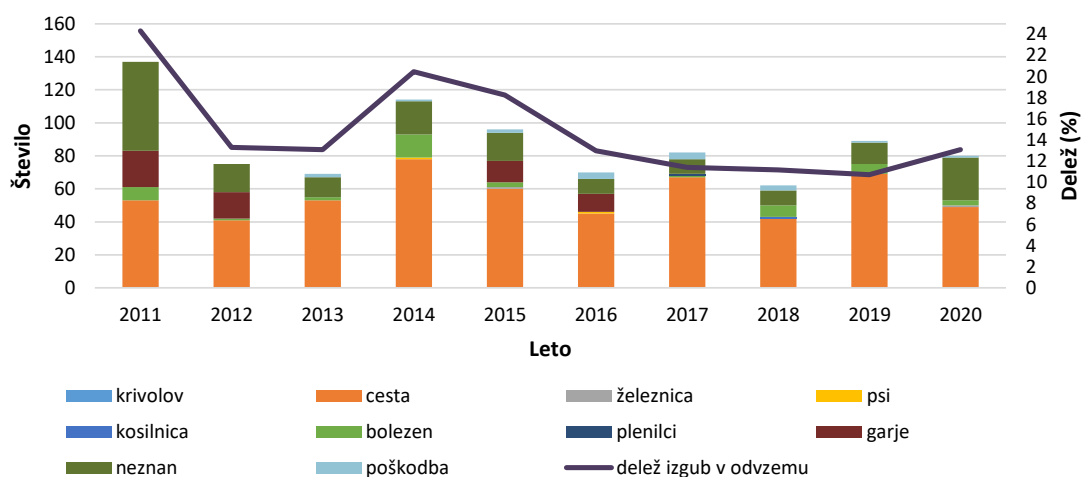
Načrtovanje in odvzem lisic je potekalo v vseh loviščih LUO. Gostota odvzema na 100 ha lovne površine v desetih letih se med lovišči precej razlikuje. Od 11,9 odvzetih lisic na 100 ha lovne površine v lovišču Sela pri Kamniku do 1,9 v lovišču Solčava. Razlike v gostoti odvzema med ostalimi lovišči ne moremo pojasniti s tipom krajine ali razliko v orografiji.

Slika 36: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema lisic v obdobju 2011–2020

Po hitrem povečevanju števila odvzema lisic v predhodnem načrtovalnem obdobju se je odvzem v obdobju 2011–2020 ustalil in se je skozi vsa leta gibal okoli 600 živali. Opazni sta dve večji pozitivni odstopanji v letih 2017 in 2019, ki sta posledica namnožitve glodavcev po obilnem obrodu v gozdu (2016 in 2018). Realizacija odvzema je bila v desetletnem obdobju glede na načrt 109 %. Med leti so bila odstopanja od načrta navzgor in navzdol, vendar vedno v mejah dopustnega odstopanja.

Izgube

Slika 37: Dinamika višine in strukture izgub lisic v obdobju 2011–2020

Povprečen delež izgub v odvzemu je pri lisici znašal 14,6 %, kar je za 1,5 % več kot v predhodnem načrtovanem obdobju. Delež izgub je bil skozi celotno obdobje na podobni ravni in se je celo nekoliko zniževal, predvsem na račun odsotnosti garij od leta 2017 naprej. Skozi celotno obdobje je bil povoz na cesti prevladujoči razlog za izgube (64%), ki se med leti ni bistveno spreminjal. Nenaravnih izgub je bilo dvakrat več kot naravnih.

Zdravstveno stanje

Populacija lisic je v Kamniško-Savinjskem LUO številčna, stabilna, reproduktivna, z relativno nizkim deležem izgub zaradi bolezni. Steklina v desetletnem obdobju v LUO ni bila zabeležena, prav tako se je zmanjševal pojav garjavosti.

Medvrstni vplivi

Lisica je generalist, ki pleni širok spekter manjših prostoživečih živali, manjše domače živali in tudi mladiče srnjadi. Predvsem imajo lisice velik vpliv na številčnost poljskih in gozdnih kur, mladiče srnjadi in poljske zajce, vendar jih pri dejanju težko odkrijemo, da bi trditev dokazali.

Ocena stanja populacije

Številčnost lisice je v LUO na začetku desetletnega obdobja dosegla raven, ki jo je ohranila skozi celotno obdobje. Kljub rahlemu povečevanju odvzema lahko zaključimo, da je številčnost populacije stabilna in brez izrazitejšega trenda. Populacija je zastopana na celotnem območju in se prostorsko ni bistveno spreminjala. Kazalniki njihovega zdravstvenega stanja so ugodni in kažejo na zdravo populacijo. Največji grožnji za populacijo lisice sta steklina in garjavost, ki sta v LUO uspešno zamejeni in pod nadzorom.

4.3.9 Rakunasti pes

Prostorski okvir obravnave rakunastega psa je lovsko upravljavsko območje.

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

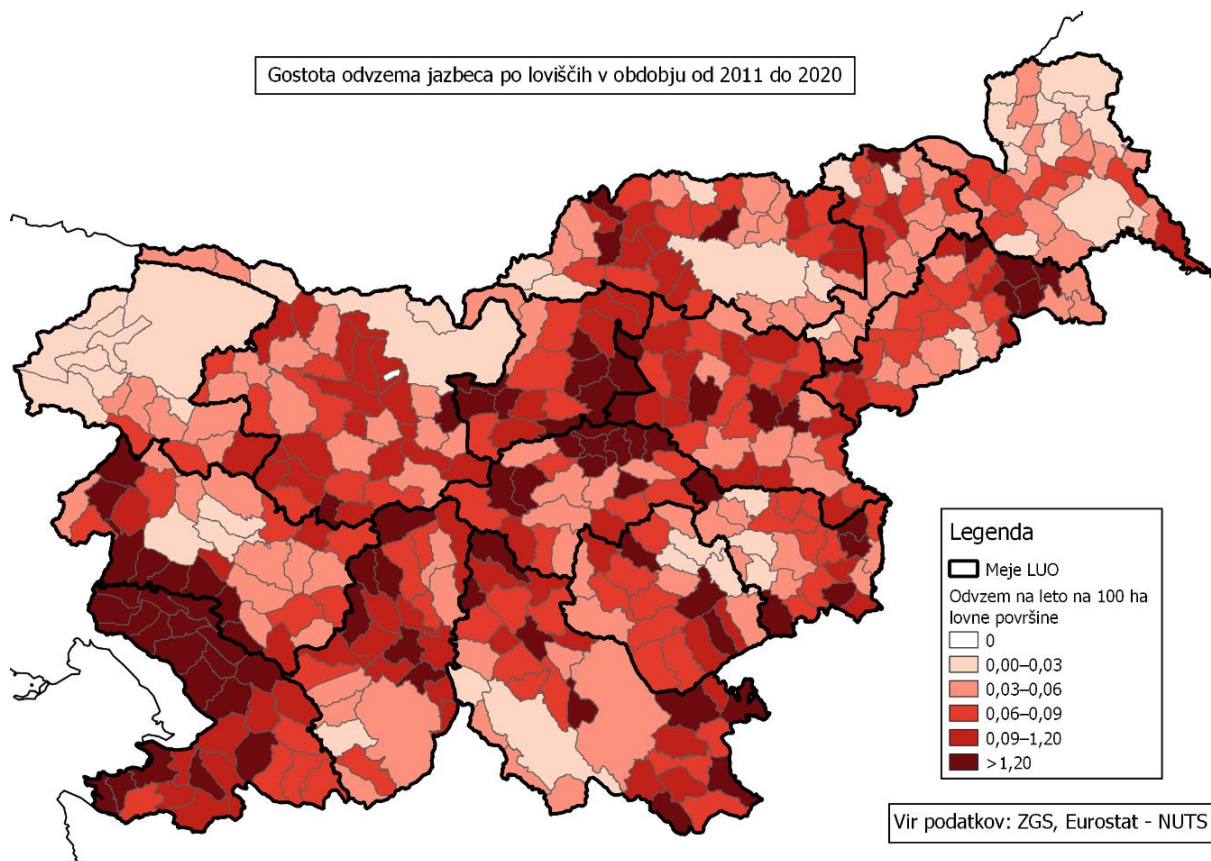
V Kamniško-Savinjskem LUO ni bilo zabeleženega nobenega odvzema, prav tako ne opažamo njegove prisotnosti v prostoru lovsko upravljavskega območja.

4.3.10 Jazbec

Prostorski okvir obravnave jazbeca je lovsko upravljavsko območje.

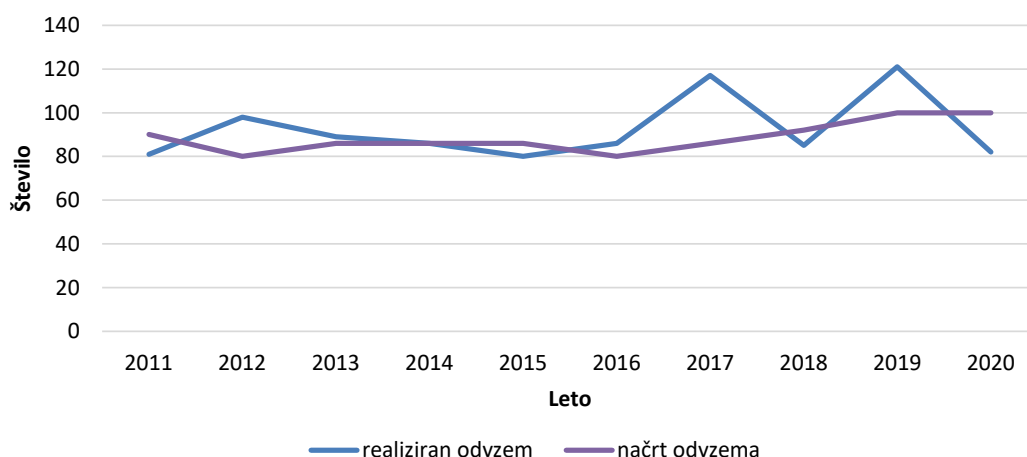
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 38: Prostorska razporeditev odvzema jazbeca v Sloveniji v obdobju 2011–2020

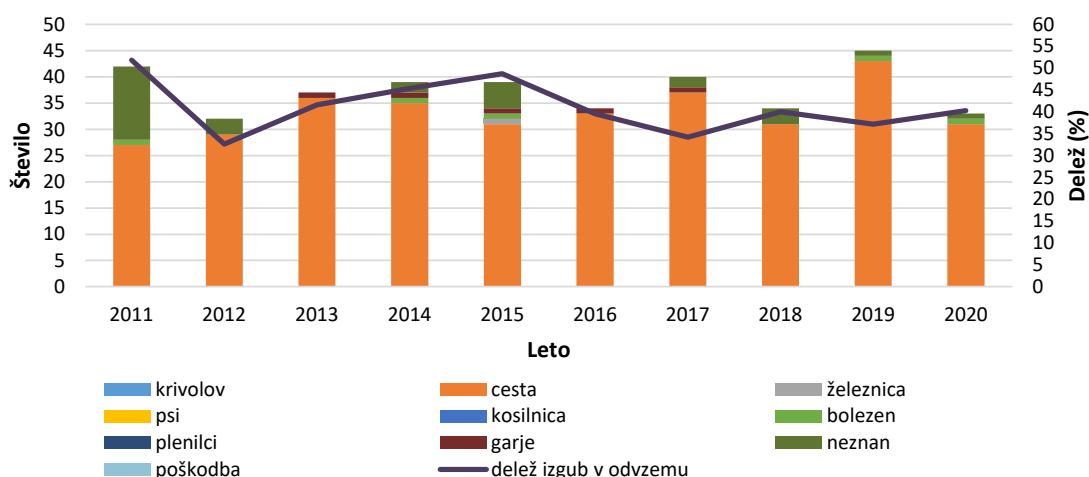
Načrtovanje in odvzem jazbeca sta potekala v vseh loviščih LUO. Gostota odvzema se med lovišči bistveno ne razlikuje in se giblje okoli 1,2 živali na 100 ha lovne površine v desetih letih. Gostota odvzema je najnižja v loviščih Solčava in Luče, kjer prevladuje gorska krajina, najvišja pa v loviščih Dreta Nazarje in Sela pri Kamniku, kot posledica večjega deleža agrarne krajine in tudi večjega lovnege interesa za lov nato vrsto divjadi.

Slika 39: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema jazbeca v obdobju 2011–2020

Načrtovani odvzem jazbeca se je znotraj obravnavanega obdobja gibal med 80 in 100 živalmi. Realizacija odvzema je dokaj dobro sledila načrtu in se številčno od leta 2011 do 2020 ni bistveno spremenila. Večje pozitivno odstopanje, vendar še vedno v mejah dopustnega, je bilo v letu 2017 in 2019, ko so bili prehranski pogoji zaradi polnega obroda gozdnega in sadnega drevja dobri. Realizacija odvzema je bila v desetletnem obdobju glede na načrt 104 %.

Izgube

Slika 40: Dinamika višine in strukture izgub jazbecev v obdobju 2011–2020

Povprečen delež izgub v odvzemu je znašal 40,5 % in se je zelo povečal glede na predhodno obdobje, ko je bil delež izgub 25 %. Delež izgub je bil skozi celotno obdobje na

podobni ravni, z rahlim porastom v letih 2017 in 2019, ko je številčnost populacije narasla. Celotno obdobje je bil glavni razlog za izgube povoz na cesti (89 %) in se med leti številčno ni bistveno spreminjal. Bolezni in garje predstavljajo komaj 2,6 % delež vseh izgub.

Zdravstveno stanje

Populacija jazbeca je v Kamniško-Savinjskem LUO pogosta, stabilna, z nizkim deležem izgub zaradi bolezni. Steklina v desetletnem obdobju v LUO ni bila zabeležena, prav tako od leta 2018 ni bilo evidentiranih izgub zaradi garjavosti.

Medvrstni vplivi

Jazbec nima bistvenega vpliva na ostale vrste divjadi. Potencialno lahko predstavlja grožnjo poljskim in gozdnim kuram in ostalim na tleh valečim pticem.

Ocena stanja populacije

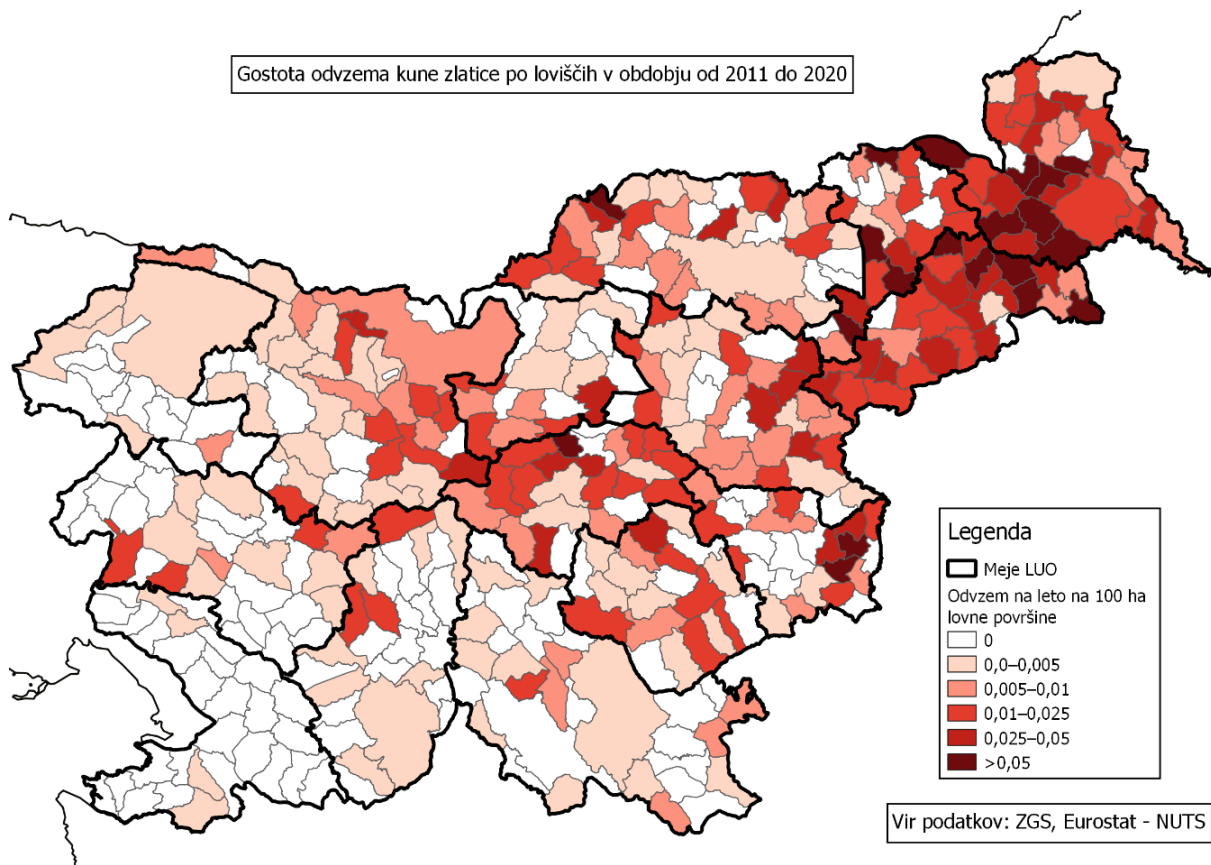
Visok in konstanten delež izgub zaradi pvozov na cestah je pokazatelj številčne in stabilne populacije brez izrazitejšega trenda spreminjanja številčnosti. Populacija je zastopana na celotnem območju in se prostorsko ni bistveno spreminjala. Kazalniki, ki nakazujejo zdravstveno stanje jazbeca so ugodni in kažejo na vitalno populacijo. Največji vpliv na uravnavanje populacija imajo pvozi na cestah, ki predstavljajo visok delež izgub.

4.3.11 Kuna zlatica

Prostorski okvir obravnave kune zlatice je lovsko upravljavsko območje.

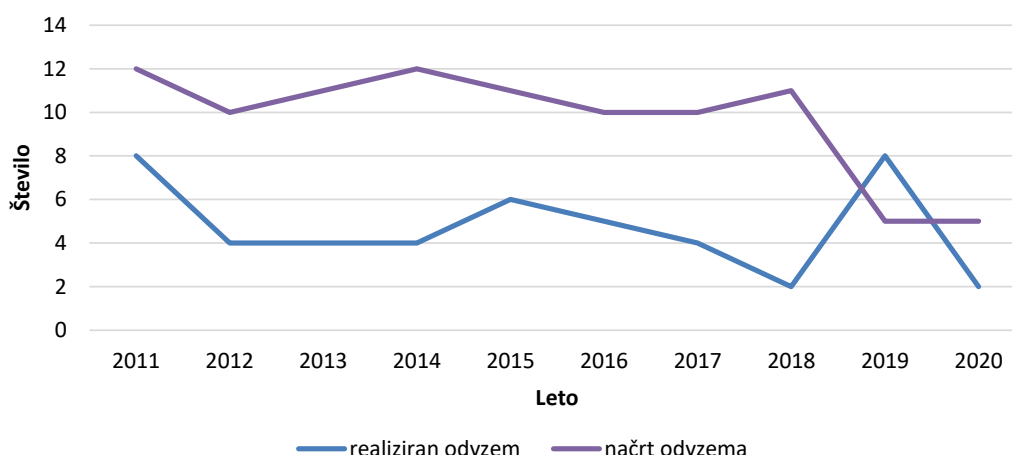
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 41: Prostorska razporeditev odvzema kune zlatice v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Odvzem kune zlatice je po loviščih znotraj LUO zelo neenakomerno razporejen. V preteklem desetletju v osmih loviščih odvzem ni bil realiziran. Najvišja gostota odvzema je bila v loviščih Vransko, Domžale in Stahovica (0,20–0,26 živali na 100 ha lovne površine). Opazno je gostota odvzema kune zlatice višja v južnih loviščih LUO. Menimo, da kuna zlatica prebiva v gozdnatih predelih celotnega LUO.

Slika 42: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema kun zlatic v obdobju 2011–2020

Skozi celotno obdobje je bil odvzem kune zlatice zelo nizek. Zaradi nizkih števil težko govorimo o trendu padanja ali naraščanja odvzema. Zainteresiranost za lov je nizka in se skozi leta še zmanjšuje. Realizacija odvzema je bila višja od načrta samo v letu 2019, ko je bilo izrazito največ izgub v prometu.

Izgube

Zaradi nizke zainteresiranosti lovcev po lovu na kune so izgube najboljši indikator številčnosti populacije. Povprečen delež izgub v odvzemu je znotraj obdobja znašal 48,9%. Razlog za prav vse izgube so povozi na cesti. Pri kuni zlatici ni bilo evidentiranih naravnih izgub.

Zdravstveno stanje

Zdravstveno stanje kune zlatice se glede na odsotnost izgub zaradi bolezni ocenjuje kot zelo dobro.

Medvrstni vplivi

Številčnost populacije kune zlatice je nizka, zaradi tega nima posebnega vpliva na ostale prostoživeče živali. Življenjsko okolje, ki je vezano predvsem na gozdni prostor, ji preprečuje, da bi povzročala opaznejšo škodo na domačih živalih in kmetijskih kulturah. Prehranski niši kune belice in kune zlatice se prekrivata, vendar je za kuno zlatico značilno, da se v nasprotju s kuno belico, prehranjuje večinoma z glodavci in ptiči, kar jima omogoča sobivanje.

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da je populacija kune zlatice v LUO sicer maloštevilna vendar stabilna in zdrava. Zaradi nizkega števila odvzema imamo premajhen vzorec, da bi natančneje spremljali spreminjanje njene prostorske razporeditve. Glede na evidence izgub sklepamo, da je populacija vitalna. Ugotovljene izgube zaradi prometa so lahko dober kazalnik številčnosti populacije. Kuna zlatica se prehranjuje predvsem s pticami in

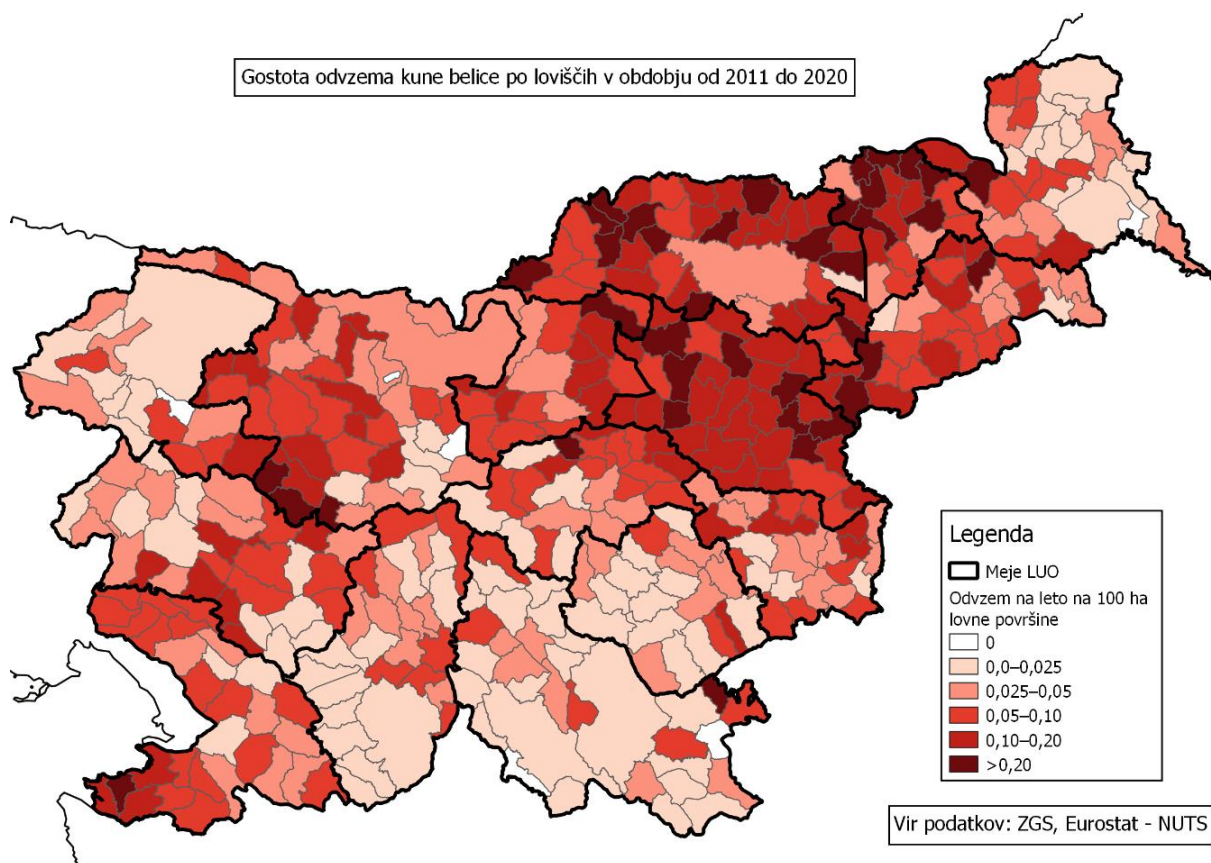
glodavci, zaradi tega je lahko njihova številčnost odvisna od številčnosti glodavcev, ki se izrazito namnožijo po semensko bogatih letih. Realizacija odstrela kune zlatice pa je bolj odvisna od lovnega interesa, kot od njihove številčnosti.

4.3.12 Kuna belica

Prostorski okvir obravnave kune belice je lovsko upravljavsko območje.

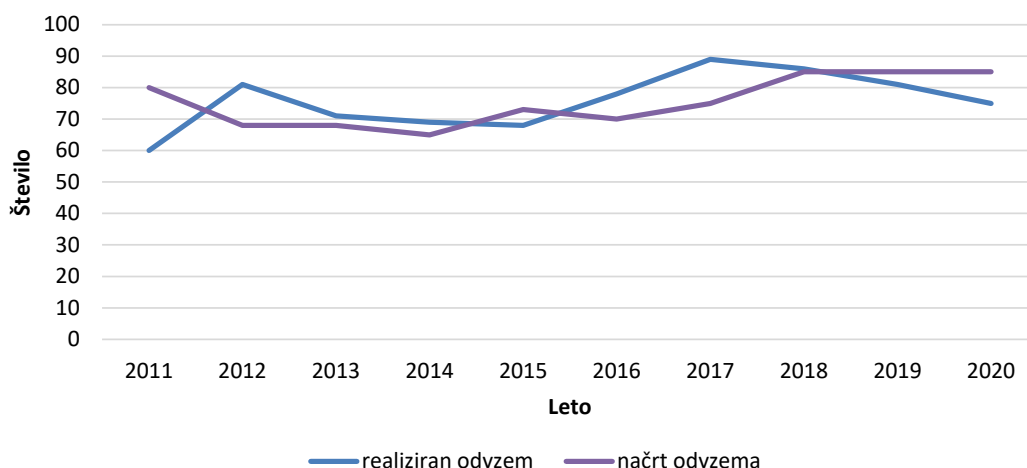
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 43: Prostorska razporeditev odvzema kune belice v Sloveniji v obdobju 2011–2020

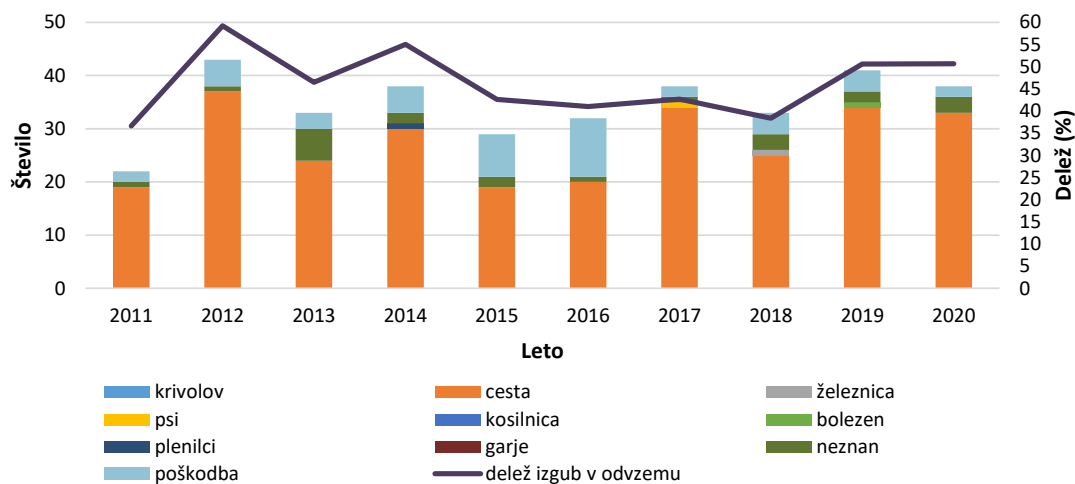
Načrtovanje in odvzem kun belic sta potekala v vseh loviščih LUO. Gostota odvzema na 100 ha lovne površine v desetih letih se med lovišči bistveno ne razlikuje. Izjema je lovišče Smrekovec kjer je bila gostota odvzema (2,27 živali na 100 ha lovne površine) izrazito višja kot v drugih loviščih (0,37–1,41 živali na 100 ha lovne površine). Verjetno je razlika gostote odvzema v posameznih loviščih pokazatelj različnega lovnege interesa in ne dejanske gostote populacije.

Slika 44: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema kun belic v obdobju 2011–2020

V obravnavanem desetletju je odvzem kune belice nihal z rahlo naraščajočim trendom. Načrt odvzema se je po letu 2011, ko je bila realizacija najnižja nekoliko znižal, vendar se je nato po letu 2016 sorazmerno z odvzedom postopno zviševal. V načrtovalnem obdobju ni opaznega večjega letnega odmika od desetletnega povprečja. Nekoliko višja realizacija je bila leta 2017, ko so po namnožitvi godalcev bile za kuno dobre prehranske razmere. Realizacija odvzema je bila v desetletnem obdobju glede na načrt 100,5 %.

Izgube

Slika 45: Dinamika višine in strukture izgub kun belic v obdobju 2011–2020

Povprečen delež izgub v odvzemu je znašal pri kuni belici 46,4 % in se je zelo povečal glede na predhodno obdobje, ko je bil delež izgub slabih 30 %. Število izgub je skozi celotno obdobje rahlo nihalo in bilo na najvišji ravni v letih 2012, 2017 in 2019, ko je bila

populacija najštevilčnejša zaradi ugodnih prehranskih razmer. Slabih 80 % vseh izgub je predstavljal povoz na cesti. Ostale izgube predstavljajo poškodbe in neznani vzroki. Izgub zaradi bolezni v desetih letih skoraj ni bilo.

Zdravstveno stanje

Populacija kune belice je v Kamniško-Savinjskem LUO z zanemarljivim deležem izgub zaradi bolezni ocenjena kot zdrava.

Medvrstni vplivi

Kuna belica ima, kot plenilec z zelo raznolikim življenjskim okoljem, lahko pomemben vpliv na populacije vrst male poljske divjadi, gozdnih kur in ostalih talnih gnezdilcev na celotnem LUO. Zaradi konkurenčnosti izpodriva kuno zlatico.

Ocena stanja populacije

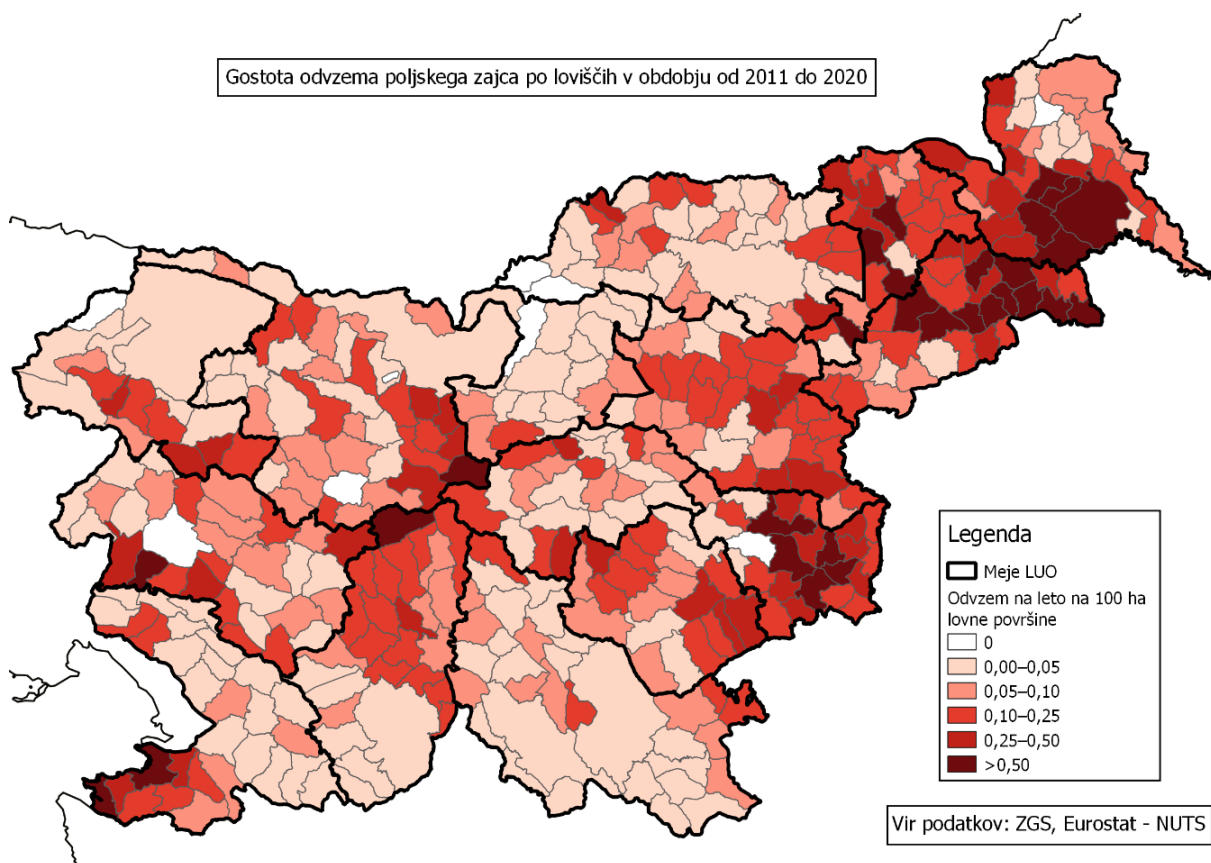
Številčnost kune belice se v LUO rahlo povečuje z manjšimi nihanji med posameznimi leti. Populacija je zastopana na celotnem območju in se prostorsko ni bistveno spreminjala. Kazalniki, ki nakazujejo zdravstveno stanje kune belice, so ugodni in kažejo na zdravo populacijo. Ker je odstrel kune belice močno povezan s pripravljenostjo za lov obeh kun, je odstrel oziroma skupni evidentiran odvzem slab kazalnik številčnosti in populacijske dinamike, nekoliko boljši kazalnik so ugotovljene izgube zaradi prometa.

4.3.13 Poljski zajec

Prostorski okvir obravnave poljskega zajca je lovsko upravljavsko območje.

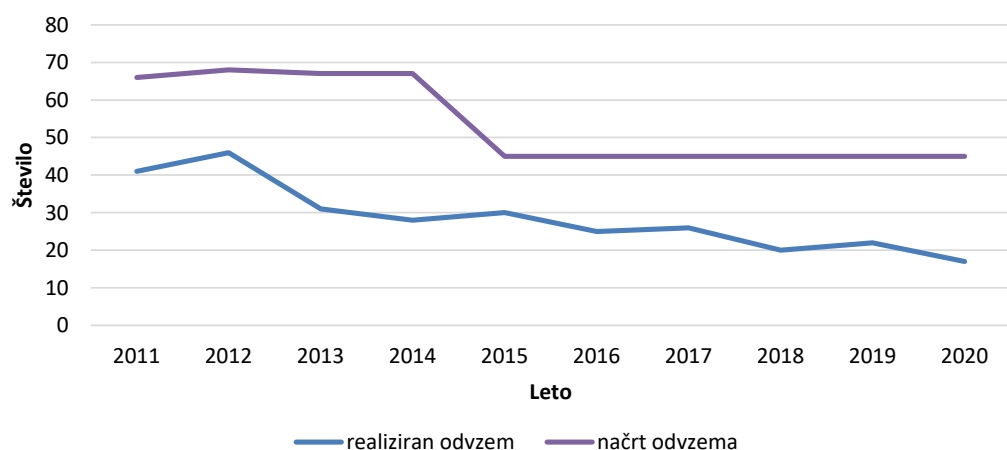
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 46: Prostorska razporeditev odvzema poljskega zajca v Sloveniji v obdobju 2011–2020

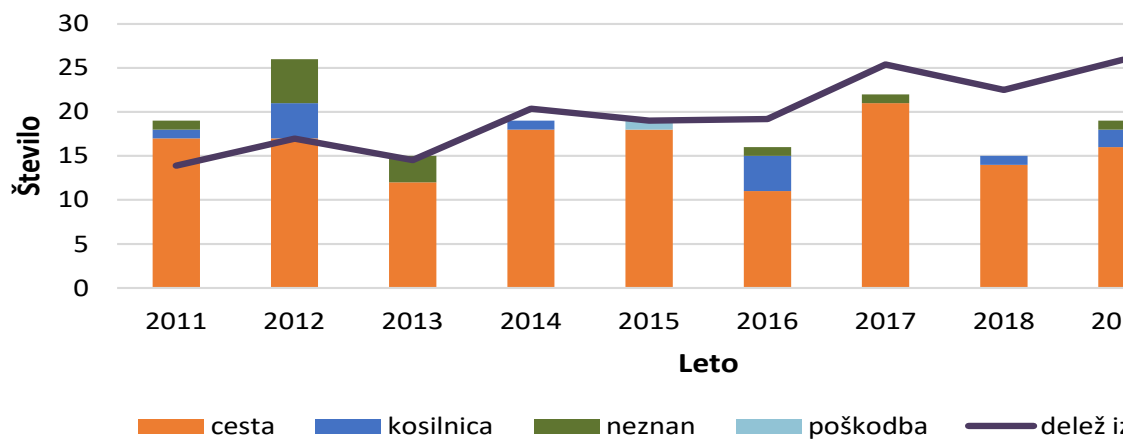
Areal poljskega zajca je celotno LUO z izjemo visokogorja, kjer ga zamenja planinski zajec. Načrtovanje in odvzem poljskega zajca sta tako potekala v vseh loviščih LUO. Gostota odvzema na 100 ha lovne površine se med loviščih zelo razlikuje. Največja gostota odvzema je v loviščih z višjim deležem kmetijskih površin, kot so Lukovica (1,16 živali na 100 ha lovne površine), Domžale (0,85), Kamnik (0,68) in Braslovče (0,58). Odvzem je v severnih loviščih LUO precej nižji, v lovišču Luče v desetih letih ni bilo odvzema.

Slika 47: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema poljskega zajca v obdobju 2011–2020

Realizacija odvzema poljskega zajca ima padajoč trend brez večjih nihanj med posameznimi leti. Upad odvzema gre predvsem na račun zmanjševanja odstrela. Načrt odvzema se je v letu 2015 nekoliko prilagodil vse slabši realizaciji in od takrat dalje je ostal na isti ravni. Realizacija je bila vsa leta pod načrtom in v desetletnem povprečju 53,2 %.

Izgube

Slika 48: Dinamika višine in strukture izgub poljskega zajca v obdobju 2011–2020

Povprečen delež izgub v odvzemu je znašal pri zajcu 65,0 %. Delež izgub v odvzemu se je vso obdobje povečeval in dosegel vrh v letu 2020, ko so izgube predstavljale slabih 95 % odvzema. Število izgub je skozi leta ostajalo na podobni ravni z manjšimi nihanji med leti. Največ izgub je bilo v letih 2012 in 2017, ko je številčnost populacije verjetno narasla

zaradi izboljšanja prehranskih pogojev. Za slabih 85 % vseh izgub je razlog povoz na cesti. Pomemben razlog za izgube je tudi pokos s kosilnico (7,0 %).

Medvrstni vplivi

Poljski zajec je pomemben plen lisice in šakala. Šakal je v porastu, zaradi tega je pričakovan vse večji vpliv plenilcev na populacijo poljskega zajca.

Ocena stanja populacije

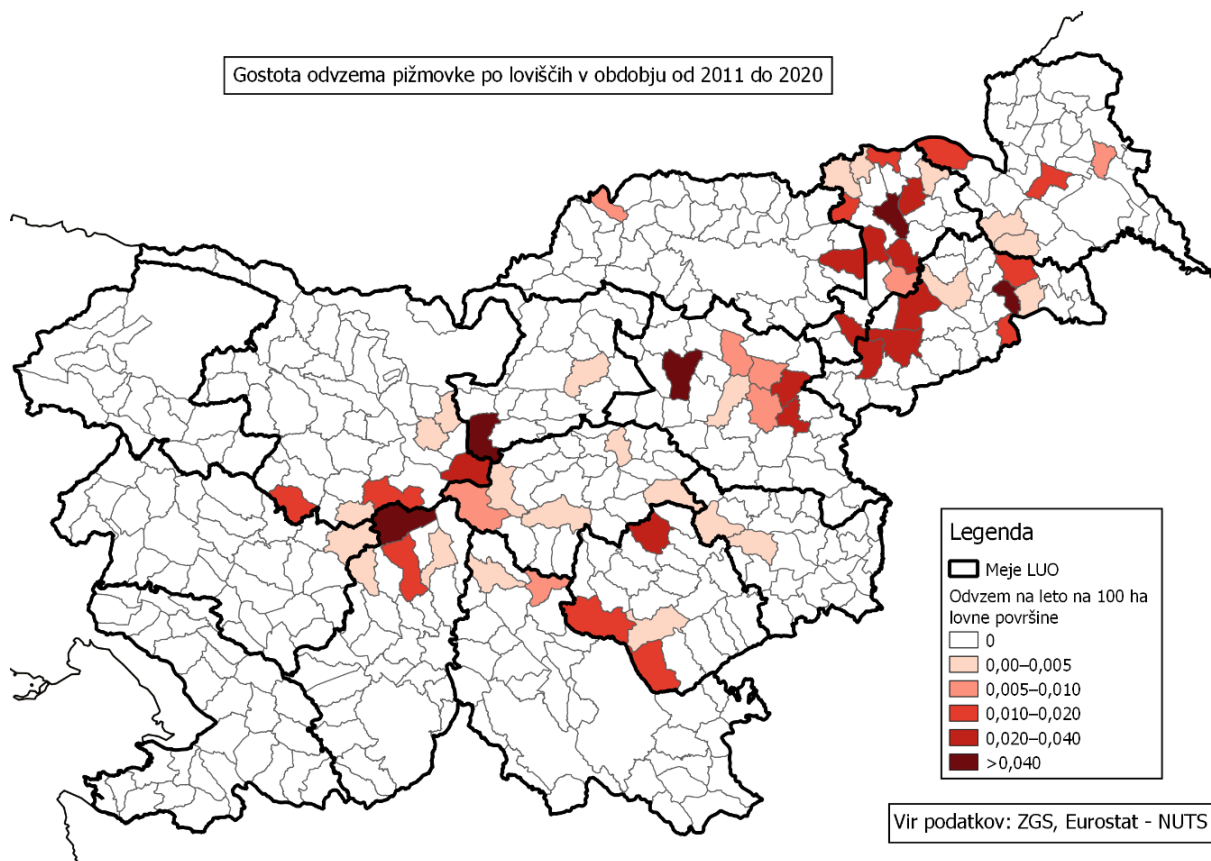
Populacija poljskega zajca je trenutno ocenjena kot stabilna, zdrava in vitalna. Grožnjo jim predstavlja intenziviranje kmetijstva s siromašenjem prehranske baze in pomanjkanjem kritja ter širjenje in rast številčnosti populacije šakala. Interes po lovu na poljskega zajca se zmanjšuje, kar vpliva na izrazit upad realizacije odvzema.

4.3.14 Pižmovka

Prostorski okvir obravnave pižmovke je lovsko upravljavsko območje.

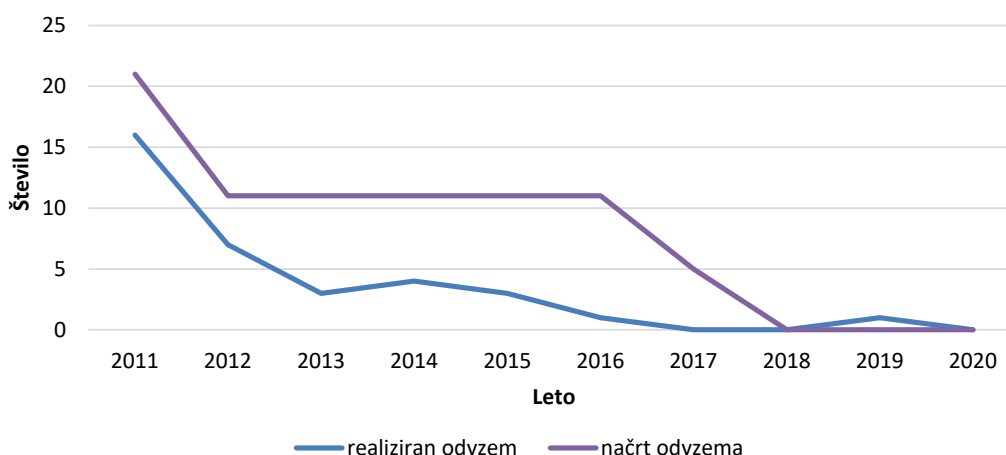
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 49: Prostorska razporeditev odvzema pižmovke v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Pižmovka se je v preteklosti pojavljala ob vodotokih Drete, Pake, Savinje in Kamniške Bistrice. Odvzem pižmovke je v obravnavanem obdobju bil načrtovan in realiziran samo v dveh loviščih. V lovišču Dreta Nazarje sta bili odvzeti 2 pižmovki od 6 načrtovanih, v lovišču Domžale pa 33 od 75 načrtovanih pižmovk.

Slika 50: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema pižmovk v obdobju 2011–2020

Realizacija odvzema pižmovk je v LUO močno padala in je na koncu obdobja dosegla število nič. Cilj izločitve pižmovke iz narave je bil uspešno izveden in se od leta 2018 naprej ni več številčno načrtoval.

Izgube

Izgub pri pižmovki v obdobju 2011-2020 ni bilo evidentiranih. Prav tako ni bilo evidentiranih izgub v prejšnjem načrtovalnem obdobju.

Medvrstni vplivi

Zaradi nizke številčnosti pižmovk v LUO ni opaznejšega neposrednega vpliva na ostale prostoživeče živali.

Ocena stanja populacije

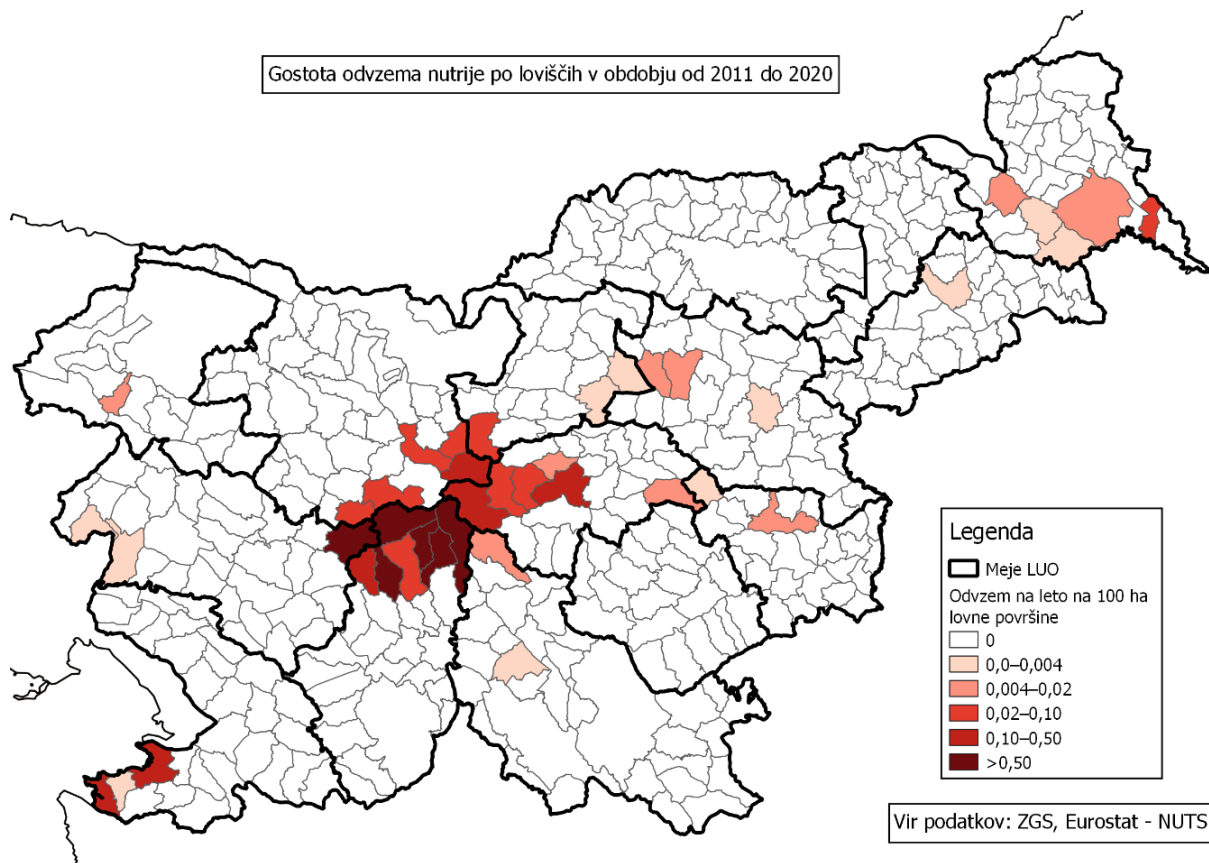
Pižmovka je v Sloveniji tujerodna vrsta, ki je v Kamniško-Savinjskem LUO v upadu. Prav tako menimo, da se je območje razširjenosti populacije v zadnjem desetletju zmanjšalo. Zaradi možnih negativnih vplivov na okolje se jo je v predhodnih obdobjih ciljno želelo izločiti iz narave, kar je upravljavcem lovišč dobro uspelo.

4.3.15 Nutrija

Prostorski okvir obravnave nutrije je lovsko upravljavsko območje.

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 51: Prostorska razporeditev odvzema nutrije v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Odvzem nutrije se številčno ni načrtoval. Nutrija je bila v Kamniško-Savinjskem LUO odvzeta v treh loviščih, skupno je bilo odvzetih 11 živali. V lovišču Vransko je leta 2011 bil zabeležen en povoz na cesti, v lovišču Braslovče pa je bila odstreljena ena nutrija v letu 2020. Vsi ostali odvzemi so bili v lovišču Domžale, kjer je populacija nutrije znotraj LUO najštevilčnejša. Razen v letih 2012 in 2016 je bil odvzem nutrije zabeležen skozi celotno načrtovalno obdobje. Odvzem ni nikoli presegal dveh živali v posameznem letu, zaradi tega težko trdimo, da bi se številčnost populacije povečevala.

Izgube

V načrtovalnem obdobju 2011–2020 sta bili dve nutriji povoženi na cesti. Ena v lovišču Vransko v letu 2011 in ena v lovišču Domžale v letu 2020.

Medvrstni vplivi

Zaradi nizke številčnosti nutrij v LUO ni opaznejšega neposrednega vpliva na ostale prostoživeče živali, čeprav ga lahko pričakujemo, saj je nutrija tujerodna invazivna vrsta.

Ocena stanja populacije

Nutrija je kot vse invazivne tujerodne vrste prilagodljiva in se je najbolj razširila v območju osrednje Slovenije, kamor sodi tudi lovišče Domžale. Populacija je stabilna, verjetno zdrava in vitalna. Opaznega prostorskega širjenja v ostala lovišča LUO zaenkrat nismo zasledili.

4.3.16 Navadni polh

Prostorski okvir obravnave navadnega polha je lovsko upravljavsko območje.

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Območje razširjenosti navadnega polha se večinoma prekriva z listnatimi in mešanimi gozdovi. Največ polhov v Sloveniji verjetno živi v bukovih in hrastovih gozdovih. Ocenjujemo, da polh poseljuje celotno Kamniško-Savinjsko LUO (vsa lovišča) z izjemo najvišjih leg. V gorah verjetno seže do zgornjega roba bukovih gozdov. Pomembnejših sprememb območja razširjenosti v zadnjem desetletju nismo zaznali.

Lov na polhe se je v preteklem obdobju odvijal samo v lovišču Dreta Nazarje, predvsem v letih polnega obroda gozdnega drevja, še posebej bukve. Odvzem polhov je bil evidentiran v letih 2011, 2016, 2018 in 2020. Skupno je bilo odvzetih 482 živali. Interes za lov polhov v drugih loviščih nima tradicije. V letu 2017 sta bili evidentirani dve izgubi v lovišču Vransko.

Medvrstni vplivi

Polh je plenska vrsta nekaterih vrst ujed, sov in zveri.

Ocena stanja populacije

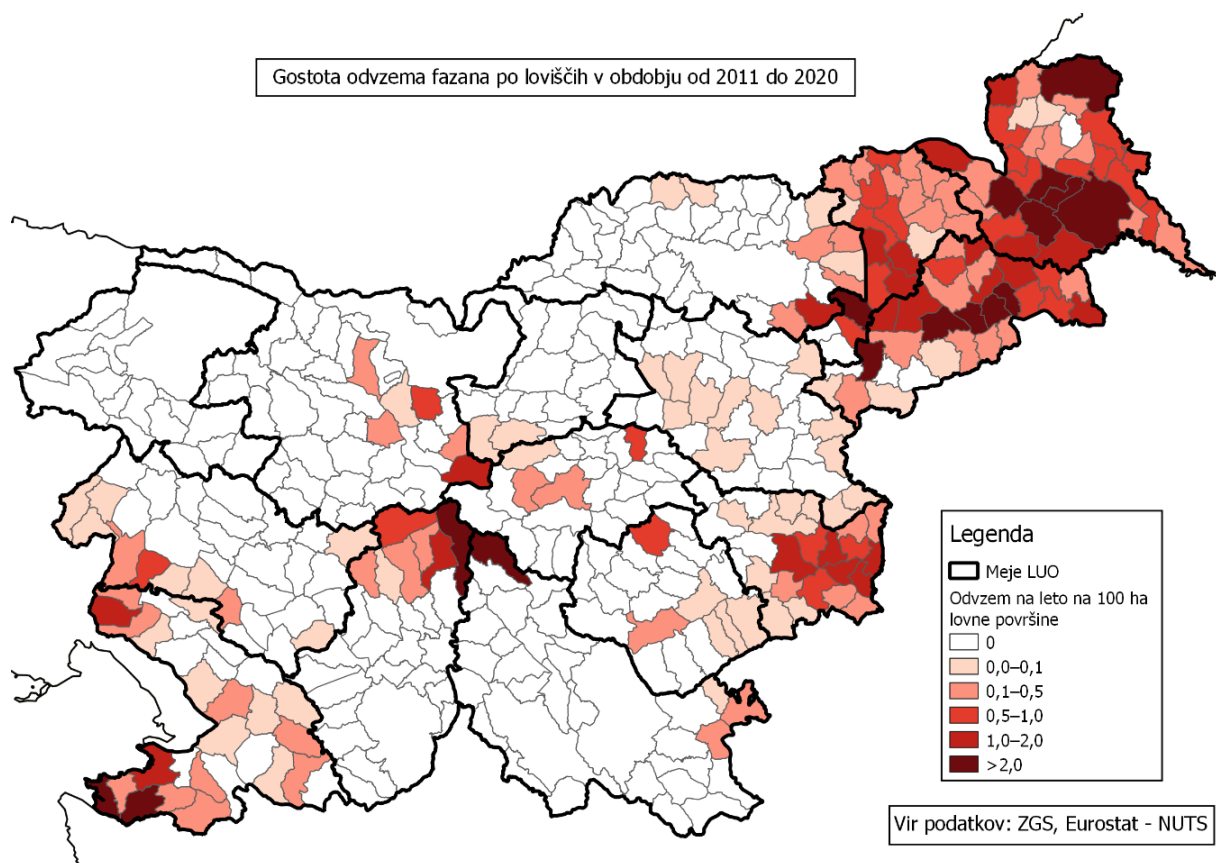
Ocenjujemo, da se številčnost populacije in prostorska razporeditev v zadnjem desetletju nista pomembneje spremenili. Predvidevamo, da je vitalnost populacije ustrezna in se v zadnjem desetletju prav tako ni pomembneje spreminjala. Številčnost (gostota) populacije polha se lahko med leti močno spreminja v odvisnosti od obsega obroda plodonosnega gozdnega drevja kot tudi v povezavi z drugimi okoljskimi dejavniki.

4.3.17 Fazan

Prostorski okvir obravnave fazana je lovsko upravljavsko območje.

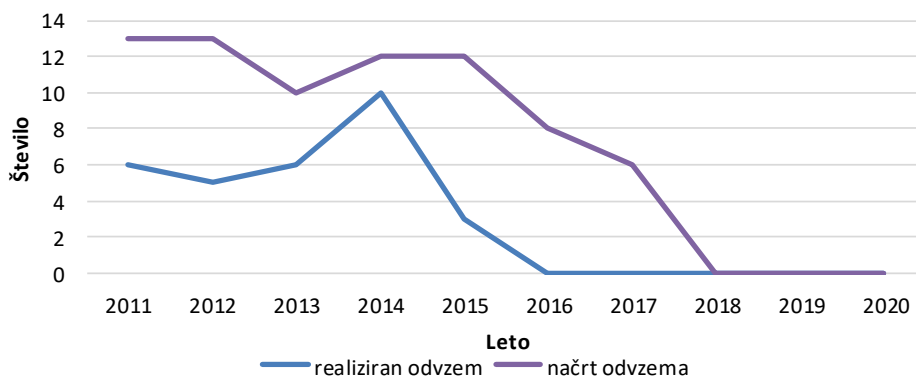
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 52: Prostorska razporeditev odvzema fazana v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Odvzem fazana je bil realiziran v dveh loviščih. En osebek je bil odvzet v lovišču Domžale, 29 pa v lovišču Lukovica, ki je kot edina lovska družina v Kamniško-Savinjskem LUO v preteklem obdobju še upravljala s to vrsto.

Slika 53: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema fazana v obdobju 2011–2020

Odvzem fazana je bil na konstantni ravni do leta 2013, v letu 2014 je celo nekoliko narasel. Leto 2015 je bilo zadnje, ko je bil evidentiran odvzem iz okolja. Realizacija odvzema je bila vso obdobje pod načrtovanim. Od leta 2018 dalje se odvzem fazana ni več načrtoval.

Izgube

Na začetku načrtovalnega obdobja so bile izgube fazana še evidentirane in so kazale na obstoj naravne populacije v okolju. Od leta 2014 ni bila evidentirana nobena izguba, kar je lahko znak, da je fazan v naravnem okolju odsoten ali je zelo redek.

Medvrstni vplivi

Razmeroma visoke gostote plenilcev (kune, ujede, vrane, šakal ipd.) ter izginjanje kritja predstavljajo za ogroženo populacijo fazana bistven negativen vpliv.

Ocena stanja populacije

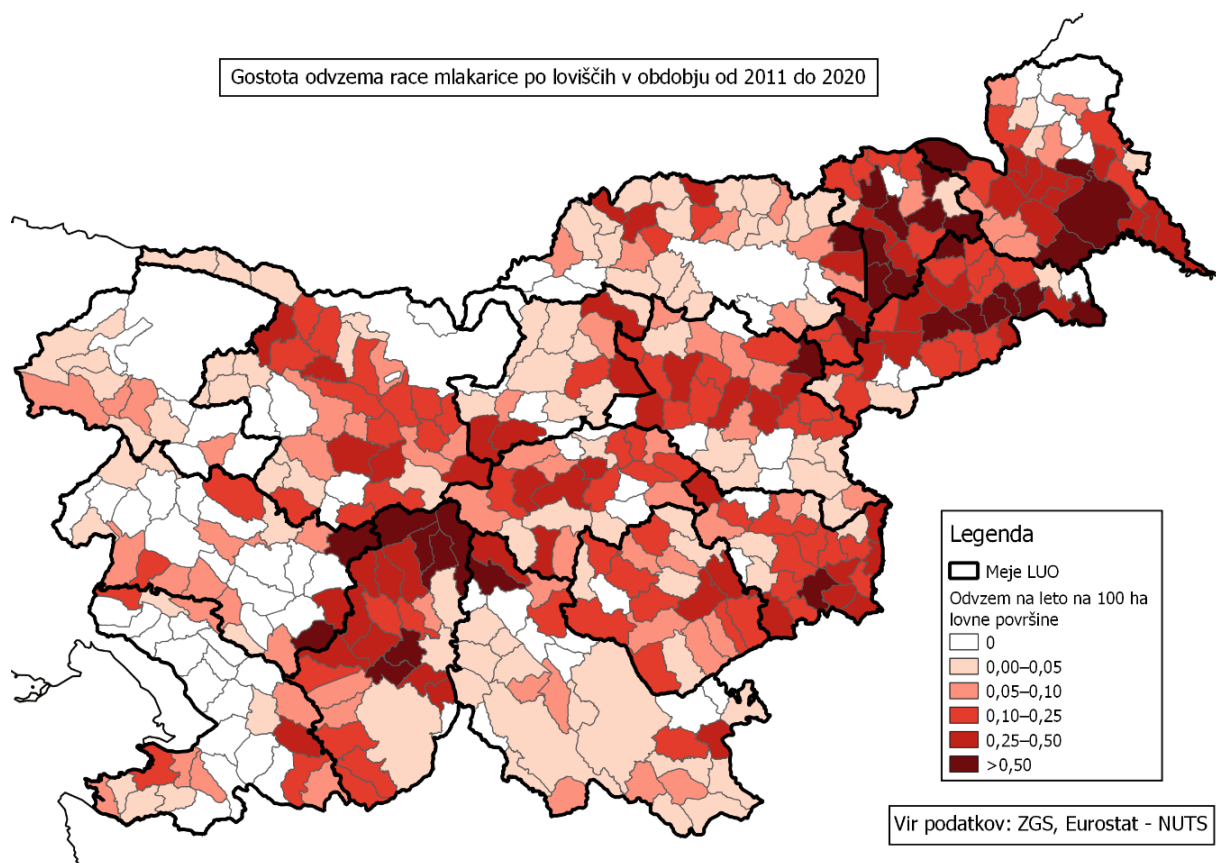
Populacija fazana je bila na začetku načrtovalnega obdobja omejena na ravninska kmetijska območja lovišč Lukovica, Domžale in Kamnik in je bila odvisna od dodajanja ptic v naravo iz vzreje. Trenutno je populacija fazana v LUO številčno zelo nizka in v izginjanju. Intenzivno kmetijstvo ne nudi več ustreznega okolja, da bi se populacija fazana lahko uspešno ohranila v naravi. Za obstoj fazana je potrebna kombinacija vzdrževanja primernega življenjskega okolja, zmanjševanje števila plenilcev in dodajanje fazanov v naravo iz vzreje.

4.3.18 Raca mlakarica

Prostorski okvir obravnave rase mlakarice je lovsko upravljavsko območje.

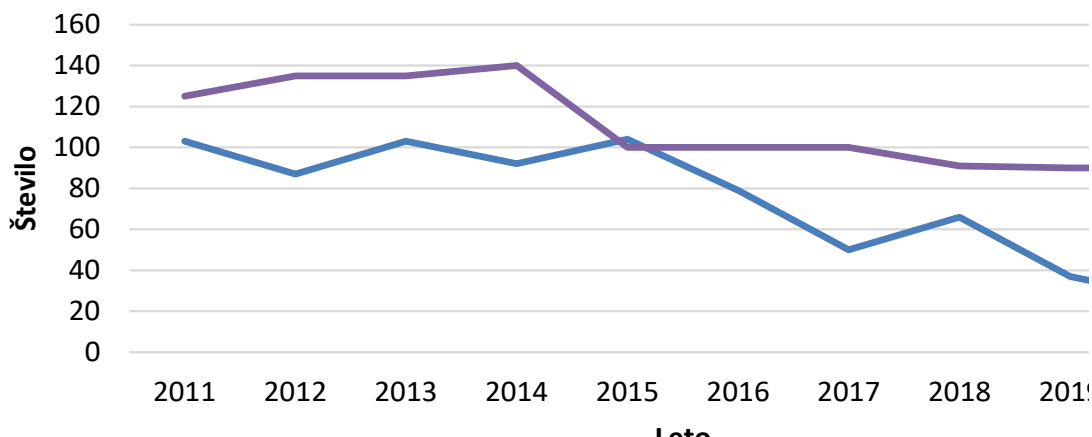
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 54: Prostorska razporeditev odvzema rase mlakarice v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Gostota odvzema na 100 ha lovne površine se po loviščih zelo razlikuje. Štiri lovišča niso evidentirala odvzema nobene ptice (Solčava, Stahovica, Tuhinj in Trojane-Ožbolt). Izrazito izstopajo po gostoti odvzema štiri lovišča, ki so odvzela od 3,0 do 3,7 rac mlakaric na 100 ha lovne površine. To so lovišče Lukovica, Domžale, Braslovče in Smrekovec. V ostalih loviščih je odvzem izrazito nižji.

Slika 55: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema rac mlakaric v obdobju 2011–2020

Celotno obdobje, razen v letu 2015, je bil realiziran odvoz nižji od načrtovanega. V letu 2015 se je načrt znižal in s tem nekoliko prilagodil vse nižji realizaciji odvzema, od takrat pa ostaja na podobni ravni. Trend padanja odvzema je izrazit in je v največji meri posledica vse manjšega interesa za lov rase mlakarice.

Izgube

Delež izgub v odvzemu je pri raci mlakarici zelo nizek in v desetletnem povprečju znaša le 1,3 % odvzema. Med leti ni opaznega večjega nihanja v številu izgub. V primerjavi s prejšnjim načrtovalnim obdobjem je evidentiranih več razlogov izgub, kot sta pokos in plenilci. Izgub zaradi bolezni ni bilo evidentiranih.

Medvrstni vplivi

Raco mlakarico plenijo nekatere ujede (predvsem kragulj), lisica, kune, lahko pa tudi večje ribe roparice. Večjega vpliva plenilcev na populacijo rac mlakaric še nismo zaznali.

Ocena stanja populacije

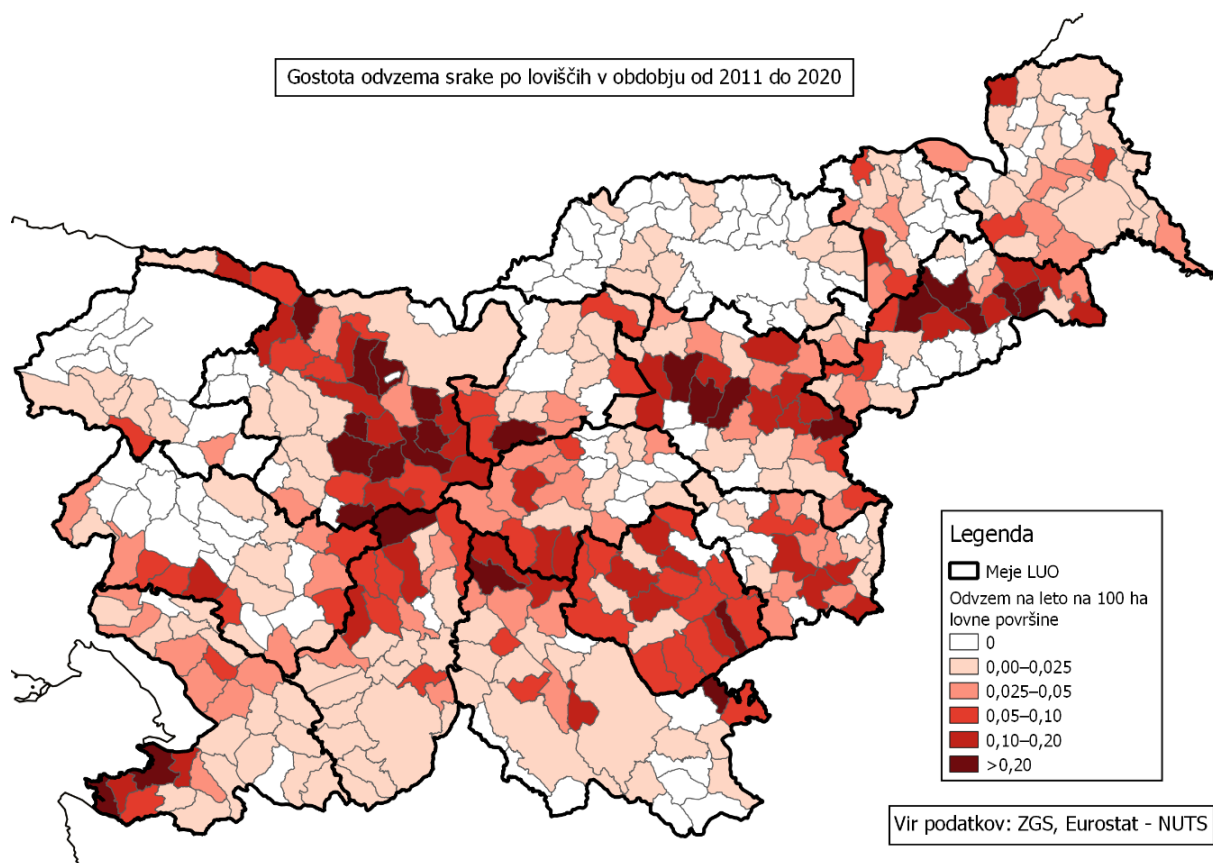
Populacija rase mlakarice se ocenjuje kot vitalna, stabilna in usklajena z okoljem. Raca mlakarica je razširjena na celotnem LUO ob rekah, večjih potokih in večjih stoječih vodah. Realizacija odvzema je pod vplivom vse manjšega interesa za lov rase mlakarice in ni pokazatelj dejanske številčnosti populacije.

4.3.19 Sraka

Prostorski okvir obravnave srake je lovsko upravljavsko območje.

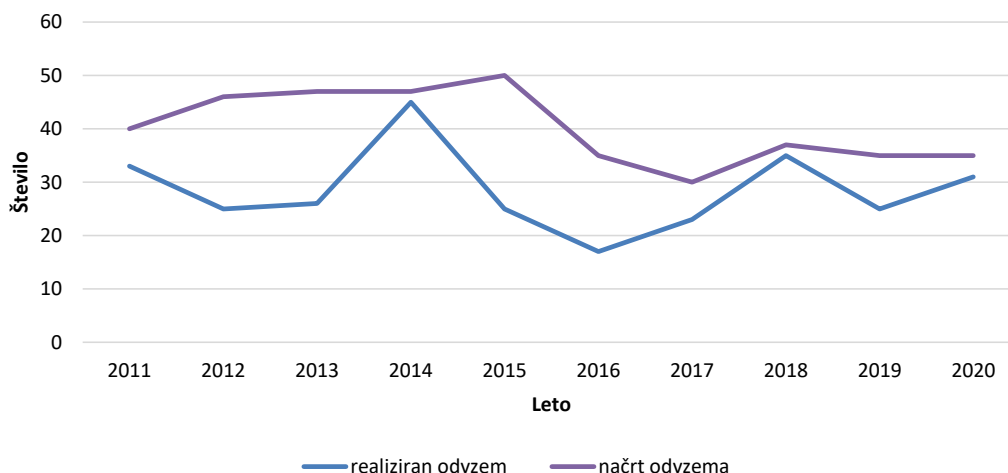
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 56: Prostorska razporeditev odvzema srake v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Načrtovanje in odvzem srak je potekalo v loviščih LUO z višjim deležem ravninskih lovišč.

Slika 57: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema srak v obdobju 2011–2020

Ker načrta odvzema ni potrebno dosegati, odvzem iz leta v leto precej varira. O trendu odvzema ne moremo govoriti, saj je bil odvzem na začetku in na koncu obdobja približno 30 ptic, v vmesnem obdobju pa je nihal z izrazitim vrhom v letu 2014, ko je bilo odvzetih 45 ptic in padcem v letu 2016, ko je bilo odvzetih le 17 srak. Odvzem nikoli ni dosegel načrta, kljub temu, da se je načrt v drugi polovici obdobja precej znižal. Povprečna realizacija odvzema je bila v desetletnem obdobju glede na načrt 70,9 %.

Izgube

Izgube pri sraki niso bile evidentirane.

Medvrstni vplivi

Sraka nima bistvenega vpliva na druge vrste divjadi. Sama pleni gnezda manjših ptic. Plenilci srake so ujede (kanja, kragulj) sove (velika uharica), kune... Manjši plenilci plenijo zlasti sračja gnezda.

Ocena stanja populacije

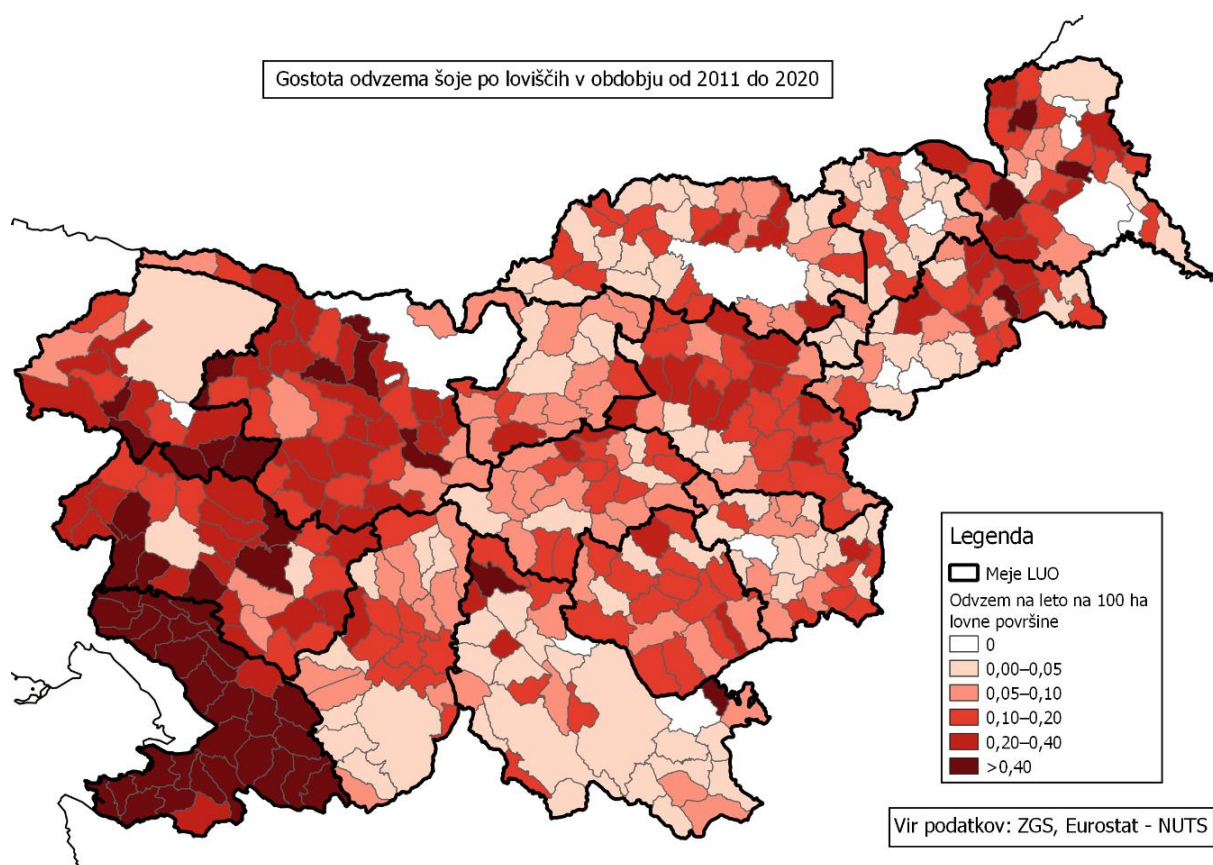
Ocenjujemo, da je populacija srak stabilna in zdrava. Na nihanje številčnosti srak vpliva nosilna zmogljivost okolja in prisotnost plenskih vrst. Ocenjujemo, da so življenjske razmere za srako relativno dobre. Odvzem srak nima izrazitega trenda in je močno odvisen od lovnega interesa.

4.3.20 Šoja

Prostorski okvir obravnave šoje je lovsko upravljavsko območje.

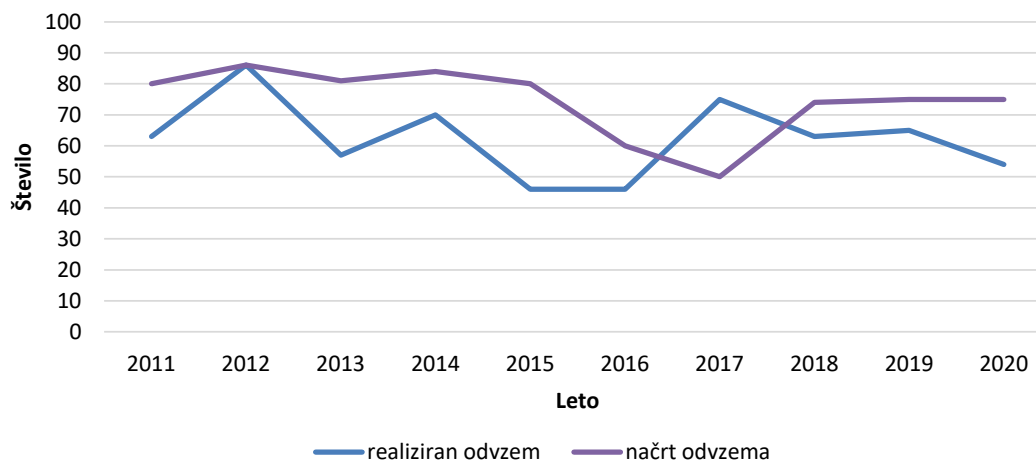
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 58: Prostorska razporeditev odvzema šoje v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Načrtovanje in odvzem šoj sta potekala v vseh loviščih LUO. Odstrel se izvaja predvsem tam, kjer se pojavljajo določeni problemi s to ptico.

Slika 59: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema šoj v obdobju 2011–2020

Trend načrtovanja odvzema šoj je rahlo padajoč, z izrazito nižjim načrtom v letih 2016 in 2017. Realizacija odvzema je bila večinoma pod načrtovanim, z izjemo leta 2017, ko je bil načrt nižji. Povprečna realizacija odvzema je bila v desetletnem obdobju glede na načrt 83,9 %.

Izgube

Evidentiranih izgub šoj praktično ni, le leta 2019 je bila evidentirana 1 izguba zaradi neznanega vzroka.

Medvrstni vplivi

Šoja nima bistvenega vpliva na druge vrste divjadi. Sama pleni gnezda manjših ptic. Plenilci šoje so ujede (kanja, kragulj) sove (velika uharica), kune... Manjši plenilci plenijo zlasti gnezda šoj.

Ocena stanja populacije

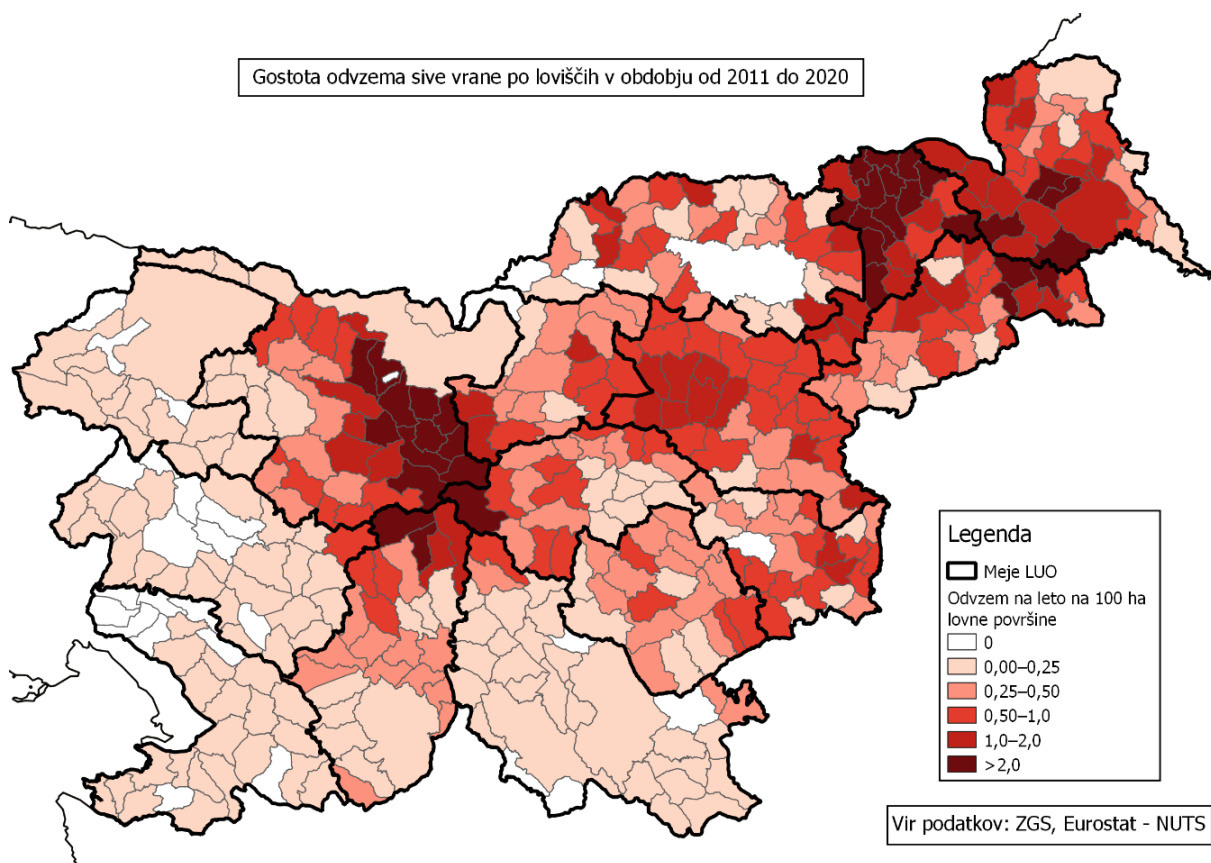
Ker je odstrel šoje močno povezan z željami oziroma pripravljenostjo za lov te vrste, je skupni evidentirani odvzem slab kazalnik številčnosti in populacijske dinamike. Ocenjujemo, da je populacija šoj stabilna in zdrava. Na nihanje njihove številčnosti vplivata nosilna zmogljivost okolja in prisotnost plenskih vrst.

4.3.21 Siva vrana

Prostorski okvir obravnave šoje je lovsko upravljavsko območje.

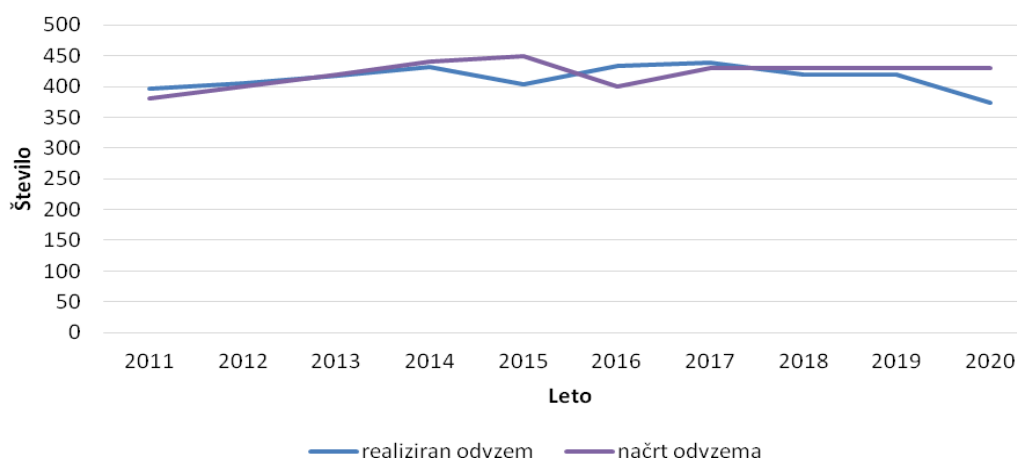
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 60: Prostorska razporeditev odvzema sive vrane v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Načrtovanje in odvzem sivih vran je potekalo v vseh loviščih LUO z izjemo lovišča Solčava. Siva vrana ima največje gostote v loviščih z večjim deležem kmetijskih zemljišč, predvsem polj. Tako lovišče je Domžale, kjer gostota odvzema na 100 ha lovne površine v desetih letih znaša dobrih 16 ptic. Visok odvzem je bil tudi v loviščih Rečica ob Savinji, Braslovče in Kamnik, kjer je odvzem dosegel okrog 10 ptic na 100 ha lovne površine.

Slika 61: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema sivih vran v obdobju 2011–2020

Znotraj obravnavanega desetletja je odvzem sive vrane nihal brez izrazitega trenda. V letu 2020 je bil odvzem nekoliko nižji, verjetno zaradi manjšega lovnega pritiska zaradi epidemije korona virusa. Povprečna realizacija odvzema je bila v desetletnem obdobju glede na načrt dobra, znašala je 98,3 %.

Izgube

Delež izgub sivih vran je zanemarljivo majhen, povprečno le 0.3 %. Največ izgub na sivih vranah je bilo zaradi poškodb (8), nekaj zaradi povoza (2), neznanega vzroka (2) in en primer zaradi plenilcev.

Medvrstni vplivi

Siva vrana je dominantna nad večino drugih vrst vranov (izjema je krokar). Predvsem intenzivne so interakcije s srako, s katero tekmujejo za prostor, jo napadajo ali celo ubijejo. Kjer gnezdijo blizu skupaj, prihaja do medsebojne kraje gnezditvenega materiala in plenjenja gnezd. Plenilci sive vrane so ujede (kanja, kragulj) sove (velika uharica), kune... Manjši plenilci plenijo zlasti gnezda sivih vran.

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da je populacija sivih vran zelo stabilna in da se je naraščanje številčnosti ustavilo. Prav tako ocenjujemo, da odstrel nima bistvenega vpliva na številčnost, ampak je učinkovit pri odganjanju in s tem preprečevanju škod. Na številčnost sivih vran vplivata nosilna zmogljivost okolja in prisotnost plenskih vrst. Siva vrana živi predvsem v odprti kulturni krajini, s travniki, pašniki in njivami. Uspešno pa je poselila tudi urbano okolje.

5. PRESOJA TRAJNOSTNEGA UPRAVLJANJA DIVJADI IN ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA

5.1 Presoja izvedbe ukrepov

5.1.1 Presoja izvedbe ukrepov v populacijah divjadi

Preglednica 6: Realizacija odvzema divjadi v obdobju 2011–2020.

VRSTA	A Načrt	B Realizacija	Indeks (B/A)
SRNA	21164	20603	0,97
NAVADNI JELEN	1071	1057	0,99
DAMJAK	55	52	0,95
GAMS	1886	1762	0,93
MUFLON	338	353	1,04
DIVJI PRAŠIČ	2977	3048	1,02
ŠAKAL	2	2	1,00
LISICA	5490	5992	1,09
JAZBEC	886	925	1,04
KUNA ZLATICA	97	47	0,48
KUNA BELICA	754	758	1,01
PIŽMOVKA	81	35	0,43
POLJSKI ZAJEC	538	286	0,53
NUTRIJA	0	8	/
NAVADNI POLH	0	484	/
FAZAN	74	30	0,41
RACA MLAKARICA	1106	747	0,68
SRAKA	402	285	0,71
ŠOJA	745	625	0,84
SIVA VRANA	4210	4139	0,98

Odvzem srnjadi je čez celotno desetletno obdobje tesno sledil načrtovanemu. Razen leta 2013 je bila realizacija odvzema čez celotno obdobje nekoliko nižja od načrta. Starostna in spolna struktura odvzema srnjadi je skoraj identična načrtovani. Iz teh podatkov sklepamo, da je bila realizacija izvajanja načrtov za srnjad v načrtovalnem obdobju 2011–2020 zelo uspešna. Manj ugoden je relativno visok delež izgub v odvzemu (19,3 %), ki je večinoma posledica povoza na cestah in pokosa.

Pri upravljanju z jelenjadjo se je v obravnavanem obdobju izvedel občuten premik v zavedanju problematike vpliva jelenjadi na okolje. V prvi polovici obdobja se je povprečen odvzem jelenjadi gibal malo nad 90 živali na leto, v drugi polovici pa je odvzem sledil povišanemu načrtu in dosegel povprečen odvzem 120 živali na leto. Ocenjujemo, da se je s povečanim odvzedom vsaj nekoliko upočasnila rast številčnosti jelenjadi. Odvzem po starostni in spolni strukturi je bil večinoma skladen z načrtom, nekoliko je bil presežen odvzem lanščakov, odvzem košut 2+ pa je bil nekoliko nizek (20,2 %) oziroma na spodnji meji načrtovanega. Evidentirane izgube so bile nizke (5,2 %), zdravstveno stanje jelenjadi je dobro.

Populacija damjaka v LUO je maloštevilna in je omejena na lovišče Velunja. S populacijo se upravlja v skladu z usmeritvami. Življenjski pogoji (prehranski in bivalni) za damjaka na ugrezajočih površinah so iz leta v leto slabši, zato številčnost upada. Odvzem po spolni strukturi je bil uravnotežen, po starostni strukturi pa je bil odvzem nekoliko previsok pri lanščakih in junicah ter prenizek pri mladičih.

Odvzem gamsov je bil skozi celotno obdobje nekoliko nižji od načrtovanega, le v letu 2019 ga je dosegel. Povprečna realizacija odvzema je znašala 93,4 %. Odvzem po starostni in spolni strukturi je bil dobro usklajen z načrtom. Nekoliko nižji odvzem v kategoriji kozli 3–7 in kozah 3–10 ter višji pri starih kozah in kozlih je skladen z usmeritvijo, da se srednje staro vitalno populacijo najbolj varuje. Kljub nekoliko nižjemu odvzemu glede na načrt ocenjujemo, da je bilo upravljanje z gamsom dobro, kar dokazuje zdrava in stabilna populacija gamsa.

Upravljanje z muflonom, v lovišču Solčava je bilo v skladu z načrtom. Populacija je zdrava in vitalna. Spolna in starostna struktura odvzema je bila skladna z načrtom za zniževanje številčnosti, saj je bilo odvzetih precej več živali ženskega spola, predvsem jagnjet in ovc 2+. V lovišču Stahovica se robna populacija muflona postopno zmanjšuje. V lovišču Trojane Ožbolt pa se je osnovala nova kolonija muflonov, pobeglih iz obore, in jo upravljavcu lovišča še ni uspelo odstraniti iz narave.

Skupna realizacija odvzema divjih prašičev je bila v skladu z načrtovanim. V prvi polovici obravnavanega obdobja je bil načrt višji od odvzema, nato se je načrt nekoliko znižal, odvzem pa povečal. Odvzem rodnege dela populacije je bil nekoliko prenizek (18 %) glede na zahtevanih 20 %. Izgube so bile nizke (3,1 %), kjer je bil zaradi bolezni evidentiran le 1 primer lahko trdimo, da je populacija divjih prašičev zdrava. Upravljanje z divjim prašičem ocenjujemo kot relativno uspešno, saj so se škode na kmetijskih zemljiščih bistveno zmanjšale glede na predhodno načrtovalno obdobje.

Odvzem šakala je bil načrtovan prvič v letu 2020 in je bil tudi 100 % realiziran v lovišču Domžale, kjer sta bila odstreljena 2 šakala.

Realizacija odvzema lisice je bila skozi celotno obdobje zelo dobra. Večino let je presegala načrtovan odvzem kljub temu, da se je načrt od leta 2015 naprej stalno povečeval. Povprečna realizacija odvzema je bila 109,1 %, kar ocenjujemo kot zelo učinkovito. Spolna struktura odvzema je skozi celotno obdobje ugodna in je le za štiri odstotne točke v korist samic. Delež izgub v odvzemu znaša 14,6 % in je primerljiv z izgubami lisic v predhodnem načrtovalnem obdobju.

Realizacija odvzema jazbeca je večinsko presegala načrt. Povprečen odstotek realizacije znaša 104,4 %, kar je učinkovito. Načrtovan odvzem jazbeca se je skozi obdobje rahlo povečeval, čemur je dejanski odvzem dobro sledil. Spolna struktura odvzema je za kar 14 % v korist samcev, na kar je težko vplivati saj se odvzem ne načrtuje po spolu. Delež izgub v odvzemu je visok (40,5 %) in je za dobrih 15 % višji v primerjavi s predhodnim obdobjem.

Pri kuni zlati je realizacija odvzema slabša in v desetletnem povprečju znaša komaj 48,5 %. Realizacija je bila presežena samo v letu 2019 in to po tem, ko se je načrt odvzema precej znižal. Poleg nizke realizacije odvzema pa skoraj polovico te predstavljajo izgube.

Višina načrtovanega in realiziranega odvzema kune belice je bila skozi celotno obdobje na podobni ravni. Realizacija odvzema v desetletnem povprečju znaša 100,5 % in je

ocenjena kot dobra. Precej bolj neugoden je visok delež izgub, ki znaša kar 46 % celotnega odvzema.

Kljub nizki realizaciji odvzema pižmovk (43,2 % načrta) ocenjujemo upravljanje s to vrsto v preteklem obdobju kot zelo ugodno, saj je bil dosežen cilj izločitve pižmovke iz narave oziroma znižanje številnosti na minimum. Od leta 2018 se odvzem pižmovk v LUO ni več številčno načrtoval. Vse odvzete pižmovke so bile odstreljene.

Realizacija odvzema poljskega zajca je bila sorazmerno nizka in je znašala le 53,2 %. Načrt odvzema ni bil dosežen v nobenem letu, kljub precejšnjem znižanju po letu 2015. Neugoden je bil visok delež izgub, ki predstavlja večino odvzema (65 %). Interes po lovu na poljskega zajca se zmanjšuje, kar vpliva na izrazit upad realizacije odvzema.

Odvzema nutrije se v preteklem obdobju ni številčno načrtovalo. Iz narave je bilo odvzetih 11 živali, od tega sta bili dve izgubi v cestnem prometu. Z odvzemom nutrije se izpolnjuje cilj izločitve te živali iz narave.

Odvzema navadnega polha se v preteklem obdobju ni načrtovalo. Iz narave je bilo odvzetih 484 živali, zlasti v letih z bogatim semenskim obrodом. S polharijo se ukvarjajo samo v lovišču Dreta Nazarje.

Odvzem fazana se je izvajal le v prvi polovici načrtovalnega obdobja in nobeno leto ni presegel načrta. Povprečna realizacija odvzema znaša le 40,5 % načrta. Od leta 2018 se odvzem fazana ni več načrtoval. Izgub je bilo pri fazanu sorazmerno malo in so znašale le 16,7 % odvzema. Ocenjujemo, da pri upravljanju s fazanom in predvsem z njegovim življenjskim okoljem, nismo bili uspešni.

Realizacija odvzema race mlakarice je bila v povprečju 67,5 odstotna, kar je sorazmerno ugodno. Slabšo sliko kaže trend padanja realizacije odvzema skozi obdobje in je v letu 2020 znašala le še slabih 29 % načrta. Delež izgub je pri raci mlakarici zanemarljiv in znaša le 1,3 % celotnega odvzema.

Realizacija odvzema srak je bila skozi celotno obdobje nekoliko pod načrtovano višino odvzema. Glede na to, da odvzema ni potrebno dosegati, odvzem iz leta v leto precej niha in je predvsem odvisen od lovnega interesa. Izgub pri srakah ni bilo evidentiranih.

Povprečna realizacija odvzema šoj je bila 83,9 %. Načrt je bil presežen le v letu 2017, v ostalih letih je bil pod načrtovano višino. Tako kot pri sraki tudi pri šoji načrta ni bilo treba dosegati, kljub temu je odvzem dobro sledil načrtovani višini odvzema. Tudi pri šojah praktično ni bilo evidentiranih izgub.

Odvzem sivih vran je zelo dobro sledil načrtu, z izjemo leta 2015 in 2020, ko je bila realizacija odvzema nekoliko nižja. Povprečna realizacija odvzema je bila 98,3 %. Delež izgub sivih vran je zanemarljivo majhen, povprečno le 0,3 %.

5.1.2 Presoja izvedbe ukrepov v življenjskem okolju divjadi

Preglednica 7: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v obdobju 2011–2020

Vrsta ukrepa / leto	Enota mere	A Načrtovano	B Realizirano	Indeks (B/A)
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI				
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	43.172	45.226	1,05
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI				
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	343,03	332,2	0,97
Spravilo sena z odvozom	ha	168,08	164,65	0,98
Priprava pasišč za divjad	ha	225,7	202,83	0,90
Gnojenje travnikov	ha	5,1	3,1	0,61
Vzdrževanje grmišč	ha	116,67	112,22	0,96
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	12,8	1,8	0,14
Vzdrževanje gozdnega roba	ha	125,6	117,8	0,94
Izdelava in vzdrževanje kaluž	št.	436	437	1,00
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	št.	60	58	0,97
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	št.	660	553	0,84
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	št.	64	64	1,00
3. BIOTEHNIČNI UKREPI				
Zimsko krmljenje	kg	131.265	127.535	0,97
Preprečevalno krmljenje	kg	120.150	112.566	0,94
Privabljalo krmljenje	kg	220.000	236.070	1,07
Krmne njive	ha	53,11	48,93	0,92
Pridelovalne njive	ha	9,6	7,45	0,78
Solnice	kg	32.600	33.059	1,01
4. LOVSKI OBJEKTI				
Solnice (obnova in novogradnja)	št.	18542	17134	0,92
Lovske preže (obnova in novogradnja)	št.	1624	1609	0,99
Krmišča (obnova in novogradnja)	št.	411	391	0,95
Lovske steze (obnova in novogradnja)	km	1038,1	974,3	0,94
5. UKREPI ZA PREPREČEVANJE ŠKOD OD DIVJADI				
Opravljen delo (tehnična in kemična zaščita)	ure	10110	7841	0,77

Prehranske razmere so se v zadnjih letih v gozdovih izboljšale, predvsem zaradi naravnih ujm (žledolom, vetrolomi, snegolomi, podlubniki...), ki so v gozdovih ustvarile večje ali manjše vrzeli, kjer se krepki prehranska baza za rastlinojedo parkljasto divjad. Zaradi vrzeli se je podaljšal tudi notranji gozdni rob. Zmanjšuje se delež čistih zasmrečenih gozdov

brez podrasti. Po drugi strani pa se prehranske razmere na kmetijskih površinah poslabšujejo. Način preživetja kmetij danes je tak, da morajo najboljše površine intenzivno obdelovati, gnojiti, uporabljati pesticide in fungicide, da lahko dosegajo konkurenčne donose. Slabše, bolj strme površine pa se opuščajo in zaraščajo. Mnoge slabše travnike so lastniki ogradili za pašnike domače živine, ki del leta niso dostopni za divjad. Širjenje pašništva (zlasti ovčereje) opazno poslabšuje življenjsko okolje divjadi. Povečale so se površine intenzivnih nasadov, kamor divjad nima vstopa. Površina gozdov se je v LUO zmanjšala za dobrih 500 ha, predvsem na račun drugih kmetijskih in zazidalnih površin.

Za krepitev prehranske baze divjadi so upravljavci lovišč izvajali biomeliorativne ukrepe v skladu z načrtom. Med pomembnejšimi ukrepi so vzdrževanje pasišč s košnjo, priprava pasišč za divjad, vzdrževanje grmišč in vzdrževanje gozdnega roba. S temi ukrepi se zagotavlja, da se določene pašne površine ne zarastejo in so najpomembnejši ukrepi pri zagotavljanju prehranske baze, predvsem za rastlinojedo parkljesto divjad. Načrtovanje in realizacija biomeliorativnih ukrepov je zelo odvisno od dobre volje lastnikov zemljišč, ki so pripravljeni svoje površine prepustiti v dobrobit divjadi. Pri tem je izrednega pomena dobra komunikacija in dobri odnosi z lastniki zemljišč.

Tudi biotehnični ukrepi so se večinoma izvajali v skladu z načrtom. Zimsko krmljenje se je izvajalo za jelenjad, damjake in muflone. Pri jelenjadi je namen zimskega krmljenja obdržati jelenjad razpršeno po območju in s tem zmanjšati škode v gozdovih. Vendar se v določenih okoljih, predvsem v lovišču Luče (tudi v LPN Kozorog Kamnik, revirja Veža in Logarska dolina), zaradi nasprotovanja lastnikov gozdov, skoraj ne izvaja zimskega krmljenja. Zimsko krmljenje za damjake in muflone se izvaja z namenom lažjega preživetja v zimskih prehranskih ožinah in se je izvajalo v skladu z načrtom.

Preprečevalno krmljenje divjih prašičev se je izvajalo z namenom zadrževanja prašičev v gozdovih v času zorenja poljščin. Ukrep ni bil v celoti realiziran. V nadaljevanju se ta ukrep ne bo več izvajal in bodo funkcijo preprečevalnih krmišč prevzela privabljalna krmišča.

Na privabljalnih krmiščih se je v prvi polovici načrtovalnega obdobja realizirala prevelika količina krme, v nadaljevanju pa so se upravljavci lovišč držali načrtovane količine krme. Privabljalno krmljenje se je izvajalo predvsem za divje prašiče in jelenjad, pa tudi za muflona in damjaka, z namenom monitoringa in predvsem realizacije odvzema.

Na letni ravni se obdeluje približno 5 ha krmnih njiv in manj kot 1 ha pridelovalnih njiv. Te površine so povečini stalne vsako leto. Krmne njive so locirane ob krmiščih ali na gozdnih jasah. Pridelovalne njive pa so na poljih in se obdeluje strojno z namenom dopolnjevanja krme.

Polaganje soli, za lažji prehod rastlinojede divjadi spomladi iz gozdne na sočno travniško pašo, je bilo za malenkost preseženo. Večina upravljavcev lovišč pa se dosledno drži načrtovane količine soli.

Lovske objekte (solnice, lovske preže, krmišča, lovske steze) so upravljavci lovišč večinoma postavljali v skladu z načrtom in jih vzorno vzdrževali. Ponekod se pojavlja problem poškodovanja dreves, zaradi postavitve lovskih prež ali krmišč ob ali na drevesa, čemur bo treba v prihodnje posvetiti večjo pozornost.

Ukrepi za preprečevanje škod od divjadi niso bili realizirani v višini načrtovanih del (77 %), a so očitno bili izvedeni ukrepi učinkoviti, saj so se škode od divjadi bistveno zmanjšale glede na predhodno obdobje.

5.2 Presoja doseganja zastavljenih ciljev

Preglednica 8: Uspešnost upravljanja z divjadjo v obdobju 2011–2020

VRSTA	A	B	C	D
SRNA	4	3	4	3
NAVADNI	2	3	3	2
JELEN				
DAMJAK	3	2	3	3
GAMS	3	3	3	4
ALPSKI	*	*	*	*
KOZOROG				
MUFLON	3	3	3	3
DIVJI	3	3	2	3
PRAŠIČ				
ŠAKAL	4	4	3	2
LISICA	3	3	3	2
JAZBEC	4	3	3	4
KUNA	3	3	4	3
ZLATICA				
KUNA	2	3	3	2
BELICA				
ALPSKI	*	*	*	*
SVIZEC				
PIŽMOVKA	4	4	4	4
POLJSKI	3	2	3	2
ZAJEC				
NUTRIJA	3	4	4	3
NAVADNI	4	4	4	4
POLH				
RAKUNASTI	*	*	*	*
PES				
FAZAN	1	1	3	1
POLJSKA	*	*	*	*
JEREBICA				
RACA	4	3	4	4
MLAKARICA				
SRAKA	4	3	4	3
ŠOJA	4	3	3	3
SIVA	3	3	3	2
VRANA				

A: Uspešnost doseganja ciljev glede populacije

B: Uspešnost doseganja ciljev glede okolja

C: Usklajevanje populacij divjadi z njenim življenjskim okoljem

D: Uspešnost doseganja ciljev glede medvrstnih odnosov

1: zelo neuspešno - manj kot 25 % ciljnega stanja; 2: neuspešno - manj kot 50 % ciljnega stanja; 3: uspešno - več kot 50 % ciljnega stanja; 4: zelo uspešno - več kot 75 % ciljnega stanja; *: cilj ni relevanten

Ocenjujemo, da je bilo upravljanje z divjadjo v obdobju 2011 – 2020 dobro. Dobro so se izvajali ukrepi v okolju kot tudi v populacijah divjadi. Populacija srnjadi je v ugodnem stanju, kljub temu, da je imel odvoz rahel negativen trend. Med večjimi problemi je zagotovo upravljanje z jelenjadjo, saj kljub pozitivnemu trendu odvzema, populacija še vedno narašča in se širi po celotnem LUO in v sosednja LUO. Upravljanje z gamsom je večinoma uspešno, določeni problemi se pojavljajo le v bolj gozdnatih predelih, predvsem z objedanjem pomladka. Upravljanje z muflonom je bilo uspešno v lovišču, kjer se načrtuje upravljanje (Solčava), je pa zaznati določene težave pri nedoslednem izločanju muflonov iz narave v nekaterih loviščih, kamor mufloni prehajajo ali so ušli iz obore. Življenjski pogoji za damjaka se zaradi degradiranih ugrezninskih območij v lovišču

Velunja, poslabšujejo. Upravljanje z divjim prašičem je bilo relativno uspešno, saj so se škode glede na predhodno obdobje bistveno zmanjšale. Je pa številčnost divjih prašičev visoka predvsem v JV delu LUO, kjer se po letu semenskih obrodov populacija močno poveča in povzroča probleme v kmetijstvu, predvsem z ritjem travinj. Škode na njivskih površinah so se s preventivnimi preprečevalnimi ukrepi bistveno zmanjšale. Zaradi vpliva lisic na srnjad je bila realizacija odvzema vedno visoka. Določeni problemi se pojavljajo pri kuni belici v urbanem okolju s povzročanjem škod na nelovnih površinah. S fazanom se je prekinilo aktivno upravljati in v zadnjih letih načrtovanega obdobja ni bilo več odvzema. Z ostalimi pticami se je upravljalo dobro, v skladu z načrtom, le siva vrana včasih povzroča škodo na kmetijskih površinah.

5.3 Presoja ustreznosti prejšnjega načrta

Preglednica 9: Presoja ustreznosti načrta za obdobje 2021–2030

	CILJI	USMERITVE	UKREPI
V POPULACIJAH			
DIVJADI			
SRNA	4	4	4
NAVADNI JELEN	4	3	2
DAMJAK	3	3	3
GAMS	4	3	3
ALPSKI KOZOROG	*	*	*
MUFLON	4	4	3
DIVJI PRAŠIČ	4	3	3
ŠAKAL	*	*	*
LISICA	4	4	4
JAZBEC	4	4	4
KUNA ZLATICA	4	4	4
KUNA BELICA	4	4	3
ALPSKI SVIZEC	*	*	*
PIŽMOVKA	4	4	4
POLJSKI ZAJEC	4	4	3
NUTRIJA	4	4	4
NAVADNI POLH	4	4	4
RAKUNASTI PES	*	*	*
FAZAN	3	3	2
POLJSKA JEREBCA	*	*	*
RACA MLAKARICA	4	4	3
SRAKA	4	4	4
ŠOJA	4	4	4
SIVA VRANA	4	4	4
V OKOLJU	4	3	3
V ODNOSU OKOLJE-DIVJAD	4	3	3

1: zelo neuspešno - manj kot 25 % ciljnega stanja; 2: neuspešno - manj kot 50 % ciljnega stanja; 3: uspešno - več kot 50 % ciljnega stanja; 4: zelo uspešno - več kot 75 % ciljnega stanja; *: cilj ni relevanten

Lovsko upravljavski načrt za XIV. Kamniško-Savinjsko LUO za obdobje 2011–2020 je dobro povzel bistvene probleme upravljanja z divjadjo, predvsem probleme upravljanja z jelenjadjo in divjim prašičem. Temu primerno so bili postavljeni cilji in usmeritve, kar pa se ni vedno implementiralo v ukrepih. Predvsem pri jelenjadi se v prvi polovici načrtovanega obdobja z odvzemom ni sledilo naraščanju številčnosti. Pri divjem prašiču je bil v načrtu določen strukturni odzema (starostni in spolni), ki se je že v začetku obdobja izkazal kot neprimeren za učinkovito znižanje številčnosti populacije. Zato se je v nadaljevanju na

podlagi navodil pristojnega Ministrstva načrtoval samo skupni odvzem z minimalnim 20 % deležem rodnega dela. Pri gamsih je preveč razdeljena načrtovana starostna struktura odvzema ovirala učinkovit odstrel, saj je velikokrat v naravi težko ugotoviti točno starost živali. Načrtovanje upravljanja s fazanom je bilo nekoliko pre- optimistično, saj se vrsta ni bila sposobna sama obdržati v naravi, zainteresiranost za izboljšanje življenjskih pogojev z ukrepi v okolju pa ni bilo. Za ostalo divjad ocenjujemo, da so bili načrtovani cilji, usmeritve in ukrepi zelo dobro zastavljeni in se je z divjadjo zelo dobro upravljalo.

Pri načrtovanju ukrepov v okolju ocenjujemo, da je bil prevelik poudarek na krmljenju divjadi in nekoliko premajhen na biomeliorativnih ukrepih.

5.4 Glavne prednosti in problemi upravljanja populacij divjadi in njenega življenjskega okolja

Glavne prednosti upravljanja populacij

Največja prednost pri upravljanju z divjadjo v Kamniško-Savinjskem LUO je dobra ohranjenost življenjskega okolja z visoko gozdnatostjo (67 %), kjer večina vrst divjadi najde ustrezne pogoje za bivanje, kritje in razmnoževanje. Z ujмами (žled, vetrolomi, podlubniki...) v zadnjem desetletju, se je v gozdovih prehranska baza za rastlinojedo divjad izboljšala, saj so se oblikovale večje ogolele površine, bogate z grmovnim in zeliščnim slojem. Postopno se zmanjšuje tudi delež smrekovih monokultur s skromno prehransko bazo.

Divjad je zdrava, saj v zadnjih letih ne beležimo bistvenih zdravstvenih problemov pri nobeni vrsti divjadi. Z dovolj visokim odvzemom se je omejilo širjenje gamskih garij pri gamskih in muflonih ter stekline in garij pri lisicah.

Prednost pri upravljanju z divjadjo je tudi dobra organiziranost upravljavcev lovišč, saj večina lovišč dobro dosega višino odvzema divjadi in dobro izvaja dela v okolju, predvsem biomeliorativne ukrepe. Dobro sodelovanje med Območnim združenjem upravljavcev lovišč (OZUL), lastniki zemljišč in Zavodom za gozdove Slovenije omogoča dobro in učinkovito načrtovanje in tudi realizacijo predvidenih ukrepov.

Problemi v povezavi s stanjem populacij

Povečevanje številčnosti jelenjadi in širjenje v vsa lovišča LUO trenutno predstavlja največji izziv upravljanja s populacijami divjadi. Nadaljnje povečevanje številčnosti jelenjadi se bo odrazilo v obliki povečanja objedenosti mladovij, lupljenja drogovnjakov in popašenosti travniških površin. Jelenjad konkurenčno vpliva na ostale rastlinojede vrste, zlasti na srnjad in tudi gamsa.

Prisotnost tujerodnih vrst divjadi ima določen vpliv na avtohtone vrste divjadi. Prisotnost muflona v lovišču Solčava ima vpliv na populacije srnjadi in gamsa, saj si deli njihov življenjski prostor. Problem predstavlja širjenja muflona v sosednja lovišča in mufloni, pobegli iz obor, katere bi bilo treba redno odstranjevati iz narave, kar pa se v praksi ne dogaja dosledno. Populacija damjaka v Šaleški dolini se postopno umika zaradi slabšanja življenjskih pogojev na ugrezninskem območju rudnika in širjenja urbanih območij. Večjo motnjo predstavljajo tudi damjaki pobegli iz obor, katere pa se zaenkrat redno odstranjuje iz narave. Redka prisotnost fazana, nutrije in pižmovke nima bistvenega vpliva na okolje.

Številčnost populacije divjih prašičev iz leta v leto precej niha, saj je rodnost zelo odvisna od prehranske ponudbe v okolju. V letih po semenskem obrodu se praviloma številčnost divjih prašičev poveča in s tem tudi vplivi na okolje, predvsem v obliki škod na kmetijskih površinah. Negativno vpliva tudi na ostale vrste divjadi, zlasti na srnjad in tudi na redke zavarovane prostoživeče živali, zlasti na gozdne kure, ki gnezdiijo v gozdnem prostoru (divji petelin in gozdni jereb).

Širjenje populacije šakala in tudi volka lahko ima v prihodnje vpliv na plenske vrste. Šakal bo imel vpliv predvsem na malo divjad in srnjad, volk pa na muflona, srnjad in jelenjad.

Problemi, ki izhajajo iz stanja življenjskega okolja divjadi

Največji problem v življenjskem okolju divjadi zagotovo predstavlja izrazito povečan nemir v gozdovih. Krepijo se raznorazne oblike uporabe prostora (štirikolesniki, »kros« motorji, motorne sani, planinci, gorski kolesarji, turni smučarji, tekači, sprehajalci psov, nabiralničarji...). Nemir vpliva na vedenjske značilnosti divjadi, saj se divjad umika motnjam in se vse bolj prehranjuje v nočnem času, kar zmanjšuje tudi učinkovitost lova.

Današnje intenzivno kmetijstvo ni naravnano k ohranjanju omejkov, remiz, skupin drevja (tudi sadnega drevja) in zahteva veliko gnojenja, uporabe pesticidov in fungicidov, kar ima izrazito negativen vpliv predvsem na malo poljsko divjad in tudi na kritje parkljaste divjadi. V hribovitih predelih se marsikje strme površine opuščajo in zaraščajo ali pa jih lastniki ogradijo za pašnike domače živine, zato del leta niso dostopne za divjad. Nekoliko so se povečale površine intenzivnih nasadov, kamor divjad nima vstopa.

Problemi zaradi vplivov divjadi na okolje

Rastlinojeda divjad objeda tudi gozdno mladje. S popisi objedenosti gozdnega mladja je bilo ugotovljeno, da skupna objedenost ne presega 20 %, kar večinoma omogoča uspešno naravno pomlajevanje. Zaradi objedanja so bolj prizadeti listavci (brez bukve), kar otežuje preraščanje listavcev v zgornje sloje mladovij.

Največ škode povzročajo divji prašiči na kmetijskih površinah in to v letih po semenskih obrodih, ko se številčnost prašičev močno poveča. Ostale škode od divjadi so bile v preteklem obdobju minimalno evidentirane, kar pa ne pomeni, da jih ni bilo. Predvsem lupljenje gozdnega drevja od jelenjadi je v določenih predelih območja precejšen problem.

6. TEMELJNI VIDIKI UPRAVLJANJA DIVJADI IN NJENEGA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA

Upravljavski vidik

Upravljavski vidik je bil prepoznan kot najpomembnejši vidik. Z upravljavskimi ukrepi usmerjeno delujemo na populacije divjadi in njeno življenjsko okolje. V okviru upravljanja s populacijami divjadi so bile izpostavljene vrste, pri katerih želimo usmerjati upravljanje v zmanjševanje in preprečevanje neželenih vplivov v okolju. Škode od divjih prašičev, objedenost mladja od rastlinojede divjadi in lupljenje drogovnjakov od jelenjadi so največkrat izpostavljeni izzivi, ki jih je treba z izvajanjem upravljavskih ukrepov rešiti. Z upravljavskega vidika je najpomembnejše učinkovito upravljanje z veliko parkljasto divjadjo, ki je v območju lovno najbolj zanimiva, in lahko po drugi strani v okolju povzroča največje probleme.

Družbeno – ekonomski vidik

Lov in udejstvovanje v lovstvu predstavlja za približno 1.000 nepoklicnih lovcev v Kamniško Savinjskem LUO način kakovostnega preživljanja prostega časa. S tem se ohranja tudi lovsko izročilo, ki je pomemben del kulturne dediščine v Sloveniji. Optimalna trajnostna raba divjadi z lovom prinaša neposredne dohodke od prodane divjačine in lovnega turizma ter posredne dohodke od ostalih lovskih dejavnosti. V lokalnem okolju prispeva k razvoju turizma in infrastrukture, vezane na lov. Predvsem v loviščih s številčnejšimi populacijami gamsov, srnjadi ali jelenjadi se lahko lovni turizem v prihodnje bolj razvija.

Naravovarstveni vidik

Trajnostno upravljanje s populacijami divjadi zagotavlja ohranjanje biotske raznovrstnosti. To pomeni gensko, vrstno in ekosistemsko raznovrstnost ter vse vplive in ekološke vloge divjadi. Predvsem z biomeliorativnimi ukrepi se krepi biotska raznovrstnost in ustvarja pogoje za preživetje ogroženih zavarovanih živalskih vrst. Eden od takih ukrepov je čiščenje goličav v visokogorju za gamsa, kjer se ohranjajo tudi habitati za belko in ruševca. Z vzdrževanjem pasišč in grmišč v nadmorskih višinah nad 1.000 m se vzpostavljajo tudi habitati za divjega petelina in gozdnega jereba.

Izvajanje lovsko-čuvajske službe in stalna prisotnost lovcev v prostoru je pomoč pri naravovarstvenem nadzoru.

Znanstveno - raziskovalni vidik

Upravljavske odločitve temeljijo na rezultatih proučevanja in spremljanja populacij vrst divjadi in njihovih habitatov. Raziskave tako ključno prispevajo k ohranjanju populacij divjadi in sobivanju ljudi in divjadi ter imajo velik pomen za razvoj metod na tem področju. Med pomembnejšimi raziskovalnimi nalogami iz Kamniško-Savinjskega LUO je bila opravljena raziskava o čeljustih srnjadi kot bioindikatorju onesnaženosti okolja, ki je lahko pripomoček za trajnostno upravljanje s srnjadjo in njenimi habitati.

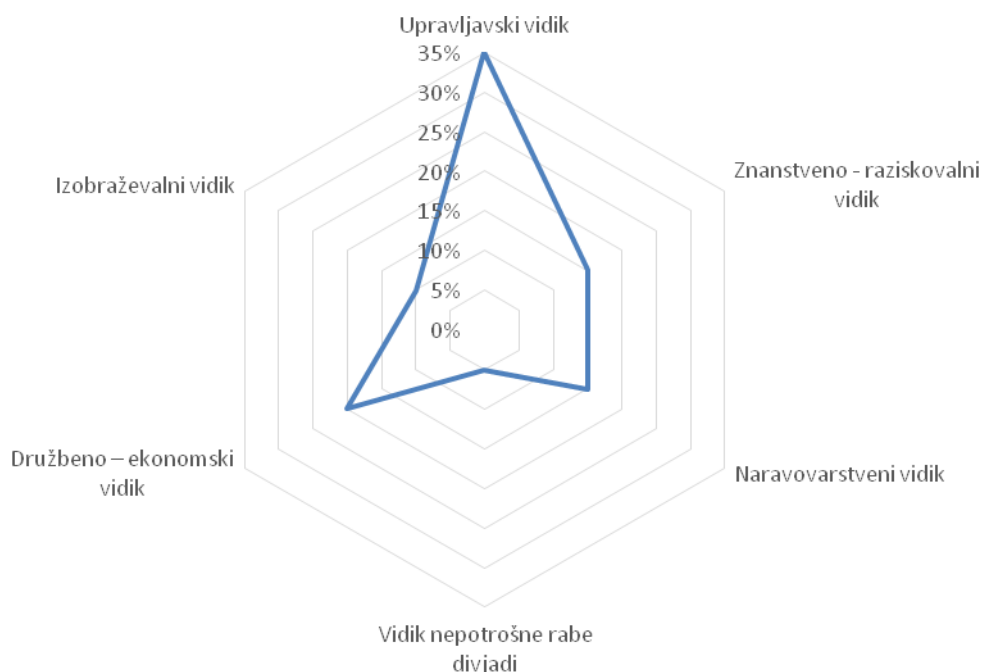
Izobraževalni vidik

Strokovna predstavitev značilnosti in upravljanja divjadi ter njenega življenjskega okolja, organiziranosti lovstva ipd. kot pristop k ozaveščanju (in s tem tudi ohranjanju narave) različnih javnosti:

- predšolski in osnovnošolski otroci, dijaki in študentje;
- različne zainteresirane skupine javnosti;
- strokovna javnost, npr. lovci in lovski čuvaji; visokošolske ustanove s tega področja in
- tuja zainteresirana laična in strokovna javnost, ki nam priznava uspešnost upravljanja s populacijami divjadi in zavarovanih vrst na številnih področjih.

Vidik nepotrošne rabe divjadi

Nepotrošna raba prostoživečih živali in rastlin nudi številne priložnosti za učinkovitejše varstvo narave, hkrati nudi tudi razvoj pomembnih dodatnih virov dohodka za lokalne skupnosti ter spreminja razmere znotraj turističnega sektorja.

Slika 62: Pomembnost posameznih vidikov v Kamniško-Savinjskem LUO

7. CILJI IN USMERITVE

7.1 Strateški cilji in prednostne naloge upravljanja divjadi ter njenega življenjskega okolja

7.1.1 Strateški cilji

- Ohranjanje vitalnih populacij vseh avtohtonih vrst divjadi in drugih prostoživečih živali ter njihovih habitatov. Posebno pozornost posvetiti vrstam, ki so jih v preteklosti pestile bolezni (gams, lisica) ali pa jim bolezni grozijo danes (afriška prašičja kuga).
- Sooblikovanje življenjskega prostora divjadi in drugih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst. Poudarek na zagotavljanju zadostnih pašnih površin v gozdni krajini in zagotavljanje boljših življenjskih pogojev za malo divjad v kmetijski krajini.
- Optimalna trajnostna raba vrst divjadi z lovom, predvsem za avtohtono parkljasto divjad v celotnem LUO.
- Zmanjševanje ali preprečevanje nastajanja neželenih vplivov v okolju:
 - zmanjševanje škod na kmetijskih površinah od divjih prašičev,
 - zmanjševanje vpliva rastlinojedov na območjih, kjer je ogroženo naravno pomlajevanje, predvsem v loviščih Solčava in Luče,
 - zmanjševanje lupljenja drogovnjakov od jelenjadi v osrednjem delu LUO (Solčava, Luče, Ljubno, Gornji Grad in Motnik-Špitalič).
- Omejevanje prostorske razširjenosti in številčnosti invazivnih ter drugih tujerodnih vrst (zlasti nutrije).

7.1.2 Prednostne naloge

- Preprečevanje nemira v okolju in določitev mirnih con.
- Ozaveščanje javnosti o pomenu upravljanja z divjadjo.
- Razvoj in poenotenje meril za ocenjevanje škode po divjadi (poenotenje cenikov za plačilo odškodnin; razvoj metode ocenjevanja škode v gozdnih sestojih; opredelitev kriterijev in meril za določanje odškodnin; opredelitev zakonskega določila varovanja premoženja kot dober gospodar; določitev merila minimalne potrebne zaščite pri varovanju premoženja).
- Razvoj metod ugotavljanja številčnosti parkljaste divjadi.

- Razvoj metode spremljanja ogroženosti gozdnogojitvenih ciljev zaradi objedanja gozdnega mladja od rastlinojede parkljaste divjadi.
- Spodbujanje intenzivnega odstrela malih zveri na območju habitatov gozdnih kur.

7.2 Cilji in usmeritve za posamezne vrste divjadi

7.2.1 Evropska srna

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranja se številčnosti populacije srnjadi na ravni celotnega LUO. V loviščih Solčava in Luče zaželena nekoliko višja številčnost.
- Vzdržuje se sedanjo uravnoteženo spolno in starostno sestavo populacije, tudi na nivoju posameznih lovišč.
- Ohranjanje bogate prehranske baze z vzdrževanjem pasišč, grmišč in gozdnih robov, predvsem v gozdni krajini. Ohranjati prepletenost gozdnih in kmetijskih zemljišč.
- Povečati delež mladovij v gozdovih.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

Upravljanje s srnjadjo je enotno v LUO. Višine načrtovanega odvzema po loviščih se prilagaja kazalnikom predhodnih let. Z izjemo lovišč Solčava in Luče, se v ostalih loviščih načrtuje odzem srnjadi od 2 do 3,5 živali na 100 ha lovne površine. V loviščih Solčava se zaradi slabših razmer (skalovitost, konkurenčne vrste: jelenjad, gams, muflon) za srnjad, praviloma načrtuje odzem pod 1 žival na 100 ha lovne površine, v lovišču Luče pa pod 2 živali na 100 ha lovne površine.

Starostno-spolni razredi

Glede na dosedanje prakso so za potrebe načrtovanja pri moškem spolu združena starostna razreda mladiči in lanščaki v enoten razred, pri ženskem spolu pa mladice in srne 2+ (dalje: srne) v enoten razred. Taka združitev je smiselna tako zaradi iste/podobne biološke/razmnoževalne vloge mladičev in lanščakov oz. mladice in srne, kakor tudi zaradi poenostavitve ter večje prožnosti pri načrtovanju upravljanja srnjadi oz. pri realizaciji načrtovanega odvzema.

Preglednica 10: Starostno-spolni razredi pri srni

razred po Pravilniku	združen razred
moški spol	
mladiči	mladiči M in lanščaki
lanščaki	

srnjaki 2+	srnjaki 2+
ženski spol	
mladiči	mladiči Ž
mladice	mladice in srne 2+
srne 2+	

Ne glede na enoten/združen razred mladiči M in lanščaki oz. mladice in srne se ob kategorizaciji ločeno evidentira mladiče, enoletne živali in osebkke starosti 2+ obeh spolov.

Struktura odvzema po starostno-spolnih razredih

Struktura načrtovanega odvzema je prikazana v spodnji preglednici. Minimalni intervali vrednosti deležev v posameznih starostno-spolnih razredih dopuščajo možnost usmerjanja populacije proti želeni starostno-spolni strukturi. V primeru zaznavanja (na podlagi preteklega odvzema) izrazito porušene strukture populacije lahko struktura odvzema odstopa od predpisane, vendar le na ravni posameznih načrtovalskih enot (znotraj LUO) ali lovišč.

Preglednica 11: Delež (%) starostno-spolnih razredov v odvzemu

moški spol	
mladiči M in lanščaki	25-30
srnjaki 2+	20-25
ženski spol	
mladiči Ž	15-20
mladice in srne 2+	30-35

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Preglednica 12: Dopustna odstopanja (%) od načrtovanega števila v posameznem razredu in skupno

moški spol	
mladiči M in lanščaki	±20
srnjaki 2+	±20
ženski spol	
mladiči Ž	±20
mladice in srne 2+	±20
SKUPAJ	±20

V primeru, da dopustno odstopanje -20 % od načrtovane skupne višine odvzema pomeni manj kot 10 osebkov, dopustno odstopanje navzdol znaša 10 osebkov. V primeru, da dopustno odstopanje -20 % od načrtovane višine odvzema posameznega starostno-spolnega razreda pomeni manj kot 3 osebkke, dopustno odstopanje navzdol za posamezen starostno-spolni razred znaša 3 osebkke.

Vezava odstrela srn in mladice na odstrel srnjakov 2+

Zaradi zagotavljanja ustreznega spolnega razmerja pri odrasli/reproduktivni srnjadi mora v posameznem lovišču, kjer načrtovani odvzem znaša enako ali več kot 1 osebek/100 ha lovne površine lovišča/leto, **višina odstrela srn in mladice (združen razred) znašati vsaj 120 % višine odstrela srnjakov 2+**. V loviščih, kjer načrtovani odvzem znaša manj kot 1 osebek/100 ha lovne površine lovišča/leto, te vezave ni. V primeru, da bi zagotavljanje predpisane višine vezave pomenilo preseganje dopustnih odstopanj odvzema srn in mladice, navedene vezave ni potrebno dosegati (dopustna odstopanja so nadrejeno pravilo).

V primeru, da se na območju pojavi redna prisotnost volka, risa ali šakala, se upoštevajo prilagoditve upravljanja srnjadi in se nanašajo na: (i) načrtovano višino odvzema, (ii) dopustna odstopanja realizacije odvzema v posameznih starostno-spolnih razredih in skupno, (iii) vezavo odstrela srn in mladice na odstrel srnjakov 2+. Glede višine načrtovanega odvzema velja le splošno načelo, da se ob ugotovljenih izrazitih vplivih velikih zveri, ki imajo za posledico padajoč trend številčnosti srnjadi (in to ni skladno s ciljem upravljanja), lahko znižuje načrtovana višina odvzema. V primeru ocene, da je populacija srnjadi lokalno ogrožena, je možno celo, da se odvzema srnjadi ne načrtuje (načrtuje se odvzem 0).

Način prilagoditve dopustnih odstopanj realizacije odvzema in vezave odstrela srn in mladice na odstrel srnjakov 2+ se razlikuje glede na gostoto srnjadi oz. načrtovano višino odvzema srnjadi. Tako ločimo tri območja prilagoditev:

1. Območja lovišč z zelo nizkim odvzemom (načrtovan povprečni letni odvzem do 1 osebek na 100 ha lovne površine);
2. Območja lovišč z zmerno nizkim odvzemom (načrtovan povprečni letni odvzem nad 1 do 2 osebkov na 100 ha lovne površine);
3. Območja lovišč z višjim odvzemom (načrtovan povprečni letni odvzem nad 2 osebkov na 100 ha lovne površine).

Lovišča z načrtovanim povprečnim letnim odvzemom **do 1 osebek na 100 ha lovne površine:**

- Dopustna odstopanja realizacije odvzema za vse razrede in skupaj znašajo -100 % in +20 %.
- Vezava odstrela srn in mladice z odstrelom srnjakov 2+ se na teh območjih ukine.

Lovišča z načrtovanim povprečnim letnim odvzemom **nad 1 do 2 osebkov na 100 ha lovne površine:**

- Dopustna odstopanja realizacije odvzema za vse razrede in skupaj znašajo -40 % in +20 %.
- Vezava: višina odstrela srn in mladice znaša vsaj 60 % višine odstrela srnjakov 2+.

Lovišča z načrtovanim povprečnim letnim odvzemom **nad 2 osebkov na 100 ha lovne površine:**

- Na teh območjih se kljub redni prisotnosti volka/risa/šakala upravljanje srnjadi načrtuje isto kot na območjih brez redne prisotnosti volka/risa/šakala.

Druge usmeritve

Poleg rednega spremljanja z opazovanji naj upravljavci lovišč spremljajo tudi zdravstveno stanje in ugotavljajo vzroke pogina srnjadi. Pomembno je tudi ugotavljanje medsebojnih vplivov z ostalimi vrstami divjadi.

7.2.2 Navadni jelen

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Zmanjšanje številčnosti jelenjadi v osrednjem območju (Solčava, Luče, Ljubno, Gornji Grad in Motnik-Špitalič).
- Zadrževanje ali preprečevanje širjenja populacije iz osrednjega območja v robna območja.
- Vzdrževati srednji starostni razred pri obeh spolih. Znižati delež ženske populacije jelenjadi.
- Ohranjanje pašnih površin, predvsem v gozdni krajini, z rednim vzdrževanjem pasišč in s preprečevanjem zaraščanja opuščenih kmetijskih površin.
- Vzpostaviti razpršeno mrežo zimskih krmišč.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

Ohranjanje sedanjega visokega odvzema (načrt 2021-2022) v prvih štirih letih veljavnosti 10-letnega načrta (do leta 2024), nato preverjanje in določanje višine načrtovanega odvzema na osnovi rezultatov analiz kazalnikov stanja populacije in njenega okolja. Glavnino odvzema se načrtuje za osrednje območje populacije jelenjadi.

Conacija prostora

Za potrebe upravljanja jelenjadi in optimalno doseganje upravljavskih ciljev prostor (lovišča) uvrščamo v tri kategorije:

1. **osrednje območje** populacije jelenjadi,
2. **robno območje** populacije jelenjadi,
3. **območje neželene prisotnosti** jelenjadi.

Osrednje območje populacije jelenjadi obsega lovišča, kjer je (skoraj) v celoti primeren habitat za jelenjad, vrsta lovišče poseljuje v (relativno) večjih gostotah, populacija pa ima izgrajeno starostno-spolno strukturo. Medletna in medsezonska variabilnost gostote jelenjadi v teh loviščih je razmeroma majhna. V tem območju je mogoče trajnostno upravljanje z jelenjadjo skladno s kazalniki stanja populacije in uspešnosti upravljanja ter skladno z usmeritvami za posamezne deleže starostno-spolnih razredov v načrtovanem odvzemu (Preglednica 13).

Robno območje populacije jelenjadi obsega lovišča, v katerih je habitat manj primeren za jelenjad oz. je primeren le v delu lovišča. Za lovišča robnega dela je značilna manjša gostota jelenjadi, poselitev le dela lovišča in/ali večja medletna oz. medsezonska nihanja

v gostoti jelenjadi. Robno območje ni v celoti namenjeno trajni poselitvi z jelenjadjo, dopušča pa delno poseljenost oz. poseljenost v določenih obdobjih leta. Zaradi manj primernih oz. neprimernih habitatov poselitev določenih delov lovišča z jelenjadjo ni zaželeno. Poleg tega predstavlja robno območje tudi območje, ki preprečuje nadaljnje prostorsko širjenje jelenjadi. Za lovišča robnega območja velja poenostavljeni model upravljanja. Odvzem se načrtuje skupno za več lovišč na ravni načrtovalske enote in ne po posameznih loviščih. Lovišča robnega območja lahko lovijo jelenjad številčno neomejeno in v določenem razmerju vso jelenjad, ki jo je mogoče odstreliti. Pri tem je odstrel telet, junic, lanščakov in košut 2+ (dalje košute) neomejen. Odstrel jelena 2+ je možen ob predhodnem odstrelu 1-3 osebkov mulaste jelenjadi (telet, junic, košut; odvisno od gostote populacije, spolnega razmerja v populaciji in ciljev upravljanja), med katerimi mora biti najmanj ena junica ali košuta.

Območje neželene prisotnosti jelenjadi obsega lovišča z izrazito kmetijsko in/ali urbano krajino. To je hkrati območje, kjer jelenjad ni prisotna, ali pa je prisotna le občasno oz. v zelo nizkih gostotah. Upravljavski cilj v tem območju pa je v vsakem primeru odsotnost jelenjadi. Odstrel telet, junic, lanščakov in košut je neomejen. Odstrel jelena 2+ je možen ob predhodnem odstrelu 1-3 osebkov mulaste jelenjadi (telet, junic, košut), od tega vsaj ene junice ali košute. Izjema so lovišča, kjer se jelenjad pojavlja na novo. V teh loviščih je odvzem jelenjadi vseh starostno-spolnih razredov neomejen do odstrela 5 jelenov 2+ v zadnjem 10-letnem obdobju, nato se uvede zgoraj naveden sistem upravljanja.

Uvrstitev lovišč v osrednje, robno in območje neželene prisotnosti jelenjadi se izvede v dvoletnih načrtih LUO in torej velja dve leti.

Starostno-spolni razredi

Za razliko od dosedanje rabe so združeni starostni razredi jelenov 5-9 in jelenov 10+ v enoten razred odraslih jelenov 5+ (Preglednica 13), združena so tudi teleta po spolu (M+Ž).

Preglednica 13: Starostno-spolni razredi pri navadnem jelenu

razred po Pravilniku	združen razred
moški spol	
teleta	teleta M+Ž
lanščaki	lanščaki
jeleni 2-4	jeleni 2-4
jeleni 5-9	jeleni 5+
jeleni 10+	
ženski spol	
teleta	teleta M+Ž
junice	junice
košute 2+	košute 2+

Ne glede na združen razred telet obeh spolov se ob odvzemu ugotavlja in evidentira tudi spol telet.

Struktura odvzema po starostno-spolnih razredih

Odvzem v prikazani strukturi se načrtuje na ravni LUO in na ravni lovišč osrednjega območja populacije jelenjadi.

Preglednica 14: Delež (%) starostno-spolnih razredov v odvzemu

starostni razred	moški spol	ženski spol
0+	30-40	
1+	5-15	min 10
2-4	10-20	20-30
5+	max 10	

V primerih načrtnega zmanjševanja številčnosti jelenjadi in/ali spolnega razmerja, ki je v (sub)populaciji močnejše v korist košut, naj se načrtovani delež košut v odvzemu približuje 30 %, obenem pa naj se zmanjša delež telet in jelenov 2+ v odvzemu.

OstaloDopustna odstopanja od načrtovanega odvzema**Preglednica 15: Dopustna odstopanja (%) od načrtovanega števila v posameznem razredu in skupno**

starostni razred	moški spol	ženski spol
0+	±15	
1+	-20, +30*	-20, +30
2-4	-100, +10	±15
5+	-100, +10	
SKUPAJ	±15	

*Zgornja meja dopustnega odstopanja je v primeru podaljšane lovne dobe na enoletno jelenjad v posameznem lovišču lahko tudi nad 30 %.

V primeru, da dopustno odstopanje -15 % od načrtovane skupne višine odvzema pomeni manj kot 3 osebk, dopustno odstopanje navzdol znaša 3 osebk. V primeru, da dopustno odstopanje -20 % od načrtovane višine odvzema lanščakov ali odvzema junic oz. -15 % od načrtovane višine odvzema telet ali odvzema košut pomeni manj kot 1 osebk, dopustno odstopanje navzdol za navedene starostno-spolne razrede znaša 1 osebk.

V primeru redne prisotnosti volka, se upoštevajo prilagoditve upravljanja jelenjadi, ki se nanašajo na: (i) načrtovan delež košut 2+ v odvzemu, (ii) upoštevanje jelenov 5+ pri realizaciji odvzema in sicer na način:

- Načrtovani odvzem košut predstavlja največ 25 % vsega načrtovanega odvzema jelenjadi.

- Uplenitev jelena 5+ s strani volka ne vpliva na možnost odstrela jelena. To pomeni, da se dopustno odstopanje realizacije razreda jelenov 5+ dvigne za toliko kot znaša število evidentiranih izgub po volku v tem razredu.

Druge usmeritve

V dvoletnih načrtih se lahko predpiše stimulatивно naravnane ukrepe za čim boljše doseganje načrtovanega odvzema jelenjadi in s tem zmanjševanje njene številčnosti ter preprečevanje njenega širjenja.

Naseljevanje in doseljevanje (dodajanje) jelenjadi v prosto naravo v Kamniško-Savinjskem LUO ni potrebno in strokovno ni dopustno

7.2.3 Damjak

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Zmanjšanje številčnosti in postopna izločitev damjaka iz LUO.
- Popolna izločitev osebkov, ki izvirajo iz obor.
- Usmerjanje spolne in starostne strukture v želeno smer. Ohranjati srednji starostni razred ter zmanjševati delež ženskega spola.
- Kontroliran režim zimskega krmljenje.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

Upravljanje z damjakom se načrtuje samo za lovišče Velunja.

Starostno-spolni razredi

Za razliko od dosedanje rabe so združeni starostni razredi jelenov 5-8 in 9+ v enoten razred odraslih jelenov 5+ in teleta obeh spolov v enoten razred telet.

Preglednica 16: Starostno-spolni razredi pri damjaku

razred po Pravilniku	združen razred
moški spol	
teleta	teleta M+Ž
lanščaki	lanščaki
jeleni 2-4	jeleni 2-4
jeleni 5-8	jeleni 5+
jeleni 9+	
ženski spol	
teleta	teleta M+Ž
junice	junice
košute 2+	košute 2+

Ne glede na združen razred telet obeh spolov se ob odvzemu ugotavlja in evidentira tudi spol telet.

Struktura odvzema po starostno-spolnih razredih**Preglednica 17: Delež (%) starostno-spolnih razredov v odvzemu damjaka**

starostni razred	moški spol	ženski spol
0+	30-40	
1+	max 10	min 10
2-4	5-15	20-30
5+	5-10	

Načrtovanje strukture odvzema in dopustna odstopanja

V kolikor bo načrtovan odvzem v lovišču nad 10 živali, se načrtuje struktura odvzema damjaka po opredeljenih starostno-spolnih razredih. Dopustno odstopanje realizacije od načrta skupnega odvzema in odvzema posameznega razreda znaša ± 20 %. V primeru, da dopustno odstopanje -20 % od načrtovane skupne višine odvzema pomeni manj kot 2 osebka, dopustno odstopanje navzdol znaša 2 osebka. Neizvršen odvzem telet se lahko nadomesti z odstrelom junic ter obratno. Odstrel košut naj znaša vsaj 100 % višine odstrela dve- in večletnih jelenov.

Odvzema do 10 živali se praviloma ne načrtuje. Odstrel jelena 2+ je možen ob predhodnem odstrelu 3 mulastih živali (telet, junic, košut), od tega vsaj ene junice ali košute. Odvzem ostalih razredov (razen jelenov 2+) je številčno neomejen. Skupni odvzem navzgor ni omejen. Na območjih (oz. v loviščih), kjer je cilj preprečevanje prostorskega širjenja damjaka in ta cilj v preteklosti ni bil izpolnjen, se lahko številčno načrtuje tudi odvzem do 10 živali.

Posamezni osebki, ki se priložnostno pojavijo v območjih izven prostorskih okvirov načrtovanja, niso predmet trajnostnega upravljanja z vrsto in jih je kot take v teh loviščih treba odstreliti skladno z lovno dobo in drugimi določili predmetne zakonodaje.

Navedena struktura odvzema po starostno-spolnih razredih, dopustna odstopanja in ostale usmeritve veljajo le v primeru opredeljenega cilja trajnostne rabe vrste z lovom (trajnostnega upravljanja). Na območjih, kjer je cilj upravljanja lokalna izločitev vrste iz narave, odvzem navzgor ni omejen, možen pa je kakršen koli režim upravljanja, ki najbolj učinkovito zagotavlja doseg tega cilja.

Druge usmeritve

Za reševanje problemov, ki so posledica uhajanja divjadi iz obor za rejo divjadi, naj se upošteva ukrepe skladno s 50. členom ZDLov-1A.

7.2.4 Gams

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti v gorskem svetu in sredogorju.
- Zmanjšanje številčnosti v gozdnati krajini, kjer prihaja do prekomernih objedanj mladja.
- Ohranjanje trenutne spolne in starostne strukture.
- Ohranjanje goličav in drugih pašnih površin, predvsem v gorskem svetu in sredogorju.
- Povečanje deleža mladovij, predvsem v sredogorju.
- Vzpostavitev mirnih con in vzdrževanje režima v njih, predvsem tam, kjer se prostočasne aktivnosti ljudi (pohodništvo, alpinizem...) širijo v gamsove habitate (Pretkovica, Menina, Terske peči, Rogatec, Raduha, Olševa...).

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

Najvišji odvoz se načrtuje v alpskih loviščih (Solčava in Luče) in predalpskih loviščih (Ljubno, Mozirje, Smrekovec, Rečica, Gornji Grad in Dreta). V drugih loviščih so gamsi redkejši, vezani so na skalnate predele lovišč. V robnih loviščih Stahovica, Lukovica, Domžale in Trojane-Ožbolt se odvzema gamsov praviloma ne načrtuje.

Starostno-spolni razredi

Za razliko od dosedanje rabe, so bistveno poenostavljeni starostni razredi gamsov za potrebe lovsko upravljavskega načrtovanja. Pri obeh spolih so združeni starostni razredi 0+, 1+ in 2+ v razred mladih (mladi kozli, mlade koze) in dosedanji razredi 3- do 7-letni (pri kozah 3- do 10-letni) in 8+ letni (pri kozah 11+ letne) združeni v enoten razred starejših (starejši kozli, starejše koze).

Preglednica 18: Starostno-spolni razredi pri gamsu

razred po Pravilniku	združen razred
moški spol	
kozličiči	mladi kozli (0+,1+, 2+)
kozli 1-letni	
kozli 2-letni	
kozli 3- do 7-letni	starejši kozli (3- in večletni)
kozli 8- in večletni	
ženski spol	
kozice	mlade koze (0+,1+, 2+)
koze 1-letne	
koze 2-letne	
koze 3- do 10-letne	starejše koze (3- in večletne)
koze 11- in večletne	

Struktura odvzema po starostno-spolnih razredih

Ločujemo strukturo za velike populacije in manjše populacije oz. skupine gamsov. Pri manjših populacijah oz. skupinah manj (primerjalno z velikimi populacijami) posegamo med starejše (reproduktivne) živali.

Za lovišča z izjemno prisotnostjo gamsov, kjer se pojavljajo neželeni vplivi (ovirano pomlajevanje gozda), se lahko dovoljuje neomejen odvoz gamsov ne glede na starost in spol, vendar v tekočem letu do največ enega kozla iz razreda starejših.

Preglednica 19: Delež (%) starostno-spolnih razredov v odvzemu

starostni razred	M (kozli)	Ž (koze)
mladi	25-30 (30-35*)	25-30 (30-35*)
starejši	20-25 (15-20*)	20-25 (15-20*)
skupaj	50	50

* struktura odvzema za manjše populacije/skupine gamsov

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Dopustno odstopanje pri realizaciji skupnega odvzema znaša ± 20 %. Dopustno odstopanje (v obe smeri) je lahko tudi večje ob pojavu gamskih bolezni (slepota, garjavost, bradavičavost) in z njimi povezane dinamike številčnosti gamsa. Odvoz v razredu starejših pri vsakem spolu posebej se lahko preseže za 10 %. V primeru, da dopustno odstopanje -20 % od načrtovane skupne višine odvzema pomeni manj kot 3 osebk, dopustno odstopanje navzdol znaša 3 osebk. V primeru, da dopustno odstopanje +20 % od načrtovane skupne višine odvzema pomeni manj kot 1 osebk, dopustno odstopanje navzgor znaša 1 osebk. V primeru, da dopustno odstopanje v razredu starejših +10 % (pri vsakem spolu posebej) pomeni manj kot 1 osebk, dopustno odstopanje navzgor znaša 1 osebk. Neizvršen odvoz v razredu starejših se lahko nadomesti z odvzemom v razredu mladih.

V primeru, da se na območju pojavi redna prisotnost volka ali risa, se upoštevajo prilagoditve upravljanja gamsa in se nanašajo na: (i) načrtovano višino odvzema, (ii) dopustna odstopanja realizacije odvzema v posameznih starostno-spolnih razredih in skupno in sicer na način:

- Načrtovanje višine odvzema se prilagaja ocenam trendov populacije gamsa.
- Dopustno odstopanje realizacije skupnega odvzema se navzdol poveča na -30 %.

Druge usmeritve

Skladnost z določili Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (t.i. »habitatna direktiva«) ter prilogo V, kjer je gams na območju članic EU naveden med zavarovanimi živalskimi vrstami z možnostjo upravljanja ob izpolnjenih pogojih. Glavni varstveni cilj direktive je ohranjanje ugodnega stanja vrst in habitatov.

Vsa lovišča naj bodo posebej pozorna na pojav obolelih živali. Odvzete sumljive živali je potrebno dati v pregled na UVHVVR.

7.2.5 Muflon

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Zmanjšanje številčnosti v lovišču Stahovica in Solčava.
- Preprečevati širjenje muflona v nove predele (predvsem v lovišče Bistra na Koroškem in v lovišče Luče), ter izločitev osebkov na območjih, kjer cilj upravljanja ni trajnostna raba vrste z lovom.
- Usmerjanje spolne in starostne strukture v želeno smer (predvsem dovolj visok odvzem ovc).
- Kontrolirano privabljalno in zimsko krmljenje, v skladu z dvoletnimi lovsko upravljivskimi načrti.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

Z muflonom se načrtno upravlja le v lovišču Solčava. Višina načrtovanega odvzema mora zagotavljati postopno zmanjševanja številčnosti populacije in preprečevanja širjenja v sosednja lovišča. Višino načrtovanega odvzema je zato treba v letih 2023 in 2024 povečati na vsaj 38 živali letno. V nadaljevanju preverjanje in določanje višine načrtovanega odvzema na osnovi rezultatov analiz kazalnikov stanja populacije in njenega okolja.

V lovišče Stahovica prehaja robna populacija muflona iz Kamniške Bistrice, kjer se dopusti neomejen odvzem, v skladu z lovno dobo, zaradi preprečevanja konfliktov v okolju in preprečevanja širjenja muflona v sosednja lovišča (Kamnik, Komenda).

Starostno-spolni razredi

Za razliko od dosedanje rabe so bistveno poenostavljeni starostni razredi muflonov za potrebe lovsko upravljavskega načrtovanja. Pri obeh spolih osebkke starosti 0+ in 1+ združujemo v razred mladih (mladi samci, mlade samice); pri ovnih združujemo tudi razreda 2-6 letnih in 7+ letnih ovnov v enoten razred ovni (preglednica 11).

Preglednica 20: Starostni in spolni razredi pri muflonu

razred po Pravilniku	združen razred
moški spol	
jagnjeta moškega spola	mladi samci (0+,1+)
ovni 1-letni	
ovni 2- do 6-letni	ovni (2- in večletni)
ovni 7- in večletni	
ženski spol	
jagnjeta ženskega spola	mlade samice (0+,1+)
ovce 1-letne	

ovce 2- in večletne	ovce (2- in večletne)
---------------------	-----------------------

Struktura odvzema po starostno-spolnih razredih

Preglednica 21: Delež (%) starostno-spolnih razredov v odvzemu

starostni razred	M (ovni)	Ž (ovce)
mladi	25-30	25-30
2- in večletni	20-25	20-25
SKUPAJ	50	50

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Dopustno odstopanje pri realizaciji skupnega odvzema znaša ± 20 %. Dopustno odstopanje (navzgor in navzdol) je lahko ob pojavu bolezni tudi večje. Odvzem v razredu starejših pri vsakem spolu posebej se lahko preseže za 10 %. V primeru, da dopustno odstopanje -20 % od načrtovane skupne višine odvzema pomeni manj kot 3 osebk, dopustno odstopanje navzdol znaša 3 osebk. V primeru, da dopustno odstopanje $+20$ % od načrtovane skupne višine odvzema pomeni manj kot 1 osebk, dopustno odstopanje navzgor znaša 1 osebk. V primeru, da dopustno odstopanje v razredu starejših $+10$ % (pri vsakem spolu posebej) pomeni manj kot 1 osebk, dopustno odstopanje navzgor znaša 1 osebk. Neizvršen odvzem v razredu starejših se lahko nadomesti z odvzemom v razredu mladih.

Navedena struktura odvzema po starostno-spolnih razredih, dopustna odstopanja in ostale usmeritve veljajo le za lovišče Solčava, kjer je opredeljen cilj trajnostna raba vrste z lovom (trajnostno upravljanje). Na območjih, kjer je cilj upravljanja lokalna izločitev vrste iz narave, odvzem navzgor ni omejen, možen pa je kakršen koli režim upravljanja, ki najbolj učinkovito zagotavlja doseg tega cilja.

Vpliv volka in risa na muflona je nepredvidljiv, lahko je tudi zelo velik in pomeni celo iztrebitev posameznih kolonij muflonov. V primeru, da se na območju pojavi redna prisotnost volka ali risa, se upravljanje muflona načrtujemo maksimalno sproščeno:

- Dopustna odstopanja realizacije odvzema za vse razrede in skupno so -100 % in $+100$ %.

Druge usmeritve

- Lovišči Solčava in Stahovica sta dolžni spremljati številčnost muflonov z opazovanji. Posebno pozornost je treba nameniti spremljavi zdravstvenega stanja živali.
- Naseljevanje muflona v prosto naravo na novih območjih v LUO ni zaželeno in strokovno ni dopustno.

- Pri morebitno ugotovljenem negativnem vplivu muflona na domorodne vrste velike divjadi, se pri upravljanju daje prednost domorodnim vrstam (npr. srnjad, gams, jelenjad) in poveča odvzem muflona.

7.2.6 Divji prašič

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Zmanjšanje številčnosti.
- Uravnavanje spolne in starostne strukture populacije (predvsem dovolj velik odvzem samic).
- Ohranjanje števila privabljalnih krmišč in količine krmljenja.
- Povečevati delež plodonosnih drevesnih vrst (kostanj, hrast, bukev...).

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

Z divjimi prašiči se upravlja enotno v LUO. Razen v lovišču Solčava, kjer so divji prašiči izjemoma prisotni, se odvzem načrtuje v vseh ostalih loviščih. Višina načrta odvzema se prilagaja glede na prehranske razmere v okolju, ki najbolj vplivajo na številčnost divjih prašičev.

Starostni in spolni razredi

Preglednica 22: Starostni in spolni razredi pri divjem prašiču

razred po Pravilniku	Združen razred
moški spol	
mladiči/ozimci	moški spol + ozimke
lanščaki	
merjasci	
ženski spol	
mladiči/ozimke	moški spol + ozimke
lanščakinje	lanščakinje in svinje
svinje	

Zaradi velike variabilnosti v času poleganja divjih prašičev (prek celega leta) se lahko starostna kategorizacija vsake izločene živali opravi glede na določitev dejanske starosti (v mesecih) na podlagi pregleda razvojne stopnje in izraščenosti zobovja. Zaradi nezmožnosti prepoznavanja dejanske starosti živali, ki so na prehodu v višji starostni razred, pred samim odstrelom, se pri opredelitvi starostnega razreda v primeru dvoma presoja v smislu določitve nižjega starostnega razreda, in sicer:

- osebkki do ocenjenega 12. meseca starosti se ne glede na datum uplenitve kategorizirajo kot ozimci, pri čemer se pri mejnih primerih (ocenjena starost 12-13 mesecev) logično upošteva tudi datum prehoda 31. 3./1. 4.;
- osebkki z oceno starosti od 13 do 24 mesecev starosti se ne glede na datum uplenitve kategorizirajo kot enoletne živali (lanščaki, lanščakinje);
- osebkki z oceno starosti od 24 do 27 mesecev ter uplenjeni do 31. 3. tekočega leta se ne glede na dejansko starost ocenijo kot lanščaki/lanščakinje, s čimer se doseže primerljiva kategorizacija živali, ki so bile v istem letu poležene v zimskem, oziroma spomladanskem času.

Struktura odvzema po starostno-spolnih razredih**Preglednica 23: Delež (%) starostno-spolnih razredov v odvzemu**

starostno-spolni razredi	delež (%)
moški spol + ozimke	max 80
lanščakinje + svinje	min 20

V primeru preseganja načrtovanega odvzema (realizacija nad 100 %) mora delež lanščakinj in svinj znašati najmanj 20 % načrtovanega (in ne realiziranega) odvzema.

Za lovišča, ki imajo načrtovan odvzem manjši ali enak 5 osebkov, določilo o minimalnem deležu lanščakinj in svinj v odvzemu (20 %) ne velja.

OstaloDopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Odvzem vseh razredov divjega prašiča količinsko navzgor ni omejen, tako na nivoju LUO kot tudi po posameznih loviščih/LPN. Dopustno odstopanje načrtovanega skupnega odvzema navzdol znaša -30%. V primeru, da -30 % pomeni manj kot 5 osebkov, dopustno odstopanje navzdol znaša 5 osebkov.

V kolikor je na ravni LUO ali nižjih načrtovalskih enot (lovsko upravljavski bazeni, skupine lovišč) dosežen načrtovan delež odvzema lanščakinj in svinj (min 20 % načrtovanega skupnega odvzema), se smatra, da je dosežen odvzem lanščakinj in svinj za vsa lovišča na ravni LUO oz. posamezne nižje načrtovalske enote.

Druge usmeritve

V primeru pojava fenotipsko očitnih križancev z domačim prašičem se lahko odstreljuje vse starostno-spolne razrede teh (križanih) osebkov brez omejitev, pri čemer se odstrel izven lovne dobe obravnava kot izredni odstrel in mora biti izveden skladno z zakonodajo.

Lovske organizacije z internimi navodili na noben način ne smejo omejevati izvajanje načrta odvzema divjih prašičev (npr. omejevanje lova na privabljalnih krmiščih; določanje sankcij za uplenitev katerekoli kategorije divjega prašiča).

Spremljati in izvajati vse zahtevane ukrepe v zvezi z afriško prašičjo kugo (APK).

7.2.7 Evrazijski šakal

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje ugodnega stanja.
Skladno z Direktivo Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, kamor je uvrščen šakal, smo v Sloveniji dolžni vzdrževati ugotovljeno ugodno stanje populacije vrste, kar praktično pomeni ohranjanje (leta 2018) ugotovljene številčnosti in območja razširjenosti. Ta cilj zasledujemo na ravni LUO v daljšem časovnem obdobju (10 let), kar pomeni, da so lokalno in v krajšem časovnem obdobju možna odstopanja od tega cilja.
- Zmanjšanje vplivov vrste na druge domorodne živalske vrste (plenske vrste, npr. srna).
- Omejevanje škod na domačih/rejnih živalih.
- Omejevanje/preprečevanje nadaljnega naraščanja številčnosti in prostorskega širjenja šakala (v povezavi s prejšnjima ciljema).

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

Odvzem se načrtuje na ravni LUO in ne na ravni posameznih lovišč. Po daljši časovni seriji podatkov spremljanja populacije je v območjih stalne prisotnosti vrste možno preiti na način načrtovanja odvzema na ravni lovišč.

Ostalo

Spremljanje populacije

Spremljanje temelji na dveh sklopih: I.) monitoring, vzpostavljen v CRP projektu »Prostorska razporeditev, številčnost, ocena populacijskih trendov in potencialno širjenje areala vrste Zlati šakal (*Canis aureus* L.) v Sloveniji« (Potočnik in sod., 2018; dalje CRP projekt), II.) kazalniki na osnovi podatkov o odvzemu vrste in njenih vplivih v okolju.

i) Upravljalci lovišč so dolžni v spletni aplikaciji Lovske zveze Slovenije (dalje: LZS) »Monitoring šakala« evidentirati naslednje podatke:

- lokacije in čas smrti posameznih osebkov,
- lokacije in čas oglašanja šakalov,
- lokacije in čas vseh ostalih znakov prisotnosti šakalov.

ii) Kazalniki na osnovi podatkov o odvzemu vrste in vplivih v okolju:

- višina realizacije odvzema,
- hitrost realizacije odvzema,
- višina in delež izgub v odvzemu,
- obseg škod na domačih/rejnih živalih.

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Načrtovanega odvzema šakala ni treba dosegati, presega se ga lahko za 30 %. Po daljši časovni seriji podatkov spremljanja populacije je v območjih stalne prisotnosti vrste možno z dvoletnimi načrti uvesti spodnjo mejo dopustnih odstopanj.

Druge usmeritve

- Ob odvzemu se evidentira spol in ocenjena starost osebkov (mladič oz. do enega leta stara žival ali odrasel osebek).

7.2.8 Lisica

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti vrste oz. v letih velike reprodukcije zniževanje številčnosti.
- Ohranjanje zdrave populacije.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

Z lisico se upravlja enotno v LUO. V letih velike reprodukcije lisic ali ob pojavu bolezni naj bo načrt odvzema višji.

Delitev na spolne in starostne kategorije ni potrebna.

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

- Dovoljeno je preseganje odvzema za 100 %.
- Dopustno odstopanje navzdol je -30 %.
- Ne glede na navedeno je pri lisici minimalno dopustno odstopanje navzdol -3 osebk.

Druge usmeritve

- Lov vseh obravnavanih vrst naj se intenzivira v loviščih z malo poljsko divjadjo in v habitatih gozdnih kur.

7.2.9 Rakunasti pes

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Zgodnje odkrivanje in popolni odvzem osebkov.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Ob morebitnem pojavu osebkov rakunastega psa se izvede popolni odvzem (odstrel) osebkov skladno z lovno dobo. Upravljavec lovišča/LPN vodi evidenco odvzema.

7.2.10 Jazbec

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

Ohranjanje številčnosti vrste oz. zmanjševanje številčnosti v območjih, kjer se pojavljajo škode na kmetijskih površinah.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

Z jazbecem se upravlja enotno v LUO. Višina dvoletnega odvzema se določa sproti, na podlagi ocene številčnosti, prostorske razporeditve odvzema, realizacije odstrela ter prostorski razporeditvi in oceni višine škod.

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

- Dovoljeno je preseganje odvzema za 100 %.
- Dopustno odstopanje navzdol je pri -50 %.
- Ne glede na navedeno je pri jazbecu minimalno dopustno odstopanje navzdol -5 osebkov.

Druge usmeritve

- Lov jazbeca naj se intenzivira v loviščih, kjer se pojavljajo škode na kmetijskih površinah oz. v loviščih z malo poljsko divjadjo in v habitatih gozdnih kur.

7.2.11 Kuna zlatica

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti vrste.
- Skladnost z določili Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (t.i. »habitatna direktiva«) ter prilogo V, kjer je kuna zlatica na območju članic EU navedena med zavarovanimi živalskimi vrstami z možnostjo upravljanja ob izpolnjenih pogojih. Glavni varstveni cilj direktive je ohranjanje ugodnega stanja vrst in habitatov.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

S kuno zlatico se upravlja enotno v LUO.

Lov na kuno zlatico se lahko izvaja v vseh loviščih, ne glede na razdelilnik.

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

- Dovoljeno je preseganje odvzema za 100 %.
- Dopustno odstopanje navzdol je pri -50 %.
- Ne glede na navedeno je pri kuni zlatici minimalno dopustno odstopanje navzdol -5 osebkov.

Druge usmeritve

- Lov kune zlatice naj se intenzivira v habitatih gozdnih kur.

7.2.12 Kuna belica

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Zmanjšanje številčnosti vrste, predvsem v bližini naselij.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

S kuno belico se upravlja enotno v LUO. Višina dvoletnega odvzema se določa sproti, na podlagi ocene številčnosti, prostorske razporeditve in realizacije odvzema. Načrtuje se le skupen odzem. Delitev na spolne in starostne kategorije ni potrebna.

Lov na kuno belico se lahko izvaja v vseh loviščih, ne glede na razdelilnik.

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

- Dovoljeno je preseganje odvzema za 100 %.
- Dopustno odstopanje navzdol je pri -50 %.
- Ne glede na navedeno je pri kuni zlati minimalno dopustno odstopanje navzdol -5 osebkov.

Druge usmeritve

- Lov kune belice naj se intenzivira v loviščih, kjer prihaja do večjih škod na premoženju (npr. avtomobili) in nepremičnem (npr. podstrešja) premoženju.
- Lov kune belice naj se intenzivira v loviščih z malo poljsko divjadjo in v habitatih gozdnih kur.

7.2.13 Poljski zajec

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Povečanje številčnosti vrste na celotnem LUO, predvsem v nižinskih loviščih.
- Izboljšanje okoljskih/habitatnih razmer, z ohranjanjem strukturiranega gozdnega roba, omejkov in remiz predvsem v kmetijski in gozdni krajini.
- Intenziviranje odvzema plenilcev.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

S poljskim zajcem se upravlja enotno v LUO. V prvih letih veljavnosti 10-letnega načrta je lahko načrtovani odvzem na ravni dosedanjega, v nadaljevanju se prilagaja morebitnim spremembam stanja populacije.

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Načrtovane višine odvzema pri poljskem zajcu ni potrebno dosegati, lahko pa se presega do 20 %.

V primeru dodajanja divjadi v lovišča se lahko odvzem poveča za določen delež od števila vloženih živali (opredeljeno v dvoletnem načrtu LUO).

Usmeritve za izvajanje lova

Na isti površini lovišča naj se lov vrši samo enkrat letno ali pa se lovišče »conira«, tako da se določi površina (največ 1/3 lovišča), na kateri se lov lahko izvaja večkrat letno (na preostanku površine lovišča pa se lov zajca ne izvaja). Površine, namenjene izvajanju lova se letno menjajo (»kolobarjenje«). Upravljaavec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča/LPN.

Lov zajcev v bližini intenzivnih nasadov ima prednost pred lovom v ostalem delu lovišča.

Čim večji del načrtovanega odvzema (odstrela) naj se realizira v prvi polovici lovne dobe na poljskega zajca – v oktobru. Takrat je v odstrelu visok delež mladih osebkov (poleženih tistega leta); s tem varujemo nosilni oz. reproduktivni del populacije (živali v drugem življenjskem letu in starejše).

Druge usmeritve

Dodajanje divjadi v lovišče je možen/upravičen ukrep povečevanja številčnosti z namenom ohranjanja vrste ali z namenom lova. Ukrep se izvaja le v vrsti primernem habitatu/lovišču. Izvajanje ukrepa je možno izključno ob predhodnem načrtovanju z dvoletnim načrtom LUO in letnim načrtom lovišča. Dodajanje divjadi mora upoštevati določila veljavne zakonodaje s področja ohranjanja narave ter zaščite živali.

7.2.14 Pižmovka

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Izločitev vrste iz narave.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Na območjih, kjer se vrsta pojavi na novo: zgodnje odkrivanje in popolni odvzem osebkov.

Na območjih obstoječe razširjenosti: izvaja se neomejen odvzem.

7.2.15 Nutrija

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Izločitev vrste iz narave.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Na območjih, kjer se vrsta pojavi na novo: zgodnje odkrivanje in popolni odvzem osebkov.

Na območjih obstoječe razširjenosti se praviloma izvaja neomejen odvzem. Odvzem se lahko načrtuje številčno za posamezna lovišča. Ob tem je dopustno odstopanje navzdol - 30 %, preseganje odvzema pa ni omejeno.

7.2.16 Navadni polh

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje vrste (cilji se določajo na ravni LUO ali podrobneje).
- Izboljšanje okoljskih/habitatnih razmer s pospeševanjem plodonosnega drevja in ohranjanje dreves z dupli.
- Trajnostna raba z lovom.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

Odvzema se številčno ne načrtuje.

Razporeditev območij, kjer se izvaja lov na navadnega polha, je opredeljen z izdajo lovne dovolilnice po upravljavcih lovišč. Lov polha se usmerja tako, da ta ne bo imel negativnih posledic na samo populacijo polha, populacije drugih prosto živečih vrst divjadi in na njihovo okolje.

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Dopustna odstopanja niso potrebna.

Druge usmeritve

Lov na polha je dovoljen vsem v Republiki Sloveniji. Tisti, ki nameravajo polha loviti, si morajo predhodno pridobiti polharsko dovolilnico od krajevno pristojnega upravljavca lovišča. Vsakdo, ki prejme polharsko dovolilnico je dolžan le-to po končanem lovu izpolniti in jo vrniti izdajatelju.

Krajevno pristojni upravljavec lovišča izdaja polharsko dovolilnico tudi svojim članom oz. zaposlenim.

Upravljavec lovišča je dolžan voditi predpisane evidence odvzema.

7.2.17 Fazan

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti vrste.
- Izboljšanje okoljskih/habitatnih razmer z vzdrževanjem remiz in omejkom predvsem v kmetijski krajini.
- Intenziviranje odvzema plenilcev.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

Odvzem fazana se ne načrtuje, vse dokler določeno lovišče ne prične z načrtnim dodajanjem fazanov iz vzreje.

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Načrtovane višine odvzema pri fazanu ni treba dosegati, lahko pa se jo presega do +20 %.

V primeru dodajanja fazana v lovišča iz umetne vzreje, se lahko odvzem poveča za določen delež od števila dodanih/vloženih živali, kar bo opredeljeno v dvoletnih načrtih LUO.

Usmeritve za izvajanje lova

Na isti površini lovišča naj se lov »naravnega« fazana vrši samo enkrat letno ali pa se lovišče »conira«, tako da se določi površina (največ 1/3 lovišča), na kateri se lov lahko izvaja večkrat letno (na preostanku površine lovišča pa se lov fazana ne izvaja). Površine, namenjene izvajanju lova se letno menjajo (»kolobarjenje«). Upravlavec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča/LPN. V primeru dodajanja fazana se lov na istih površinah lahko ponavlja.

Druge usmeritve

Dodajanje divjadi v lovišče je možen/upravičen ukrep povečevanja številčnosti z namenom ohranjanja vrste ali z namenom lova. Ukrep se izvaja le v vrsti primernem habitatu/lovišču. Izvajanje ukrepa je možno izključno ob predhodnem načrtovanju z dvoletnim načrtom LUO in letnim načrtom lovišča. Dodajanje divjadi mora upoštevati določila veljavne zakonodaje s področja ohranjanja narave ter zaščite živali.

Lovišča s prisotnostjo fazana naj intenzivirajo vzdrževanje remiz in poskrbijo za ohranitev skupin drevja in grmovja na kmetijskih površinah ter intenzivirajo lov tistih plenilskih vrst, katere je dovoljeno loviti.

7.2.18 Raca mlakarica

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti vrste.
- Izboljšanje okoljskih/habitatnih razmer in nadzor obvodnih habitatov.
- Intenziviranje odvzema plenilcev.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

Z raco mlakarico se upravlja enotno v LUO. Delitev na spolne in starostne kategorije ni potrebna. Odvzem se načrtuje v loviščih z večjim deležem vodnih površin.

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Načrtovane višine odvzema pri raci mlakarici ni potrebno dosegati, lahko pa se presega do 20 %. V primeru dodajanja rase mlakarice v lovišča se lahko odvzem poveča za določen delež od števila vloženih živali (opredeljeno v dvoletnem načrtu LUO).

Usmeritve za izvajanje lova

Lov na raco mlakarico na posebnih varstvenih območjih mora biti skladen z naravovarstvenimi usmeritvami, ki veljajo za to območje.

Lov na raco mlakarico naj se na določenih predelih območja ali vsem območju zaradi varstva rac in ostalih vodnih ptic pred vznemirjanjem omeji na 2 dneva v tednu. Dneva skupaj določijo upravljavci lovišč v OZUL.

Druge usmeritve

Dodajanje divjadi v lovišče je možen/upravičen ukrep povečevanja številčnosti z namenom ohranjanja vrste ali z namenom lova. Ukrep se izvaja le v vrsti primernem habitatu/lovišču. Izvajanje ukrepa je možno izključno ob predhodnem načrtovanju z dvoletnim načrtom LUO in letnim načrtom lovišča. Dodajanje divjadi mora upoštevati določila veljavne zakonodaje s področja ohranjanja narave ter zaščite živali.

Za izboljšanje habitatnih razmer si je treba prizadevati za čim čistejše vodotoke in jezera, zato je treba opozarjati lokalne skupnosti, industrijo in individualne lastnike stanovanjskih hiš, da ustrezno čistijo odpadne vode.

7.2.19 Sraka

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti vrste.
- Odvrčanje od kmetijskih površin, kjer se pojavljajo škode.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

S srako se upravlja enotno v LUO. Delitev na spolne in starostne kategorije ni potrebna.

Odvzem srake se načrtuje skladno s trajnostno rabo vrste z lovom. V območjih, kjer so prisotne vrste male poljske divjadi (fazan), je cilj znižanje številčnosti srake.

Lov srake je dovoljen tudi LD, katere nimajo z razdelilnikom dodeljene kvote za odvzem.

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Načrta odvzema ni potrebno dosegati, presega se ga lahko za 100 %.

Druge usmeritve

Upravljalci lovišč naj z opazovanji spremljajo stanje populacije in naj si prizadevajo za preprečevanje škode od srak na kmetijskih površinah in v sadovnjakih. V ta namen naj izvajajo ustrezne posege v populacije, odganjanje z lovom t.j. odvrčalni odstrel, uporabijo zvočna in vizualna plašila, uporabijo fizične ovire za preprečevanje dostopa (mreže) ter uporabijo odvrčalne kemične snovi.

7.2.20 Šoja

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti vrste.
- Odvracanje od kmetijskih površin, kjer se pojavljajo škode.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

S šoj se upravlja enotno v LUO. Delitev na spolne in starostne kategorije ni potrebna.

Odvzem šoje se praviloma načrtuje le za primere preprečevanja nastajanja škode v kmetijstvu in skladno s trajnostno rabo z lovom le v minimalnem številu.

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Načrta odvzema srake ni potrebno dosegati, presega se ga lahko za 100 %. V primeru pojavljanja škod na kmetijskih površinah v večjem obsegu se lahko tudi za šoj v dvoletnem načrtu LUO določi spodnja meja dopustnih odstopanj od načrtovanega odvzema.

Druge usmeritve

Upravljalci lovišč naj z opazovanji spremljajo stanje populacije in naj si prizadevajo za preprečevanje škode od šoj na kmetijskih površinah in v sadovnjakih. V ta namen naj izvajajo ustrezne posege v populacije, odganjanje z lovom t.j. odvracalni odstrel, uporabijo zvočna in vizualna plašila, fizične ovire za preprečevanje dostopa (mreže) ter odvracalne kemične snovi.

7.2.21 Siva vrana

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Zadrževanje naraščanja številčnosti vrste.
- Odvracanje od kmetijskih površin, kjer se pojavljajo škode.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Višina in prostorska razporeditev odvzema

S sivo vrano se upravlja enotno v LUO. Delitev na spolne in starostne kategorije ni potrebna.

Odvzem sive vrane se načrtuje prvenstveno s ciljem omejevanja neželenih vplivov te vrste v okolju. Pri upravljanju s sivo vrano se upoštevajo tudi usmeritve CRP projekta »Značilnosti, problematika in upravljanje populacij (sive) vrane v urbanem okolju« (Jelenko Turinek in sod., 2016).

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Dopustno odstopanje navzdol je -30% in navzgor 100% načrtovanega odvzema. Ne glede na navedeno znaša minimalno dopustno odstopanje navzdol -3 osebkke.

Usmeritve za odvracanje osebkov sive vrane od kmetijskih površin

- Odstrel naj se izvaja predvsem na tistih kmetijskih površinah, kjer prihaja ali bi lahko prišlo do škodnih primerov.
- Za zmanjšanje možnosti nastanka škod se priporoča izvajanje t. i. odvrčalnega odstrela.
- Izvajalec odvrčalnega odstrela naj se nahaja na škodni površini oziroma v njeni neposredni bližini.
- Izvajalec odvrčalnega odstrela naj strelja z mesta, ki je dobro vidno (sive vrane bodo na ta način hitro razvile znanje, da se je določenih površin treba izogibati).
- Uporaba drugih odvrčal (elektronske, pirotehnične in druge plašilne naprave).

Usmeritve za učinkovitejše zadrževanje naraščanja/zmanjševanje številčnosti sive vrane

- Povečanje interesa za lov srake in sive vrane. Izobraževanje lovcev o različnih možnostih lova na sivo vrano, ki so bolj učinkovita od klasičnega lova (npr. lov s klicanjem in vabniki, sokolarjenje).
- Podaljšanje lovne dobe na juvenilne (negnezdeče) osebkke sive vrane.

Druge usmeritve

Upravljalci lovišč naj z opazovanji spremljajo stanje populacije in naj si prizadevajo za preprečevanje škode od sivih vran na kmetijskih površinah. V ta namen naj izvajajo ustrezne posege v populacije, odganjanje z lovom t.j. odvrčalni odstrel, uporabijo zvočna in vizualna plašila, fizične ovire za preprečevanje dostopa (mreže) in odvrčalne kemične snovi ter smiselno upoštevajo določila »Akcijskega načrta za reševanje problemov, povezanih s sivo vrano v Sloveniji«.

7.3 Oblikovanje življenjskega okolja divjadi

7.3.1 Operativni cilji oblikovanja življenjskega okolja divjadi

- Zagotavljanje prehranskih razmer, razmer za kritje in pogojev za razmnoževanje predvsem v nižinskih, kmetijsko manj obremenjenih ekosistemih, kjer obstaja realna možnost izboljšanja stanja male poljske divjadi (poljskega zajca in fazana).
- Zagotavljanje ekološke povezljivosti predvsem v smeri sever-jug preko avtoceste Celje–Ljubljana, ki povezuje populacije jelenjadi, divjih prašičev in velikih zveri med Dinaridi in Alpami.
- Zmanjševanje neželenih vplivov divjadi na okolje z zmanjševanjem škod na kmetijskih površinah od divjih prašičev, predvsem v JV delu LUO, zmanjšanjem objedenosti mladja, predvsem v gozdno gospodarskih enotah Luče in Solčava in zmanjšanje lupljenja drogovnjakov v osrednjem območju populacije jelenjadi (Solčava, Luče, Ljubno, Gornji Grad, Motnik-Špitalič).

7.3.2 Usmeritve za določitev ukrepov v življenjskem okolju divjadi

UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI

V okviru varstva in monitoringa divjadi se spremlja prisotnost, populacijske trende divjadi, spremljanje stanja habitatov, spremljanje potreb po delih v okolju, spremljanju in omejevanju neprimernih dejavnosti v okolju, presoja potrebnosti dodajanja divjadi v lovišče, določanja dobe mirovanja dejavnosti za posamezne habitate ipd.

Vrsta in obseg aktivnosti naj bo prilagojena problematiki v prostoru; poudarek je na vrstah, katerih populacija in/ali habitat so v slabšem stanju.

Enota za načrtovanje obsega: ura.

Dopustna odstopanja realizacije načrta: upravljalci lovišč naj opravijo vsaj v 80 % načrtovanih ur, navzgor je dovoljeno neomejeno preseganje.

BIOMELIORATIVNI UKREPI

Vzdrževanje travnikov in pašnikov v gozdnem prostoru

Ukrepi vzdrževanja travnikov in pašnikov so prvenstveno namenjeni ohranjanju deleža travnatih površin (travinj) v gozdnem prostoru. Med te ukrepe uvrščamo: pripravo pasišč za košnjo, gnojenje travnikov, ročno košnjo, strojno košnjo, spravilo sena z odvozom in osnivanje pasišč za divjad.

Splošne usmeritve:

- Ukrepi vzdrževanja so usmerjeni predvsem v območja z večjo gozdnatostjo.
- Ukrepe usmerjamo predvsem v okolja: z več vrstami rastlinojede parkljaste divjadi in višjimi gostotami populacij; kjer se travniki in pašniki zaraščajo; s slabše usklajenimi odnosi med rastlinojedo parkljasto divjadjo in njenim okoljem.
- Ukrepe razporedimo na več manjših površin (namesto malo velikih površin; površine < 3 ha).
- Prednost imajo površine, ki so oddaljene od naselij in prometnih javnih cest.
- Košnja trave se opravi vsaj enkrat letno, praviloma po cvetenju trav.

Priprava travnikov za košnjo

Opis: spomladansko čiščenje (odstranjevanje vejevja, kamenja, neželenih zeli (tudi strojno)), grabljenje (odstranjevanje mahu in listja) in preprečevanje zasenčenosti travnikov in pašnikov.

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: upravljavci lovišč naj opravijo vsaj v 80 % načrtovanih del, navzgor je dovoljeno neomejeno preseganje.

Košnja travnikov

Opis: ročna ali strojna košnja travnikov in odstranitev pokošene travne mase s površine. Izvaja se 1-krat do 2-krat letno. Prva košnja po cvetenju cvetnic. Pasišče se lahko vzdržuje tudi strojno z mulčenjem.

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Normativ za ročno košnjo znaša 20 ur/ha, za strojno košnjo 3 ure/ha.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: upravljavci lovišč naj opravijo vsaj v 80 % načrtovanih del, navzgor je dovoljeno neomejeno preseganje.

Spravilo sena

Opis: Namen ukrepa je pridobivanje krme za zimsko krmljenje jelenjadi, damjaka ali muflona. Izvaja se pretežno na površinah s strojno košnjo. Izbira površin, kjer se spravlja seno, je odločitev upravljavcev lovišč. Priporočljivo je baliranje sena.

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Normativ je 16 ur/ha.

- Dopustna odstopanja realizacije načrta: obsega načrtovanih del ni treba realizirati, lahko se ga presega.

Osnovanje pasišč za divjad v gozdu

Opis: Namen je osnovanje (novih) pašnih površin za rastlinojede parkljarje v gozdovih. Ukrep obsega (po potrebi): odstranitev vegetacije na predvideni površini (ročno, košnja, mulčenje), izkop panjev, poravnava zemljine, zatravitev. Ukrep se usmerja na območja: z nizkimi deleži travniških oz. pašnih površin, v bližino zimovališč. Velikost osnovanega pasišča naj ne presega 3 ha. Pasišče naj tvori čim daljši gozdni rob (razgibana oblika).

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Normativ za ravnanje zemljine z bagrom v primeru majhne grmovne zarasti 30 ur/ha. Skupni normativ za odstranitev panjev in ravnanje zemljine v primeru krčitve gozda (300-500 panjev/ha) z bagrom je 80 – 120 ur/ha.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: obsega načrtovanih del ni treba realizirati, lahko se ga presega.
- Priporočamo dogovor z lastnikom o dovoljenju vzdrževanja travne površine vsaj za obdobje 10 let po osnovanju.

Gnojenje travnikov

Opis: Ukrep se izvaja predvsem na površinah s strojno košnjo oz. na površinah, ki so namenjene za krmne in pridelovalne njive. Prednostno naj se gnojenje izvaja v območju intenzivnejšega kmetijstva. Na naravovarstveno pomembnih območjih (opredelitev v naravovarstvenih smernicah dolgoročnega načrta) se gnojenje ne izvaja. Gnoji se zmerno, da se zagotavlja in ohranja čim večja vrstna pestrost na pasiščih.

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Normativ: 8 ur/ha (ročno), 2 uri/ha (s traktorjem).
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta ni treba dosegati in se ga ne presega.

Vzdrževanje grmišč in obrečnih pasov

Opis: Grmišče je sklenjena površina, ki jo poraščajo grmovne in drevesne vrste, tako da so brsti v višini, dosegljivi divjadi. V ukrep uvrščamo vzdrževanje grmišč v gozdu in v agrarni krajini ter vzdrževanje obrečnih pasov (obvodni gozdni robovi). Prvenstveno je ukrep namenjen rastlinojedi parkljasti divjadi, koristen je tudi za malo divjad. Namen je ohranjati/vzpostavljati dostopnost listov, popkov in poganjkov v nižjih slojih (»v višini gobca« živali). Sem štejemo tudi periodična čiščenja travnikov/pašnikov, na katerih zaradi zaraščanja košnja ni več mogoča, je pa omogočena paša in objedanje poganjkov. Smiselna je kombinacija vzdrževanja grmišč, gozdnega roba in obrečnih pasov ter sajenja sadik plodonosnega drevja in grmovja.

Usmeritve, določila:

- Ukrep usmerjamo v območja: z večjo gozdnatostjo, v gozdove z manjšimi deleži mladih razvojnih faz, zasmrečena območja z revnim zeliščnim in polnilnim slojem,

območja z več vrstami rastlinojede divjadi, z višjimi lokalnimi gostotami/koncentracijami divjadi, z večjim vplivom divjadi na gozd.

- Prednostne lokacije: sončne lege, vstran od prometnih cest; bolje je več manjših površin.
- Na isti površini se izvaja na 3-10 let, odvisno od hitrosti rasti grmovnega sloja, oz. ko postanejo listi in popki nedosegljivi za divjad.
- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Normativ: majhna zaraščenost 30 ur/ha, srednja zaraščenost ($d < 5$ cm, $h > 3$ m) 80 ur/ha, močna zaraščenost ($d > 5$ cm, $h > 3$ m) 120 ur/ha.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: ukrep (ha) mora biti izveden vsaj v 80 % obsega, lahko se neomejeno presega.
- Na območju prisotnosti gozdnega jereba naj se vzdrževanje grmišč izvaja malopovršinsko oz. na način, da po izvedbi ukrepa ostane na voljo dovolj ustreznega grmovnega habitata (vsaj 1/3 prvotne površine) (priloga 1).

Vzdrževanje remiz za malo divjad

Opis: Remize so ostanki naravne vegetacije (ali umetno osnovani) v intenzivno obdelani agrarni krajini. Namenjene so kritju male divjadi, uporabljajo jih tudi druge prostoživeče živali. Ukrep obsega posek grmovnega sloja in zložitev vejevja na kupe ali v vrste. Ukrep je potreben saj z višinsko rastjo grmovnih in drevesnih vrst začenja njihova funkcija kot kritje za malo divjad usihati.

Usmeritve, določila:

- Ukrep je usmerjen predvsem v nižinska lovišča oz. njihove predele z intenzivnim kmetijstvom in brez oz. z malo ostanki naravne vegetacije. Smiselno je tudi v loviščih, ki vlagajo fazana ali poljsko jerebico iz umetne vzreje ter intenzivno gospodarijo z malo divjadjo (tudi raco mlakarico).
- Obhodnja je 3-10 let, odvisno od hitrosti rasti grmovnega sloja.
- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Normativ: majhna zaraščenost 30 ur/ha, srednja zaraščenost ($d < 5$ cm, $h > 3$ m) 80 ur/ha, močna zaraščenost ($d > 5$ cm, $h > 3$ m) 120 ur/ha.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: ukrep (ha) mora biti izveden vsaj v 80 % obsega, lahko se neomejeno presega.

Vzdrževanje gozdnega roba

Opis: Ukrep je namenjen predvsem rastlinojedi parkljasti divjadi, koristi pa tudi drugim živalskim vrstam (vključno z malo divjadjo). Namen ukrepa za potrebe rastlinojede parkljaste divjadi je ohranjati/vzpostavljati dostopnost listov, popkov in poganjkov »v višini gobca« živali. Usmerjen je tudi v ohranjanje in nego plodonosnega gozdnega drevja in grmovja ter vejnatnega odraslega gozdnega drevja. Pomembno je ohranjati vrstno pestrost ter zagotavljati čim večjo širino in slojevitost gozdnega roba.

Usmeritve, določila:

- Obhodnja je 3-10 let, odvisno od hitrosti rasti grmovnega sloja.
- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Normativ: majhna zaraščenost 30 ur/ha, srednja zaraščenost ($d < 5$ cm, $h > 3$ m) 80 ur/ha, močna zaraščenost ($d > 5$ cm, $h > 3$ m) 120 ur/ha.

- Dopustna odstopanja realizacije načrta: ukrep (ha) mora biti izveden vsaj v 80 % obsega, lahko se neomejeno presega.

Vzdrževanje vodnih virov

Izdelava in vzdrževanje kaluž

Opis: Vodni viri se osnujejo in vzdržujejo predvsem tam, kjer v naravnem okolju primanjkuje površinskih voda; najmanj 3 vodni viri na 1000 ha. Ukrep se izvaja na način, ki ohranja biotsko pestrost in le v obdobjih izven razmnoževalnih ciklov dvoživk in drugih živali (pozno jeseni ali pozimi). Če je vodni vir suh, se ga lahko obnavlja tudi poleti. Ostale kaluže (vodne vire) naj se samo spremlja v smislu preprečevanja škodljivih antropogenih vplivov (v realizaciji se ne upošteva). Ukrep obsega odstranitev odmrlih vej, listja ipd. Z manjšimi zemeljskimi deli se uredi brežine kaluž. Za doseg nepropustnosti se lahko dno in brežine zahodi oz. potepta. Za izdelavo kaluž naj se poišče primerna mesta (nepropustna tla), kjer se z zemeljskimi deli izoblikuje kotanja in ta zatlači z nepropustno zemljino. V bližini kaluž je potrebno varovati »čohalna drevesa« za divje prašiče. V neposredno bližino mokrišč in kaluž ni dovoljeno postavljanje solnic.

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: število.
- Normativ: vzdrževanje 4 ure/objekt, izdelava 12 ur/objekt.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: obseg načrtovanih del v lovišču mora biti opravljen vsaj 80 %, dovoljeno je neomejeno preseganje načrtovanih količin.

Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira

Opis: Ukrep obsega izdelavo, urejanje ali vzdrževanje manjših tekočih voda ali njihovih odsekov (studenci, potoki) ali stoječih voda (grabni, bajerji, opuščeni in z vodo zaliti glinokopi, gramoznice, račnjaki). Izvaja se odstranjevanje podrtega drevja, vej, posek visečega grmovja ipd. Ukrep obsega tudi strojno odstranjevanje mulja in nanešenega peska. Izvaja se predvsem v območjih, kjer vode primanjkuje ter je bolj izražena potreba po večjem vodnem viru za prostoživeče živali. Vodno telo mora biti dostopno prostoživečim živalim. Ukrep se izvaja v obdobjih izven razmnoževalnih ciklov dvoživk in drugih živali (jeseni in pozimi).

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: število.
- Normativ za vzdrževanje je do 40 ur/objekt.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrtovanega obsega ni treba realizirati, lahko pa se ga preseže.

Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja

Opis: Ukrep je namenjen izboljšanju prehranske ponudbe za več vrst divjadi, pomeni pa sadnjo in vzdrževanje plodonosnih drevesnih in grmovnih vrst v gozdnem in kmetijskem prostoru. Ukrep obsega: izkop jame, namestitev sadike, po potrebi gnojenje, zasutje jame in poravnava zemljine, namestitev opornega količka in zaščite.

Usmeritve, določila:

- Pred izvedbo ukrepa naj se upravljavci lovišč glede izbire lokacij dogovorijo z lastniki zemljišč in z ZGS (revirni gozdar); s slednjim tudi glede izbire najprimernejše vrste sadik in njihove zaščite.
- Enota za načrtovanje obsega: število.
- Normativ predvideva sadnjo 30 dreves/8ur.
- Načrta del ni treba realizirati, lahko pa se ga preseže.

Postavitev in vzdrževanje gnezdnic

Opis: Ukrep obsega izdelavo/nakup in namestitev gnezdnic, prilagojenih za različne vrste ptic na drevje in njihovo vzdrževanje (čiščenje ipd.). Gnezdnice so namenjene predvsem sekundarnim duplarjem kot so koconogi čuk, mali skovik, smrdokavra, vijeglavka, zlatovranka, golob duplar, pogorelček, belovrati muhar. Ukrep naj se pospešuje v loviščih ali njihovih delih, kjer je v gozdovih delež naravnih dupel majhen.

Pretekla dinamika in obseg: V obdobju 2009-2018 je obseg ukrepa medletno precej nihal. (med 475 in 789 gnezdnic). Razlike v obsegu med posameznimi območji so zelo velike in so v razponu med povprečno 3 gnezdnicami letno v Triglavskem LUO in 167 gnezdnicami v Zahodno visoko kraškem LUO.

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: število.
- Normativ: namestitev na drevje 8 gnezdnic/dan, vzdrževanje (čiščenje in kontrola) 16 gnezdnic/dan.
- Dopustna odstopanja: načrta del ni treba realizirati, lahko se ga preseže.

BIOTEHNIŠKI UKREPI

Krmljenje

Zimsko (dopolnilno) krmljenje se izvaja z namenom zmanjšanja pritiska parkljaste divjadi na naravne prehranske vire (predvsem gozdno mladje) in tvorbe energijske rezerve v času prehranske ožine (praviloma pozimi). Pri mali divjadi je krmljenje namenjeno povečanju prehranske ponudbe tudi izven zimskega obdobja ter s tem izboljšanju vitalnosti osebkov in populacij.

Namen privabljalnega krmljenja je predvsem izvajanje odstrela divjadi s ciljem učinkovitejše/lažje in pravilnejše (po starostni in spolni strukturi) realizacije načrtovanega odvzema. Dodaten namen je izvajanje monitoringa divjadi.

Preprečevalno krmljenje smo v preteklem obdobju načrtovali pri divjem prašiču z namenom preprečevanja/zmanjševanja obsega škod v kmetijstvu. Skladno z ZNUAPK¹ preprečevalno krmljenje divjega prašiča v Sloveniji ni dovoljeno, zato ga v pričujočem dokumentu ne obravnavamo. Pri ostalih vrstah divjadi preprečevalnega krmljenja ne načrtujemo.

Krmišča zimskega in privabljalnega krmljenja ne smejo biti na isti lokaciji.

¹ Zakon o nujnih ukrepih zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih (Ur. l. RS 200/20)

Vrste krme. Za krmljenje uporabljamo (glede na izvor, energijsko vrednost in vsebnost vode) naslednje vrste krme:

- močna škrobna krma (koruza, žita, kostanj, želod, briketi rastlinskega izvora),
- sočna krma (okopavine, tropine, sadje),
- voluminozna krma (seno, vejniki, travna silaža, koruzna silaža, pesni rezanci),
- krma živalskega izvora (v skladu z veterinarskimi predpisi).

Vrste divjadi, ki jih ciljno krmimo in dovoljena vrsta krmljenja (Z = zimsko, P = privabljalno):

- navadni jelen (Z, P)
- muflon (Z, P)
- mala divjad (fazan, poljska jerebica, poljski zajec, raca mlakarica; Z)
- damjak (Z, P)
- divji prašič (P)
- lisica (P)
- jazbec (P)
- kuna belica, kuna zlatica (P)
- šakal (P)

Namensko krmljenje srnjadi, gamsa in kozoroga, razen v izjemnih razmerah (dolgotrajna visoka in pomrznjena snežna odeja), ni dovoljeno. O nameri krmljenja navedenih vrst zaradi izjemnih razmer upravljavci lovišč z vlogo (opis izrednih razmer, kraj oz. območje krmljenja, čas, vrsta divjadi) preko OZUL obvestijo OE ZGS. Soglasje k začetku krmljenja izda pristojna OE ZGS ter o tem obvesti tudi lovsko inšpekcijo.

Z namenom zmanjšanja povoza srnjadi je izjemoma v bližini prometnic z močno povečanim povozom srnjadi v zimskem času za kratek čas (največ 1-2 tedna) dovoljeno t.i. prestrezno krmljenje (»intercept feeding«), s katerim zmanjšamo potrebo po približevanju (prehranjevanju) srnjadi na brežinah cest. Krmljenje se izvaja v pasu 300-500 m od problematičnega/ih odseka/ov cest(e). Za pridobitev dovoljenja za prestrezno krmljenje velja enak postopek kot za krmljenje srnjadi v izjemnih zimskih razmerah.

Pri krmljenju divjadi je treba upoštevati Naravovarstvene smernice za Kamniško-Savinjsko LUO (Priloga 1).

Zimsko krmljenje

Zimsko krmljenje navadnega jelena, damjaka in muflona

Gostota krmišč in količina krme:

- Na ravni lovišča je največja dovoljena gostota krmišč, ki se opredeli v dvoletnem načrtu LUO, največ 1/1250 ha lovne površine (skupaj za jelenjad, damjaka in muflona). V LUO, ki te gostote ne presegajo, je dovoljeno povišanje gostote krmišč za največ 20 % (glede na stanje v letu 2020) na ravni LUO ob upoštevanju navedene omejitve na ravni posameznega lovišča.
- V območnih načrtih LUO, kjer bo zaradi omejitve prišlo do zmanjšanja števila krmišč (Kočevsko-Belokranjsko, Notranjsko, Pohorsko, Zahodno visoko kraško) je potrebno pripraviti okvirni načrt postopnega zmanjšanja števila krmišč in količine krme do konca leta 2026. Količina krme se mora zmanjševati najmanj proporcionalno z zmanjševanjem števila krmišč v LUO (glede na leto 2020).

- Ob travnikih in pašnikih manjših od 0,5 ha, ki so locirani v gozdovih z manj kot 10 % travnatih površin, je ob košnji dovoljeno seno prve košnje zložiti v jasli, stoge ali kope za namen krmljenja divjadi. V primeru, da tako položena krma na ravni lovišča ne presega 10 % vse krme položene jelenjadi, damjaku in muflonu, se takšna krmišča ne štejejo med krmišča, za katera je predvidena zgoraj navedena omejitev gostote. Na teh lokacijah ni dovoljeno dodajati druge (npr. od drugod pripeljane) krme. Takšna krmišča se v dvoletnem načrtu LUO in načrtih lovišč/LPN evidentirajo tako kot druga krmišča.

Lokacije krmišč:

- Lokacije krmišč morajo biti izbrane ob upoštevanju zgradbe gozdov in gozdnogospodarskih ter gozdnogojitvenih ciljev – predvsem na način, da ne privabljajo divjadi v bližino pomlajenih površin in (smrekovih) drogovnjakov oz. na način, da divjad odtegnejo v predele, kjer ni pomlajenih površin oz. so poškodbe mladja manj problematične.
- Lokacije krmišč ne smejo biti postavljene v mladovja, sestoje v pomlajevanju in v sestoje, v katerih se bo v naslednjih 10-letih (načrt GGE) pričelo uvajati v pomlajevanje oz. v neposredno bližino teh sestojev.
- Preverjanje lokacij in zamenjavo obstoječih krmišč na neustreznih lokacijah je potrebno opraviti do konca leta 2026. Pri tem je potrebno zajeti površine vseh GGE, ki so bile oz. bodo z načrti obnovljene do vključno leta 2024. Zamenjavo neustreznih lokacij krmišč na površinah GGE, ki bodo z načrti obnovljene v letih 2025 in 2026, se načrtuje v LUN za obdobje 2027-2028. Vsak naslednji dvoletni LUN predvidi zamenjavo lokacij krmišč na površinah GGE, ki so bile z načrti obnovljene v preteklem dvoletnem obdobju.
- Novo (nadomestno) krmišče se postavi v oddaljenosti najmanj 500 m od obstoječega krmišča. Prvo zimsko sezono uvedenega novega krmišča je dovoljeno krmiti divjad na obeh krmiščih, pri tem skupna količina krme na obeh krmiščih ne sme presegati količine na dotedanjem krmišču.
- Na naravovarstveno pomembnih območjih (opredelitev v naravovarstvenih smernicah dolgoročnega načrta) ter na območju rastišč divjega petelina se krmljenje ne izvaja.
- Opuščanje/ukinjanje krmišč na določenem območju mora potekati postopno, da se prepreči negativne učinke hitrega opuščanja (začasno večje poškodbe gozda, poslabšanje vitalnosti in pogini na krmo habituiranih živali).
- Oceno ne/primernosti lokacij krmišč opravi ZGS. O lokaciji morebitnega nadomestnega krmišča se skupaj dogovorita upravljavec lovišča in ZGS. Pobudo za spremembo lokacije krmišča lahko poda tudi upravljavec lovišča.
- Lokacije krmišč morajo biti opredeljene v načrtih upravljanja z divjadjo.

Ostale usmeritve, določila in omejitve:

- Struktura krme mora biti sledeča: sočna krma do 35 %, voluminozna krma vsaj 65 %. Pri zimskem krmljenju uporaba močne škrobne krme ni dovoljena.
- Jelenjad je dovoljeno krmiti le v loviščih osrednjega območja populacije.
- Damjaka in muflona ni dovoljeno krmiti na območjih, kjer je cilj lokalna izločitev vrste iz narave.
- Krmišča morajo biti stalno založena v zimskem in zgodnje spomladanskem času (december-marec); v primeru snežne odeje pa tudi izven tega obdobja.

- Z razporeditvijo položene krme je potrebno omogočiti, da vse živali istočasno pridejo do krme.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrtovanega števila krmišč in količine krme (v načrtih lovišč) ni potrebno dosežati in ni dovoljeno presegati.

Zimsko krmljenje male divjadi

Usmeritve, določila in omejitve:

- Dovoljeno je zimsko (privabljalno) krmljenje fazana, poljske jerebice, poljskega zajca in race mlakarice.
- Krmljenje male poljske divjadi je smiselno in potrebno izvajati tudi izven zimskega obdobja.
- Vrsta krme, ki se polaga na krmiščih za malo divjad: koruza, žita, zelena krma.
- Pri krmljenju z močno škrobno krmo mora biti le ta položena tako, da se prepreči, da bi pretežni del krme zaužile druge vrste divjadi. Za krmljenje fazana in poljske jerebice se priporoča uporaba t.i. »spiral feeder« krmilnic.
- Male poljske divjadi se na krmiščih ne lovi.
- Število krmišč in količina krme na ravni LUO in posameznih lovišč se določi glede na višino odvzema živali posamezne vrste.
- Krmljenje race mlakarice je dovoljeno v za gojitev rac mlakaric v račnjakih. Število krmišč in količina krme naj se smiselno prilagodi velikosti račnjaka in številu ptic, ki v njem bivajo.
- Krmljenje poljskega zajca se lahko izvaja le izjemoma in le v prostoru intenzivno obdelane agrarne krajine (intenzivno kmetijstvo, delež gozda < 20 %, pomanjkanje naravne vegetacije) in se določi z lovsko upravljivskimi načrti.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrtovanega števila krmišč in količine krme (v načrtih lovišč) ni potrebno dosežati in ni dovoljeno presegati.
- Lokacije krmišč morajo upravljavci navesti v letnem načrtu lovišča/LPN, v dvoletnem načrtu LUO se lokacij ne navaja.

Privabljalno krmljenje

Splošne usmeritve:

- Za doseganje učinka lokalnega privabljanja so na krmišču potrebne in dovoljene le minimalne količine krme.
- Navadnega jelena, damjaka, muflona in divjega prašiča je dovoljeno privabljalno krmiti z: močno škrobno krmo, sočno krmo, voluminozno krmo. Male zveri se privabljalno krmi s krmo živalskega izvora (v skladu z veterinarskimi predpisi).
- Lokacije krmišč morajo biti opredeljene v načrtih upravljanja z divjadjo. Pri divjem prašiču so v dvoletnem načrtu LUO opredeljene vse lokacije privabljalnih krmišč v posameznih loviščih, medtem ko se v letnem načrtu lovišča/LPN izmed teh lokacij opredelijo dejansko aktivna krmišča.

Privabljalno krmljenje navadnega jelena, damjaka in muflona

Gostota krmišč in količina krme:

- Na ravni lovišča je največja dovoljena gostota krmišč, ki se opredeli v dvoletnem načrtu LUO, 1/500 ha lovne površine (skupaj za jelenjad, damjaka in muflona).
- Največja dnevna količina položene krme na posameznem krmišču ne sme presegati 50 kg in količina močne škrobne krme ne sme presegati 5 kg. V LUO oz. posameznih loviščih znotraj LUO z manjšo gostoto odvzema jelena/damjaka/muflona se lahko predpiše tudi manjša dovoljena dnevna količina krme.

Ostale usmeritve, določila in omejitve:

- Privabljalno krmljenje se lahko izvaja le v času lovne dobe (redne, predčasne, podaljšane) za jelenjad, damjaka ali muflona.
- Na območju rastišč gozdnih kur je dovoljeno privabljalno krmljenje jelenjadi, damjaka in muflona v času po rasti, od 1. avgusta dalje. Na rastiščih se ne privablja divjega prašiča in malih zveri. Vrsta krme mora biti temu prilagojena – ne krmi se s koruzo, žiti, krmo živalskega izvora.
- Zaradi omejevanja neželenih vplivov v gozdnih sestojih (predvsem od jelenjadi) ustreznost lokacij krmišč presodi ZGS.
- V primeru, da posamezna lokacija privabljalnega krmljenja zaradi sprememb v sestojih kot posledica ujm, podlubnikov ali rednega gospodarjenja z gozdovi postane neprimerna (nastanek površine v pomlajevanju), se jo tekom leta lahko nadomesti z novo in se jo vključi v naslednji dvoletni načrt LUO. Upravljevec lovišča je pred zamenjavo krmišča o tem dolžan obvestiti ZGS in lovsko inšpekcijo.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrtovanega števila krmišč in količine krme (v načrtih lovišč/LPN) ni potrebno dosegati in ni dovoljeno presegati.

Privabljalno krmljenje divjega prašiča

Ukrep privabljalnega krmljenja mora biti nadzorovan in prilagojen gostoti divjih prašičev ter ne sme imeti za posledico povečan obseg škod na kmetijskih površinah.

Gostota in lokacije krmišč ter količina krme:

- Največja dovoljena gostota aktivnih krmišč, ki so določena v letnem načrtu lovišča/LPN, je 1/300 ha lovne površine (gostota vseh krmišč, ki so opredeljena v dvoletnem načrtu LUO, je lahko večja).
- Krmišče mora biti oddaljeno vsaj 200 m od meje gozdnega kompleksa z negozdno krajino.
- Krmišča niso dovoljena na območju rastišč gozdnih kur.
- Največja dnevna količina položene močne škrobne krme na posameznem krmišču ne sme presegati 5 kg. V LUO oz. posameznih loviščih znotraj LUO z manjšo gostoto odvzema divjega prašiča se lahko predpiše tudi manjša dovoljena dnevna količina krme.
- Oceno ne/primernosti lokacij krmišč opravi ZGS.

Ostale usmeritve, določila in omejitve:

- Privabljalno krmljenje divjih prašičev se lahko izvaja vse leto.
- Za krmo se uporablja vse vrste žit in koruzo.

- Krmljenje se izvaja na način, da je krma dostopna predvsem divjemu prašiču in čim manj ostali divjadi (npr. krmni valj, polaganje krme v tla, prekrivanje krme ipd.)
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrtovanega števila krmišč in količine krme (v načrtih lovišč/LPN) ni potrebno dosegati in dovoljeno presegati.
- Krmišč za divjega prašiča naj se v habitatih gozdnih kur nad 1200 m n.v. ne postavlja. Izjemoma se nad 1200 m n.v. dovoli postavitve krmišč, pri čemer se lokacije krmišč ter časovne omejitve krmljenja dogovori/uskladi z ZRSVN. Krmišč se v nobenem primeru ne postavlja na ožja rastišča (Naravovarstvene smernice za Kamniško-Savinjsko LUO (Priloga 1)).

Privabljalno krmljenje malih zveri (lisica, jazbec, kuna zlatica, kuna belica, šakal)

Usmeritve, določila in omejitve:

- Uporablja se krma živalskega izvora in sadje.
- Pri izvajanju ukrepa je potrebno upoštevati veterinarske predpise o ravnanju z živalskimi stranskimi proizvodi.
- Na privabljalnem krmišču naj bo dnevno dostopno do 2 kg krme.
- Krma naj bo primerno prikrita in/ali plitvo zagrebena v zemljo.
- Malih zveri ni dovoljeno krmiti v območjih habitatov gozdnih kur.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrtovanega števila krmišč in količine krme (v načrtih lovišč/LPN) ni potrebno dosegati in ni dovoljeno presegati.
- Lokacije krmišč morajo biti opredeljene v načrtih upravljanja z divjadjo.

Krmne njive

Opis: Med parkljarji so namenjene jelenjadi in divjemu prašiču; pomagajo zmanjševati pritisk jelenjadi na gozdno mladje in divjega prašiča na kmetijske površine. V intenzivno obdelani krajini so namenjene tudi izboljšanju bivalnih razmer za malo divjad (poljski zajec, poljska jerebica).

Usmeritve, določila in omejitve:

- Uporaba tujerodnih rastlin (npr. topinambur) ni dovoljena.
- Enota za načrtovanje obsega: ha.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta ni treba dosegati in se ga lahko presega.
- Krmne njive naj bodo čim bolj odmaknjene od drugih kmetijskih površin.
- Z načrti se njive lokacijsko usmerja.

Pridelovalne njive

Opis: Pridelovalne njive so namenjene pridelavi krme za divjad. Uporabljajo jih tisti upravljavci lovišč, ki izvajajo določeno obliko krmljenja.

Usmeritve, določila in omejitve

- Uporaba tujerodnih rastlin (npr. topinambur) ni dovoljena.
- Enota za načrtovanje obsega: ha.

- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta ni treba dosežati in se ga lahko presega.

Sečnja v zimskem času

Opis: Z zimsko sečnjo drevja in grmovja povečujemo količino naravne hrane v zimskem času ob visokem snegu, ko je dostop do nje oviran. Ukrep je namenjen vsem rastlinojedim parkljarjem, še posebej jelenjadi na območjih visokih gostot (zimovališča). Od drevesnih vrst so za sečnjo najprimernejše košate, z omelo obrasle jelke, vsi mehki listavci, nekateri trdi listavci (npr. javor, jesen, brest, hrast), od grmovnih vrst pa predvsem leska. Ukrep ima v primerjavi krmljenjem več prednosti: dostopnost velike količine naravne hrane, ne proži koncentracij jelenjadi in poškodb sestojev, lahko zmanjšuje objedenost mladja, je poceni.

- Enote za načrtovanje obsega: drevo – število, grmovje – ha.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta ni treba dosežati in se ga lahko presega.

Zaščita s tehničnimi in kemičnimi sredstvi

Opis: Uporaba tehničnih in kemičnih (tudi drugih) sredstev za zaščito pred škodo od divjadi in škodo na divjadi.

Škoda na divjadi: kemična odvrčala, zvočna odvrčala, svetlobni odsevniki, kombinacije zvočnih in svetlobnih odsevnikov, silhete, plašilne naprave na kosilnicah, cestno prometni znaki, osveščanje širše javnosti in drugo.

Škoda od divjadi: zaščita z vsemi vrstami tehničnih (npr. električna ograja) in kemičnih sredstev.

- Enota za načrtovanje obsega: dolžina (m).
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrt se izvaja v obsegu najmanj 80 % in je lahko presežen.

LOVSKO TEHNIŠKI OBJEKTI

Med lovskotehniške objekte uvrščamo lovske preže, krmišča, solnice, lovske steze, lovske kočje, domove, bivake in zbiralnice uplenjene divjadi. Potrebni so za trajnostno gospodarjenje z divjadjo in loviščem, predvsem za izvajanje lova, izboljšanje prehranskih razmer za divjad in za izvajanje monitoringa populacij divjadi.

Pri postavitvi in vzdrževanju lovsko tehniških objektov je treba upoštevati Naravovarstvene smernice za Kamniško-Savinjsko LUO (Priloga 1)

Lovske preže

- Enota za načrtovanje obsega: število.

- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta ni treba dosegati in se ga lahko presega
- Za postavitev lovske preže je potrebno pridobiti soglasje lastnika zemljišča.

Krmišča

- Enota za načrtovanje obsega: število.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta so navedena v poglavju o krmljenju.
- Pred vzpostavitvijo krmišča je potrebno pridobiti soglasje lastnika zemljišča.

Kataster krmišč

Kataster krmišč je seznam lokacij in atributov vseh načrtovanih krmišč. Vsako krmišče je v katastru opredeljeno z naslednjimi atributi: šifra lovišča, ime lovišča, šifra katastrske občine, ime katastrske občine, parcelna št., krajevno ime, koordinati lokacije (X in Y), ciljna živalska vrsta, namen/vrsta krmišča (zimsko, privabljalno), ali je dovoljeno polagati ŽSP², ali je namenjeno ogledom medvedov.

Kataster krmišč za vso Slovenijo vodi ZGS v digitalni obliki, na nivoju LUO pa v tiskani obliki kot sestavni del dvoletnih načrtov LUO. Kataster se posodobi ob vsaki pripravi dvoletnih načrtov LUO. V digitalnem katastru se beležijo vsi zgoraj navedeni atributi, medtem ko se v tiskani obliki (kot sestavni del načrtov LUO) beležijo vsi atributi, razen šifre lovišča, šifre katastrske občine in koordinat lokacije (X in Y).

V katastru krmišč se vodijo lokacije za sledeče vrste krmišč in načine krmljenja:

- krmišča za zimsko krmljenje navadnega jelena, damjaka in muflona,
- krmišča za privabljalno krmljenje navadnega jelena, damjaka in muflona,
- krmišča za privabljalno krmljenje divjega prašiča,
- krmišča za privabljalno krmljenje malih zveri.

Solnice

Usmeritve, določila, omejitve:

- Namen solnic je privabljanje divjadi z namenom odstrela in monitoringa.
- Solnice se zalaga v zmernih količinah s soljo in mineralnimi kamni (priporočeno do največ 3 kg na solnico/letno).
- Postavljanje solnic je prepovedano:
 - v mladovjih in sestojih v obnovi (izjemoma s soglasjem lastnika in ZGS),
 - ob prometnih cestah,
 - v gozdnih rezervatih,
 - v mokriščih,
 - v razdalji do 50 m od vodnih virov (soli se ne sme vnašati v kaluže in ostale vodne vire!),
 - na naravovarstveno pomembnih območjih (opredelitev v naravovarstvenih smernicah dolgoročnega načrta).
- Enota za načrtovanje obsega novogradnje in obnove: število. Enota za načrtovanje obsega polaganja soli: kg.

² živalski stranski proizvodi

- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta ni treba dosežati in se ga ne sme presegati.

Lovske steze

Opis: Lovske steze so namenjene predvsem lažjemu, varnejšemu in učinkovitejšemu lovu, kot tudi nadzoru lovišča.

- Enota za načrtovanje obsega novogradnje in obnove: število in km.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: Načrta ni treba dosežati in se ga lahko presega.

Lovske koče, domovi, bivaki, zbiralnice uplenjene divjadi

- Enota za načrtovanje obsega novogradnje in obnove: število.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta ni treba dosežati in se ga lahko presega.

7.4 Usklajevanje rabe prostora in odprava nesoglasij pri rabi prostora

Posegi in dejavnosti v prostoru lahko pomembno vplivajo na življenjske razmere divjadi in ostalih prostoživečih živali: ožijo življenjski prostor, zmanjšujejo prehranske možnosti, poslabšujejo možnosti za gnezdenje, poganje in vzrejo mladičev, spreminjajo življenjski ritem z vnašanjem nemira ter slabšajo ekološko povezljivost prostora ali celo predstavljajo neposredni vir smrtnosti živali. Pri usklajevanju rabe prostora in dejavnosti v njem je zato treba upoštevati tudi živalstvo.

Območja, kjer veljajo omejitve za posege in dejavnosti v gozdu in gozdnem prostoru, so vključno z usmeritvami opredeljena v gozdnogospodarskem delu območnega načrta za GGO Nazarje, in sicer v okviru funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti in lovnogospodarske funkcije s 1. ali 2. stopnjo poudarjenosti. V GGN GGO in podrobneje v GGN GGE so opredeljene usmeritve za zagotavljanje funkcij gozdov ter omejitve pri gospodarjenju z gozdovi in aktivnostih uporabnikov gozdnega prostora.

Območja gozdnega prostora v LUO, ki imajo na podlagi GGN GGO opredeljeno 1. ali 2. stopnjo poudarjenosti funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti so:

- rastišča in območja prisotnosti divjega petelina (gozdovi v višjih legah Kamniško Savinjskih Alp, Smrekovškega pogorja, Olševe, na Golteh,...),
- rastišča in območja prisotnosti ruševca (vršni deli Olševe, Raduhe, Smrekovškega pogorja in Matkovega kota),
- barja (Covnikovo barje, Turnovka), mokrišča (Trnavče), ribniki (Češeniške in Prevojske gmajne), manjše vodne površine in kali (razpršeno po celotnem LUO),
- pasišča na vršnih predelih (Olševa, Smrekovsko pogorje) in v večjih gozdnih kompleksih večinoma na višje ležečih predelih LUO,
- grmišča (razpršeno po celotnem LUO),

- mirne cone (nekateri predeli Krašice, Menine, v Zaloki, pod Raduho, Zaplanina),
- zimovališča (predeli pod Rogatcem, nad Iglo, Zelenjak, pod Menino, nad Špitaličem...),
- posamično gozdno drevje, skupine dreves, pasovi drevja, omejki, remize v kmetijski in primestni krajini (predvsem nižinski predeli ter predeli v kmetijski in primestni karjini po celotnem LUO),
- ekocelice in habitatno drevje (označeno na terenu),
- koridorji v smislu ekološke povezljivosti območja (pri Mozirju, Gornjem Gradu, Črničec, Trojane, Tuhinjska dolina).

Območja v LUO, ki imajo na podlagi GGN GGO opredeljeno 1. ali 2. stopnjo poudarjenosti lovnogospodarske funkcije so:

- predeli okoli zimskih krmišč (kataster krmišč v LUO).

Glavne usmeritve za gospodarjenje z gozdovi:

- Čas izvajanja posegov in opravljanja dejavnosti je treba kar najbolj prilagoditi življenjskim ciklom živali tako, da poseganje oziroma opravljanje dejavnosti ne, oz. v čim manjši možni meri, sovpada z obdobji, ko živali potrebujejo mir, zlasti v času razmnoževalnih aktivnosti, vzrejanja mladičev ter prezimovanja.
- Pri izvajanju gozdnogospodarskih del se je treba izogibati aktivnim gnezdiščem, brlogom ali zavetiščem.
- Izvajanje gozdnogospodarskih del v zimovališčih rastlinojede parkljaste divjadi praviloma ni dopustno v obdobju od 1. decembra do 31. marca.
- Del sečnje z bršljanom obraslih dreves in del sečnje jelke se, z namenom izboljšanja prehranskih razmer rastlinojede divjadi, opravi v zimskem času. To še zlasti velja za območja zimovališč.

Usmeritve in omejitve pri posegih v prostor:

- Posebno pozornost je treba posvetiti načrtovanim posegom, ki predstavljajo izrazito spremembo okolja in imajo lahko velik vpliv na življenjski prostor prostoživečih vrst živali/divjadi, kot so npr. veliki (linijski) infrastrukturni objekti, površinsko velika območja kot so industrijske cone ali stanovanjska naselja. Presoja vplivov na okolje mora spoštovati populacijski nivo posamezne ali skupine živalskih vrst vključno z migracijskimi potmi.
- V primeru nacionalnega interesa, ko posegov ni mogoče umakniti, je treba v največji možni meri načrtovati omilitvene ukrepe (nadomestne gozdne površine, izgradnja nad in podhodov). Ti ukrepi morajo biti krajevno in časovno opredeljeni ter prilagojeni posameznemu posegu. Pri tem je treba vzpostaviti tesno sodelovanje z ostalimi soglasodajalci z namenom določitve skupnih izhodišč. Ob izvedbi celovite presoje vplivov na okolje oz. presoje vplivov na okolje mora presojevalec v izdelavo poročila vključiti tudi stališča Zavoda za gozdove Slovenije in upravljavcev lovišč. Pomembno je vključevanje v proces oblikovanja prostorskih načrtov na različnih ravneh.
- Pri večjem številu manjših posegov v prostor je treba upoštevati kumulativne vplive na divjad in druge prostoživeče živalske vrste.
- Pri omejitvah posegov v prostor in različnih dejavnosti v kmetijski krajini je še posebej treba:
 - spoštovati določila 32 – 34. člena ZDLov-1;
 - ohranjati obstoječe omejke, remize, grmovne zaplate, skupine gozdnega drevja in manjše gozdne površine ter ostale pomembne elemente habitatov živalskih vrst;
 - zagotoviti nadomestne površine za izkrčene gozdne površine;

- preprečevati postavljanje za živali neprepustnih ograj in ostalih ovir;
- za neprepustne linijske objekte je treba zagotovi prehajanje živali z vzpostavitev ustreznih nad- ali podhodov;
- puščati brežine vodotokov prehodne in zaraščene z obrežnim grmovjem oziroma drevesi.
- **Zagotavljanje ekološko povezljivost** - V LUO so določeni koridorji (slika 3), ki omogočajo povezljivost populacij in prehajanje prostoživečih živali. Koridorji niso pomembni samo na gozdni površini, ampak tudi na kmetijskih zemljiščih, ki jih zajemajo. Zato je za zagotavljanje povezljivosti na območjih koridorjev nujno:
 - ohranjati posamezna drevesa ali skupine gozdnega drevja, grmovja, in omejke ter obrečni pas in ostale vegetacijske strukture, ki zagotavljajo povezljivost in prehodnost kmetijske krajine za prostoživeče živali;
 - prepovedani so kakršnikoli posegi, ki bi slabšali povezljivost območij, zlasti pozidave (npr. širitve industrijskih con) oz. kakršna koli urbanizacija tega prostora;
 - pri umeščanju linijskih objektov (npr. prometnic), ki bi prekinili ali slabšali povezljivost, zagotoviti omilitvene ukrepe, ki bodo minimizirali negativne učinke posega (izgradnja ustreznih nad ali podhodov);
 - na lokaciji konfliktnih območij je načrtovanje posegov v gozd in gozdni prostor treba zastaviti na širšem območju, ne samo v neposredno v okolici samega posega, saj sprememba pogojev za biotopsko funkcijo gozdov namreč ni vezana samo na ožje območje, temveč lahko sega precej širše, kot je območje posega;

Usmeritve in omejitve različnih dejavnosti v gozdu in gozdnem prostoru:

- Na celotni površini LUO je treba preprečevati širitev rekreativnih dejavnosti na območja, kjer so za prostoživeče vrste živali najbolj moteče.
- Umeščanje poti ali gradnjo drugih rekreacijskih ali turističnih objektov usmeriti izven območij zimovališč, rastišč gozdnih kur, gnezdišč, mirnih con.
- Prostočasne aktivnosti se usmerja na obstoječe poti, več pozornosti se nameni kakovosti infrastrukture in njenemu vzdrževanju.
- Intenzivno razvijajoče se gorsko kolesarstvo je treba usmerjati z legalnimi ureditvami poti in pri tem upoštevati poudarjenost funkcij gozdov ter vpliv na prostoživeče živali in njihov življenjski prostor.
- Preprečiti je treba množični in motorizirani turizem (predvsem na območju Smrekovškega pogorja, Raduhe, Kašne planine, Krašice in Menine).

Navedene usmeritve in omejitve služijo kot podlaga pri presojanju v postopkih pridobivanja dovoljenj/soglasij za posege v prostor, v katere se ZGS aktivno vključuje.

8. NEVARNOSTI IN TVEGANJA UPRAVLJANJA DIVJADI IN NJENEGA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA

Največja motnja pri upravljanju z divjadjo je stalno naraščajoč nemir v okolju. Epidemija Covida-19 je to stanje še bistveno poslabšala. Ljudje ne uporabljajo več samo urejenih poti, ampak se rekreirajo po vseh stečinah in gozdnih vlakah. Izrazito se povečuje vpliv motokrosistov, motornih sani, gorskih kolesarjev, pohodnikov, turistov, nabiralcev, sprehajalcev psov....Nemir v okolju negativno spreminja vedenjske vzorce divjadi, saj je divjad stalno preganjana, zato se prehranjuje vse bolj ponoči. Lov je v takih razmerah zelo otežen.

Z intenzivnim kmetijstvom in urbanizacijo se v nižjih predelih LUO poslabšuje prehranska kapaciteta ter pogoji za kritje in reprodukcijo divjadi. Z zaraščanjem opuščanih kmetijskih površin ali ograjevanjem pašnih površin za drobnico, se prav tako poslabšuje prehranski vir, predvsem v hribovitem delu LUO.

Nerealizacije možnih posekov v gozdovih lahko zmanjša delež mladovij, kar ogroža prehransko ponudbo za rastlinojedo parkljasto divjad in bo imelo za posledico povečanje vpliva rastlinojedov na naravno pomlajevanje. Neustrezni prostorski posegi v gozdni prostor bodo neugodno vplivali na ohranjanje življenjskega prostora divjadi.

Splošna družbena klima, naravnana proti lovu, zmanjšuje zainteresiranost za lov in s tem vstop mladega kadra v lovske vrste, zaradi česar se povišuje povprečna starost lovcev. V nekaterih lovskih družinah prihaja pogosto do notranjih razprtij, kar tudi vpliva na doseganje zastavljenih ciljev.

Vse manjša zainteresiranost za lov na malo divjad predstavlja nevarnost, da se bodo v ugodnih letih preveč razmnožile male zveri, ki lahko povzročajo škodo na premoženju ljudi ali plenijo zavarovane živalske vrste.

Določeno tveganje lahko predstavljajo tudi drugačni cilji upravljalcev lovišč od ciljev, postavljenih v tem načrtu, zaradi česar se lahko lovci zoperstavijo načrtovanim ukrepom, predvsem ukrepom v populacije divjadi.

Proti koncu načrtovalskega obdobja se bodo iztekle koncesije dosedanjim upravljalcem lovišč. Sprememba zakonodaje in morebitna privatizacija lova lahko predstavlja določeno tveganje za učinkovito nadaljevanje upravljanja z divjadjo in njenim življenjskim okoljem.

9. METODOLOGIJA IZDELAVE NAČRTA

Dolgoročni načrt za Kamniško-Savinjsko LUO je bil izdelan na podlagi podatkovnih zbirk Zavoda za gozdove Slovenije, ki vključujejo podatke o odvzemu divjadi, izvedenih delih v njihovem življenjskem okolju, povzročenih škodah, objedenosti gozdnega mladja ter ostalih baz, ki celovito obravnavajo prostor.

S procesom izdelave načrta smo začeli že v letu 2019, in sicer pripravo smernic za upravljanje z divjadjo in njenim življenjskim okoljem. Istočasno smo pričeli tudi z zbiranjem podatkov ter urejanjem evidenc, pomembnih za izdelavo smernic. Za vsako izmed živalskih vrst so bile izdelane analize, postavljeni izhodiščni cilji ter predlagane usmeritve. Smernice so bile v procesu izdelave predstavljene deležnikom v prostoru ter na podlagi podanih pripomb ustrezno dopolnjene. Pred izdelavo načrta so bili dodatno vsi deležniki še enkrat pozvani, da podajo svoje pobude, predloge k novo nastajajočim načrtom. V nadaljevanju je bil za podajo naravovarstvenih smernic zaprosen tudi ZRSVN.

Z usklajenimi smernicami in podanimi pobudami so bila podana temeljna izhodišča bodočega dolgoročnega načrta upravljanja z divjadjo. Sledila je izdelava osnutka načrta po enotnih usmeritvah za vsa lovsko upravljavska območja. V procesu izdelave osnutka načrta je bila dvakrat preko delavnic vključena zainteresirana javnost, ki je podala svoje poglede na aktualno problematiko in pri tem sooblikovala strategije in posamezne cilje upravljanja s populacijami divjadi. V nadaljevanju je sledil postopek sprejemanja načrtov in sprejem načrta na Vladi RS.

10. LITERATURA

1. Ogrin D. 1996. Podnebni tipi v Sloveniji. Geografski vestnik : časopis za geografijo in sorodne vede, 68: 39–56.
2. Mozirje - Klimatološka povprečja 1981–2010 (homogenizirane vrednosti). (2021). http://meteo.arso.gov.si/uploads/probase/www/climate/table/sl/by_location/mozirje/climate-normals_81-10_Mozirje.pdf. (10. 2. 2021).
3. Velenje - Klimatološka povprečja 1981–2010 (homogenizirane vrednosti) (2021). http://meteo.arso.gov.si/uploads/probase/www/climate/table/sl/by_location/velenje/climate-normals_81-10_Velenje.pdf. (10. 2. 2021).
4. Ocena podnebnih sprememb v Sloveniji do konca 21. stoletja: Povzetek dejavnikov okolja z vplivom na kmetijstvo in gozdarstvo. (2018). <https://meteo.arso.gov.si/met/sl/climate/change/> (23. 2. 2021).
5. Agencija RS za okolje. <https://www.meteo.si/>
6. Atlas okolja. Agencija RS za okolje. http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso. (2021)
7. Bončina A. in sod. 2021. Gozdni rastiščni tipi Slovenije: vegetacijske, sestojne in upravljavske značilnosti. Ljubljana. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire in Zavod za gozdove Slovenije. 576 str.
8. Geografski atlas Slovenije: država v prostoru in času. 1998. Ljubljana, Državna založba Slovenije.
9. Hafner M. in sod. 2021. Analiza stanja poškodovanosti gozdnega mladja od rastlinojede parkljasti divjadi v letih 2010, 2014, 2017 in 2020. 2021. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije, neobjavljeno.
10. Jelenko Turinek, I. in sodel. 2016. Značilnosti, problematika in upravljanja populacij (sive) vrane v urbanem okolju (V4-1437): zaključno poročilo. Velenje, Inštitut ERICo, 132 str.
11. Lovsko upravljavski načrt za XIV. Kamniško - Savinjsko lovsko upravljavsko območje za obdobje 2011 – 2020. 2012. Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Celje, 135 str.
12. Naravovarstvene smernice za lovsko upravljavski načrt za Kamniško - Savinjsko lovsko upravljavsko območje (2021-2030). Ljubljana, Zavod RS za varstvo narave – OE Ljubljana, marec 2021. 30 str.
13. Smernice za upravljanje divjadi v Sloveniji v obdobju 2021-2030. 2021. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije. 42 str.
14. Osnutek Območnega načrta – Gozdnogospodarski del za GGO Nazarje (2021-2030). 2021. Nazarje, Zavod za gozdove Slovenije, neobjavljeno.

15. Osnutek Območnega načrta – Gozdnogospodarski del za GGO Celje (2021-2030). 2021. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije, neobjavljeno.
16. Osnutek Območnega načrta – Gozdnogospodarski del za GGO Ljubljana (2021-2030). 2021. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije, neobjavljeno.
17. Podatki o padavinah in temperaturah za obdobje 1971-2019 za ključne meteorološke postaje v Sloveniji. 2021. Ljubljana, Agencija RS za okolje, neobjavljeno.
18. Program upravljanja območij Natura 2000 (2015-2020). RS, Vlada Republike Slovenije, 9. 4. 2015, 44 str.
19. Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo. Uradni list RS, št. 91/10 in 200/20.
20. Raba tal 2009. Podatki evidence dejanske rabe za pretekla leta. Republika Slovenija, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. http://rkg.gov.si/GERK/documents/RABA_old/index.html. (2021)
21. Raba tal 2020. Zavod Podatki evidence dejanske rabe za pretekla leta. Republika Slovenija, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. http://rkg.gov.si/GERK/documents/RABA_old/index.html. (2021)
22. Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. Uradni list RS, št. 111/07.
23. Zakon o divjadi in lovstvu – ZDLov-1. Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20 in 97/20 – popr..
24. Zakon o gozdovih – ZG. Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16.
25. Zakon o nujnih ukrepih zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih - ZNUAPK. Uradni list RS, št. 200/20.
26. Naravovarstveni atlas. <https://www.naravovarstveni-atlas.si/web/>

11. NAČRT SO IZDELALI

Avtor načrta:

Blaž Presečnik, univ.dipl.inž.gozd.

Sodelavci pri izdelavi načrta:

Dejan Gavez, mag.inž.gozd.

Barbara Polanšek, univ.dipl.inž.gozd.

Gregor Štancar, dipl.inž.geod.

dr. Matija Stergar, univ.dipl.inž.gozd.

Datum: 7. 10. 2021

Podpisniki

Vodja odseka za načrtovanje razvoja gozdov:

mag. Vid Preložnik, univ.dipl.inž.gozd.

Vodja sektorja za načrtovanje razvoja

Miha Marenče, univ.dipl.inž.gozd.

Vodja OE Nazarje:

dr. Darij Krajčič, univ.dipl.inž.gozd.

v.d. direktor:

mag. Janez Logar, univ.dipl.inž.gozd.

12. PRILOGE

12.1 PRILOGA 1: Povzetek naravovarstvenih smernic za Kamniško Savinjsko LUO (2021 – 2030)

2. Zavarovana območja

Zavarovana območja so ožja ali širša območja narave, za katere je vlada ali pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti ali skupaj vlada in pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti sprejel akt o zavarovanju (55. člen ZON). Ožja zavarovana območja so naravni spomenik, naravni rezervat in strogi naravni rezervat. Širša zavarovana območja so narodni, regijski in krajinski park (53. člen ZON).

Pri upravljanju z divjadjo se obvezno upoštevajo usmeritve, izhodišča in pogoji za varstvo zavarovanih območij narave, navedenih v preglednici 1, ki so podani z varstvenimi režimi v sprejetih aktih o zavarovanju.

Preglednica 1: Pregled zavarovanih območij in varstvenih režimov

IME	STA TUS	URADNA OBJAVA
Logarska dolina	KP	Ur. l. RS 87/27
Golte	KP	
Soteska Savinje pri Igli	NS	
Savinja od izvira do Ljubnega	NS	
Jezero Biba	NS	
Tirske peči	NS	
Greben Smrekovec-Komen	NR	
Golarjev pekel	NS	
Drevored ob graščini Žovnek	SON	Ur. l. RS 40/97
Jama Škadovnica	NS	Ur. l. RS 77/98
Jama Vetrnica	NS	
Drevoredi, drevesni in cvetlični park ter vrt graščine Brdo pri Lukovici	SON	Ur. l. LRS 37/51
Spominski park revolucionarnih tradicij občine Domžale	KP	Uradni vestnik Občine Domžale, 8/84
Drevesni, gozdni park v Volčjem potoku	SON	Ur. l. LRS 37/51
Železna jama	NS	Uradni vestnik Občine Domžale, 8/84
Lipa ob gradu Krumperk	NS	
Babja jama	NS	
Solčavska tisa	NS	Ur. l. RS 87/27
Snežnica na Raduhi	NS	

Slap Savinja (Rinka)	NS	
slap - Cuc	NS	
Matkovo okno	NS	
Okno v Luknji	NS	
Klemenškov pekel	NS	
Jespa	NS	
Ledenica na Golteh	NS	
slap Skok v Podolševi	NS	
Izvir Črne (Savinja)	NS	
Kisla (železna) voda pod Olševo	NS	
Kosmačevi tisi	NS	
Ermenčeva tisa	NS	
Brkova tisa	NS	
Tirškova tisa	NS	
Jezernikova tisa	NS	
Turkova bodika	NS	
Turška lipa v Bočni	NS	
Lipa na prelazu Lipa	NS	Ur. I. RS 87/27
Mežnarjeva lipa ob cerkvi v Kokarjah	NS	
Visočnikov javor	NS	
Jezero pri Jezerniku	NS	
Župnekovo žrelo	NS	
Cerkvena lipa v Šmartnem ob Dreti	NS	
Kolenčeva lipa	NS	
Detmarjev hrast	NS	
Izvir Libije (Ljubije)	NS	
Presihajoči studenec	NS	
Zelena jama	NS	
Okno v Mozirski Požganiji	NS	
Račka vrata	NS	
Igla	NS	Ur. I. RS 87/27
Matkov Škaf	NS	
Stiplovškov hrast	NS	Ur. I. RS 78/98
Zorkova lipa na Vranskem	NS	
Vadlanov topol v Zaklu	NS	
Škorš pri Vrtačnikovi domačiji	NS	
Zelena duglazija v Šmatevžu	NS	
Platana v Šmatevžu	NS	
Marovtova smreka pod Dobrovljami	NS	
Podgrajska jama (Podgreška jama)	NS	Ur. I. RS 77/98

3. NARAVNE VREDNOTE

3.1 SPLOŠNE VARSTVENE USMERITVE

Z naravnimi vrednotami je treba ravnati tako, da se ne ogrozi njihov obstoj (40. člen ZON).

Posegi in dejavnosti se izvajajo na naravni vrednoti, če ni drugih prostorskih ali tehničnih možnosti za izvedbo posega ali opravljanje dejavnosti (5. člen Uredbe o zvrsteh naravnih vrednot).

Če ni drugih prostorskih ali tehničnih možnosti, se posegi in dejavnosti:

- na površinski in podzemeljski geomorfološki, hidrološki in geološki naravni vrednoti izvajajo v obsegu in na način, da se ne uničijo, poškodujejo ali bistveno spremenijo lastnosti, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto, oziroma v obsegu in na način, da se v čim manjši možni meri spremenijo druge fizične, fizikalne, kemijske, vidne in funkcionalne lastnosti naravne vrednote.
- na drevesni naravni vrednoti izvajajo tako, da se ne zmanjša vitalnost in ne poslabša zdravstveno stanje drevesa ter, da se ne poslabšajo življenjske razmere na rastišču.
- na botanični in zoološki naravni vrednoti izvajajo tako, da se ne poslabšajo življenjske razmere rastlin in živali, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto, do takšne mere, da jim je onemogočeno dolgoročno preživetje.
- na ekosistemski naravni vrednoti izvajajo tako, da se ne spremenijo kvalitete ekosistema ter naravni procesi v njem do takšne mere, da se poruši naravno ravnoesje.

Posegi in dejavnosti zunaj naravnih vrednot, na območju vpliva na naravno vrednoto se izvajajo tako, da vpliv posega ali dejavnosti ne povzroči uničenja ali bistvene spremembe lastnosti, zaradi katerih je bil del narave opredeljen za naravno vrednoto, ali uničenja naravne vrednote (6. člen Uredbe o zvrsteh naravnih vrednot).

Za potrebe priprave načrtov rabe naravnih dobrin se območje vpliva na naravno vrednoto opredeli glede na nameravani poseg ali dejavnost na podlagi naslednjih izhodišč:

- za hidrološko naravno vrednoto je območje vpliva na naravno vrednoto območje porečja ali dela porečja, v katerem se naravna vrednota nahaja,
- za podzemno geomorfološko naravno vrednoto je območje vpliva na naravno vrednoto površje nad podzemno jamo ter, če je naravna vrednota vodna podzemna jama, porečje voda, ki tečejo v podzemno jamo,
- za naravne vrednote drugih zvrsti je območje vpliva na naravno vrednoto območje, v katerem lahko vplivi posegov in dejavnosti človeka ogrozijo tiste lastnosti, zaradi katerih je bil del narave opredeljen za naravno vrednoto: za geomorfološke in geološke naravne vrednote je to zlasti njihova stabilnost, za botanične, zoološke, ekosistemske in drevesne naravne vrednote je to zlasti kvaliteta habitatov rastlin in živali,
- naravno vrednoto se lahko uredi za obisk javnosti z nadelavo poti, razgledišč, počivališč, postavitvijo ograj, tabel z informacijami, opozorili in podobno, vendar tako, da se bistveno ne spremenijo lastnosti naravne vrednote. Naravno vrednoto ali njen del, ki je posebej občutljiv na fizične učinke hoje, ki jih povzročijo obiskovalci, se uredi tako, da se onemogoči ogrožanje naravne vrednote. Na naravni vrednoti, katere obiskovanje in ogledovanje se prostorsko ne da omejiti ali se pričakuje, da omejitev ne bo učinkovita, se lahko obiskovanje in ogledovanje naravne vrednote ali njenega dela fizično onemogoči.

2.2 PODROBNEJŠE VARSTVENE USMERITVE

3.2.1 Površinske geomorfološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti, se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter da je njena vidna podoba čim manj spremenjena.
- Zemeljska dela (izravnnavanje, poglobljanje terena, nasipavanje, zasipavanje) se na naravni vrednoti izvaja tako, da se ohranjajo lastnosti, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena.
- Odpadkov in drugega materiala, vključno z odpadnim izkopnim ali gradbenim materialom, se ne odlaga ali skladišči na naravni vrednoti.
- Na naravni vrednoti se lahko izvaja takšne športne in rekreacijske aktivnosti, zaradi katerih se bistveno ne spreminjajo fizične lastnosti naravne vrednote (npr. z obsežnim odstranjevanjem skal, pritrdjevanjem klinov, jeklenih vrvi in podobnim) ter da zaradi prisotnost ljudi (velike množice) ni motena vidna podoba naravne vrednote in onemogočeno njeno doživljanje. Obiskovalci naravne vrednote naj se gibajo po poteh, če so le-te za ta namen urejene.
- Vegetacijo na naravni vrednoti se lahko odstrani v primeru, da se s tem omogoči dostop, izboljša vidnost ali prepreči vpliv rastlinstva na vrednoto.

3.2.2 Podzemeljske geomorfološke naravne vrednote

- Sigastih tvorb in drugega jamskega inventarja se ne poškoduje, uničuje, odstranjuje, odnaša.
- Sten, stropa in tal, zraka v jami ter vode, ki tečejo skozi jamo, se ne onesnažuje.
- Jame in brezna oziroma njihove dele se osvetljuje le toliko, kolikor je minimalno potrebno za obisk ljudi, znanstveno-raziskovalno delo ali jamarstvo.
- V jamah in brezni se ne kuri ognja.
- Odpadkov in drugega materiala se ne odlaga ali skladišči v jami, tekočih odpadkov se ne odvaža v jamo in se jih ne izliva v jami.
- V jamo se ne vnaša organskih snovi (človeška hrana, iztrebki, les in drug organski material).

V jamskem vhodu in njegovi neposredni okolici:

- Gradnja objektov se ne izvaja, zemeljsko površje se ne spreminja.
- Odpadkov se ne odlaga.
- Vhoda se ne zasipava, v neposredno okolico se ne odlaga in skladišči materiala.
- Enostavne objekte, ki nimajo vsebinske povezave z naravno vrednoto se namešča v takšni oddaljenosti, da se ohranja vidna podoba jamskega vhoda nespremenjena.
- V vegetacijsko združbo v jamskem vhodu se ne posega s fizičnim uničevanjem, spreminjanjem vrstne sestave ipd., razen v primeru, da se s tem omogoči dostop. Obseg odstranitve vegetacije sme biti tolikšen, da se ohranijo obstoječe lastnosti mikroklima v jamskem vhodu in jami.

Na površju nad znanimi rovi jame, ponornice, ki teko v jamo oziroma skozi njo:

- Izvaja se takšne vrste gradenj, da se ne poškoduje podzemeljske naravne vrednote.

- Vegetacijsko odejo, vključno z njenim odstranjevanjem, se spreminja le v takšnem obsegu, da se ne ali bistveno ne spremenijo kakovostne (kemične) in količinske lastnosti pronicajoče vode.
- Odpadkov se ne odlaga.
- Nevarnih snovi, kot so nafta in naftni derivati, kemikalije in podobne snovi, se ne pretovarja in skladišči.
- Ne slabša se kvalitete vod, ki tečejo v jamo.
- Posege in gradnje na vodotokih se izvaja tako, da se ohranja čim bolj naraven vodni režim.

3.2.3 Geološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti, se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena.
- Zemeljska dela (izravnavanje, poglobljanje terena, nasipavanje, zasipavanje) se na naravni vrednoti izvaja tako, da se ohranjajo lastnosti, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena.
- Odpadkov in drugega materiala, vključno z odpadnim izkopnim ali gradbenim materialom, se ne odlaga ali skladišči na naravni vrednoti.
- Delov naravne vrednote se ne lomi, razbija, odkopava ali odnaša v takem obsegu, da se uniči nahajališče oziroma okrne lastnosti, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto.

3.2.4 Hidrološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti, se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena.
- Ne slabša se kvalitete vode.
- Na naravno vrednoto se ne odlaga odpadkov.
- V obrežno vegetacijo se posega s sekanjem, obsekavanjem, redčenjem, zasajanjem, tako da se bistveno ne spremenijo fizikalne lastnosti obrežja.
- Rekreatijske in športne aktivnosti se izvaja tako, da se naravne vrednote ne poškoduje in da se ne spremeni njenih lastnosti. Na jezerih se za rekreacijske namene ne uporablja čolnov z motorji z notranjim izgorevanjem. Na jezerih na nadmorski višini nad 900 m se ne izvaja rekreacijskih in športnih aktivnosti.

3.2.5 Botanične naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti, se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote, izvaja na način in v takem obsegu, da se bistveno ne spremenijo življenjske razmere na rastišču in da se ohranja rastline, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto. Na način in v obsegu iz prejšnjega stavka se izvaja tudi odstranjevanje ali spreminjanje vegetacije, spreminjanje vodnih razmer (npr. osuševanje, dviganje ali spuščanje gladine podtalnice, poplavitve, zamenjava sladke vode s slano in obratno), spreminjanje kislosti oziroma alkalnosti tal, odstranjevanje zemlje, ruše ali kamninske podlage, zasipavanje, nasipavanje, vključno z odlaganjem odpadnih materialov. Pri tem se izkoristijo vse možne tehnične rešitve, da se naravna vrednota čim manj poškoduje.
- Združbo rastišča se spreminja z izkrčenjem gozda oziroma posameznih dreves, s pogozditvijo, oranjem in podobno, le toliko, da se bistveno ne spremenijo življenjske razmere na rastišču.
- Rastlin se ne nabira, izkoreninja, lomi ali drugače poškoduje ali uničuje, razen za znanstveno-raziskovalno delo v obsegu, ki ne vpliva negativno na stanje populacije in na rastišče.
- Rastlin se ne požiga.
- Sestave biocenoze se ne spreminja z vnašanjem rastlin tujerodnih in rastišču neustreznih vrst.
- Na naravni vrednoti se ne uporablja kemičnih sredstev za uničevanje živali in rastlin. Preprečuje se naravno sukcesivno zaraščanje rastišč, če je to strokovno utemeljeno.
- Na naravni vrednoti, kjer se rastišče vzdržuje s tradicionalno kmetijsko rabo, se upošteva zlasti naslednje usmeritve: način in količina gnojenja se ne spreminjata glede na tradicionalen način gnojenja, na rastišča se ne vnaša mineralnih gnojil, pri času košnje se upošteva življenjski cikel rastlin, po možnosti se kosi po semenitvi, intenzivnosti paše se ne povečuje nad tradicionalno.
- Naravno vrednoto se obiskuje na način, da se zaradi fizičnega učinka hoje ne poslabšajo življenjske razmere na rastišču. Obiskovalce se usmerja na določene poti. V primeru, da gre za majhna rastišča zelo ogrožene vrste, se obiskovanje naravne vrednote lahko prostorsko omeji ali prepove.

3.2.6 Zoološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti, se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote, izvaja na način in v takem obsegu, da se bistveno ne spremenijo življenjske razmere za živali. Na način in v obsegu iz prejšnjega stavka se izvaja tudi odstranjevanje ali spreminjanje vegetacije, spreminjanje vodnih razmer (npr. osuševanje, dviganje ali spuščanje gladine podtalnice, poplavitve, zamenjava sladke vode s slano in obratno), spreminjanje temperature vode, spreminjanje kislosti oziroma alkalnosti tal, odstranjevanje zemlje, ruše ali kamninske podlage, zasipavanje, nasipavanje, vključno z odlaganjem odpadnih materialov. Pri tem se izkoristijo vse možne tehnične rešitve, da se naravna vrednota čim manj poškoduje.
- Posege, dejavnosti in aktivnosti na naravni vrednoti se izvaja tako, da se način in čas opravljanja posegov, dejavnosti in aktivnosti kar najbolj prilagodi življenjskim ciklom živalim; posege, dejavnosti in aktivnosti se izvaja v času, ki ne sovпада z obdobji, ko živali potrebujejo mir, npr. sekanje grmišč se opravlja po gnezditvenem času ptičev, gozdarska in druga opravila, ki lahko uničijo gnezda ali mladiče, se opravljajo po gnezdenju ali poleganju mladičev in na način, da se živali lahko umaknejo.
- Živali se ne vznemirja, preganja, nabira, zastruplja ali drugače uničuje.
- Sestave zoocenoze se ne spreminja z naseljevanjem živali tujerodnih vrst.
- Eksplozij ali drugih dejanj, ki povzročajo močan hrup ali vibracije, se ne izvaja.
- Ponoči se naravne vrednote ne osvetljuje. Jame ali dele jam, kjer so kolonije netopirjev se ne osvetljuje oziroma se osvetljuje le minimalno in za čim krajši čas.
- Ne slabša se kvalitete površinske in podzemne vode, tako da se ne slabšajo življenjske razmere za živali.
- Naravno vrednoto se obiskuje na način in v času, ki je za živali najmanj moteč. Obiskovalce se usmerja na določene poti. V primeru, da gre za živalsko vrsto, ki je na človekovo prisotnost izjemno občutljiva, se obiskovanje naravne vrednote lahko časovno (npr. v času razmnoževanja) ali prostorsko omeji ali prepove.
- Rekreatijske in športne aktivnosti se preusmerja na spoznavanje in doživljanje narave.

3.2.7 Ekosistemske naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti, se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote, izvaja na način in v takem obsegu, da se populacije rastlinskih in živalskih vrst pretežno ohranijo. Na način in v obsegu iz prejšnjega stavka se izvaja tudi odstranjevanje ali spreminjanje vegetacije, spreminjanje vodnih razmer (npr. osuševanje, dviganje ali spuščanje gladine podtalnice, poplavitve, zamenjava sladke vode s slano in obratno), spreminjanje kislosti oziroma alkalnosti tal, odstranjevanje zemlje, ruše ali kamninske podlage, zasipavanje, nasipavanje, vključno z odlaganjem odpadnih materialov. Pri tem se izkoristijo vse možne tehnične rešitve, da se naravna vrednota čim manj poškoduje.
- Ne slabša se kvalitete površinske in podzemne vode, tako da se ne slabšajo življenjske razmere za rastline in živali.
- Sestave biocenoze se ne spreminja z naseljevanjem živali in rastlin tujerodnih in rastišču neustreznih vrst.
- Na naravno vrednoto se ne vnaša gensko spremenjenih organizmov.
- Rekreatijska in športna aktivnost, ki negativno vplivata na rastline in živali, se ne izvajata, preusmerjata se na doživljanje in spoznavanje narave.

3.2.8 Drevesne naravne vrednote

- Vej, listov, debel, drevesne skorje in korenin se ne lomi, seka, obsekava ali drugače poškoduje, razen če gre za sanacijske ukrepe na drevesu.
- Življenjske razmere na rastišču se ohranja nespremenjene, zato se ne odstranjuje zemlje, razkriva korenin, zasipava debela ali rastišča oz površine nad koreninami, s hojo, vožnjo ali kako drugače ne tepta tal, ne poplavlja rastišča, spreminja višine podtalnice, kislosti oziroma alkalnosti tal, spušča škodljivih tekočin ali plinastih snovi na rastišče ter ne odlaga odpadkov.
- Podlago se na rastišču utrjuje le tako, da se omogoči zadostno zračnost in vodoprepustnost tal nad koreninskim sistemom.
- Na rastišče se praviloma ne postavlja objektov ali naprav. V primeru, da drugih prostorskih možnosti ni, se manjše objekte, kot so odri, kioski, spominska obeležja, vodnjaki, svetilke, klopi in podobno, postavlja v primerni oddaljenosti na način, da se ekološke razmere na rastišču ne spremenijo ter da je njena vidna podoba čim manj spremenjena.
- Na deblo, korenine in veje dreves se ne obeša, pritrjuje ali postavlja tujih teles, kot so plakati, obvestila, svetilke, nosilci žičnih vodov, table, omarice, antene in podobno.

3.2.9 Oblikovane naravne vrednote

- Rastlin, ki so bistveni sestavni del oblikovane naravne vrednote, se ne trga, lomi, seka, obsekava ali drugače poškoduje, razen če gre za dela z rastlinami v skladu z namenom njihovega oblikovanja, izvajanja ukrepov varstva vrtno-arhitekturne dediščine na podlagi predpisov s področja varstva kulturne dediščine, upošteva zgodovinske zasnove, ali za sanacijske ukrepe na drevesih.

3.3 KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE

V naravovarstvenih smernicah so obravnavane tiste naravne vrednote, za katere ocenjujemo, da bi upravljanje z divjadjo lahko vplivalo na njih.

Preglednica 2: Pregled naravnih vrednot in pripadajočih konkretnih varstvenih usmeritev

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE	IDENT. ŠT.	IME	ZVRST
– Na drevesa naj se ne postavlja lovskih prež oz. drugih lovskih objektov. Lovski objekti naj bodo od zunanjega tlorisa drevesnih krošenj oddaljeni vsaj 5 m.	vse drevesne naravne vrednote		DREV
	vse oblikovane naravne vrednote		ONV
– Na geološke naravne vrednote naj se ne postavlja lovskih objektov (npr. lovskih prež, krmišč, solnic, itd.). – Biomeliorativnih in biotehničnih ukrepov naj se na geoloških naravnih vrednotah ne izvaja.	vse točkovne geološke naravne vrednote		GEOL
– Na točkovne geomorfološke naravne vrednote naj se ne postavlja lovskih objektov (npr. lovskih prež, krmišč, solnic, itd.).	vse točkovne geomorfološke naravne vrednote		GEOMORF
– Ohranja naj se vodne in močvirne biotope,	vse točkovne hidrološke in ekosistemske naravne vrednote		HIDR, EKOS

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE	IDENT. ŠT.	IME	ZVRST
– kot so mlake, luže, izvire ter drugi vodni viri. – Vodnih virov naj se ne onesnažuje. – Na naravne vrednote oz. na razdalji vsaj 50 m od vodnih virov naj se ne postavlja lovskih objektov (npr. lovskih prez, krmišč, solnic, itd.). Morebitne obstoječe solnice in krmišča naj se z naravnih vrednot postopoma odstrani oz. prestavi na ustrezno razdaljo od vodnega vira. – Biotehničnih ukrepov naj se na naravnih vrednotah oz. na razdalji vsaj 50 m od vodnih virov ne izvaja. – Vzdrževanje vodnih virov naj se izvaja v sodelovanju z ZRSVN. – Vzdrževanje vodnih virov naj se izvaja izven obdobja razmnoževanja dvoživk oz. drugih živali. Najprimernejši čas za izvajanje posegov je pozno jeseni oz. pozimi. Če je vodni vir suh, se ga lahko obnavlja tudi poleti. – Pri vzdrževanju se v čim večji meri uporablja naravne materiale. – Ohranja naj se pas obrežne vegetacije. V času gnezdenja ptic, med 1. marcem in 1. avgustom, je prepovedano sekati zarast ob vodnih bregovih. – Na naravne vrednote ne vnaša rastlin tujerodnih in rastišču neustreznih vrst. – Na naravnih vrednotah naj se ne uporablja kemičnih sredstev za uničevanje živali in rastlin. – Na navedenih naravnih vrednotah naj se lova ne izvaja.	3716	Covnikovo barje	EKOS
	5258	Želodnik - ribnik	EKOS
	5259	Prevoje - ribniki	EKOS, HDR, ZOOL
	398	Jezero pri Jezerniku	HIDR
	473	Biba	HIDR
	5997	Turnovka - barje	
	5922 OP	Volog - rastišče okroglostne rosike	BOT
– Na naravne vrednote oz. na razdalji vsaj 50 m od vodotokov naj se <u>praviloma</u> ne postavlja lovskih objektov (npr. krmišč, solnic, itd.). Morebitne obstoječe solnice in krmišča naj se z naravnih vrednot postopoma odstrani oz. prestavi na ustrezno razdaljo od vodotoka. – Vodotokov naj se ne onesnažuje. – Ohranja naj se pas obrežne vegetacije. V času gnezdenja ptic, med 1. marcem in 1. avgustom, je prepovedano sekati zarast ob vodnih bregovih. – Ob vodotokih, v katerih sta prisotna bober in vidra, naj se ne izvaja lov s pastmi.	vse linijske hidrološke naravne vrednote		HIDR, EKOS
– Na botanične naravne vrednote naj se ne postavlja lovskih objektov (npr. lovskih prez, krmišč, solnic, itd.). – Biotehničnih ukrepov naj se na naravnih vrednotah ne izvaja. – Na naravne vrednote naj se ne naseljuje živali ter vnaša rastlin tujerodnih in rastišču neustreznih vrst. – Na naravnih vrednotah naj se ne uporablja kemičnih sredstev za uničevanje živali in rastlin.	vse botanične naravne vrednote		BOT
– S košnjo in drugimi potrebnimi ukrepi se preprečuje zaraščanje travniških površin. Intenzivneje se ukrepa na površinah v zaraščanju (s strojnim mulčenjem se revitalizira degradirane travniške površine), na ohranjenih travnikih pa se s pozno košnjo vzdržuje obstoječe stanje. – Prioriteta za izvajanje ukrepov so zaraščajoča se zemljišča, ki bodo ob izdelavi naslednjih gozdnogospodarskih načrtov določena kot gozd oziroma drugo gozdno zemljišče. – Košnja naj se izvaja po odvetu večine	1128	Kamniški vrh – južna pobočja	BOT

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE	IDENT. ŠT.	IME	ZVRST
- travniških rastlin. - Gnojenje košenic naj se ne izvaja. - Senenih bal naj se ne ovija v plastično folijo. - Ohranja ter vzdržuje naj se gozdni rob ter obstoječa dolžina linijskih vegetacijskih struktur v kmetijski krajini. - Sekanje, požiganje ali drugačno uničevanje živih mej, grmišč in s suho zarastjo poraslih površin po pašnikih, travnikih in poljih je prepovedano v času gnezdenja ptic in poleganja mladičev, med 1. marcem in 1. avgustom.			
- Na zoološke naravne vrednote naj se ne postavlja lovskih objektov (npr. lovskih prež, krmišč, solnic, itd.). - Biotehničnih ukrepov naj se na naravnih vrednotah ne izvaja. - Na naravne vrednote naj se ne naseljuje živali ter vnaša rastlin tujerodnih in rastišču neustreznih vrst. - Na naravnih vrednotah naj se ne uporablja kemičnih sredstev za uničevanje živali in rastlin.	vse zoološke naravne vrednote		ZOOL
- Lova naj se na naravni vrednoti ne izvaja. - biomeliorativnih in biotehničnih ukrepov naj se ne izvaja - Lovskih objektov naj se na območje naravne vrednote ne umešča.	430	Mozirska požganja	EKOS
	431	Menina - Strojnik - gozdni rezervat	
	432	Robnikove peči - gozdni rezervat	
	3854	Tolsti vrh	
- V jame naj se ne vnaša organskih snovi. - V neposredni okolici jamskih vhodov naj se ne postavlja krmišč, mrhovišč, solnic, lovskih prež in drugih lovskih objektov, obstoječe pa naj se postopno odstrani. - Biotehničnih ukrepov naj se na naravnih vrednotah ne izvaja.	vse podzemeljske geomorfološke naravne vrednote		GEOMORFP

V skladu s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot so:

z oznako **OP** označene naravne vrednote, pri katerih so Gauss-Kruegerjeve koordinate zaokrožene na 5 km (4. člen).

4 EKOLOŠKO POMEMBNA OBMOČJA

Ekološko pomembna območja, ki jih obravnavajo naravovarstvene smernice, so navedena v preglednici 3, v poglavju 4.2. Seznam ekološko pomembnih območij.

Varstvene usmeritve za ekološko pomembna območja se določajo za območje rabe naravnih dobrin ter za izvajanje posegov in dejavnosti, z namenom, da se ohranja ali dosega ugodno stanje tistih habitatnih tipov ter rastlinskih in živalskih vrst in njihovih habitatov, zaradi katerih je ekološko pomembno območje opredeljeno.

Na ekološko pomembnih območjih se v primeru obstoja alternativnih možnosti prostorske ureditve ne načrtujejo, če se zaradi njihove izvedbe lahko bistveno poslabša ugodno stanje habitatnih tipov ali vrst, zaradi katerih je ekološko pomembno območje opredeljeno, v drugih primerih pa se načrtujejo tako, da je njihov neugoden vpliv čim manjši.

4.1 SPLOŠNE VARSTVENE USMERITVE

Na ekološko pomembnih območjih, ki niso tudi posebna varstvena območja, so vsi posegi in dejavnosti možni, načrtuje pa se jih tako, da se v čim večji možni meri ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ali živalskih vrst, njihova kvaliteta ter povezanost habitatov populacij in omogoča ponovno povezanost, če bi bila le-ta z načrtovanim posegom ali dejavnostjo prekinjena.

Pri izvajanju posegov in dejavnosti, ki so načrtovani v skladu s prejšnjim odstavkom, se izvedejo vsi možni tehnični in drugi ukrepi, da je neugoden vpliv na habitatne tipe, rastline in živali ter njihove habitate čim manjši.

4.2 VARSTVENE USMERITVE ZA OHRANJANJE EKOLOŠKO POMEMBNIH OBMOČIJ

Ekološko pomembna območja, ki pretežno meri prostorsko sovpadajo z območji Natura 2000 in zanje naj se smiselno upoštevajo varstvene usmeritve podane v poglavju 5.2.1 pri posebnih varstvenih območjih (Natura 2000).

Preglednica 3: Pregled ekološko pomembnih območij in pripadajočih varstvenih usmeritev.

KODA	IME	OBMOČJE NATURA 2000	VARSTVENE USMERITVE
29200	Melišča pri Stahovici	SI3000043 Stahovica - Melišča	– SMISELNO NAJ SE UPOŠTEVAJO VARSTVENE USMERITVE ZA OBMOČJA NATURA 2000.
27100	Ihan	SI3000099 Ihan	
26200	Češeniške in Prevojske gmajne	SI3000079 Češeniške gmajne z Rovščico	
12300	Menina planina	SI3000261 Menina	
11300	Kamniško - Savinjske Alpe	SI3000264 Kamniško - Savinjske Alpe SI5000024 Grintovci SI3000108 Raduha SI3000098 Mesarska lopa SI3000385 Robnikove peči SI3000383 Jamnikova in Strevčeva peč SI3000038 Smrekovsko pogorje	
43700	Uršlja gora - Razbor	SI5000024 Grintovci	
95900	Savinja Grušovlje - Petrovče	SI3000309 Savinja Grušovlje - Petrovče	
97500	Trojane	SI3000328 Trojane	
96400	Sopot s pritoki	SI3000322 Sopot s pritoki	
91400	Bolska	SI3000361 Bolska	
94400	Lučnica	SI3000359 Lučnica	
13200	Dobrovlje - Čreta	/	– V kmetijski krajini območij se ohranja in vzdržuje mejice, grmišča, posamezna drevesa, itd. – Ohranja oz. pospešuje se redke in plodonosne vrste, na prehodu gozda v travnik se oblikuje široke, vrstno pestre in razgibane gozdne robove
17600	Žovneško jezero	/	
11500	Velenjsko - Konjiško hribovje	/	
27400	Krašnja	/	
28400	Rača od Krašč do Zaloga	/	
28700	Dolga jama	/	
26300	Tunjščica		

5 POSEBNA VARSTVENA OBMOČJA (OBMOČJA NATURA 2000)

Posebna varstvena območja, ki jih obravnavajo naravovarstvene smernice, so navedena v preglednici 5, v poglavju 5.2. Konkretna varstvena usmeritve.

5.1 SPLOŠNE VARSTVENE USMERITVE

Na Natura območjih se posege in dejavnosti načrtuje tako, da se v čim večji možni meri:

- ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ali živalskih vrst;
- ohranja ustrezne lastnosti abiotskih in biotskih sestavin habitatnih tipov, njihove specifične strukture ter naravne procese ali ustrezno rabo;
- ohranja ali izboljšuje kakovost habitatov rastlinskih in živalskih vrst, zlasti tistih delov habitatov, ki so bistveni za najpomembnejše življenjske faze kot so zlasti mesta za razmnoževanje, skupinsko prenočevanje, prezimovanje, selitev in prehranjevanje živali;
- ohranja povezanost habitatov populacij rastlinskih in živalskih vrst in omogoča ponovno povezanost, če je le-ta prekinjena.

Pri izvajanju posegov in dejavnosti, ki so načrtovani v skladu s prejšnjim odstavkom, se izvedejo vsi možni tehnični in drugi ukrepi, da je neugoden vpliv na habitatne tipe, rastline in živali ter njihove habitate čim manjši.

Čas izvajanja posegov, opravljanja dejavnosti ter drugih ravnanj se kar najbolj prilagodi življenjskim ciklom živali in rastlin tako, da se:

- živalim prilagodi tako, da poseganje oziroma opravljanje dejavnosti ne, ali v čim manjši možni meri, sovpada z obdobji, ko potrebujejo mir oziroma se ne morejo umakniti, zlasti v času razmnoževalnih aktivnosti, vzrejanja mladičev, razvoja negibljivih ali slabo gibljivih razvojnih oblik ter prezimovanja,
- rastlinam prilagodi tako, da se omogoči semenenje, naravno zasajevanje ali druge oblike razmnoževanja.

Na Natura območja se ne vnaša živali in rastlin tujerodnih vrst ter gensko spremenjenih organizmov.

5.2 KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE

Na podlagi splošnih varstvenih usmeritev se določijo podrobnejše in konkretne varstvene usmeritve, ki se morajo obvezno upoštevati pri izdelavi načrtov rabe naravnih dobrin (šesti odstavek 7. člena Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)).

Podrobnejše varstvene usmeritve so navedene v tabelarični obliki v Prilogi 6.1 »Cilji in ukrepi« programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015 – 2020 (v nadaljevanju PUN) oziroma so **dodatno določene v predmetnih naravovarstvenih smernicah**, kjer se določijo konkretne varstvene usmeritve za doseganje podrobnejših varstvenih ciljev oziroma izvajanje podrobnih varstvenih ukrepov (PUN, Poglavje 3).

Sklep vlade št. 00719-6/205/13 z dne 09. 04. 2015 nalaga ministrstvu in drugim državnim organom ter izvajalcem javnih pooblastil, ki so v PUN določeni kot izvajalci ukrepov, da do izteka programskega obdobja te ukrepe tudi izvedejo. S sklepom vlade št.

35600-5/2020/4 z dne 7.1.2021 je vlada podaljšala uporabo podrobnih varstvenih ciljev in ukrepov za njihovo doseganje iz PUN, do sprejetja novega programa upravljanja v letu 2022.

5.2.1 Konkretna varstvena usmeritve za upravljanje z divjadjo

USMERITVE ZA VSA OBMOČJA NATURA 2000:

- Pri izvajanju biomeliorativnih ukrepov naj se pospešuje minoritetne, ogrožene in plodonosne drevesne in grmovne vrste.
- Na območja Natura 2000 naj se ne vnaša živali in rastlin tujerodnih vrst ter gensko spremenjenih organizmov.
- Varujejo, vzdržujejo in vzpostavljajo naj se nahajališča, zatočišča ter strukture živalskih in rastlinskih vrst (mokrišča, travišča, barja, izviri, jame, brezna, kali, brlogi, gnezda, ...).
- Na nahajališčih, zatočiščih ter drugih posebnih habitatih naj se ne načrtuje biotehniških ukrepov ter lovskih objektov.
- Čas izvajanja posegov, opravljanja dejavnosti ter drugih ravnanj se kar najbolj prilagodi življenjskim ciklom živali in rastlin.
- Zagotovi naj se naravno usklajena gostota parkljaste divjadi, ki omogoča naravno pomlajevanje rastišču primernih vrst.
- Na krmnih in pridelovalnih njivah naj se ne uporablja tujerodnih invazivnih rastlin (npr. topinambur ipd.).
- Solnice za divjad naj se postavlja na način, ki onemogoča vnos soli v mokrišča in druge vodne površine. Solnice so lahko postavljene v razdalji 50 metrov in več od roba mokrišča in drugih vodnih površin. Obstoječe solnice, ki ne ustrezajo tej razdalji, naj se postopoma odstranijo.
- Velikost obstoječih populacij alohotnih vrst divjadi (muflon, damjak, pižmovka, nutrija) naj se na območjih Natura 2000 zmanjšuje oziroma vzdržuje na taki ravni, da le te ne vplivajo na ugodno stanje kvalifikacijskih habitatnih tipov in vrst. Dolgoročno se alohtone vrste divjadi odstrani iz narave, prioriteto na območjih, kjer je zaznan njihov največji vpliv na pomlajevanje gozda in gozdnih habitatnih tipov.

Preglednica 4: Pregled območij Natura 2000, vrst in habitatnih tipov, ki se nahajajo znotraj LUO ter konkretne varstvene usmeritve za upravljanje z divjadjo

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE ZA UPRAVLJANJE Z DIVJADJO	HT/VRSTE	KODA OBMOČJA	IME OBMOČJA
– Ob vodotokih naj se ne izvaja lova s pastmi.	vidra (<i>Lutra lutra</i>)	SI3000058	Češeniške gmajne z Rovščico
		SI3000309	Savinja Grušovlje - Petrovče
– Zagotavlja naj se naravno usklajeno gostoto parkljaste divjadi, ki omogoča naravno pomlajevanje rastišču primernih vrst.	(91R0) Dinarski gozdovi rdečega bora na dolomitni podlagi (<i>Genisto januensis-Pinetum</i>)	SI3000165	Medija - borovja
		SI3000108	Raduha
		SI3000264	Kamniško - Savinjske Alpe
		SI3000383	Jamnikova in Strevčeva peč

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE ZA UPRAVLJANJE Z DIVJADJO	HT/VRSTE	KODA OBMOČJA	IME OBMOČJA
– Na območja Natura 2000 se ne vnaša živali in rastlin tujerodnih vrst ter gensko spremenjenih organizmov. Velikost obstoječih populacij alohtonih vrst divjadi (muflon, damjak, pižmovka, nutrija) naj se zmanjšuje oziroma vzdržuje na taki ravni, da le te ne vplivajo na ugodno stanje kvalifikacijskih habitatnih tipov in vrst. Dolgoročno se alohtone vrste divjadi odstrani iz narave, prioriteto na območjih, kjer je zaznan njihov največji vpliv na pomlajevanje gozda in gozdnih habitatnih tipov. – Na območja, kjer so prisotni navedeni gozdni habitatni tipi, naj se praviloma ne umešča novih obor, še posebno za gojenje alohtonih vrst divjadi (damjak, muflon).		SI3000384	Huda peč
		SI3000385	Robnik
	(91K0) Ilirski bukovi gozdovi (Fagus sylvatica (Aremonio-Fagion))	SI3000261	Menina
		SI3000108	Raduha
		SI3000264	Kamniško - Savinjske Alpe
	(91E0) Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka); (Alnus glutinosa in Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae))	SI3000264	Kamniško - Savinjske Alpe
		SI3000309	Savinja Grušovlje - Petrovče
– V jame naj se ne vnaša organskih snovi. – V neposredni okolici jamskih vhodov naj se ne postavlja krmišč, mrhovišč, solnic, lovskih prež in drugih lovskih objektov, obstoječe pa naj se postopno odstrani. – Biotehničnih ukrepov naj se v neposredni okolici jamskih vhodov ne izvaja.	(8310) Jame, ki niso odprte za javnost	SI3000095	Tinetova jama
		SI3000098	Mesarska lopa
		SI3000097	Covška prepadna
		SI3000264	Kamniško - Savinjske Alpe
– Ohranja naj se vsa mokrišča in vodne površine v gozdu (mlake, luže in kaluže). – Solnice naj se postavlja na način, ki onemogoča vnos soli v mokrišča in druge vodne površine. Solnice so lahko postavljene v razdalji 50 metrov ali več od roba mokrišča in drugih vodnih površin. Obstoječe solnice, ki ne ustrezajo tej razdalji, naj se postopoma odstranijo. – Biotehničnih ukrepov naj se na razdalji vsaj 50 m od ključnih mrestišč ne izvaja. – Vzdrževanje vodnih virov naj se izvaja izven obdobja razmnoževanja dvoživk oz. drugih živali. Najprimernejši čas za izvajanje posegov je pozno jeseni oz. pozimi. – Preprečuje naj se	hribski urh (<i>Bombina variegata</i>)	SI3000079	Češeniške gmajne z Rovščico
		SI3000261	Menina
	veliki pupek (<i>Triturus carnifex</i>)		
		SI3000261	Menina

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE ZA UPRAVLJANJE Z DIVJADJO	HT/VRSTE	KODA OBMOČJA	IME OBMOČJA
zaraščanje negozdnih površin, predvsem mokrotnih travnikov			
- Ohranja naj se vsa mokrišča in vodne površine v gozdu (mlake, luže in kaluže). - Solnice naj se postavlja na način, ki onemogoča vnos soli v mokrišča in druge vodne površine. Solnice so lahko postavljene v razdalji 50 metrov ali več od roba mokrišča in drugih vodnih površin. Obstoječe solnice, ki ne ustrezajo tej razdalji, naj se postopoma odstranijo.	mali podkovnjak (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	SI3000099	Ihan
		SI3000261	Menina
		SI3000328	Trojane
		SI3000309	Savinja Grušovlje - Petrovče
		SI3000264	Kamniško - Savinjske Alpe
	širokouhi netopir (<i>Barbastella barbastellus</i>)	SI3000264	Kamniško - Savinjske Alpe
- Na razdalji vsaj 50 m od vodotokov oz. mokrišč naj se <u>praviloma</u> ne postavlja lovskih objektov (npr. krmišč, solnic, itd.). Morebitne obstoječe solnice in krmišča naj se postopoma odstrani oz. prestavi na ustrezno razdaljo od vodotoka. - Biotehničnih ukrepov naj se na razdalji vsaj 50 m od vodotokov oz. mokrišč ne izvaja. - Vodotokov oz. mokrišč naj se ne onesnažuje. - Na vodotokih naj se ohranja pas obrežne vegetacije. V času gnezdenja ptic, med 1. marcem in 1. avgustom, je prepovedano sekati obrežno vegetacijo.	močvirski krešič (<i>Carabus variolosus</i>)	SI3000328	Trojane
	navadni koščak (<i>Austropotamobius torrentium</i> *)	SI3000079	Češeniške gmajne z Rovščico
		SI3000261	Menina
		SI3000328	Trojane
		SI3000360	Dreta
		SI3000361	Bolska
		SI3000322	Sopot s pritoki
		SI3000309	Savinja Grušovlje - Petrovče
		SI3000359	Lučnica
	(7140) Prehodna barja	SI3000079	Češeniške gmajne z Rovščico
	(7150) Uleknine na šotni podlagi z vegetacijo zveze <i>Rhynchosporion</i>	SI3000079	Češeniške gmajne z Rovščico
	(3220) Alpske reke in zelnata vegetacija vzdolž njihovih bregov	SI3000264	Kamniško - Savinjske Alpe
	(3240) Alpske reke in lesnata vegetacija s sivo vrbo (<i>Salix eleagnos</i>) vzdolž njihovih bregov	SI3000264	Kamniško - Savinjske Alpe
		SI3000309	Savinja Grušovlje - Petrovče
- S košnjo in drugimi potrebnimi ukrepi se preprečuje zaraščanje travniških površin. Intenzivneje se ukrepa na površinah v zaraščanju (s strojnim mulčenjem se revitalizira degradirane travniške površine), na ohranjenih travnikih pa se s pozno košnjo vzdržuje obstoječe stanje. - Košnja naj se izvaja po odcvetu večine travniških rastlin. Košnja naj se izvaja 1x na leto ali vsaj 1x na dve leti. - Prvič naj se kosi po 1.8. - Travnik naj se kosi od enega roba proti	(6230) Vrsto bogata travišča s prevladujočim navadnim volkom (<i>Nardus stricta</i>) na silikatnih tleh v montanskem pasu (in submontanskem pasu v celinskem delu Evrope)	SI3000038	Smrekovsko pogorje

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE ZA UPRAVLJANJE Z DIVJADJO	HT/VRSTE	KODA OBMOČJA	IME OBMOČJA
drugemu ali od sredine travnika navzven (v krogu). – Mulčenje kot način košnje ni primeren. – Pokošena trava naj se s travnika pospravi posušena kot seno ali spravljena v suhe bale. – Gnojenje in apnenje travišč naj se ne izvaja. – Ohranja ter vzdržuje naj se gozdni rob ter obstoječa dolžina linijskih vegetacijskih struktur v kmetijski krajini. – Prioriteta za izvajanje ukrepov so zaraščajoča se zemljišča, ki bodo ob izdelavi naslednjih gozdnogospodarskih načrtov določena kot gozd oziroma drugo gozdno zemljišče. – Sekanje, požiganje ali drugačno uničevanje živih mej, grmišč in s suho zarastjo poraslih površin po pašnikih, travnikih in poljih je prepovedano v času gnezdenja ptic in pogledanja mladčev, med 1. marcem in 1. avgustom.			
– Na nahajališču naj se ne postavlja oz. umešča lovskih objektov (npr. lovskih prež, krmišč, solnic, itd.). – Biotehničnih ukrepov naj se na nahajališču ne izvaja.	lepi čeveljc (<i>Cypripedium calceolus</i>) kranjska sita (<i>Eleocharis caroliolica</i>) Bertolonijeva orlica (<i>Aquilegia bertoloni</i>) Zoisova zvončica (<i>Campanula zoysii</i>) močvirski meček (<i>Gladiolus palustris</i>)	SI3000264	Kamniško Savinjske Alpe
– Na območjih rastišč gozdnih kur naj se ne izvaja biotehniških ukrepov ter postavlja krmišč ter solnic, obstoječa krmišča ter solnice pa naj se postopno umakne/prestavi. Tovrstna območja se uskladi z gozdnogospodarskim načrtom. – Krmišč za divjega prašiča naj se v habitatih gozdnih kur nad 1200 m n.v. ne postavlja. – Upravljanje z divjadjo naj	gozdni jereb (<i>Bonasa bonasia</i>) belka (<i>Lagopus mutus helveticus</i> - <i>Lagopus muta</i>) Ruševac (<i>Tetra tetrix tetrix</i>) divji petelin (<i>Tetrao urugallus</i>)	SI5000024	Grintovci

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE ZA UPRAVLJANJE Z DIVJADJO	HT/VRSTE	KODA OBMOČJA	IME OBMOČJA
se načrtuje tako, da se številčnost velike rastlinojede divjadi vzdržuje na ravni, ki omogoča ustrezno razrast zeliščnega sloja ter sloja jagodičja. – V habitatih gozdnih kur se teži k omejevanju številčnosti plenilcev gnezd ter osebkov gozdnih kur (divji prašič, jazbec, lisica, kuna belica, kuna zlatca). – V habitatih gozdnih kur naj se ne izvaja brakad in pogonov ali uporablja goničev in brakov za pregon divjadi od februarja do julija. – V habitatih gozdnih kur naj se s preprečevanjem zaraščanja negozdnih površin ohranja delež gozdnih jas ter oblikuje strukturirane (široke) robove na prehodih nazaj v gozd. – Na območju rastišč gozdnih kur se spoštuje časovno omejitev za izvajanje del v gozdu, ki je določena v gozdnogospodarskem načrtu (praviloma od 1.3. do 30.6.). – Na območju prisotnosti gozdnega jereba naj se vzdrževanje grmišč izvaja malopovršinsko oz. na način, da po izvedbi ukrepa ostane na voljo dovolj ustreznega grmovnega habitata (vsaj 1/3 prvotne površine).			
– Pri načrtovanju odvzema gamsa, kozoroga in alpskega svizca naj se upošteva tudi prehranske potrebe planinskega orla ter beloglavega jastreba.	planinski orel	SI5000024	Grintovci

12.2 PRILOGA 2: Uradni zaznamek usklajevanj Naravovarstvenih smernic za lovsko upravljavske načrte (2021–2030) med ZGS in ZRSVN, 13. 7. 2021

Izvleček usklajevanj:

Konkretna varstvena usmeritev upravljanja z divjadjo na območju Natura 2000 se dopolnijo:

- Krmišč za divjega prašiča naj se v habitatih gozdnih kur nad 1200 m n.v. ne postavlja. Izjemoma se nad 1200 m n.v. dovoli postavitve krmišč, pri čemer se lokacije krmišč ter časovne omejitve krmljenja dogovori/uskлади z ZRSVN. Krmišč se v nobenem primeru ne postavlja na ožja rastišča.
- V habitatih gozdnih kur naj se ne izvaja brakad in pogonov ali uporablja goničev in brakov za pregon divjadi v prvi polovici leta (od 1.1. do 30.6.).

12.3 PRILOGA 3: Realizacija odvzema divjadi 2011-2020

SRNJAD													
Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%/spol	%/skupaj
mladiči M	364	433	302	324	313	284	316	255	315	297	3203	30,9	15,5
lanščaki	263	242	362	311	315	300	299	333	239	298	2962	28,6	14,4
srnjaki 2+	422	448	435	426	427	419	414	399	393	409	4192	40,5	20,3
skupaj SRNJAKI	1.049	1.123	1.099	1.061	1.055	1.003	1.029	987	947	1.004	10357	100,0	50,3
mladiči Ž	398	465	394	355	411	394	396	338	376	379	3906	38,1	19,0
mladice	197	205	241	243	205	209	198	205	191	178	2072	20,2	10,1
srne 2+	398	445	470	461	444	424	430	405	402	389	4268	41,7	20,7
skupaj SRNE	993	1.115	1.105	1.059	1.060	1.027	1.024	948	969	946	10246	100,0	49,7
realiziran odvzem	2.042	2.238	2.204	2.120	2.115	2.030	2.053	1.935	1.916	1.950	20603		100,0
Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom													
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj		
načrt odvzema	2.138	2.244	2.178	2.178	2.178	2.108	2.072	2.068	2.000	2.000	21164		
odstrel in izgube / načrt	95,5	99,7	101,2	97,3	97,1	96,3	99,1	93,6	95,8	97,5	97,3		
delež SRNJAKOV	51,4	50,2	49,9	50,0	49,9	49,4	50,1	51,0	49,4	51,5	50,3		
delež srnjakov 2+	20,7	20,0	19,7	20,1	20,2	20,6	20,2	20,6	20,5	21,0	20,3		
delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	59,8	60,1	58,9	58,2	58,8	58,5	58,9	58,4	58,5	59,1	58,9		
Izgube													
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%	
nenaravne izgube	316	341	355	322	284	253	275	304	280	271	3001	75,5	
naravne izgube	132	90	171	94	93	71	74	99	78	72	974	24,5	
skupaj izgube	448	431	526	416	377	324	349	403	358	343	3975	100,0	
delež izgub v odvzemu	21,9	19,3	23,9	19,6	17,8	16,0	17,0	20,8	18,7	17,6	19,3		
odstrel	1.594	1.807	1.678	1.704	1.738	1.706	1.704	1.532	1.558	1.607	16628		
Vzroki izgub													
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%	
neznan	94	67	149	65	64	51	48	69	54	42	703	17,7	
bolezen	31	21	21	27	28	19	20	26	19	28	240	6,0	
krivolov	3	2	4	4	2	0	2	3	1	0	21	0,5	
cesta	168	209	179	225	176	168	187	170	188	165	1835	46,2	
železnica	0	0	1	1	1	0	2	3	0	1	9	0,2	
plenilci	7	2	1	2	1	1	6	4	5	2	31	0,8	
psi	33	16	51	21	13	16	29	38	11	24	252	6,3	
kosilnica	112	104	108	54	79	57	48	73	74	70	779	19,6	
garje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	
poškodba	0	10	12	17	13	12	7	17	6	11	105	2,6	
Telesne mase (biološka telesna masa)													
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
mladiči M	9,0	8,9	8,0	9,1	8,5	9,0	8,4	8,4	8,7	8,5			
indeks	100,0	98,9	88,9	101,1	94,4	99,7	93,7	93,2	97,1	93,9			
lanščaki	11,7	13,5	11,3	12,3	12,2	12,1	12,2	11,4	12,3	12,6			
indeks	100,0	115,4	96,6	105,1	104,3	103,0	104,3	97,7	105,0	107,4			
srnjaki 2+	17,8	18,3	17,8	18,1	17,7	17,8	17,5	17,1	18,2	17,9			
indeks	100,0	102,5	100,0	101,9	99,4	100,0	98,3	96,1	102,0	100,8			
mladiči Ž	8,5	8,8	8,0	8,9	8,2	8,5	8,1	8,3	8,6	8,6			
indeks	100,0	103,5	94,1	104,7	96,5	99,6	94,8	97,6	101,2	100,9			
mladice	12,3	13,8	12,2	13	12,6	12,3	12,6	12,1	12,6	12,4			
indeks	100,0	112,2	99,2	105,7	102,4	99,8	102,7	98,4	102,5	101,0			
srne 2+	15	15,5	15,2	15,4	14,8	14,9	14,9	14,8	15	15,1			
indeks	100,0	103,5	101,3	102,7	98,7	99,3	99,3	98,7	100,0	100,3			
Masa trofej srnjakov 2+ (g)													
Povprečna masa trofej / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
srnjaki 2+	226,7	244,82	229,2	228,3	232,84	231,50	244,90	229,06	246,18	241,21			
indeks	100,0	108,0	101,1	100,7	102,7	102,1	108,0	101,0	108,6	106,4			

JEL ENJAD														
Odstrel in izgube														
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%/spol	%/skupaj	
teleta M	15	24	14	21	18	20	30	21	25	28	216	41,5	20,4	
lanščaki	13	10	11	11	9	10	15	10	12	11	112	21,5	10,6	
jeleni 2-4	10	12	10	11	10	15	14	14	16	18	130	25,0	12,3	
jeleni 5-9	6	1	3	3	5	6	6	8	8	8	54	10,4	5,1	
jeleni 10 +	0	0	1	1	1	1	2	0	2	1	9	1,7	0,9	
skupaj JELENI	44	47	39	47	43	52	67	53	63	66	521	100,0	49,3	
teleta Ž	24	21	23	19	21	25	21	27	21	22	224	41,8	21,2	
junice	11	9	6	10	9	13	12	7	11	11	99	18,5	9,4	
košute 2+	9	19	18	20	18	23	30	25	24	27	213	39,7	20,2	
skupaj KOŠUTE	44	49	47	49	48	61	63	59	56	60	536	100,0	50,7	
realiziran odvzem	88	96	86	96	91	113	130	112	119	126	1057		100,0	
Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom														
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj			
načrt odvzema	98	94	94	103	103	104	110	115	120	130	1071			
odstrel in izgube / načrt	89,8	102,1	91,5	93,2	88,3	108,7	118,2	97,4	99,2	96,9	98,7			
delež JELENOV	50,0	49,0	45,3	49,0	47,3	46,0	51,5	47,3	52,9	52,4	49,3			
delež trofejnih jelenov 2+ in več	18,2	13,5	16,3	15,6	17,6	19,5	16,9	19,6	21,8	21,4	18,3			
delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	71,6	66,7	62,8	63,5	62,6	60,2	60,0	58,0	58,0	57,1	61,6			
Izgube														
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%		
nenaravne izgube	3	1	4	5	3	2	3	2	2	6	31	56,4		
naravne izgube	2	3	1	3	3	4	2	3	0	3	24	43,6		
skupaj izgube	5	4	5	8	6	6	5	5	2	9	55	100,0		
delež izgub v odvzemu	5,7	4,2	5,8	8,3	6,6	5,3	3,8	4,5	1,7	7,1	5,2			
odstrel	83	92	81	88	85	107	125	107	117	117	1002			
Vzroki izgub														
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%		
neznan	2	2	1	3	2	4		3		3	20	36,4		
bolezen		1			1		2				4	7,3		
krivolov	1		1			1					4	7,3		
cesta	2	1	2	3	3				1	1	13	23,6		
železnica											0	0,0		
plenilci											0	0,0		
psi			1					1			2	3,6		
kosilnica											0	0,0		
garje											0	0,0		
poškodba				2		1	3	1	1	4	12	21,8		
Telesne mase (biološka telesna masa)														
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020				
teleta M	44,4	43,3	44,9	42,8	43,7	45,3	42,9	44,2	44,8	45,3				
indeks	100,0	97,5	101,1	96,4	98,4	101,9	96,6	99,6	101,0	102,0				
lanščaki	71,6	68,5	65,7	70,0	66,3	73,0	62,9	68,7	67,7	72,5				
indeks	100,0	95,7	91,8	97,8	92,6	102,0	87,9	95,9	94,6	101,3				
jeleni 2-4	111,5	114,3	115,1	121,9	110,7	110,0	105,6	110,1	121,7	126,0				
indeks	100,0	102,5	103,3	109,3	99,3	98,7	94,7	98,7	109,1	113,0				
jeleni 5-9	146,9	128,0	138,3	150,7	142,8	135,6	150,2	152,9	147,7	149,0				
indeks	100,0	87,1	94,2	102,6	97,2	92,3	102,2	104,1	100,6	101,4				
jeleni 10 +		0,0	120,0	155,0		160,0	156,0		137,5	155,0				
indeks	0,0	0,0	100,0	129,2	0,0	133,3	130,0	0,0	114,6	129,2				
teleta Ž	43,6	42,7	38,4	37,7	41,6	38,8	42,4	41,5	40,7	41,5				
indeks	100,0	97,9	88,1	86,5	95,4	88,9	97,2	95,1	93,3	95,2				
junice	67,7	59,9	65,3	65,2	63,9	59,5	60,9	57,5	61,3	59,2				
indeks	100,0	88,5	96,5	96,3	94,4	87,9	89,9	84,9	90,5	87,4				
košute 2+	76,6	79,4	74,7	75,3	79,9	71,5	72,8	77,7	71,9	72,4				
indeks	100,0	103,6	97,6	98,3	104,3	93,4	95,1	101,5	94,0	94,5				
Mase trofej jelenov (g)														
Povprečna masa trofej / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020				
jeleni 2-4	1976	2185	2283	3118	1869	1826	1922	2070	2616	2526				
indeks	100,0	110,6	115,5	157,8	94,6	92,4	97,3	104,8	132,4	127,8				
jeleni 5-9	5102	3900	3710	3867	4160	3478	4433	4337	4441	5150				
indeks	100,0	76,4	72,7	75,8	81,5	68,2	86,9	85,0	87,0	100,9				
jeleni 10+			4300	6100	6560	4700	5400	0	5850	4800				
indeks	0,0	0,0	100,0	141,9	152,6	109,3	125,6	0,0	136,0	111,6				

DAMJAK													
Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%/spol	
teleta M	1		1			1		1		1	5	20,0	
lanščaki	1	2	1		1		2	1	1	1	12	48,0	
jeleni 2-4	1		1	1		1	1	1	1	1	8	32,0	
jeleni 5-9											0	0,0	
jeleni 10 +											0	0,0	
skupaj JELENI	3	2	3	1	1	4	3	3	2	3	25	100,0	
teleta Ž	2				2	1		2		0	7	25,9	
junice	2	2	2	1		1	1	1	1	1	12	44,4	
košute 2+		1		2			2	1	1	1	8	29,6	
skupaj KOŠUTE	4	3	2	3	2	2	3	4	2	2	27	100,0	
realiziran odvzem	7	5	5	4	3	6	6	7	4	5	52		
Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom													
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj		
načrt odvzema	10	8	8	6	4	3	4	4	4	4	55		
odstrel in izgube / načrt	70,0	62,5	62,5	66,7	75,0	200,0	150,0	175,0	100,0	125,0	94,5		
delež JELENOV	42,9	40,0	60,0	25,0	33,3	66,7	50,0	42,9	50,0	60,0	48,1		
delež trofejnih jelenov 2+ in več	14,3	0,0	20,0	25,0	0,0	16,7	16,7	14,3	25,0	20,0	15,4		
delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	85,7	80,0	80,0	25,0	100,0	83,3	50,0	71,4	50,0	60,0	69,2		
Izgube													
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%	
nenaravne izgube	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	100,0	
naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	
skupaj izgube	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	100,0	
delež izgub v odvzemu	0,0	40,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,8		
odstrel	7	3	5	4	3	6	6	7	4	5	50		
Vzroki izgub													
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%	
neznan											0	0,0	
bolezen											0	0,0	
krivolov											0	0,0	
cesta		1									1	50,0	
železnica											0	0,0	
plenilci											0	0,0	
psi		1									1	50,0	
kosilnica											0	0,0	
garje											0	0,0	
poškodba											0	0,0	
Telesne mase (biološka telesna masa)													
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
teleta M	26,0		20,0			26,0		20,0		15,0			
indeks	100,0	0,0	76,9	0,0	0,0	100,0	0,0	76,9	0,0	57,7			
lanščaki	34,0	45,0	40,0		49,0	39,0	37,0	40,0	35,0	41,0			
indeks	100,0	132,4	117,6	0,0	144,1	114,7	108,8	117,6	102,9	120,6			
jeleni 2-4	58,0		60,0	64,0		58,0	60,0	61,0	67,0	57,0			
indeks	100,0	0,0	103,4	110,3	0,0	100,0	103,4	105,2	115,5	98,3			
jeleni 5-9													
indeks	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
jeleni 10 +													
indeks	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
teleta Ž	25,0				17,5	17,0		19,5					
indeks	100,0	0,0	0,0	0,0	70,0	68,0	0,0	78,0	0,0	0,0			
junice	30,0	31,5	31,0	32,0		42,0	45,0	34,0	31,0	31,0			
indeks	100,0	105,0	103,3	106,7	0,0	140,0	150,0	113,3	103,3	103,3			
košute 2+				28,0			35,0	42,0	33,0	25,0			
indeks	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	125,0	150,0	117,9	89,3			

MUFLON														
Odstrel in izgube														
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%/spol	%/skupaj	
jagnjeta M	4	4	4	4	2	2	4	3	5	4	36	24,0	10,2	
enoletni	3	4	4	3	2	4	4	3	2	4	33	22,0	9,3	
ovni 2+	6	10	6	6	8	10	10	6	10	9	81	54,0	22,9	
skupaj OVNI	13	18	14	13	12	16	18	12	17	17	150	100,0	42,5	
jagnjeta Ž	11	7	5	8	6	5	6	4	8	6	66	32,5	18,7	
enoletne	0	3	5	2	5	4	6	5	2	5	37	18,2	10,5	
ovce 2+	6	12	14	9	7	10	9	11	10	12	100	49,3	28,3	
skupaj OVCE	17	22	24	19	18	19	21	20	20	23	203	100,0	57,5	
realiziran odvzem	30	40	38	32	30	35	39	32	37	40	353		100,0	
Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom														
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj			
načrt odvzema	34	34	34	34	34	32	34	34	34	34	338			
odstrel in izgube / načrt	88,2	117,6	111,8	94,1	88,2	109,4	114,7	94,1	108,8	117,6	104,4			
delež OVNOV	43,3	45,0	36,8	40,6	40,0	45,7	46,2	37,5	45,9	42,5	42,5			
delež ovnov 2+	20,0	25,0	15,8	18,8	26,7	28,6	25,6	18,8	27,0	22,5	104,4			
delež mladih (mladiči, enoletni) neglede na spol	60,0	45,0	47,4	53,1	50,0	42,9	51,3	46,9	45,9	47,5	48,7			
Izgube in odvzem														
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%		
nenaravne izgube	0	0	2	0		4	1	2	1		10	62,5		
naravne izgube	1	1	3	0				1			6	37,5		
skupaj izgube	1	1	5	0	0	4	1	3	1	0	16	100,0		
delež izgub v odvzemu	3,3	2,5	13,2	0,0	0,0	11,4	2,6	9,4	2,7	0,0	4,5			
odstrel	29	39	33	32	30	31	38	29	36	40	337			
Vzroki izgub														
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%		
1 neznan	1	1	3			4		1			10	62,5		
2 bolezen											0	0,0		
3 krivolov											0	0,0		
4 cesta											0	0,0		
5 železnica											0	0,0		
6 plenilci											0	0,0		
7 psi			1								1	6,3		
8 kosilnica											0	0,0		
9 garje											0	0,0		
poškodba			1				1	2	1		5	31,3		
Telesne mase (biološka telesna masa)														
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020				
jagnjeta M	7,7	10,0	9,7	9,3	10,5	9,5	8,6	9,7	10,5	9,0				
indeks	100,0	129,9	126,0	120,8	136,4	123,4	112,1	125,6	136,4	116,9				
enoletni	18,3	22,0	20,0	19,7	17,5	18,0	15,8	14,3	21,0	16,0				
indeks	100,0	120,2	109,3	107,7	95,6	98,4	86,1	78,3	114,8	87,4				
ovni 2+	23,0	23,8	26,0	24,2	23,6	25,6	25,3	24,5	26,5	26,1				
indeks	100,0	103,5	113,0	105,1	102,7	111,3	110,0	106,5	115,2	113,5				
jagnjeta Ž	8,8	10,5	7,3	9,5	9,8	8,4	9,0	7,0	9,4	8,7				
indeks	100,0	119,3	83,0	108,0	111,7	95,5	102,3	79,5	106,6	98,5				
enoletne	0,0	14,7	13,0	13,5	13,8	12,5	14,5	15,8	12,0	16,2				
indeks	0,0	100,0	88,4	91,8	93,9	85,0	98,6	107,1	81,6	110,2				
ovce 2+	16,0	16,7	17,7	16,4	15,6	15,0	15,0	16,5	16,7	16,5				
indeks	100,0	104,4	110,6	102,5	97,3	93,8	93,8	103,1	104,4	103,1				

GAMS														
Odstrel in izgube														
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%/spol	%/skupaj	
kozliči	20	20	20	28	23	23	27	22	25	23	231	25,5	13,1	
kozli 1+	14	13	15	15	11	14	18	17	15	14	146	16,1	8,3	
kozli 2+	12	16	12	10	12	16	11	11	10	13	123	13,6	7,0	
I. starostni razred	46	49	47	53	46	53	56	50	50	50	500	55,2	28,4	
kozli 3-7	29	29	28	25	34	28	29	30	35	37	304	33,6	17,3	
kozli 8+	10	10	11	11	9	9	12	11	11	8	102	11,3	5,8	
skupaj KOZLI	85	88	86	89	89	90	97	91	96	95	906	100,0	51,4	
kozice	30	25	19	15	20	25	21	23	32	22	232	27,1	13,2	
koze 1+	12	15	15	8	16	17	15	14	11	16	139	16,2	7,9	
koze 2+	7	12	12	14	11	6	7	12	9	7	97	11,3	5,5	
I. starostni razred	49	52	46	37	47	48	43	49	52	45	468	54,7	26,6	
koze 3-10	29	25	21	28	29	35	32	30	32	22	283	33,1	16,1	
koze 11+	8	14	11	10	9	10	5	10	12	16	105	12,3	6,0	
skupaj KOZE	86	91	78	75	85	93	80	89	96	83	856	100,0	48,6	
realiziran odvzem	171	179	164	164	174	183	177	180	192	178	1762		100,0	
Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom														
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj			
načrt odvzema	186	186	190	190	190	186	186	182	192	198	1886			
odstrel in izgube / načrt	91,9	96,2	86,3	86,3	91,6	98,4	95,2	98,9	100,0	89,9	93,4			
delež KOZLOV	49,7	49,2	52,4	54,3	51,1	49,2	54,8	50,6	50,0	53,4	51,4			
delež kozlov 2+ in več	29,8	30,7	31,1	28,0	31,6	29,0	29,4	28,9	29,2	32,6	30,0			
delež koz 2+ in več	25,7	28,5	26,8	31,7	28,2	27,9	24,9	28,9	27,6	25,3	27,5			
delež mladih (mladiči, 1+) ne glede na spol	44,4	40,8	42,1	40,2	40,2	43,2	45,8	42,2	43,2	42,1	42,5			
Izgube														
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%		
nenaravne izgube	2	0	2	0	2	2	3	3	1	0	15	30,6		
naravne izgube	6	3	12	1	3	0	1	4	0	4	34	69,4		
skupaj izgube	8	3	14	1	5	2	4	7	1	4	49	100,0		
delež izgub v odvzemu	4,7	1,7	8,5	0,6	2,9	1,1	2,3	3,9	0,5	2,2	2,8			
odstrel	163	176	150	163	169	181	173	173	191	174	1713			
Vzroki izgub														
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%		
1 neznan	4	3	9	1	5	2	4	6		4	38	77,6		
2 bolezen	1		2					1			4	8,2		
3 krivolov											0	0,0		
4 cesta	1		1								2	4,1		
5 železnica											0	0,0		
6 plenilci											0	0,0		
7 psi	1		1						1		3	6,1		
8 kosilnica											0	0,0		
9 garje	1		1								2	4,1		
poškodba											0	0,0		
Telesne mase (biološka telesna masa)														
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020				
kozliči	11,1	9,5	10,0	10,0	10,4	9,8	10,4	9,1	9,9	10,0				
indeks	100,0	85,6	90,1	90,1	93,7	88,6	93,2	82,0	89,0	90,5				
kozli 1+	14,1	14,8	14,4	14,7	15,8	14,1	14,7	14,3	15,0	13,8				
indeks	100,0	105,0	102,1	104,3	112,1	99,8	104,4	101,4	106,2	97,7				
kozli 2+	21,2	18,8	19,3	20,4	18,8	18,6	20,6	20,6	20,2	17,7				
indeks	100,0	88,7	91,0	96,2	88,8	87,6	96,9	97,1	95,0	83,5				
kozli 3+ do 7+	23,2	23,8	23,0	23,7	23,0	23,0	23,5	21,4	24,0	24,1				
indeks	100,0	102,6	99,1	102,2	99,1	99,3	101,4	92,1	103,6	103,9				
kozli 8+ in več	23,8	23,7	23,4	24,1	24,6	23,2	23,7	22,9	23,1	24,9				
indeks	100,0	99,6	98,3	101,3	103,2	97,4	99,5	96,0	97,0	104,6				
kozice	10,2	9,5	8,8	10,2	9,5	9,2	9,6	9,8	9,4	9,6				
indeks	100,0	93,1	86,3	100,0	93,4	90,4	93,6	95,9	92,5	93,6				
koze 1+	13,3	13,9	13,1	13,0	14,4	13,9	15,3	13,0	14,0	13,8				
indeks	100,0	104,5	98,5	97,7	108,1	104,6	115,0	97,7	104,9	103,6				
koze 2+	17,6	16,4	16,6	17,9	20,6	17,6	16,4	19,1	18,4	16,2				
indeks	100,0	93,2	94,3	101,7	116,8	99,9	93,4	108,4	104,5	92,1				
koze 3+ do 10+	20,2	18,8	18,5	18,8	19,4	19,9	19,0	19,6	19,3	19,2				
indeks	100,0	93,1	91,6	93,1	95,9	98,7	94,0	97,0	95,4	95,2				
koze 11+ in več	19,1	17,6	20,0	19,4	17,2	19,3	18,0	18,6	20,0	19,6				
indeks	100,0	92,1	104,7	101,6	89,9	100,9	94,2	97,4	104,9	102,5				

DIVJI PRAŠIČ													
Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%/spol	%/skupaj
ozimci	85	142	91	93	61	84	119	74	150	110	1009	66,2	33,1
lanščaki	38	32	19	39	21	34	50	38	71	60	402	26,4	13,2
merjasci 2+	6	16	9	14	8	14	14	6	17	10	114	7,5	3,7
skupaj PRAŠIČI	129	190	119	146	90	132	183	118	238	180	1525	100,0	50,0
ozimke	107	144	85	91	78	67	105	81	132	89	979	64,3	32,1
lanščakinje	35	36	24	28	34	26	31	27	43	44	328	21,5	10,8
svinje 2+	18	24	18	32	17	17	24	14	31	21	216	14,2	7,1
skupaj SVINJE	160	204	127	151	129	110	160	122	206	154	1523	100,0	50,0
realiziran odvzem	289	394	246	297	219	242	343	240	444	334	3048		100,0
Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom													
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj		
načrt odvzema	360	347	330	350	300	240	270	240	270	270	2977		
odstrel in izgube / načrt	80,3	113,5	74,5	84,9	73,0	100,8	127,0	100,0	164,4	123,7	102,4		
delež PRAŠIČEV	44,6	48,2	48,4	49,2	41,1	54,5	53,4	49,2	53,6	53,9	50,0		
delež mladičev ne glede na spol	66,4	72,6	71,5	62,0	63,5	62,4	65,3	64,6	63,5	59,6	65,2		
delež lanščakov ne glede na spol	25,3	17,3	17,5	22,6	25,1	24,8	23,6	27,1	25,7	31,1	24,0		
delež večletnih - 2+ ne glede na spol	8,3	10,2	11,0	15,5	11,4	12,8	11,1	8,3	10,8	9,3	10,8		
Izgube in odvzem													
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%	
nenaravne izgube	3	11	4	6	4	11	3	5	6	7	60	64,5	
naravne izgube	5	7	6	4	0	1	1	5	4	0	33	35,5	
skupaj izgube	8	18	10	10	4	12	4	10	10	7	93	100,0	
delež izgub v odvzemu	2,8	4,6	4,1	3,4	1,8	5,0	1,2	4,2	2,3	2,1	3,1		
odstrel	281	376	236	287	215	230	339	230	434	327	2955		
Vzroki izgub													
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%	
1 neznan	5	7	6	4	1			4	2		29	31,2	
2 bolezen								1			1	1,1	
3 krivolov	1										1	1,1	
4 cesta	2	2	3	6	3	11	3	5	6	7	48	51,6	
5 železnica											0	0,0	
6 plenilci											0	0,0	
7 psi											0	0,0	
8 kosilnica											0	0,0	
9 garje											0	0,0	
poškodba		9	1			1	1		2		14	15,1	
Telesne mase (biološka telesna masa)													
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
ozimci	26,9	28,3	25,4	26,4	30,4	28,3	23,5	27,1	23,8	26,3			
indeks	100,0	105,2	94,4	98,1	113,0	105,2	87,5	100,6	88,6	97,8			
lanščaki	49,9	68,8	58,0	64,1	63,0	60,4	59,4	54,5	63,3	53,6			
indeks	100,0	137,9	116,2	128,5	126,3	121,1	119,0	109,2	126,8	107,4			
merjasci 2+	102,3	114,8	100,3	90,6	88,0	101,4	95,1	96,5	105,4	91,8			
indeks	100,0	112,2	98,0	88,6	86,0	99,1	92,9	94,3	103,0	89,7			
ozimke	25,5	25,5	25,9	21,1	25,7	26,6	22,0	26,7	23,0	27,0			
indeks	100,0	100,0	101,6	82,7	100,8	104,2	86,3	104,7	90,1	105,8			
lanščakinje	48,2	55,8	49,2	50,6	47,9	48,1	51,7	48,6	51,9	48,9			
indeks	100,0	115,8	102,1	105,0	99,4	99,8	107,2	100,8	107,6	101,5			
svinje 2+	75,8	81,5	67,0	75,1	69,4	76,9	76,1	71,9	79,4	73,6			
indeks	100,0	107,5	88,4	99,1	91,6	101,5	100,4	94,9	104,7	97,1			

ŠAKAL												
Odstrel in izgube												
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	
samci										1	1	
samice										1	1	
skupaj odstrel in izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	
načrt odvzema										2	2	
odstrel in izgube / načrt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	
Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube											0	0,0
naravne izgube											0	0,0
skupaj izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
delež izgub v odvzemu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
realiziran odvzem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	
Vzroki izgub												
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan											0	0,0
2 bolezen											0	0,0
3 krivolov											0	0,0
4 cesta											0	0,0
5 železnica											0	0,0
6 plenilci											0	0,0
7 psi											0	0,0
8 kosilnica											0	0,0
9 garje											0	0,0
poškodba											0	0,0

LISICA												
Odstrel in izgube												
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	
samci	284	261	251	264	247	249	334	287	414	291	2882	
samice	279	303	276	293	279	290	385	268	417	320	3110	
skupaj odstrel in izgube	563	564	527	557	526	539	719	555	831	611	5992	
načrt odvzema	600	500	550	500	470	500	525	585	630	630	5490	
odstrel in izgube / načrt	93,8	112,8	95,8	111,4	111,9	107,8	137,0	94,9	131,9	97,0	109,1	
Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	53	41	55	80	63	50	71	46	70	51	580	66,4
naravne izgube	84	34	14	34	33	20	11	16	19	29	294	33,6
skupaj izgube	137	75	69	114	96	70	82	62	89	80	874	100,0
delež izgub v odvzemu	24,3	13,3	13,1	20,5	18,3	13,0	11,4	11,2	10,7	13,1	14,6	
realiziran odvzem	426	489	458	443	430	469	637	493	742	531	5118	
Vzroki izgub												
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan	54	17	12	20	17	9	9	9	13	26	186	21,3
2 bolezen	8	1	2	14	3	0	1	7	6	3	45	5,1
3 krivolov											0	0,0
4 cesta	53	41	53	78	60	45	67	42	69	49	557	63,7
5 železnica					1					1	2	0,2
6 plenilci							1				1	0,1
7 psi				1		1					2	0,2
8 kosilnica								1			1	0,1
9 garje	22	16			13	11					62	7,1
poškodba			2	1	2	4	4	3	1	1	18	2,1

JAZBEC												
Odstrel in izgube												
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	
samci	46	51	50	51	49	48	71	43	71	46	526	
samice	35	47	39	35	31	38	46	42	50	36	399	
realiziran odvzem	81	98	89	86	80	86	117	85	121	82	925	
načrt odvzema	90	80	86	86	86	80	86	92	100	100	886	
odstrel in izgube / načrt	90,0	122,5	103,5	100,0	93,0	107,5	136,0	92,4	121,0	82,0	104,4	
Izgube												
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	27	29	37	36	33	34	38	31	43	31	339	90,4
naravne izgube	15	3	0	3	6	0	2	3	2	2	36	9,6
skupaj izgube	42	32	37	39	39	34	40	34	45	33	375	100,0
delež izgub v odvzemu	51,9	32,7	41,6	45,3	48,8	39,5	34,2	40,0	37,2	40,2	40,5	
odstrel	39	66	52	47	41	52	77	51	76	49	550	
Vzroki izgub												
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan	14	3		2	5		2	3	1	1	31	8,3
2 bolezen	1			1	1				1	1	5	1,3
3 krivolov											0	0,0
4 cesta	27	29	36	35	31	33	37	31	43	31	333	88,8
5 železnica					1						1	0,3
6 plenilci											0	0,0
7 psi											0	0,0
8 kosilnica											0	0,0
9 garje			1	1	1	1	1				5	1,3
poškodba											0	0,0

KUNA BELICA												
Odstrel in izgube												
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	
realiziran odvzem	60	81	71	69	68	78	89	86	81	75	758	
načrt odvzema	80	68	68	65	73	70	75	85	85	85	754	
odstrel in izgube / načrt	75,0	119,1	104,4	106,2	93,2	111,4	118,7	101,2	95,3	88,2	100,5	
Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	21	42	27	35	19	31	37	30	38	35	315	89,5
naravne izgube	1	6	6	3	10	1	1	3	3	3	37	10,5
skupaj izgube	22	48	33	38	29	32	38	33	41	38	352	100,0
delež izgub v odvzemu	36,7	59,3	46,5	55,1	42,6	41,0	42,7	38,4	50,6	50,7	46,4	
odstrel	38	33	38	31	39	46	51	53	40	37	406	
Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan	1	1	6	2	2	1	1	3	2	3	22	6,3
2 bolezen									1		1	0,3
3 krivolov											0	0,0
4 cesta	19	37	24	30	19	20	34	25	34	33	275	78,1
5 železnica								1			1	0,3
6 plenilci				1							1	0,3
7 psi							1				1	0,3
8 kosilnica											0	0,0
9 garje											0	0,0
poškodba	2	5	3	5	8	11	2	4	4	2	46	13,1

KUNA ZLATICA												
Odstrel in izgube												
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	
realiziran odvzem	8	4	4	4	6	5	4	2	8	2	47	
načrt odvzema	12	10	11	12	11	10	10	11	5	5	97	
odstrel in izgube / načrt	66,7	40,0	36,4	33,3	54,5	50,0	40,0	18,2	160,0	40,0	48,5	
Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	5	1	0	2	2	3	2	0	7	1	23	100,0
naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
skupaj izgube	5	1	0	2	2	3	2	0	7	1	23	100,0
delež izgub v odvzemu	62,5	25,0	0,0	50,0	33,3	60,0	50,0	0,0	87,5	50,0	48,9	
odstrel	3	3	4	2	4	2	2	2	1	1	24	
Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan											0	0,0
2 bolezen											0	0,0
3 krivolov											0	0,0
4 cesta	5	1		2	2	3	2		7	1	23	100,0
5 železnica											0	0,0
6 plenilci											0	0,0
7 psi											0	0,0
8 kosilnica											0	0,0
9 garje											0	0,0
poškodba											0	0,0

PIŽMOVKA												
Odstrel in izgube												
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	
realiziran odvzem	16	7	3	4	3	1	0	0	1	0	35	
načrt odvzema	21	11	11	11	11	11	5	0	0	0	81	
odstrel in izgube / načrt	76,2	63,6	27,3	36,4	27,3	9,1	0,0	0,0	0,0	0,0	43,2	
Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
skupaj izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
delež izgub v odvzemu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
odstrel	16	7	3	4	3	1	0	0	1	0	35	
Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan											0	0,0
2 bolezen											0	0,0
3 krivolov											0	0,0
4 cesta											0	0,0
5 železnica											0	0,0
6 plenilci											0	0,0
7 psi											0	0,0
8 kosilnica											0	0,0
9 garje											0	0,0
poškodba											0	0,0

POLJSKI ZAJEC												
Odstrel in izgube												
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	
realiziran odvzem	41	46	31	28	30	25	26	20	22	17	286	
načrt odvzema	66	68	67	67	45	45	45	45	45	45	538	
odstrel in izgube / načrt	62,1	67,6	46,3	41,8	66,7	55,6	57,8	44,4	48,9	37,8	53,2	
Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	18	21	12	19	19	15	21	15	18	14	172	92,5
naravne izgube	1	5	3	0	0	1	1	0	1	2	14	7,5
skupaj izgube	19	26	15	19	19	16	22	15	19	16	186	100,0
delež izgub v odvzemu	46,3	56,5	48,4	67,9	63,3	64,0	84,6	75,0	86,4	94,1	65,0	
odstrel	22	20	16	9	11	9	4	5	3	1	100	
Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan	1	5	3			1	1		1	2	14	7,5
2 bolezen											0	0,0
3 krivolov											0	0,0
4 cesta	17	17	12	18	18	11	21	14	16	13	157	84,4
5 železnica											0	0,0
6 plenilci											0	0,0
7 psi											0	0,0
8 kosilnica	1	4		1		4		1	2		13	7,0
9 garje											0	0,0
poškodba					1					1	2	1,1

FAZAN												
Odstrel in izgube												
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	
realiziran odvzem	6	5	6	10	3	0	0	0	0	0	30	
načrt odvzema	13	13	10	12	12	8	6	0	0	0	74	
odstrel in izgube / načrt	46,2	38,5	60,0	83,3	25,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	40,5	
Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	4	80,0
naravne izgube	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	20,0
skupaj izgube	1	3	1	0	0	0	0	0	0	0	5	100,0
delež izgub v odvzemu	16,7	60,0	16,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16,7	
odstrel	5	2	5	10	3	0	0	0	0	0	25	
Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan											0	0,0
2 bolezen											0	0,0
3 krivolov											0	0,0
4 cesta			1								1	20,0
5 železnica											0	0,0
6 plenilci	1										1	20,0
7 psi											0	0,0
8 kosilnica											0	0,0
9 garje											0	0,0
poškodba		3									3	60,0

RACA MLAKARICA												
Odstrel in izgube												
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	
realiziran odvzem	103	87	103	92	104	79	50	66	37	26	747	
načrt odvzema	125	135	135	140	100	100	100	91	90	90	1106	
odstrel in izgube / načrt	82,4	64,4	76,3	65,7	104,0	79,0	50,0	72,5	41,1	28,9	67,5	
Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	1	1	0	0	0	2	0	2	1	0	7	70,0
naravne izgube	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	3	30,0
skupaj izgube	2	1	0	0	1	2	0	3	1	0	10	100,0
delež izgub v odvzemu	1,9	1,1	0,0	0,0	1,0	2,5	0,0	4,5	2,7	0,0	1,3	
odstrel	101	86	103	92	103	77	50	63	36	26	737	
Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan	1							1			2	20,0
2 bolezen											0	0,0
3 krivolov											0	0,0
4 cesta	1					2		2	1		6	60,0
5 železnica											0	0,0
6 plenilci					1						1	10,0
7 psi											0	0,0
8 kosilnica		1									1	10,0
9 garje											0	0,0
poškodba											0	0,0

SRAKA												
Odstrel in izgube												
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	
realiziran odvzem	33	25	26	45	25	17	23	35	25	31	285	
načrt odvzema	40	46	47	47	50	35	30	37	35	35	402	
odstrel in izgube / načrt	82,5	54,3	55,3	95,7	50,0	48,6	76,7	94,6	71,4	88,6	70,9	
Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	
nenaravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
skupaj izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
delež izgub v odvzemu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
odstrel	33	25	26	45	25	17	23	35	25	31	285	
Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	
1 neznan											0	
2 bolezen											0	
3 krivolov											0	
4 cesta											0	
5 železnica											0	
6 plenilci											0	
7 psi											0	
8 kosilnica											0	
9 garje											0	
poškodba											0	

ŠOJA												
Odstrel in izgube												
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	
realiziran odvzem	63	86	57	70	46	46	75	63	65	54	625	
načrt odvzema	80	86	81	84	80	60	50	74	75	75	745	
odstrel in izgube / načrt	78,8	100,0	70,4	83,3	57,5	76,7	150,0	85,1	86,7	72,0	83,9	
Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	100,0
skupaj izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	100,0
delež izgub v odvzemu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	0,2	
odstrel	63	86	57	70	46	46	75	63	64	54	624	
Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan									1		1	100,0
2 bolezen											0	0,0
3 krivolov											0	0,0
4 cesta											0	0,0
5 železnica											0	0,0
6 plenilci											0	0,0
7 psi											0	0,0
8 kosilnica											0	0,0
9 garje											0	0,0
poškodba											0	0,0

SIVA VRANA												
Odstrel in izgube												
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	
realiziran odvzem	396	405	418	432	403	434	438	420	420	373	4139	
načrt odvzema	380	400	420	440	450	400	430	430	430	430	4210	
odstrel in izgube / načrt	104,2	101,3	99,5	98,2	89,6	108,5	101,9	97,7	97,7	86,7	98,3	
Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	0	0	0	1	5	0	0	1	0	3	10	76,9
naravne izgube	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	3	23,1
skupaj izgube	1	0	0	1	5	0	1	2	0	3	13	100,0
delež izgub v odvzemu	0,3	0,0	0,0	0,2	1,2	0,0	0,2	0,5	0,0	0,8	0,3	
odstrel	395	405	418	431	398	434	437	418	420	370	4126	
Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan	1							1			2	15,4
2 bolezen											0	0,0
3 krivolov											0	0,0
4 cesta				1				1			2	15,4
5 železnica											0	0,0
6 plenilci							1				1	7,7
7 psi											0	0,0
8 kosilnica											0	0,0
9 garje											0	0,0
poškodba					5					3	8	61,5